

DOI: 10.15773/EKKE.2023.016

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem

Neveléstudományi Doktori Iskola

Doktori Iskola vezetője: Dr. Pukánszky Béla, DSc, egyetemi tanár

Doktori Iskola Programigazgatója: Dr. habil. Szűts Zoltán, PhD, doktor habil.

Doktori (PhD) disszertáció

Kiss Zoltán

**Hazai és határon túli utánpótláskorú labdarúgók
tehetségnevelésének pedagógiai jellemzői**

Témavezető: Prof. Dr. Bognár József, egyetemi tanár, PhD

Társtémavezető: Dr. Csáki István, tudományos munkatárs, PhD

Eger

2023

ÁBRÁK JEGYZÉKE

1. ábra: Czeizel $2 \times 4 + 1$ táalentummodellje	22
2. ábra: Gagné-modell.....	23
3. ábra: A kutatásban felmért személyek elemszáma és a játékosok megoszlása korosztályok szerint (N=1125)	43
4. ábra: Az adatfelvétel során alkalmazott módszerek	44

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

1. táblázat: Williams és Franks (1998) elméletének módosított változata	26
2. táblázat: Az interjúkban szereplő személyek elemszáma	42
3. táblázat: Az interjúkban szereplő személyek elnevezései	42
4. táblázat: A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló belső tényezők értékei az edzők, a szülők és a sportolók szerint.....	49
5. táblázat: A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló szakmai tényezők értékei az edzők, a szülők és a sportolók szerint.....	50
6. táblázat: A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló családi és iskolai tényezők értékei az edzők, a szülők és a sportolók szerint.....	51
7. táblázat: A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló egyéb külső tényezők értékei az edzők, a szülők és a sportolók szerint	52
8. táblázat: A játékosok sporton kívüli életére vonatkozó edzői tevékenység értékei az edzők, a szülők és a sportolók szerint.....	53
9. táblázat: A játékos mérkőzésen való szereplésére vonatkozó edzői döntéseket befolyásoló tényezők értékei az edzők, a szülők és a sportolók szerint	54
10. táblázat: A fiatal játékosok nevelt személyiséggé válását befolyásoló sportszakmán túli tényezők értékei az edzők, a szülők és a sportolók szerint	55
11. táblázat: Az utánpótlás-labdarúgó edzők pályafutásának sikerességét befolyásoló tényezők értékei az edzők és a szülők szerint.....	56
12. táblázat: A vizsgált tényezők diszkriminancia-elemzése az edzők, a szülők és a sportolók tekintetében	58
13. táblázat: A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló belső tényezők értékei a hazai és határon túli edzők, szülők és sportolók szerint	59
14. táblázat: A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló szakmai tényezők értékei a hazai és határon túli edzők, szülők és sportolók szerint	61
15. táblázat: A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló családi és iskolai tényezők értékei a hazai és határon túli edzők, szülők és sportolók szerint.....	62
16. táblázat: A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló egyéb külső tényezők értékei a hazai és határon túli edzők, szülők és sportolók szerint.....	63
17. táblázat: A játékosok sporton kívüli életére vonatkozó edzői tevékenység értékei a hazai és határon túli edzők, szülők és sportolók szerint	65
18. táblázat: A játékos mérkőzésen való szereplésére vonatkozó edzői döntéseket befolyásoló tényezők értékei a hazai és határon túli edzők, szülők és sportolók szerint.....	66
19. táblázat: A fiatal játékosok nevelt személyiséggé válását befolyásoló sportszakmán túli tényezők értékei a hazai és határon túli edzők, szülők és sportolók szerint.....	68
20. táblázat: Az utánpótlás-labdarúgó edzők pályafutásának sikerességét befolyásoló tényezők értékei a hazai és határon túli edzők és szülők szerint	69
21. táblázat: A vizsgált tényezők diszkriminancia-elemzése a hazai és határon túli edzők, szülők és sportolók tekintetében	71
22. táblázat: A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló belső tényezők értékei a hazai sportolók korosztályai szerint.....	72
23. táblázat: A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló szakmai tényezők értékei a hazai sportolók korosztályai szerint.....	73
24. táblázat: A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló családi és iskolai tényezők értékei a hazai sportolók korosztályai szerint	74

25. táblázat: A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló egyéb külső tényezők értékei a hazai sportolók korosztályai szerint	75
26. táblázat: A játékosok sporton kívüli életére vonatkozó edzői tevékenység értékei a hazai sportolók korosztályai szerint.....	76
27. táblázat: A játékos mérkőzésen való szereplésére vonatkozó edzői döntéseket befolyásoló tényezők értékei a hazai sportolók korosztályai szerint	77
28. táblázat: A fiatal játékosok nevelt személyiséggé válását befolyásoló sportszakmán túli tényezők értékei a hazai sportolók korosztályai szerint	78
29. táblázat: A vizsgált tényezők diszkriminancia-elemzése a hazai sportolók korosztályai tekintetében	79
30. táblázat: A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló belső tényezők értékei a határon túli sportolók korosztályai szerint	80
31. táblázat: A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló szakmai tényezők értékei a határon túli sportolók korosztályai szerint	81
32. táblázat: A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló családi és iskolai tényezők értékei a határon túli sportolók korosztályai szerint	82
33. táblázat: A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló egyéb külső tényezők értékei a határon túli sportolók korosztályai szerint	82
34. táblázat: A játékosok sporton kívüli életére vonatkozó edzői tevékenység értékei a határon túli sportolók korosztályai szerint	83
35. táblázat: A játékos mérkőzésen való szereplésére vonatkozó edzői döntéseket befolyásoló tényezők értékei a határon túli sportolók korosztályai szerint	84
36. táblázat: A fiatal játékosok nevelt személyiséggé válását befolyásoló sportszakmán túli tényezők értékei a határon túli sportolók korosztályai szerint	86
37. táblázat: A vizsgált tényezők diszkriminancia-elemzése a határon túli sportolók korosztályai tekintetében	87
38. táblázat: A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló belső tényezők értékei a hazai és határon túli sportolók azonos korosztályai szerint	88
39. táblázat: A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló szakmai tényezők értékei a hazai és határon túli sportolók azonos korosztályai szerint.....	89
40. táblázat: A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló családi és iskolai tényezők értékei a hazai és határon túli sportolók azonos korosztályai szerint.....	91
41. táblázat: A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló egyéb külső tényezők értékei a hazai és határon túli sportolók azonos korosztályai szerint	92
42. táblázat: A játékosok sporton kívüli életére vonatkozó edzői tevékenység értékei a hazai és a határon túli sportolók azonos korosztályai szerint	94
43. táblázat: A játékos mérkőzésen való szereplésére vonatkozó edzői döntéseket befolyásoló tényezők értékei a hazai és határon túli sportolók azonos korosztályai szerint	96
44. táblázat: A fiatal játékosok nevelt személyiséggé válását befolyásoló sportszakmán túli tényezők értékei a hazai és a határon túli sportolók azonos korosztályai szerint	98
45. táblázat: Az interjúalanyok kulcsfogalmainak csoportonkénti kiemelése.....	104
46. táblázat: Köznevelési feladatellátás típusai a labdarúgó akadémiák vonatkozásában.....	105
47. táblázat: Labdarúgó akadémiák oktatási-nevelési programjainak dokumentumai	109

TARTALOM

ÁBRÁK JEGYZÉKE	2
TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE	3
1. BEVEZETÉS	8
1.1 A témaválasztás indoklása.....	10
1.2 A vizsgálat tárgya, célja.....	11
1.3 Kutatási célok	12
1.4 Kérdések, hipotézisek.....	12
2. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS	15
2.1 A sportolói személyiség fejlesztése	15
2.1.1 A személyiség általános megközelítése	15
2.1.2 A sportolói személyiség	16
2.1.3 A labdarúgó személyisége	17
2.2 Tehetség gondozás.....	18
2.2.1 Tehetségmodellek	18
2.2.2 A család szerepe.....	21
2.2.3 Az iskola szerepe	24
2.2.4 Tehetség gondozás a labdarúgásban	25
2.3 Nevelési érték és módszer a sportolói személyiség formálásában.....	28
2.4 Az edző pedagógiai szerepe	31
2.4.1 A nevelő	31
2.4.2 Az edzővel szemben támasztott követelmények.....	34
2.4.3 Edző-sportoló kapcsolat.....	36
2.5 Életkori sajátosságok a pubertás és posztpubertás korban	38
3. MÓDSZEREK	40
3.1 A minta jellemzése	40
3.2 Adatfelvétel	42
3.3 Adatelemzés, adatfeldolgozás	46
4. EREDMÉNYEK	48
4.1 A vizsgált tényezők értékei az edzőkre, a szülőkre és a sportolókra vonatkoztatva	48
4.1.1 A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló tényezők.....	48
4.1.2 A játékosok sporton kívüli életére vonatkozó edzői tevékenység	52
4.1.3 A játékos mérkőzésen való szereplésére vonatkozó edzői döntéseket befolyásoló tényezők szerepe	53
4.1.4 A fiatal játékosok nevelt személyiséggé válását befolyásoló sportszakmán túli tényezők	54

4.1.5 Az utánpótlás-labdarúgó edzők pályafutásának sikerességét befolyásoló tényezők	56
4.1.6 A vizsgált tényezők diszkriminancia-elemzése az edzők, a szülők és a sportolók tekintetében	57
4.2 A vizsgált tényezők értékei a hazai és a határon túli edzőkre, szülőkre, sportolókra vonatkoztatva.....	58
4.2.1 A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló tényezők.....	58
4.2.2 A játékosok sporton kívüli életére vonatkozó edzői tevékenység	64
4.2.3 A játékos mérkőzésen való szereplésére vonatkozó edzői döntéseket befolyásoló tényezők szerepe	65
4.2.4 A fiatal játékosok nevelt személyiséggé válását befolyásoló sportszakmán túli tényezők	67
4.2.5 Az utánpótlás-labdarúgó edzők pályafutásának sikerességét befolyásoló tényezők	68
4.2.6 A vizsgált tényezők diszkriminancia-elemzése a hazai és határon túli edzők, szülők, sportolók tekintetében	70
4.3 A vizsgált tényezők értékei a hazai sportolók korosztályaira vonatkoztatva	71
4.3.1 A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló tényezők.....	71
4.3.2 A játékosok sporton kívüli életére vonatkozó edzői tevékenység	75
4.3.3 A játékos mérkőzésen való szereplésére vonatkozó edzői döntéseket befolyásoló tényezők szerepe	76
4.3.4 A fiatal játékosok nevelt személyiséggé válását befolyásoló sportszakmán túli tényezők	77
4.3.5 A vizsgált tényezők diszkriminancia-elemzése korosztályok szerint a hazai sportolók tekintetében	79
4.4 A vizsgált tényezők értékei a határon túli sportolók korosztályaira vonatkoztatva	79
4.4.1 A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló tényezők.....	79
4.4.2 A játékosok sporton kívüli életére vonatkozó edzői tevékenység	83
4.4.3 A játékos mérkőzésen való szereplésére vonatkozó edzői döntéseket befolyásoló tényezők szerepe	84
4.4.4 A fiatal játékosok nevelt személyiséggé válását befolyásoló sportszakmán túli tényezők	85
4.4.5 A vizsgált tényezők diszkriminancia-elemzése korosztályok szerint a határon túli sportolók tekintetében	86
4.5 A vizsgált tényezők értékei a hazai és határon túli sportolók azonos korosztályaira vonatkoztatva.....	87
4.5.1 A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló tényezők.....	87
4.5.2 Az edzői tevékenység a játékosok sporton kívüli életére vonatkoztatva.....	93
4.5.3 A játékos mérkőzésen való szereplésére vonatkozó edzői döntéseket befolyásoló tényezők szerepe	95

4.5.4 A fiatal játékosok nevelt személyiséggé válását befolyásoló sportszakmán túli tényezők	97
4.6 A játékosok, edzők és szülők tapasztalatai	99
4.7 A szabályozó dokumentumok szerepe	105
4.7.1 Köznevelési feladatellátás elemzése	105
4.7.2 A fiatal labdarúgók nevelési alapelveinek, értékeinek, célkitűzéseinek dokumentumai	106
5. MEGBESZÉLÉS.....	110
6. ÖSSZEFOGLALÁS.....	120
7. SUMMARY	121
IRODALOM.....	122
KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS	135
MELLÉKLETEK.....	136

1. BEVEZETÉS

A labdarúgás olyan sportág, amely hosszú tradícióval rendelkezik és töretlenül dinamikus fejlődésnek örvend, vonzerejét annak is köszönheti, hogy gyökerei szerteágazók, és nagyon mélyről táplálkoznak (Bauer, 2001). Labdarúgás. Ez a játék a szenvedély és az érzelmek olyan kiáradását idézi elő, ami páratlan a versenysportok világában. A labdarúgás közös nyelvet hoz létre a különböző háttérrel és örökséggel rendelkező emberek között, áthidalva a gazdasági, politikai, kulturális és vallási korlátokat (Luxbacher, 2003).

A labdarúgást a világ majdnem minden országában, így Magyarországon is népszerűség veszi körül, de természetesen a szurkolók lelkesedését, pillanatnyi hangulatát kedvenc csapatuk eredményei válogatott vagy klubszinten is erősen befolyásolják. A sportágak között a Nemzetközi Labdarúgó Szövetség (FIFA) rendelkezik a legtöbb, 211 tagszervezettel.

Az első magyar csapathoz köthető mérkőzésre 1897. október 31-én került sor Bécsben a budapesti BTC és a bécsi Cricketter között. 1902 októberében kötötték le az akkor másfél éve megalakult Magyar Labdarúgó Szövetség képviselői az első hivatalos „szövetségi” mérkőzést. 1902. október 12-én Bécsben az Ausztria–Magyarország (5:0) mérkőzés volt az első hivatalos válogatott labdarúgó mérkőzésünk. Ezekből a történeti tényekből is látható, mennyire komoly múlttal rendelkezik a magyar labdarúgás (Kiss, 2012).

Széles körben ismert tény, hogy az elmúlt évszázadban sok szép sikert ért el a magyar labdarúgó válogatott, 1938-ban és 1954-ben ezüstérmeket hoztak haza a világbajnokságról, az Európai Nemzetek Kupáján 1964-ben bronzéremmel gazdagodtunk, 1972-ben pedig a negyedik helyet szereztük meg az Európa-bajnokságon (Hetyei, 2016), az olimpiai bajnoki címet három alkalommal (1952; 1964; 1968) is elhódítottuk.

A jelenlegi magyar labdarúgás eredményessége még nem érte el az 1970-es és 80-as évek eredményeit sem, hiszen régen ritkán rendeztek nemzetközi labdarúgó tornát a magyar válogatott nélkül. Akkoriban még a klubcsapatok is bejutottak olykor valamelyik nemzetközi kupasorozat döntőjébe vagy az elődöntőbe. 1986 és 2016 között a magyar labdarúgó válogatott nem szerepelt sem Európa-bajnokságon, sem világbajnokságon.

Azonban az elmúlt években – válogatott szinten – a magyar utánpótlás-labdarúgó csapatok teljesítménye többször megközelítette a nemzetközi elit szintjét, amit bizonyít, hogy 2009-ben, 2015-ben és 2019-ben is korosztályos világbajnokságokon szerepeltek a fiatal magyar tehetségek, azonban – az utánpótláskorban mutatott kiváló eredmények ellenére – kevés olyan labdarúgó szerepel a felnőtt válogatott keretében, aki európai topbajnokságokban játszana hétről-hétre (Kiss és mtsai, 2021).

Az utóbbi években Magyarországon egyre nagyobb hangsúlyt kap az utánpótlás-nevelés, amelyet jól mutat új gyermekprogramok létrehozása és az akadémiák szerveződése is (Orosz és Bíró, 2009). Hazánkban az akadémiák rendszere vállal kiemelt szerepet a labdarúgók tehetséggondozásában. A sportakadémiákon az edzők, a pedagógusok által képviselt humán erőforrás hatásrendszere jelentőségteljes faktor a fiatalok szisztematikus fejlesztésében (Vincze és mtsai, 2011). Az akadémiai rendszer néhány évre nyúlik vissza, mely mára a magyar labdarúgók tehetséggondozásának a sarokkövévé vált. Az akadémiák regulázott rendszerében a sportszakmai tevékenységeken túl nevelői hatások is érik a fiatal tehetségeket, így a humán erőforrás és a létesítményi háttér együttesen járul hozzá a személyiség és jellem alakulásához (Kiss és mtsai, 2021). Az elmúlt években a határon túl az anyaország szervezeti és szakmai támogatását élvezve olyan labdarúgó akadémiák jöttek létre, melyek többségében a magyar nemzetiségű fiataloknak nyújtanak magas színvonalú képzést. Ez a megváltozott képzési forma lehetőséget nyújt a határon túli fiataloknak, hogy idővel a magyar labdarúgó válogatottban is bemutatkozhatnak (Kiss, 2021).

Magyarországgal ellentétben a világranglistán magasabban jegyzett országokban már korábban felismerték, hogy labdarúgásuk színvonalának növeléséhez az utánpótláskorú játékosok komplex fejlesztésre van szükség (Kiss és mtsai, 2015). A labdarúgó- tehetséggondozás komplex folyamatként értelmezhető, melynek sikerességére több tényező is befolyással bír. Számos kutatás a személyiségtényezőket a labdarúgó tehetség kibontakoztatását befolyásoló faktorok közé sorolja (Williams és Franks, 1998). A labdarúgás színvonalának elemzését tárgyalva nem mellőzhető a fiatal sportolók tudatos fejlesztése, mely folyamatban a többet analizált motoros, antropometriai, fiziológiai, pszichés tényezők mellett a pedagógiai nézeteknek is fontos szerepük van (Csáki és mtsai, 2013a).

Jól ismert tény, hogy az edző-sportoló kapcsolat hatással van a sportolók eredményességére és teljesítményére (Myers és mtsai., 2005). Az edző-sportoló kapcsolat megfelelően mutatja azt a pedagógiai viszonyhelyzetet is, mely a közös célokon és a kölcsönös függőségen nyugszik (Gombocz, 2010).

Gombocz (2008) az edzőkkel szemben támasztott követelmények közé sorolja a pedagógiai felkészültséget. Tehát az utánpótlásedzők munkájának eredményességét nemcsak a sportszakmával szorosan összefüggő ismeretek magas szintű birtoklása határozza meg, hanem a pedagógiai tényezők is jelentőséggel bírnak. Kiss és Bognár (2018) úgy véli, hogy a fiatal labdarúgók tehetséggondozása során a nevelési módszerek kiválasztásának és alkalmazásának kiemelt szerepük van, hiszen a különböző nevelési helyzetekben meghozott döntések befolyásolják a sportolók teljesítményoptimumának az elérését. Bizonyított tény, hogy az edzők a sportolókkal való együttműködésük során pedagógiai eredményt hozhatnak létre, amennyiben

pedagógiai felkészültséggel a sportolók személyiségének a fejlesztése is a céljaik között szerepel (Biróné, 2004).

A magyar labdarúgó-válogatott elmúlt néhány évben elért eredményei (44 év után egymást követően két alkalommal is kijutottunk az EB-re; Nemzetek Ligájában A-csoportban vagyunk) már bizakodásra adhatnak okot, hogy az elkövetkező időszakban sikeres és még népszerűbb sportágként tekinthetünk a hazai labdarúgásra. Ahhoz, hogy az eredményesség hosszú távon fenntartható legyen, elengedhetetlennek tűnik a labdarúgó tehetségekkel foglalkozó edzők sportszakmával összefüggő ismereteinek fejlesztése mellett a pedagógiai szerepvállalásuk tudatosítása is. A következőes nevelői munka az edző részéről megkerülhetetlen feltétele a sportszakmai tevékenység magas szintű megvalósulásának (Fisher és mtsai, 2019). Kis (2004) kiemeli azt az összefüggést, miszerint az ifjú sportolók képzése egyúttal nevelési folyamat is. Azok az edzők nevelnek valójában, akik nem csak ezt gondolják, hanem – a hosszú távú sikeres karrier jegyében – a gyakorlatban is megvalósítják azt pedagógiai tevékenységükkel.

1.1 A témaválasztás indoklása

A sport és ezen belül a labdarúgás már gyerekkoromban is szinte teljesen kitöltötte a szabadidőmet. A testnevelésórákon, az órák közti szünetekben és iskola után a grundon szinte minden nap a labdarúgás jelentette a kikapcsolódást számomra és a társaim számára egyaránt. Nem telt el úgy nap, hogy ne olvastam volna el a napilapokban a sporthíreket, különösen a futballal kapcsolatosakat. Már ekkor eldöntöttem, hogy felnőttként a sport és ezen belül a labdarúgás közelében szeretnék tevékenykedni.

Magyarországon 2000-ben jött létre az első bentlakásos labdarúgó tehetséggondozó intézmény, mely már az akadémia nevet viselte. Az évtized közepén több hasonlóan felépített intézmény is megalakult, azonban sem az MLSZ, sem az akkori kormány nem szabályozta a működésüket. Napjainkban már más a helyzet.

A Magyar Közlöny 2019. évi 201. számában jelent meg a Kormány 303/2019. (XII.12.) Korm. rendelete a sportakadémiákról, mely a labdarúgás sportágat is érintette. A rendelet célként fogalmazza meg, hogy keretet biztosítson a fiatal tehetségeknek a minőségi utánpótlás-nevelést biztosító akadémiai képzési rendszerben. A sportakadémiák biztosítják a humán erőforrást és a tárgyi feltételeket a fiatal tehetségek felkészítéséhez, versenyeztetéséhez, és segítenek összehangolni a tankötelezettség teljesítését az élsporttal.

Sportszakmai és tudományos tekintetben is érdekes a kérdés, hogy fiatal labdarúgóink közül miért csak néhányan futják be a számukra megjósolt sportkarriert. Úgy gondolom, hogy a

magyar labdarúgás nagy esélyt kapott az új a támogatási rendszerrel, hogy visszataláljon arra az útra, amely a régi elődök sikereihez vezetett.

Kutatásomban azért fókuszálók hazai és határon túli labdarúgó utánpótlásképző intézményekhez köthető edzők, szülők és eltérő korosztályokat képviselő sportolók tapasztalatainak, véleményeinek összehasonlítására, mert a külhoni akadémiák eltérő szociokulturális környezetben, de a magyarországi akadémiákhoz hasonló szervezeti és infrastrukturális feltételek között, azonos szakmai célokat kitűzve működnek. Az edzőkre, a szülőkre és a sportolókra más-más feladat hárul a tehetséggondozás folyamatában, míg a különböző korosztályok eltérő nevelési attitűdöt igényelnek az edzők és a szülők részéről.

Számos empirikus kutatásra és saját tapasztalataimra alapozva azt az álláspontot képviselem, hogy amennyiben a fiatal labdarúgókkal napi szinten foglalkozó sportszakemberek kizárólag sportszakmai feladataikra fókuszálnak, és a sporton túli területekre kevés figyelmet fordítanak, nem támasztanak követelményeket a tanítványaikkal szemben, úgy saját maguk gátolják őket abban, hogy a rájuk bízott fiatalok felnőtt korukban elérjék teljesítményoptimumukat. Az akadémiákon tevékenykedő szakembereknek épp ezért érdemes kiemelt feladatként kezelni a pedagógiai értékek közvetítését az ifjú tehetségek felé úgy a szakmai, mint a szakmán túli szférában, hosszú távon ugyanis nevelt személyiségekkel nagyobb esélyünk lesz sportsikereket elérni.

1.2 A vizsgálat tárgya, célja

Kevés azon kutatások száma, mely az edző pedagógiai szerepét és az edző-sportoló közötti interakciót vizsgálja, különösen igaz ez a labdarúgás sportágra. Számomra izgalmas probléma, hogy az edző milyen nevelési módszerekkel és kommunikációval segíti a játékosok sokoldalú fejlődését annak érdekében, hogy a teljesítményoptimum minél több sportoló esetében realizálódhasson.

A kutatás aktualitása, hogy a hazai labdarúgó akadémiák hatékonysága jelenleg nemzetközi szinten nem értékelhető. A sikeres nemzetközi szerepléshez nem elég egy-egy adottság magas szintű megléte, több tényező is nagy befolyással bír a „beválás” egészére.

A kutatás elsődleges céljaként szeretném feltárni a hazai és határon túli edzők, szülők, fiatal akadémiai labdarúgók oldaláról az utánpótlásnevelés sikerességét befolyásoló faktorokat, az edzők tevékenységét a játékosok sporton kívüli életére vonatkozóan, valamint a játékosok személyiségéhez köthető tulajdonságok fejlesztését és az edzői karriert befolyásoló tényezőket.

További célom e disszertáció megírásával a felvázolt kérdéskörökben a különböző korcsoportot képviselő labdarúgók véleményeinek, tapasztalatainak összehasonlítása.

A vizsgálat induktív stratégiai jellege is megjelenik, hiszen a pedagógiai valóság a nevelői attitűdökön keresztül kerül elemzésre, ami – összehasonlítva a már meglévő törvényszerűségekkel, a korábbi kutatások eredményeinek analizálásával – deduktív módon járul hozzá a sportpedagógiai gyakorlat számára jelentőséggel bíró ismeretek bővítéséhez.

1.3 Kutatási célok

Kutatásom kiemelt célja, hogy hét – államilag elismert – magyarországi és három határon túli labdarúgó akadémiánál elvégzett empirikus kutatás eredményei alapján bemutassam az utánpótlás-labdarúgó edzők, fiatal labdarúgók és szüleik véleményét a tehetséggondozás folyamatáról, különös tekintettel a pedagógiai tényezőkre. Célom volt még az érintett akadémiák közötti hasonlóságokat és különbségeket bemutatni egyrészt az edzők, szülők, sportolók és a korosztályok szerinti változók alapján, másrészt a hazai és határon túli összevetéseken keresztül. Ezeken keresztül szeretnék támpontot nyújtani a hazai és határon túli utánpótláskorú labdarúgók tehetséggondozási hatékonyságának növeléséhez, valamint az edzők számára szakmai és pedagógiai tevékenységükhöz.

1.4 Kérdések, hipotézisek

A felvázolt kutatási probléma és az eredmények alapján elmondható, hogy a vizsgálati szféránkban felmerülő kérdéskörökben kevés hazai empirikus eredmény áll rendelkezésre. A fiatal labdarúgók tehetséggondozásában kevésbé terjedt el az a szemlélet, hogy – a sporton belüli és kívüli területeken egyaránt – a sportszakmai feladatok elvégzése mellett a pedagógiai tevékenység is hatással lehet a tehetséges labdarúgók kibontakoztatására. Jelen kutatás keretein belül szándékomban áll feltárni a fiatal labdarúgók képzésének eredményességét befolyásoló tényezőket, különös tekintettel az edzők pedagógiai szemléletére a sportszakmai és azon túli szférában.

A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló tényezők

Kutatásomban választ szeretnék kapni arra a kérdésre, hogy az edzők, a szülők és a sportolók oldaláról melyek azok a tényezők – a belső, szakmai, családi és iskolai, egyéb külső tényezők vonatkozásában – amelyek hatással vannak a labdarúgó-karrier sikerességére. További

vizsgálatot igényel, hogy a tehetséggondozás folyamatában részt vevő személyek mely komponenseket emelik ki, illetve tartják kevésbé relevánsnak.

(H₁): Feltételezem, hogy az edzők, a sportolók és a szülők értékei alapján a szakmai tényezők szerepe elsődleges.

A játékosok sporton kívüli életére vonatkozó edzői tevékenység

Feltérképezésre vár, hogy milyen mértékben foglalkoznak az edzők tanítványaik sporton kívüli tevékenységeivel, viselkedésével, magatartásával. Kérdésként vetődhet fel, hogy milyen értékekkel jellemzik a kutatásban részt vevő személyek az egészséges életmódhoz, az edzők nevelői attitűdjéhez és az iskolai oktatáshoz kapcsolódó tényezőket.

(H₂): Feltételezem, hogy az edzők, a sportolók és a szülők úgy gondolják, hogy az edzők kevésbé követik a sportolók egészséges életmódjával és az iskolai oktatásukkal összefüggő tényezőket.

A játékos mérkőzésen való szereplésére vonatkozó edzői döntéseket befolyásoló tényezők szerepe

Választ szeretnék kapni arra a kérdésre, hogy a válaszadók milyen mértékben tekintik hangsúlyosnak a sporthoz köthető és az azon kívüli tevékenységszférában megnyilvánuló sportolói magatartás- és tevékenységformákat.

(H₃): Feltételezem, hogy az edzők, a sportolók és a szülők azt az álláspontot képviselik, hogy az edzők az edzésen tapasztalt magatartás- és tevékenységformák alapján hozzák meg döntéseiket.

A fiatal játékosok nevelt személyiséggé válását befolyásoló sportszakmán túli tényezők szerepe

Mivel a sportban hosszútávú sikerekre csak fegyelmezett, nevelt egyén képes, így arra a kérdésre is keresem a választ, hogy a magatartással, a renddel, a napirenddel és az iskolai oktatással összefüggő tényezőket mennyire gondolják jelentőségteljes tényezőnek a vizsgálatban részt vevő személyek.

(H₄): Feltételezem, hogy az edzők, a szülők és a sportolók a sporttal – de nem, mint szakmai feladattal – összefüggő állításokat gondolják a legrelevánsabb tényezőknak.

Az utánpótlás labdarúgó edzők pályafutásának sikerességét befolyásoló tényezők

Napjainkban egyre több edző fogadja el azt a nézetet, miszerint az edzővel szemben támasztott követelmények közé sorolható a pedagógiai felkészültség, így ebben a kontextusban vizsgálándó, hogy a megkérdezettek mekkora jelentőséget tulajdonítanak a szakmai és pedagógiai változóknak.

(H₅): Feltételezem, hogy az edzők és a szülők leginkább szakmai és edzésméleti ismereteket emelnek ki.

A mért változók tekintetében

(H_{6a}): Feltételezem, hogy különbség van az edzők, a szülők és a sportolók értékei között

(H_{6b}): Feltételezem, hogy különbség van a hazai és határon túli edzők, szülők és sportolók értékei között

(H_{6c}): Feltételezem, hogy különbség van a hazai és határon túli azonos korosztályok értékei között

Az érintettek tapasztalatai

Feltérképezésre vár, hogy milyen további tényezők kerülnek felszínre az interjúk során, amikor adatközlőim a fenti kérdésekre – azaz a *sikeres felnőtt labdarúgóvá válás* kérdésére, *az edzői tevékenység szerepe a játékosok sporton kívüli életére vonatkozóan*, vagy *az edző döntését befolyásoló tényezők jelentősége a játékos mérkőzésen való szereplésekor* vizsgáló, valamint *a család és az iskola szerepének* kérdésére adott válaszaikat megfogalmazzák. További kérdésként fogalmazódhat meg, hogy a kutatásban részt vevő személyek mennyire eltérő vagy hasonló véleményeket fogalmaztak meg az adott kérdésekkel kapcsolatban.

(H₇): Feltételezem, hogy az edzők, a szülők és a sportolók az interjúk során eltérő véleményeket fogalmaznak meg a szakmai és a sporton túli szférában.

A szabályozó dokumentumok lényegi elemei

A vizsgálatban választ szeretnék kapni arra, hogy az akadémiák milyen dokumentumok alapján működtetik pedagógiai rendszerüket. Kérdésként merülhet fel, hogy milyen tartalmi és formai követelmények mentén hozták létre a saját dokumentumaikat.

(H₈): Feltételezem, hogy az akadémiák oktatási-nevelési céljait tartalmazó dokumentumok formai és tartalmi felépítése heterogén.

2. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

2.1 A sportolói személyiség fejlesztése

2.1.1 A személyiség általános megközelítése

„Látszólag mindenki tudja, mi a személyiség. Valójában azonban senki sem tudja pontosan körülírni, s a különféle definíciók százával állnak rendelkezésünkre” (Allport, 1998, 33).

A „személyiség” szó a hétköznapi értelemben az egyes egyének jellemvonásainak, tulajdonságainak a kifejezésére szolgál. Ez a szó fejezi ki az állandóságot, következetességet, ami az emberek viselkedésében fellelhető. Évtizedeken keresztül számos definíció látott napvilágot a személyiség meghatározására, azonban a pszichológusok egybehangozva egyiket sem fogadták el. A személyiség olyan fogalom, melyet nehéz igazán megragadni (Carver és Scheier, 2006).

A jellem a személyiség magatartását determináló belső feltételrendszer legkiemelkedőbb komponense. Ez a személyiségbeli alkotóelem komoly befolyással bír az erkölcsi magatartásformákra. Ezért fontos az egyén jellemének feltérképezése, mert a pedagógiai törvényszerűségeket az erkölcsi magatartás alakítása folyamán teszi alkalmazhatóvá (Bábosik, 1991). A jellem fejlődésére külső és belső tényezők egyaránt hatással vannak, melyek közül kiemelést érdemel az életkor, a biológiai érés, az értelmi faktorok valamint a környezet (*település, iskola, család*) (Bábosik, 1999). A jellemvonások bizonyos értelemben olyan személyiségjegyek, amelyek egy emberek által alkotott közösségnek csak kis részében fedezhetők fel; egymáshoz hasonlóvá téve őket, de ugyanakkor meg is különböztetve őket a többi csoporttól (Ranschburg, 2009).

A kutatók az emberek magatartására ható faktorokat megközelítőleg 2000 éve, a Galenus révén kialakított vérmérséklettípusok óta elemzik. Az utóbbi két században megalkotott személyiségelméletek közül a típusstanok és vonáselméletek tesznek kísérletet a felmerülő kérdések megválaszolására (Matolcsi, 1988). A típuselméletek arról tanúskodnak, hogy az emberek között minőségi differencia mutatkozik, a vonáselméletek esetében a mennyiség kerül a fókuszba (Rózsa, Kő és Oláh, 2006). A legtöbb vonáselméletre és típuselméletre igaz, hogy bizonyos szintig genetikai és biológiai megközelítésű, és a környezet szerepét hangsúlyozza. Egyetértés mutatkozik abban, hogy nem csak az öröklődés határozza meg a személyiséget (Mirnics, 2006). Az emberek sok dologban hasonlítanak egymásra, így például a különböző biológiai és pszichés folyamatok hasonlóan működnek. Azonban egyéb perspektívából tekintve mindenki heterogén, hiszen a képességek, attitűdök és személyiségvonások olyan széles skálán mozognak, amely minden embert unikálissá tesz (Atkinson és Hilgard, 2005).

2.1.2 A sportolói személyiség

Különleges-e a sportolói személyiség? Akkor gondolkodunk helyesen, ha nemmel válaszolunk a kérdésre. Csak a sportolás révén nem lesz senki sem kiváló személyiség. A genetikai adottságok jobbára a kiválasztásnál és a kibontakozásnál kapnak szerepet. A különleges tulajdonságok egyéb szférákban kimagasló produktumot elérő személyeket egyaránt jellemezhetnek, azonban a sport kiváló lehetőség a pozitív személyiségformálásra, amennyiben tudatos nevelőmunkával párosul (Biróné, 2004).

A különböző megközelítések a sporttehetséget főként a sikerességgel, a kiemelkedő fizikai képességekkel és a csúcsteljesítménnyel magyarázták, ugyanakkor a kimagasló sportteljesítmény eléréséhez szükséges pszichológiai tényezők tudatos fejlesztése szintén fontos szempont az utánpótlás-nevelés folyamata során (Orosz, 2010). Sporttudományi vizsgálatok eredményei (Lukács, 2006) arról tanúskodnak, hogy az utánpótláskorú sportolók bizonyos személyiségdimenziókban eltérő értékekkel bírnak, mint az azonos korú, nem sportoló társaik. A különböző dimenziók behatóbb tanulmányozása a fiatal sportolók esetében nemcsak a viselkedészavarok megelőzésében, hanem a nevelés sikerességében is jelentős segítséget adhat (Kiss és mtsai, 2017).

A motiváció és önbizalom olyan személyiségtényezők, amelyek hatást gyakorolnak a sportolói tevékenységre (Reilly, Williams és Richardson, 2003). Az egyedülálló sportteljesítmény eléréséhez elengedhetetlen a kiváló értelmi és mentális képesség megléte, azonban motiváció hiányában ezek a képességek sem elegendő feltételek a kiemelkedő eredményekhez a belső kitartás, a szorgalom és az akaraterő nélkül (Czeizel, 1997). Deci és Ryan (1985) eredményei azt bizonyítják, hogy az élsportolók belső motivációja kiemelkedő, melynek szintje jelzi a sportoló feladat végrehajtása iránti elhivatottságát.

A tehetséggondozás folyamatában érdemes figyelembe venni, hogy a felnőttekkel ellentétben a személyiségjellemzők a fiatalabb évfolyamok esetében kevésbé mutatnak szoros összefüggést a teljesítményt meghatározó faktorokkal. (Aidman és Schofield, 2004). A gyakorlatból jól ismert, hogy a tehetségesnek tartott fiatal sportolók nem egyformán viszonyulnak a versenyzéshez, nem minden sportoló esetében pozitív hatású a magas izgalmi állapot. A sikeresség eléréséhez a felkészülésen kívül a versengés is hozzájárul. Az együttműködés és a versengés a társas motívum azon összetevői, amelyeket a jelentős szociális és érzelmi képességet birtokló sportolók magas szinten ágyaznak be személyiségükbe, és hasznosítanak a sporttevékenység során (Koltai és Bognár, 2009). A komoly mentális erőt mutató személyek konstruktívabban dolgozzák fel az őket érintő negatív hatásokat, és gyorsabban állnak talpra

(Dávid és mtsai, 2014). Számukra a kudarc olyan jelzés, mely még nagyobb elszántságra készíteti őket a versenyek megnyerése, a sikerek érdekében.

A sporttevékenység folyamatában az edzőknek lehetőségük van arra, hogy tanítványaik erkölcsi magatartását kedvező irányba befolyásolják, mert a jellemmel összefüggő pozitív tulajdonságok birtoklása nélkül nem jöhetnek létre kiemelkedő sporteredmények (Biróné, 2004). A sportoló tehetsége a teljesítményben nyilvánul meg, és hogy a kiemelkedő eredmény realizálódik-e, nagymértékben múlik a jellemvonások fejlesztésén (Kozéki, 1987). A személyiség, a tevékenység és a környezet interakciója a sportolók karrierjében külön-külön az egyénre jellemzően valósul meg (Rókusfalvy, 1981).

Gucciardi és mtsai (2008) a kiemelkedő sportolók tulajdonságaik közé sorolják a munkamorált, az önmotivációt, a kemény hozzáállást és a nyomáskezelést, mely faktorokat a mentális erő jellemzőiként aposztrofálják. A fiatal sportolók optimális fejlődéséhez olyan pszichés és mentális képesség-összetevőket kell birtokolni, amelyek hozzájárulnak a sport által támasztott követelmények magas szintű és hosszú távú végrehajtásához (Brown és Fenske, 2010).

2.1.3 A labdarúgó személyisége

A tehetséggondozásban részt vevő labdarúgókkal végzett vizsgálatok eredményei alapján megállapítható, hogy a pszichológiai eljárások bizonyos mértékig segítséget tudnak nyújtani a tehetséges labdarúgók és a kevésbé tehetségesnek tartott játékosok megkülönböztetésében (Orosz, 2010). A labdarúgás Magyarországon is népszerű sportág, és komoly hagyományokkal bír, ennek ellenére a futballisták pedagógiai és pszichológiai gondozásának fontossága még nem eléggé elfogadott. Lényeges lenne, hogy a labdarúgó szakemberek az egyéni és csapatteljesítmény növelésére alkalmas lélektani technikákkal bővítsék tudásukat (Bagdy és mtsai, 2012).

Orosz és Bíró (2009) tanulmányukban fiatal labdarúgók pszichológiai jellemzőit hasonlították össze. A tehetségesebbnek és kevésbé tehetségesebbnek vélt játékosok pszichés jellemzői között számos eltérést állapítottak meg. A legjobbnak tartott labdarúgók pozitívabb énképpel rendelkeznek, az önbecsülést tekintve magasabb értéket mutatnak, pozitívabban közelítenek önmagukhoz, erkölcsi és társas jellemzőiket értékesebbnek tartják, mint társaik.

Lukács (2006) egyik tanulmányában megállapítja, hogy a pszichoticizmus, a kockázatvállalás és az empátia személyiségfaktorait tekintve lényeges különbségek találhatók a fiatal labdarúgók és a nem sportoló gyerekek között. A pszichoticizmus dimenzió esetében a futballisták, míg a kockázatvállalás- és az empátia-faktorokban a nem sportoló fiatalok produkáltak magasabb értékeket.

Kiss és mtsai (2017) kutatásukban összehasonlították fiatal labdarúgók és nem rendszeresen sportoló kortársaik bizonyos személyiségvonásait. A labdarúgók magas extraverzió értéket mutatnak, így a nem aktívan sportolók introvertáltabbak, vagyis érzelmeiket ritkábban engedik szabadjára, viselkedésük mértéktartóbb, fegyelmezettebb. A kockázatvállalás dimenziójának tekintetében is a labdarúgók átlagértékei a magasabbak, kevésbé jellemzi őket az óvatos magatartásforma, nehezen tűrik az izgalmat, tudatosan választják a veszélyt, de vállalják is azt. A nem rendszeresen sportoló fiatalok érzelmileg labilisabb személyek, sok dolog idegesíti őket, érzelmi reakcióik kirívóan erősek, könnyebben válnak depresszióssá. Az alacsonyabb szociális konformitás mutatójú labdarúgókat kevésbé érdekli, hogy megfelelnek-e a társadalmi ideálnak, kisebb mértékben törekszenek a jólneveltségre, többször követnek el normaszegést. Az eredményes sportolói tevékenységre hatással lehet a különböző személyiségvonások kedvező jelenléte (Reilly és mtsai, 2003).

A labdarúgó és a nem aktívan sportoló fiatalok között tapasztalható személyiségbeli különbségek okán a megfelelő nevelési hatásrendszer alkalmazása a pubertáskorúak körében felértékelődik. Az utánpótláskorú labdarúgókkal foglalkozó edzőknek érdemes figyelembe venni azt, hogy a sportolók eltérő személyiségjegyekkel bírnak, s emiatt érdemes különböző nevelési módszereket alkalmazniuk a tehetséggondozási folyamat során (Kiss és mtsai, 2017). Az utánpótláskorú labdarúgók képzésének eredményességére komoly hatást gyakorolnak a labdarúgók személyiségjegyei, így az ezzel összefüggő ismeretek birtokában az edzők az egyéni bánásmód törvényszerűségei mentén céltudatosan használhatják a sportolók személyiségfejlesztésében az eltérő nevelési módszerek eszköztárát.

2.2 Tehetséggondozás

2.2.1 Tehetségmodellek

Az emberiség történelmével egyidejű a kimagasló tehetségek titkának megértése és vizsgálata, de a különböző történelmi korokban eltérő megítélés alá estek. A tudományos kutatások a tehetség vonatkozásában a XIX. század második felében indultak el. Révész Géza, a XX. század első felében Hollandiában világhírűvé vált pszichológus nagyon fontosnak tartotta a tehetségek minden irányvonalának vizsgálatát. Az intelligenciát, az intuíciót, valamint az egyén tevékenységével összeköthető magatartást vélte a tehetség fő jellemzőinek. Nagy László is nagy jelentőséget tulajdonított a jellemnek és az akarat erőnek, úgy vélte, ezek hiányában a tehetség kibontakozása nem lehetséges (Gyarmathy, 2011).

Révész munkája után hatvan évvel a többtényezős tehetségmodell egyik legfontosabb képviselőjeként ismert Renzulli (1978) a tehetséget háromkörös modell formájában alkotta meg, mely tulajdonságok hasonlóságot mutatnak a magyar pszichológus által megfogalmazottakkal. A kivételes produktum megvalósulását három komponens alapján határozta meg: átlag feletti képesség (mozgásművészetre is érvényes), kreativitás, feladat iránti elkötelezettség.

Gardner (1983) a többfaktoros intelligenciaelméletében különálló intelligenciákat fogalmaz meg. Elmélete három alapelve épül: az intelligencia nem egységes, független a többtől, de ennek ellenére interakcióban vannak egymással. Hét egymástól független humán intelligenciát ír le: logikai-matematikai, nyelvi, testi-kinesztetikus, térbeli, zenei, interperszonális és intraperszonális. A testi-kinesztetikus képesség révén a bonyolult sportágspecifikus mozgások is kivitelezhetőek.

Tannenbaum (1983) csillagmodelljében egyenrangú komponensként nevez meg öt tényezőt a tehetség vonatkozásában. Az általános képesség mint intellektuális erő, mely a különféle problémák megoldásához nélkülözhetetlen. A speciális képességek egy-egy szférához köthető jelentős ismereteket jelent, ami a kiemelkedő sportolói teljesítményt is segíti. A nem intellektuális facilitátorok közé sorolható a motiváció, énkép, személyiségjegyek. A környezeti tényezők között megtalálható a család, a tanárok és a kortársak. A véletlen tényezők arra vonatkoznak, hová és milyen adottságokkal jön valaki világra.

Sternberg és Davidson (1986) a tehetségmodellek osztályozása során implicit és explicit elméleteket különböztet meg. Az implicit elméletek determinálják a tehetséghez köthető definíciókat, míg az explicit elméletek megpróbálják a teóriák összefüggéseit felfedezni az oktatási és pszichológiai elméletek rendszerében.

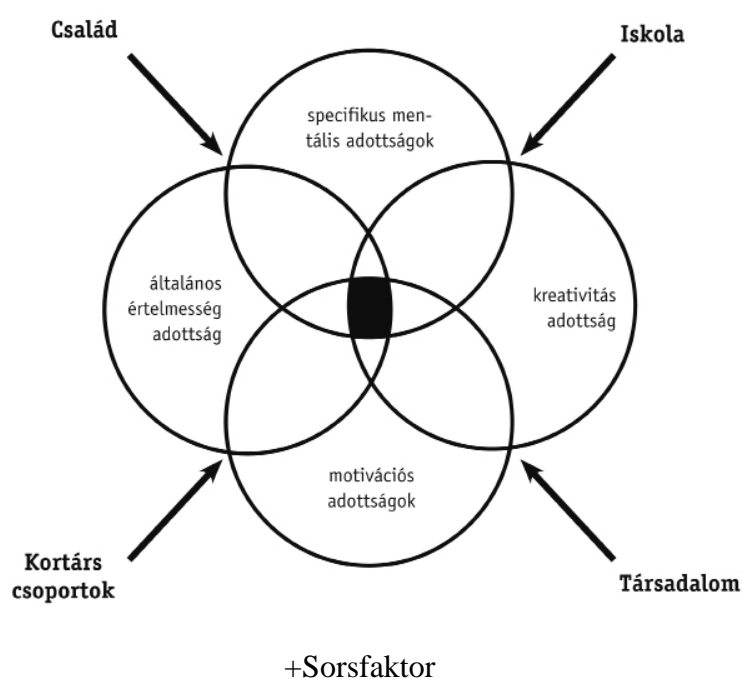
Heller (1991) többdimenziós modelljében a tehetségtényezők, a teljesítményterületek (részét képezi a sport is), a nonkognitív személyiségvonások és a környezeti feltételek jelennek meg fő komponensként. Gyarmathy (2011) kiemeli, hogy Heller müncheni tehetségmodelljében a kiemelkedő tehetség egyéni, kognitív, motivációbeli és szociális potenciál rendkívüli produktum elérésére egy vagy több szférában.

Renzulli interperszonális tényezőit Mönks a környezeti hatásokkal bővítette. A három szociális faktor, a család, a társak és az iskola támogatásának hiánya megnehezíti a tehetség kibontakoztatását. A szerző a motivációval helyettesíti a feladat-elkötelezettséget, mely a belső hajtóerő szerepét emeli ki. A kivételes képességek komponens a motorikus képességekkel gyarapodik. Kiemelkedő tehetségről abban az esetben lehet szó, amennyiben a hat komponens szoros interakcióban támogatja a fejlődést (Gyarmathy, 2011; Mönks és Ypenburg, 1998).

Feldhusen és Jarwan (1993) hat kategóriát állított fel a tehetség meghatározásával összefüggő modellek esetében: pszichometriai, vonás-, a társadalmi szükségletekre koncentráló,

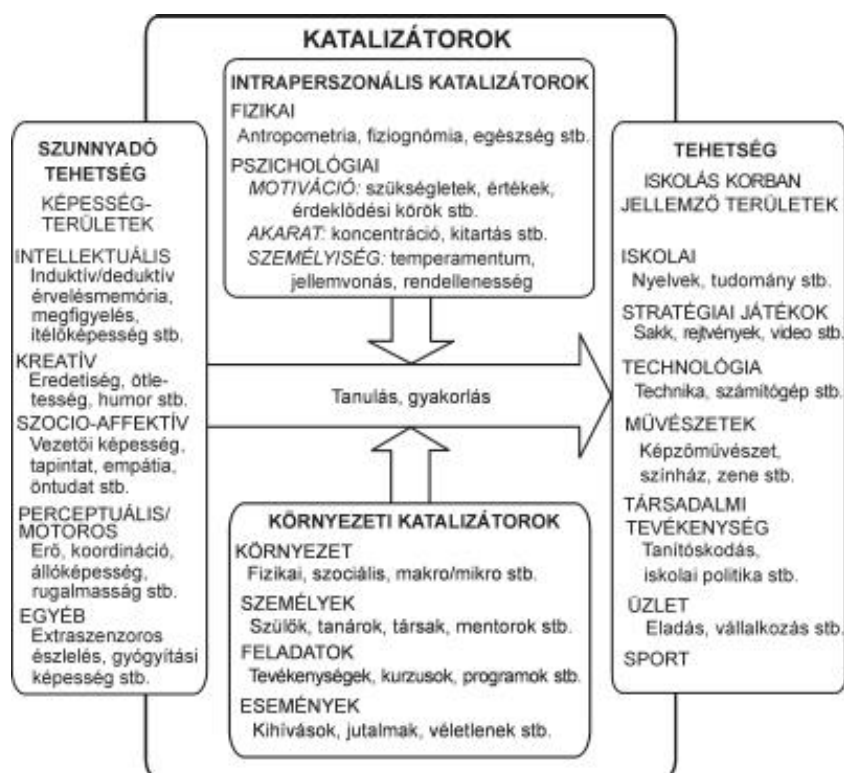
oktatás irányultságú, különleges tehetségek és többdimenziós meghatározások. Néhány tehetségmeghatározás több kategóriába is beilleszthető.

A tehetségkutatás terén komoly lépcsőfok volt Czeizel (1997) 2x4+1 négy-gyűrűs táalentummodellje (1. ábra), mely az adottságok (általános értelmesség, specifikus mentális, kreativitás, motiváció) és a külső influenciák kölcsönhatását ábrázolja. Azonban a négy kategóriába sorolt környezeti tényezők (család, iskola, társadalom, kortárs csoportok) akár káros hatásúak is lehetnek, a veleszületett adottságok optimális kibontakozása esetében komoly akadályt jelenthetnek. Az életegészségnek is nevezett „sors-faktorral” teljes a modell, mert az adottságok valóra váltásának egy bizonyos életkor elérése elengedhetetlen kritériuma.

1. ábra: Czeizel 2×4+1 táalentummodellje (Czeizel, 1997)

Kiemelésre érdemes a három pilléren elhelyezkedő Gagné-tehetségmodellje (2. ábra). A tehetséghez szükséges képességek, a megmutatkozó (sport)teljesítmény és az előző két faktort összekötő katalizátor. Ebben a modellben elkülönül az átlag feletti képességet birtokló és az átlagot meghaladó teljesítményt produkáló tehetség. Gagné úgy véli, hogy a képességek és készségek kapcsolata lehetőséget kínál arra, hogy egy bizonyos képesség több területen számos eltérő tehetség kibontakoztatásában szerepet játsszon. A sporttevékenység vonatkozásában olyan motoros jellemzőket érint, mint az erő, a koordináció, az állóképesség, vagy a rugalmasság és a tanulás, a gyakorlás lehetőségét biztosító edzés (Bagdy és mtsai, 2014; Gagné, 1999; Gyarmathy, 2011; Mező, 2004).

2. ábra: Gagné-modell (Orosz, 2010)

Piirto (1999) tehetséggondozási piramis-modelljében a genetikai alapok mellett az emocionális-, a kognitív-, a tehetség- és a környezeti aspektusokat emeli ki. Olyan személyiséghez köthető emocionális komponensek mint az akarat, a kitartás jelentős mértékben segítik a kiemelkedő sporteredmények elérését.

2.2.2 A család szerepe

Az első nevelési közegben, a családban indul el a gyermek adottságainak felszínre hozatala, melyet nagyban meghatároz a gyerek neveltetése (Czeizel, 1997). A család releváns tényező a nevelési folyamatban, a társadalom egyetemes és nélkülözhetetlen intézménye. Egyetemes, mert a legtöbb kulturális közösségben fellelhető és nélkülözhetetlen, és mert a társadalom minden területén megtalálható (Gombocz, 2010).

„Az ember kultúrájának szokásait, szabályait és a viselkedés külső elvárásait jórészt az első szocializációs kötetekben, a családban tanulja meg”. A család olyan életkeret, amelyben biológiai létezésünk kiteljesedik, az egyénre jellemző személyiségvonások kibontakoznak. A családnak közvetítő szerepe van az egyén és a társadalom között (Duró, 2007, 9).

Bognár és mtsai (2006) jelentősnek vélik a szülők szerepét a fiatal sportolók tehetségének fejlesztésében, kiemelt faktorként kezelik a szülők által képviselt szemléletet, mely komoly hatást

gyakorol gyerekeik akarati-érzelmi összetevőinek megszilárdítására. Csíkszentmihályi és mtsai (2010) azt a nézetet erősítik, hogy a tehetségesnek vélt gyerekeket javarészt olyan családi milió veszi körül, amit az ingergazdagság jellemez. Eltérő életkorú és különböző sportágot űző fiatalok véleményére alapozva számos szakirodalom bizonyítja a szülők szerepének fontosságát a gyermekek sportolási szokásaiban (Csáki és mtsai, 2013b).

Kay (2004) egyik műve azt vizsgálja, hogy a család szerepének milyen hatásai vannak a sportban való részvétel alapelveire. A család szerepe különösen jelentős az elsődleges szocializációban, így a sportszocializációban is, mind a sport gyakorlati támogatásában, mind a sportban történő differenciálás forrásaként. Tapasztalatokon alapuló tanulmányok kimutatták, hogy azok a gyerekek, akiknek a családtagjai sportolnak, maguk is nagyobb valószínűséggel vesznek részt sportfoglalkozásokon, és különösen nagy hatással van a részvételre az azonos nemű szülő sporttevékenysége. A szülői befolyás a gyermekkor kezdeti és középső szakaszában a legerősebb, a gyermek sporttehetségének kibontakozása során pedig különböző szerepeket vállalnak a szülők.

A tanulmány további eredményei alapján elmondható, hogy a gyermek sportban való részvétele, különösen fiatal éveiben, azon múlik, hogy a család nyújt-e ehhez anyagi támogatást. A sport választásánál is nagy szerepet játszanak a szülők és társadalmi helyzetük. A mai napig meghatározó, hogy bizonyos sportokat sokkal ritkábban választanak a szülők lányaik számára, és a különböző etnikai háttérű szülők sportpreferenciái is világosan elkülönülnek. Az anyagi háttérrel illetően kimutatható, hogy az alacsonyabb jövedelmű családok gyermekei jóval kevesebb (4,8 óra/hét) időt töltenek sportolással, mint a közepes jövedelmű családok gyermekei (10,4 óra/hét). Ez a számbeli különbség a szervezett sportot illetően még egyértelműbb (3,4, illetve 9 óra).

Az elmúlt három évtizedben jelentősen megváltozott annak módja, ahogyan a családok két elsődleges szerepüket, a gondoskodó és a gazdasági szerepet betöltik. Ez érinti a sport számára elérhető emberi, anyagi és időforrásokat is, mivel megnövekedett a gyermeküket egyedül nevelő szülők száma.

Herpainé és mtsai (2017) tanulmányában központi helyet foglalnak el egyes testi-lelki egészséget védő tényezők, kiemelve a nagyszülők, a szülők, a gyerekek és a testedzés vonatkozásait. Bemutatásra kerül a családi minták és a sport szerepe a szocio-ökonómiai státusz összefüggésében. Vizsgálták, milyen befolyással bír a különböző generációk viselkedése egymásra, hogyan formálódik a gyerekek gondolkodásmódja az egészséges életmód és a testmozgás viszonyában. A tanulmány szerzői az összefüggések bemutatásában rávilágítanak arra, hogy a nem, vagy alkalmanként sportoló gyerekek szülei közül az édesapák 87,3%-a sem sportol rendszeresen, míg csak 12,7%-a sportol. A gyermekek és az édesanyák sportolási mintázatait összevetve a nem sportoló tanulók anyukái közül 91,9% nem végez fizikai aktivitást, csak 8,1%-

uk mozog rendszeresen. A sportoló szülő gyermeke tehát nagyobb valószínűséggel sportol. A szülők jövedelme és gyermekük sportolásának támogatása alapján az az összefüggés is megállapítható, hogy a megkérdezett apák jövedelme magasabb, mint az anyáké. Az édesanyák vonatkozásában érdekes tendencia figyelhető meg: a jövedelem növekedésével nő a sportoló gyerek finanszíális támogatása, a szülők edzés- és versenylátogatási aktivitása.

Fügedi és mtsai (2019) tanulmányukban kiemelték a szülők szerepét a sportolási szokások és a sporttevékenységhez fűződő viszony kialakítása és fenntartása esetében. Rámutatnak, hogy a család életmódja meghatározza a gyermek szokásrendszerét. A cikk megjeleníti a szülői minta szerepét a gyerekek sportolási szokásaiban és a testneveléssel összefüggő értékrendjében. Révész és munkatársai (2005) egyik kutatásukra alapozva azt a megállapítást tették, hogy a sportági kiválasztásban, valamint az edzésekhez és versenyekhez kapcsolódó sportolói attitűdben a szülők szerepe tetten érhető, azaz befolyásoló tényezőként van jelen a szülők sportági elkötelezettsége.

A szülő-gyermek kapcsolat a sportoló teljesítményére kiemelt hatással bír. Több fiatal sportoló esetében a szülők nagy szerepet játszanak a sportág kiválasztásában. Azonban ennél is fontosabb lehet, hogy támogassák a gyerekeiket abban, hogy minél több sportággal a gyakorlatban is kapcsolatba kerüljenek, ezáltal elsajátítva a különböző mozgásformákat, ami a későbbi sikeres sportpályafutásra is befolyással bírhat (Vannai, 2019).

A gyermek sporttevékenysége során megnyilvánuló szülői aktív vagy passzív magatartásformák befolyásoló tényezőként jelennek meg a fiatalok teljesítőképességére. Nem mindegy tehát, hogy az apa vagy az anya milyen mértékben folyik bele az ifjú sportoló edzéseibe és versenyeibe, valamint hogyan vélekedik az edző munkájáról (Mizsér, 2018). A sportbeli eredménytelenség növekedéséhez vezethet, ha a sportoló családjának felnőtt tagjai szembefordulnak az edző szemléletével. Ekkor az edző, a szülő és a fiatal között fennálló bizalmi viszony könnyen felbomolhat, véget vetve a közös munkának (Budainé, 2019).

2.2.3 Az iskola szerepe

A sporttehetségek képzése, nevelése egy olyan rendszerben valósulhat meg jól, ahol a nevelői folyamatok együttesen járulnak hozzá a fiatal sportolók fejlődéséhez (Nádori, 2009). Mivel a sportban való részvétel a fiatal sportoló számára nem pótolja teljes mértékben a pedagógiai folyamatot, így az iskolának, mint a sportszakmán kívüli tevékenységszférának nevelő ereje társadalmi összhatásrendszer részeként járul hozzá a személyiség fejlődéséhez (Biróné, 2004). Chelladurai és Saleh (1980) a tehetségek kibontakoztatásával összefüggésben kiemelik az iskola konstruktív szerepét a környezeti faktorok és ingerek tekintetében.

A sport és a testnevelés pozitív hatásai (pl. önbecsülés, motiváció, együttműködés) átvihetők a tanórai munkavégzésre, a teljesítményekre és a tanulók viselkedésbeli megnyilvánulásaira (Nagy, 2001). A sporton kívüli tevékenységszférában az iskola – mint oktatási és nevelési intézmény – szerves részként van jelen az utánpótláskorú labdarúgók életében. A fiatal labdarúgók is minden nap részt vesznek a köznevelési intézmények által nyújtott pedagógiai folyamatokban, így a sporttevékenység mellett – paralel módon – lehetőség kínálkozik a sportolók számára az erkölcsformálás összetevőinek iskolai keretek közötti fejlesztésére. A labdarúgó akadémiák a sportszakmai képzés mellett olyan szervezeti struktúrát hoznak létre, amely lehetővé teszi az iskolai követelmények teljesítését és az élsporthoz való felkészülés összehangolását (Kiss, 2021).

A gyermekkorban a teljesítmény megjelenése természetes módon az iskolában is tetten érhető. Az iskolában nyújtott teljesítmény is igényli a kitartás meglétét egy adott tevékenység során. Az iskola – mint a teljesítmény lehetőségét magában rejtő helyzetek helyszíne – megköveteli a becsületes erőfeszítést, az azonnali örömeiről való lemondást a későbbi sikerek érdekében (Kozéki, 1987). Rábai (2020) kutatási eredményei szerint a fiatal labdarúgó akadémisták kedvezőtlen véleményt fogalmaztak meg arra vonatkozóan, hogy edzőik milyen mértékben követik tanulmányi eredményeiket.

A fiatal sportolókkal foglalkozó szakemberekben tudatosulnia kell, hogy az iskolai oktatást a sportolói tevékenységgel és a nevelés területeivel azonos szinten kell kezelniük, hiszen ezek befolyással bírnak az utánpótláskorú sportolók fejlődésére (Kiss és Bognár, 2018). Budavári (2007) szerint az edzők helyzete annyira domináns az edző-versenyző közötti interakció során, hogy a tanulmányi kötelezettségek teljesítését is komolyabban veszik a tanítványok, amennyiben az edző kellőképpen fókuszál erre a területre is.

Elengedhetetlen a diákok tehetségének kibontakoztatásához, hogy a pedagógusok és a szülők közösen fogalmazzanak meg és alakítsanak ki egy követelményrendszert. Az iskolának szüksége van a család közreműködésére a tehetségek kibontakoztatásához (Balogh, 2014).

Emellett felelősség hárul az iskolára abban a tekintetben is, hogy olyan tanárokat, nevelőket alkalmazzon, akiknek a jellemvonásai között megtalálható a vágy és képesség a fejlődésre szakmai és emberi vonalon egyaránt (Orosz, 2010). Wiener szerint, idézi Balogh és mtsai (2011), azok a tanárok, akik nem birtokolnak semmilyen felkészültséget a tehetséggondozás terén, akár ellenséges hozzáállást is tanúsíthatnak a tanulókkal szemben.

A pedagógusoknak kulcsfontosságú szerepük van a tehetséggondozás folyamatában, melynek során három jelentős feladat tornyosul előttük: a személyiség értékeinek kibontakoztatása, az értelmi képesség fejlesztése, a mentális adottságok megtalálása (Duró, 2005). Az oktatási intézmények értékrendjét, belső klímáját és környezetre gyakorolt hatását az ott aktívan tevékenykedő pedagógusok határozzák meg (Csonka, 1995).

A Rosenborg BK-ban, mely Norvégia egyik tradicionális és híres utánpótlásnevelő futballklubja, kiemelt helyen kezelik a labdarúgás és az iskolai tanulmányi elvárások teljesítésének harmóniáját. A különböző korosztályos csapatok szakemberei közeli kapcsolatot ápolnak a helyi középfokú oktatási intézmények pedagógusaival és sokat tesznek annak érdekében, hogy jó viszony alakuljon ki az intézmények között, valamint felelősségteljesen figyelik a sportolók tanulmányi eredményeit (Aalberg és Saether, 2016).

Az akadémiáról kikerülő fiúk felnőttként különböző közösségek (munkahely, család, futballcsapat) tagjai lesznek, és nem mindegy a társadalom formálása szempontjából, hogy milyen szellemi értékeket, gondolkodási kultúrát adnak át a közösségek többi tagjának. Az iskola és a kollégium sokat tesz annak érdekében, hogy egészséges, a társadalom különböző területein élni tudó, képességeiknek és adottságaiknak megfelelően teljesítő, művelt személyek hagyják el az akadémia kapuját, akik a labdarúgás területén is tudásuk legjavát adják (PFLA Kollégium Pedagógiai Program, 2018).

2.2.4 Tehetséggondozás a labdarúgásban

A fiatal sportolók felnőttkori teljesítményoptimumának eléréséhez és megalapozásához nem elég egy-egy adottság magas szintű megléte és fejlesztése, több tényező is nagy befolyással bír. Az ifjú labdarúgó tehetségek fejlesztése komplex folyamat, melynek során a belső és a külső összetevőkre egyaránt figyelmet kell fordítani. Meylan és mtsai (2010) vizsgálatának eredményei igazolják, miszerint külső tényezőként a család, az edző, belső faktorként pedig a hozzáállás és a kitartás is jelentős szerepet játszik a tehetségek kibontakoztatásában.

1. táblázat: Williams és Franks (1998) elméletének módosított változata

A labdarúgó-tehetség kibontakozását befolyásoló tényezők					
Humánbiológiai jellemzők, testösszetétel	Fiziológiai tényezők	Motoros (technikai) készségek	Szociológiai tényezők	Kognitív tényezők	Személyiségtényezők
<ul style="list-style-type: none"> • Testmagasság • Testsúly • Alsó végtag csontjainak átmérője • Izomtömeg • Szomatotípus • Növekedés • Testzsír 	<ul style="list-style-type: none"> • Aerob kapacitás • Anaerob laktacid kapacitás • Anaerob alaktacid kapacitás 	<ul style="list-style-type: none"> • Labdás technikai készségek • Labda nélküli technikai készségek 	<ul style="list-style-type: none"> • Szülői háttér • Szocioökonomiai státusz • Szociokulturális háttér • Iskolázottság • Edző- sportoló – szülő interakció • Kulturális tényezők 	<ul style="list-style-type: none"> • Figyelem • Anticipáció • Gondolkodás • Döntéshozatal • Játékintelligencia • Kreativitás 	<ul style="list-style-type: none"> • Önbizalom • Szorongás • Motiváció • Koncentráció • Erkölcsi magatartásformák

(Forrás: Bognár és Csáki, 2020)

Williams és Franks (1998) a labdarúgó tehetség kibontakozását befolyásoló tényezők (1. táblázat) vizsgálata során külső és belső tényezőket egyaránt elkülönít, melyek a sportági tehetséggondozás sikerességére hatással vannak. Tanulmányukban 14-16 éves fiatal labdarúgók körében humánbiológiai, valamint fiziológiai (aerob és anaerob kapacitás) jellemzőket vizsgáltak. Az eredmények alapján nem állapítottak meg különbséget a később a felnőtt futballban profi, illetve amatőr szerződésű játékosok között. A szerzők azt tapasztalták, hogy a jobb technikai készséggel rendelkező retardált játékosok képesek kompenzálni a testi adottságok terén meglévő hátrányaikat. Kiemelésre érdemes az a nézetük, hogy a szociológiai és kognitív tényezőket azonos jelentőségűnek tekintik a többi tényezővel összevetve. Különösen a családnak tulajdonítanak meghatározó szerepet a tehetséggondozás folyamatában, de az edzők, a tanárok és a kortársak is hatással vannak a játékosok attitűdjére, ami kihathat a sportolói karrierjükre. Kognitív területen a gondolkodás sebessége és a döntéshozatal is egyre hangsúlyosabban mutatkozik meg a labdarúgók teljesítményében. Úgy vélik, hogy az önbizalom, a szorongás, a motiváció mint pszichés személyiségtényezők összefüggést mutatnak a játékosok sporteredményeivel. Lindner és Kerr (2001) szerint a tehetséggondozás eredményességére külső és belső tényezők is hatással vannak. A sportoló fejlődése több faktor által determinált folyamat, melyben az egyéni belüli (intrapersonális), egymással interakcióban lévő tényezők is komoly szereppel bírnak (Orosz és Bíró, 2009).

A belső tényezők közé tartoznak a sportolók testösszetétel-jegyei, amely korrelációt mutat a teljesítménnyel. Az adott sportágra jellemző kiváló antropometriai adottságok (testmagasság, testsúly, BMI) a sportolókat kiemelkedőbb eredmények elérésére teszik alkalmassá (Reilly és mtsai, 2003). A jobb eredményeket produkáló fiatal játékosok testméretei erős korrelációt mutatnak a sikeres felnőtt korú játékosok testméreteivel (Malina és mtsai, 2005).

A sporttevékenység folyamán a motoros képességek nivója különösen hangsúlyos, mert a teljesítmény bázisát alkotja. A motoros képességek rendszerében találhatóak a kondicionális képességek, melyeknek részei az ízületi mozgékonyosság, valamint a koordinációs képességek (Oláh, 2009). Az utóbbi években a labdarúgó-mérkőzések intenzitása megnövekedett, a játék tempója gyorsabb lett, emiatt a játékosok számára a kondicionális terhelés egyre nagyobbá vált, így a mai labdarúgás több erőt és futómennyiséget követel a játékosoktól (Verheijen, 2000). A labdarúgó-technikai tudás az egyénnek nem vele született mozgásformája, hanem a tanult mozgások csoportjába tartozik. A fiatal labdarúgóknak az elsajátított technikai elemeket a kondicionális képességfejlesztéssel együtt kell minél magasabb szintre juttatnia (Bicskei, 1998).

A jó és a kevésbé jó teljesítményt nyújtó játékosok között különbségek mutathatók ki a kognitív képességeket tekintve. A kevésbé sikeres sportolókkal összevetve, a sikeres tevékenységeket produkáló sportolók többek között az anticipáció és a játékhelyzetmegoldó képesség terén értek el jobb eredményeket (Williams és Davis, 1995). A döntéshozatali idő és a pontosság a sportolók adatfeldolgozási készségeinek részét képezik (Thomson, 2008 idézi Laki és mtsai, 2020). Bognár és mtsai (2009) vizsgálataik eredménye alapján megállapították, hogy a csapatsportokban rendkívüli jelentőséggel bír a gyors gondolkodás és a helyes döntési képesség.

A pszichés és mentális jellemzők szintén jelentős szerepet játszanak a csapatsportot űző versenyzők teljesítményében (Csáki és mtsai, 2013; Brown és Fenske, 2010). Szepes (2002) a pszichés jegyek közül felhívja a figyelmet az önbizalom és az önbecsülés fontosságára, melyek hozzájárulnak a hosszú távú sikerek eléréséhez. Utánpótláskorú gyerekek önbizalma számos forrásból táplálkozik, melyek közé sorolható az előttük álló jövőkép, valamint a barátokhoz, csoportokhoz való tartozás (Gyömbér és mtsai, 2016). A folyamatosan fennálló intenzív szorongás jelentős befolyásoló erővel bír a sportoló motivációjára, koncentrációjára, valamint önbizalomhiányt idézhet elő (Lénárt, 2002). A mindent elsöprő akarat és lelkesedés mögül a magas fokú motiváció a kiemelkedő produktumra képes személy személyiség-tárházából nem hiányozhat, s ez egyben többletenergiát is biztosít az egyén számára (Czeizel, 1997).

A jellem – mint motivációs-szükségleti természetű személyiségbeli képződmény –, legfőképpen az erkölcsi magatartásformákat befolyásolja, melyek csak az ember által nyilvánulnak meg (Bábosik, 1999). A jellemfejlesztés nem hanyagolható el a gyermek tehetségének fejlesztése során, mert csak erős jellemű egyén hozhat létre kiemelkedő dolgokat. A tehetség a teljesítményben jut érvényre (Kozéki, 1987).

A külső tényezőkhez sorolható életmód tényezője magában foglalja azokat a körülményeket, amelyek között élünk és azokat a szokásokat és, életstílust, ami jellemez bennünket. Az életmód elkülönülhet egészséget támogató, illetve károsító variánsra. Az egészségre káros magatartási faktorok közül kiemelhetők az egészségtelen táplálkozási szokások,

valamint a dohányzás, az alkohol és a kábítószerfogyasztás mint rizikó-magatartásformák. A nevelés és a személyiségfejlesztés komoly szerepet játszik a fiatalok egészségtudatos magatartásának konstruktív irányú megváltozásában (Nagy L-né, 2019).

A kiegyensúlyozott táplálkozás a helyes életvitel fontos része. Segítségére van az egyénnek abban, hogy a szervezet hozzájusson a megfelelő energiához és a létfontosságú tápanyagokhoz (Gritz-Győry, 2018).

A táplálkozás és a mozgásos tevékenység kérdéseit rendszeresen együtt kezelik, hiszen a mozgáshiány akadályozhatja a helyes táplálkozás kialakítását. A gyakori mozgás az étvágyfokozáson és a tápanyagok optimális felhasználásán keresztül járul hozzá a megfelelő étkezés megvalósulásához (Botár és mtsai, 2004). Varga és Pikó (2015) nagy jelentőséget tulajdonítanak a pubertáskorú fiatalok dohányzási és alkoholfogyasztási szokásainak és motivációinak vizsgálatának, mert úgy gondolják, hogy a felnőttkori káros szenvedélyek kialakulása innen eredeztethető.

A sportolók teljesítményoptimumának elérésében komoly befolyásoló tényező a létesítményi háttér minőségi megléte. A versenysport fejlesztése speciális létesítményeket (pl. stadionok), eszközöket igényel, melyek létrehozása és biztosítása egyik sarokpontja a fiatal sportolók tehetséggondozásának (Kiss, 2009).

A felnőtt hivatásos labdarúgók tekintetében sportmenedzserek segítik a játékosok karrierjének kiteljesedését. Ez a jelenség teljesen elfogadott és a rendszer elválaszthatatlan része, hiszen a bevált, sikeres sportolók karrierjének menedzselését szakemberek segítik. Azonban a vélemények megoszlanak azon a téren, hogy milyen korban kell elkezdeni a fiatal labdarúgó karrierjének tervezését menedzserek bevonásával.

2.3 Nevelési érték és módszer a sportolói személyiség formálásában

Ismert tény, hogy a sport célratörő tevékenység- és feladatrendszerének direkt és indirekt személyiségfejlesztő hatása van, azonban ez önmagában még nem elég a sportoló személyiségének pozitív irányú átalakításához. A személyiséget nem csak a sport területén végzett tevékenysége formálja (Biróné, 2011). A csapatsportágakban különösen jellemző az, hogy olyan normáknak és közösségi szabályrendszereknek a segítségével alakul a kollektív viselkedés, amelyek megmutatják, hogy mely viselkedésformák akceptálhatóak (Serfőző, 2017).

Aidman és Schofield, idézi Orosz (2009) egy ausztrál rögbicsapat sportolóival végzett nyomkövetéses vizsgálatot írnak le: amikor a játékosok megnyerték az utánpótlás bajnokságot, akkor vizsgált személyiségjegyeik és a teljesítményszempontok között kevésbé volt kimutatható összefüggés, mint felnőtt korokban. Biróné (2004) is felhívja rá a figyelmet, hogy minden (él)

sportolói tevékenység során koncentrált, rendezett magatartásformára van szükség, mely során több személyiségvonás (pl.: akarat, kitartás, önfegyelem, állhatatosság) pozitív irányú átalakuláson mehet át. Ez olyan jellemzője a sportnak, mellyel leginkább a (test) kultúrának ez az ága rendelkezik.

A labdarúgás bentlakásos akadémiai képzésének jellemzője, hogy a fiatal futballisták az elvárt szabályok és normák szerint viselkednek, és hogy a közösség együttes élményeitől jutnak el a csoportnormák belsővé tételéig (Kiss és Bognár, 2018). A szabályok betartásának szükségességéről a családban, az oktatási intézményben, az előző egyesületben szerezhettek tapasztalatokat az akadémiára bekerülő fiatal labdarúgók, s ezek hatást gyakorolnak a szabálykövetésre (N. Kollár, 2017). A rendszeres szabályszegés kudarcot vonhat maga után a küzdőtéren, valamint a csapatsportok tekintetében a nélkülözhetetlen együttműködés felbomlását (Andorka, 2006).

Belső szükséglet az ember számára a rend, annak ellenére, hogy nem vele születik, tehát a nevelésre itt is fontos szerep hárul (Kozéki, 1983). A sportolói célok eléréséhez a rend és a fegyelem kialakítása és fenntartása is elengedhetetlen komponens. A rend alapjain van érteleme létrehozni azokat az értékeket, amelyek ismerete és alkalmazása szükséges a kiemelkedő sporteredményekhez (Makszin, 2012). Mindemellert a döntési szabadságot, hogy melyik utat válasszák, meg kell hagyni a játékosoknak, így felelősségvállalásra inspirálhatjuk sportolóinkat (Townsend, 2012).

Vass (1990) nézete szerint a teljesítmény a sport lényegéhez tartozik, és a tevékenység eredményeként erkölcsi-eszmei értéket képvisel. A személyiségfejlesztésben éppen a teljesítmény eléréséhez vezető erőfeszítésnek van nevelő hatása. Kozéki (1983, 1989, 1991) megerősíti, hogy az emberi élethez hozzátartozik az erőfeszítés, a nehézségekkel való szembeszállás, a célok melletti kitartás. Fontos, hogy a fiatal egyén megtanulja önmagát irányítani és képes legyen erőfeszítésre mozgósítani magát, akkor is, ha ezt elkerülhetné. Amennyiben egy gyerek időben megtanulja, hogy vannak olyan kötelezettségek, melyeknek eleget kell tenni, a kötelességteljesítés erkölcsi értékévé válhat. Fontos tényező, hogy kialakuljon a gyermekben a kötelességvállalás öröme és a sikeres végrehajtás büszkesége

Amikor az edző az edző-sportoló kapcsolat során a nevelési célok elérése érdekében cselekszik, akkor a nevelés különböző módszereit alkalmazza.

A követelés a szokásformálás közvetlen módszerei közé sorolható, és mivel a legtöbb nevelési módszerhez van kapcsolódási pontja, így közöttük primátusa van (Gombocz, 2010). A követelmények, a minta és az értékelés révén valósul meg a sportoló normaorientált tevékenységeinek és jellemének formálása (Kozma, 1994). A tehetség nem nyilvánulhat meg, ha bizonyos személyiségjegyek hiányoznak. „Az akarat, alázat, kitartás, fegyelem, önuralom,

erőfeszítés mind olyan személyiségvonások, melyek a labdarúgók erkölcsi magatartásának formálásában kiemelt jelentőséggel bírnak” (Bognár és Kiss, 2020, 329).

A pedagógiai követelés kritériuma, hogy létre hoz-e feszültséget a gyerek pszichés egyensúlyi állapotában, és hogy milyen tevékenységre készítet. A követelés által kiváltott feszültség valamilyen tevékenység megvalósulásával oldható fel. A tevékenység magasabb szintű erkölcsi fejlettségi szintet hoz létre. A minimalizált követelmény támasztása nem gerjeszt feszültségállapotot, a sikert könnyű lesz elérni, míg az eltúlzott követelmény kudarckerülő tendenciákat eredményez. A feszültséget akkor tekintjük egészségesnek, ha a gyerekekben jön létre az önmegvalósítás igénye, valamint akkor, ha a feszültség az önértékelés növekedésének lehetőségét jelenti bizonyos tevékenység végrehajtásában (Galicza, 1981). Az edzőnek rendelkeznie kell józan ítélőképességgel is, hogy elérhető célokat fogalmazzon meg sportolója számára, mert a túlzott elvárások nyomasztóvá válhatnak (Budavári, 2007). Kelemen (1984) kiemeli Lewin hasonló elméletét, miszerint a fiatal személyiség erkölcsi fejlődését belső ellentmondások, konfliktusok segítik. Ezek az ellentmondások az új követelések és az egyén elért fejlettségi szintjei közt feszülnek, és ezek készítetik az egyént az újabb erőfeszítésekre, létrehozva a pozitív irányú ellentmondás-túlhaladást.

Jelentős emberi motívum a követelményeknek való megfelelés igénye. A nevelési folyamatban a követelményeknek is helyük van. A követelés hozzájárul ahhoz, hogy a gyerek létfontosságú motívuma kielégülhessen. A gyerek egyik leginkább önértékelő büszkesége, ha eleget tehetett a követelményeknek (Kozéki, 1983). A követelés meghatározott tevékenység végrehajtására készíteti az egyént, fontos ismertető jegy a cselekvésre indító, aktivizáló jelleg. Csonka (1995) megerősíti, hogy a követelés komoly értéket képvisel abban a tekintetben, hogy hozzászoktatja a személyt a céltudatos cselekvéshez és az ehhez szükséges önuralomhoz és fegyelemhez.

A szokásformálás közvetlen módszerei közé sorolható az ösztönzés, melynek alapformáihoz tartoznak az elismerés, jutalmazás és a büntetés. Az alkalmazott pedagógiai módszerek természetesen a konstruktív magatartásformákat erősítik az egyéneknél, amit jutalmazással és elismeréssel is elérhető, valamint – ezzel párhuzamosan – különböző szankciók segíthetik leépíteni a destruktív magatartásbeli megnyilvánulásokat (Bábosik, 1999).

A jutalmazás, mint az egyén által elért siker elismerése jelentős hatást gyakorol a tevékenységben részt vevő személyre, mert aktiválja az energiákat, és cselekvésre sarkall, hozzájárulva ezáltal a magasabb érzelmi – erkölcsi – akarati fejlettségi szinthez (Kelemen, 1984). Amennyiben a jutalmazás (pl. profi szerződés túl korai megkötése) értéke aránytalanul magasabb a nyújtott teljesítménynél, a sportolót nem az igyekezet, az erőfeszítés felé mozgósítjuk, s ezért

kevésbé akarja elhagyni a komfortzónáját, vagyis a magasabb erkölcsi fejlettségi szint elérése és a kívánt sportolói teljesítmény nem fog bekövetkezni (Bognár és Kiss, 2020).

A különböző nevelési módszerek – így a büntetés is, mely többek között az akarat befolyásolásának egyik külső eszköze – alkalmazása nagy hatással bír a fiatal sportolók személyiségfejlődésére. Egy olyan szférában, ahol nevelési módszereket alkalmaznak és hosszú távon autoritási viszony áll fenn, ott a büntetésre is szükség van, s ennek célja nem a büntetett személy saját érzéseinek kielégítése, hanem egy objektív cél elérése (Paulsen, 1972).

A magatartási-tevékenységi modellek közvetítésének módszercsoportja tartalmazza többek között a modellértékű személyek bemutatását és a személyes példaadást.

A fiatal labdarúgók előtt is az eszményképek sokszínűsége tárul fel. Makszin (2012) úgy véli, hogy ezek lehetnek szellemiek (pl.: a szabályok ismerete), morálisak (mint egy világbajnok sportoló) vagy gazdasági jellegűek (anyagi juttatások). A gyerekek a magatartásmintákat a különböző életkori szakaszaikban más-más egyénektől kapják, és mivel ezek a minták személyekben öltenek testet, így példaképekről beszélhetünk. Révész és Mtsai (2007) a példakép szerepét kiemelve megjegyzi, hogy az életkor és a sportágban elért eredmény változásával nagymértékben változik ez a szerep is.

Az utánpótláskorú labdarúgók számára az edző magatartásmintája kardinális jelentőséggel bír, hiszen a gyerekek mozaik-példaképeikben fellelhető egyes pozitív személyiségjegyek minden bizonnyal az edzőtől is eredeztethetőek. Különösen annak fényében jelentős ez a megállapítás, hogy Bábosik (1991) szerint az erkölcsi magatartásformák a jellemtől függenek, mely az egyén magatartását determináló belső feltételrendszer legmagasabb eleme.

A meggyőződésformálás közvetlen módszerei, mint az előadás, a magyarázat, a beszélgetés is segítik az edzőket a nevelési célok megvalósulásában, mert tulajdonképpen ekkor történik a normák, nézetek, eszmék belsővé válása. Egy sikeres felnőtt sportoló előadása, a vele folytatott beszélgetés remek lehetőséget kínál a fiatal tehetségeknek, hogy a konstruktív életvezetés alapmeggyőződéssé váljon számukra (Bábosik, 1999; Gombocz, 2010).

2.4 Az edző pedagógiai szerepe

2.4.1 A nevelő

A nevelés során értékteremtés vagy érték közvetítés valósul meg, és amennyiben az értékek közösségfejlesztő hatásúak, valamint az egyén fejlődését is támogatják, úgy maga a nevelési érték az egyén konstruktív életvezetéseként értelmezhető. Több kutatás is igazolja, hogy az egyén tulajdonságaihoz kapcsolódó morális magatartás-repertoár megerősítése a serdülőkori idősakra

tehető. A folyamat eredményessége komoly hatással bír a személyek életpályájának alakulására, így kiemelkedő jelentősége van a pedagógiai intervenciónak (Bábosik, 2004).

Gombocz (2004a) az edzők sportszakmai felkészültsége mellett a pedagógiai felkészültséget is a velük szemben támasztott követelmények közé sorolja. Erkölcsi aspektusból megfontolásra érdemes az a kérdés, hogy az edzők megteszik-e a lehető legtöbbet a fiatal sportolók szomatikus-pszichés fejlődéséért, személyiségük optimális kiteljesedéséért. A társadalom számára fontosak a nevelő szerepben tevékenykedő személyek magatartás- és viselkedésformái a munkahelyen, a sportpályán és minden más tevékenységi területén.

Hasonlóan fogalmaz Biróné (2004) is, miszerint az edzői munka sajátossága, hogy a szakmai tudás mellett pedagógia oldalról is felkészültnek kell lennie az edzőnek ahhoz, hogy sikeres lehessen. Van Rossum (2001) Bloom karrierfázis-modelljét elemezve kifejti, hogy az edzők eltérő szerepeket képviselnek a sportolók különböző képzési fázisaiban. Más-más szemlélet kerül előtérbe a bevezetés, a fejlődés és a tökéletesedés szakaszaiban. E folyamat sikeressége érdekében érdemes az edzőknek egyaránt felvértezniük magukat sportszakmai és pedagógiai-pszichológiai ismeretekkel.

A labdarúgó akadémiák speciális környezetében sportszakmai és pedagógiai hatások egyaránt érik a fiatal futballistákat. Az akadémiák kollégiumot is kénytelenek működtetni, hiszen a tehetséges labdarúgók többségének az otthona olyan távolságra helyezkedik el a futballakadémiáktól, hogy a napi ingázás nem megoldható. Mára már szervezeten működik az akadémiai rendszer, ugyanakkor a tehetséggondozás folyamatában a fő szerepet játszó edzőkre pluszfeladatok is hárulnak, hiszen a család nyújtotta törődést és gondoskodást is pótolniuk kell, ami nem kizárólag a tanárok és a nevelők feladata (Kiss és mtsai, 2015).

A tehetséggondozás folyamatában a fiatal tehetségek tudatos fejlesztését prioritásként kell kezelni, ezért a pedagógiai elvek alkalmazása kiemelt faktor (Csáki és mtsai, 2013a). A sportolók komplex fejlesztése nem éri el a kívánt szintet a megfelelően kiválasztott és alkalmazott nevelői stílusok hiányában (Szatmári, 2009).

Az edzők által megfogalmazott dicsérő kifejezések és a teljesítményhez köthető nézetek komoly hatást gyakorolnak a fiatal sportolók feladat iránti elkötelezettségére. Az edzőknek lehetőségük van arra, hogy tanítványaikat abba az irányba tereljék, ahol átélhetik a szenvedés és a lemondás érzését (Budavári, 2007).

Kis (2004) úgy tekint a tehetséggondozásra, mint nevelési folyamatra. Sikeres karrier nem lehetséges a gyakorlatban is megvalósuló tudatos edzői nevelői attitűd nélkül. Gombocz (1994) a neveléssel kapcsolatos ambíciókat vizsgálta edzők és sportolók nézetei alapján. Az edzők közel hetven százaléka tapasztalja azt, hogy tanítványaik értékelik nevelői erőfeszítéseiket, míg a

sportolók kevésbé gondolják az edzők neveléshez köthető tevékenységeit olyan sikeresnek, mint a tanárok esetében.

Gyömbér és mtsai (2016) az edzők szemléletében megmutató kettőséget két irányvonalnak tekintik. A „nyerni mindenáron”-típusba sorolható edző attitűdjének fókuszában a győzelem elérése áll, ezzel szemben a „nyerni a fejlődés által”-típusú edző szemléletét a fejlődési folyamat fontossága is jellemzi.

Caselmann két fő irányt különböztet meg, amely az edzők pedagógiai gondolkodására is vonatkozik. A logotrop kategóriába tartozó edzők energiájuk legnagyobb részét a sportolók szakmai feladatainak elvégzésére fordítják, azonban kevés figyelmet szentelnek a pedagógiai értékek közvetítésére. A paidrotrop edző tevékenységének középpontjában értéként az ifjú tanítvány magatartása helyezkedik el, és csak ezután következnek a sportszakmai követelmények. Lényeges faktor, hogy az edző képes legyen a „másik oldal” erényeinek megismerésére. Vizsgálatok támasztják alá, hogy az idősebb korosztályok felé haladva inkább a szakmai feladatokat preferáló edzők száma a magasabb (Gombocz, 2004a).

Kiss (2021) tanulmányában azt vizsgálta, mely tényezők befolyásolják az edzők döntéseit az akadémiista labdarúgók mérkőzésen való szerepeltetésének vonatkozásában. Az edzők többsége az edzésteljesítményt helyezi első helyre, azonban olyan vélemény is megfogalmazódott néhány edző részéről, hogy az edzésen megnyilvánuló fegyelmezetlen magatartás mérkőzésről való eltiltást eredményezhet. Ezt az attitűdöt erősítik Gombocz (2004b) szavai is, miszerint nevelt személyiség képes csak hosszútávon kiváló eredményeket elérni.

A méltán világhírűvet szerzett Ajax Amszterdam labdarúgó akadémiáján kiemelt helyen szerepel a tehetséges labdarúgók szociális készségeinek minél magasabb szintre emelése. Az edzők számára jelentős tényező a társadalom által elvárt modor és a tisztelettudó kommunikációs stílus használata, mely hozzájárul a sikeres labdarúgó életpálya megalapozásához (Larsen és mtsai, 2020). Hasonló nézetekről tesz említést Larsen és mtsai (2012) másik tanulmánya, melyben a szerzők leírják, hogy a dán Aarhus tehetséggondozó központ edzői nagy hangsúlyt fektetnek a fiatal játékosok szociális készségeinek fejlesztésére, s ez jelentős mértékben hozzájárul az edzők és a csapattársak közötti kohézió szintjének emeléséhez.

Varga és mtsai (2018) tanulmányukban a magyar labdarúgó akadémiákon a fiatal labdarúgókkal foglalkozó eltérő végzettségű edzők pedagógiai nézeteit vizsgálták. Ez a mű a kutatás azon részét mutatja be, mely az edzők gyermekfelfogásáról ad széleskörű információkat. A szerzők célként fogalmazzák meg az edzők tevékenységei mögött található, a gyerekekhez kapcsolódó implicit nevelési szemléletmódok bemutatását. A nevelő és nevelt között meglévő interakció minősége alapján a csoportok tagjai egyaránt a bizalomtényezőt tekintették a legfontosabbnak. Szignifikáns különbség mutatkozott az edző és a tanítvány között kialakult rossz

viszony vonatkozásában. A magasabb végzettségű edzők kiváltó okként a szülőket nevezték meg, míg az alacsonyabb iskolai végzettséggel bíró sportszakemberek a sportolók mentalitását jelölték meg.

Rábai (2018) kutatásában azt a célt tűzte ki, hogy két utánpótlásközpont tükrében közelebbi képet adjon az intézményekben megvalósuló pedagógiai tevékenységről. A labdarúgók edzőkkel való kapcsolatát vizsgálva, arra a kérdésre, hogy meghallgatják-e őket az edzőik, amennyiben valamilyen problémájuk adódik, a válaszadók döntő többsége igennel felelt.

Több kutatási eredmény is megerősíti, hogy az edzők a neveléshez köthető tevékenységekkel szemben inkább az eredményességet tekintik prioritásnak (Kiss és mtsai, 2019). A különböző akadémiákon alkalmazásban álló edzők eltérő pedagógiai nézeteire intézményeik nevelési feladatokhoz való viszonya is hatással van. Ezt támasztja alá Fenyő és Rábai (2020) kutatási eredménye, miszerint számos vezető beosztású személy a labdarúgó akadémiákon nincs tisztában saját pedagógiai programjának tartalmával, s így komoly kihívásnak tűnik az edzők tudatos nevelői szemléletének kialakítása.

2.4.2 Az edzővel szemben támasztott követelmények

Gombocz (2008) több tényezőt is besorol az edzővel szemben támasztott követelmények közé. A szakmai felkészültség megléte kétségbevonhatatlan. A hosszútávú sikeres edzői pályafutáshoz elengedhetetlenül szükséges a szakmai sokoldalúság megléte. A taktikai, a technikai és a kondicionális ismeretek magas szintű elsajátítása mellett kiemelten kell kezelni a sportszakmai célok egyértelmű megfogalmazását. Az erkölcsi követelmények is helyet kapnak ebben a csoportban. A morális kritérium a munka belső „eszenciáját” jelentő tartalmi komponens. Az edző, a pedagógus felelősséggel tartozik a rá bízott, vele pedagógiai viszonyban álló gyerekekért, különösen az életükért, az egészségükért. Az általános műveltséget a pedagógiai tevékenységet végző egyének nem tekinthetik magánügynek. A nyelvi műveltség egyrészt fontos a kommunikáció színvonala miatt, másrészt a példakép-státusz is megköveteli a választékos beszédet. Kiemelt társadalmi érdek a kulturált viselkedés és a műveltség közvetítése. A fiatalok szubkulturájához való közeledés pedig egyaránt szélesíti az edző műveltségének repertoárját.

Az oktatási intézményekben a pedagógiai folyamatok részeként oktatási és nevelési folyamatok egyaránt zajlanak, amelyeket a mindenkori hatályos köznevelési törvény szabályoz, így a nevelők és a tanárok a sportolókra irányuló nevelési tevékenységei ellenőrzött keretek között folynak. Az edzők pedagógiai tevékenysége azonban kevésbé szabályozott.

Gombocz (2008) megemlíti, hogy az edzők nevelőmunkájának megnyilvánulására kiváló helyszínül szolgálnak a sportegyesületek, hiszen a klubház, a küzdőtér, az öltöző vagy a szertár mellett az eszmények, az értékek és a normák is hozzátartoznak a szervezeti kultúrát jellemző összetevőkhöz. Az edző személyiségéről értékes információk szerezhetők, amennyiben a vele szemben támasztott követelmények elemezzük. Ilyen követelmény a pedagógiai felkészültség is. Kis (2004) fontosnak tartja kiemelni, hogy a gyakorlatban a pedagógiai és az edzői szerepnormák összekapcsolásának követelményként kell megvalósulniuk: az edzői szerep nem nyomhatja el a pedagógiai szerepet. Rábai (2018) tanulmányában leírja, hogy a szakmai vezetők inkább a fiatalabb labdarúgóknál tartják relevánsabbnak az edzők pedagógiai végzettségét, idősebbeknél a pedagógiai érzék kerül előtérbe.

A pedagógiai tudásban megkülönböztethető az elméleti képzettség és a gyakorlatban alkalmazott képesség-összetevő. Azonban érdemes kiemelni, hogy teoretikus ismeretek nélkül is végezhet az edző megfelelő pedagógiai munkát, ami „ösztönös pedagógiát” feltételez. Azok az edzők, akik érdeklődéssel fordulnak a pedagógia felé, sikeresen fejleszthetik pedagógiai képességüket (megfigyelőképesség, képzelet, emlékezet) gyakorlati tevékenységük során (Gombocz, 2010).

Az edzőt is felelősség terheli abban, hogy a tehetséggondozásban szereplő sportolók életének minden komponense korreláljon egymással, hogy személyiségük összetevői konstruktív módon egyesüljenek, ezért az utánpótlás-edző, akár tudatában van, akár nem, pedagógus is egyben (Baumann, 2002). Nagy jelentőségű a pedagógiai ismeretek tárházának bővítése az edzők számára, hiszen így nagyobb az esélye annak, hogy a különböző hatásos eljárások beépüljenek a tehetséggondozás nevelési és képzési folyamatainak mindennapjaiba (Géczi és mtsai, 2005).

Amennyiben az edző önmagával szemben is kihívásokat támaszt, folyamatosan feladatokat tűz ki maga elé, szüntelen keresi a kreatív megoldásokat, úgy joggal várhat el komoly eredményeket a tanítványaitól is (Boronyai, 2022). A korai szakaszban a szülő és a pedagógusok jelentik a példaképet, a pubertáskorban jelennek meg a mozaik-példaképek, melyek számos egyén tulajdonságából tevődnek össze (Szebenyiné és Nyirkos, 1986).

Bognár és mtsai (2021) egy kiemelt labdarúgó akadémián azt vizsgálták, hogy az edzők mennyire törődnek a fiatal játékosok sporton kívüli tevékenységeivel. Megállapították, hogy minden korcsoport tagjai a sportszakmán túli szférában is igényt tartanak edzőik gondoskodására, segítségére. Azonban a különböző korcsoportú játékosok eltérő véleményt fogalmaztak meg a kérdéskörrel kapcsolatban. Az U16- és az U19-es korosztályok úgy vélik, hogy több odafigyelést szeretnének az egészséges sporttáplálkozás terén.

2.4.3 Edző-sportoló kapcsolat

Az edző-sportoló kapcsolat meghatározza a sportbeli teljesítményt és a fiatalok szocializációs folyamatait is (Gombocz, 2004a), valamint pedagógiai viszony is, melyet a sporttevékenység éltet, és kölcsönös függőségen alapszik (Gombocz, 2010). A sportági eredményességre és teljesítményre jelentős hatást gyakorol az edző-sportoló kapcsolat minősége (Myers és mtsai, 2005). Révész és mtsai (2013) úszók körében végzett vizsgálatuk során kiemelték, hogy az úszók releváns tényezőnek tartják az edzők motiváló szerepét.

Jowett és Cockerill (2003) több olimpiai sportág dobogós helyezetteinek a választását elemezve megállapították, hogy az edző támogatása, mely komoly nevelési módszereken alapul, hozzájárul a teljesítményoptimum eléréséhez. Több vizsgálatban megtalálható, hogy az edző-sportoló és tanár-diák viszony néhány adatközlő szerint hasonlóságot mutat, és a sportolók edzőjüket a tanár szerepével és tevékenységével ruházták fel (Côté, 2002; Mageau és Vallerand, 2003).

Gombocz és Gombocz (2006) utánpótláskorú kosárlabdázók edzőjükről alkotott elvárásait és véleményeit mutatták be. A kapott eredmények alapján kiemelték, hogy a sportszakmai tudásnak az edző megítélésében domináns jelentősége van.

Kun és Tóth (2010) fiatal labdarúgók kiválasztását elemző tanulmányukban leírták, hogy az edző-sportoló kapcsolata meghatározó faktor a tehetséggondozás sikerességében, és ebben a képzett edzőknek is kimagasló szerepük van. Varga (2017) labdarúgó-edzők véleményét vizsgálja mester és az ifjú játékosai kapcsolatáról. Az adatok alapján megállapítja, hogy az edzők az erkölcsi normákkal szemben inkább a sportteljesítmény fejlesztésére irányuló tulajdonságokra fókuszálnak. Bebizonyosodott, hogy az edzők kevés figyelmet fordítanak labdarúgóik sporton túli tevékenységeire, valamint értelmi képességeire és intelligenciájára.

Rossmann (1987) az utánpótláskorú labdarúgók nézeteit elemezte az ideálisnak tartott és a reális edző tulajdonságai tekintetében. A válaszok alapján megállapítja, hogy a fiatal labdarúgók igényt tartanak arra, hogy az edzők különösen odafigyeljenek egyéni fejlődésükre és partnerként viszonyuljanak hozzájuk.

Az edző-sportoló kapcsolat bizonyítottan fontos helyet foglal el az ifjú sportolók mindennapjaiban, sporton belüli és sporton kívüli jelenében és jövőjében egyaránt és elsődleges befolyásoló faktor a fiatal tehetségek képzésének sikerességében (Trzaskoma-Bicsérdy és mtsai, 2007). Vizsgálatuk eredményei alapján Csáki és mtsai (2013a) azt a megállapítást tették, hogy az elit tehetséggondozásban részt vevő labdarúgók kiemelten fontosnak tartották az edzők tanár- és példakép-szerepét. Az edzők tanári tevékenység- és magatartásformái lényeges tényezők a fiatal

játékosok esetében, hiszen a technikai feladatok elsajátítása vagy a taktika megértése oktatási folyamat során jöhet létre.

Kiss és mtsai (2019) kutatásukban célként fogalmazták meg, hogy fiatal labdarúgók válaszaik alapján bemutassák egy hazai és egy határon túli labdarúgó akadémia edzői szerepeit és az edzők jellemző vonásait. Megállapítható, hogy a határon túli labdarúgók inkább barátként és családtagként gondolnak edzőikre, szemben a hazai állásponttal. Az edző jellemzői közül a határon túli labdarúgók kiemelik, hogy edzőik a csapategység fejlesztése során nagy erőket mozgósítanak a csapattársak közötti kapcsolatok minőségének javítására. Egy magyarországi labdarúgó akadémián hasonló kérdésköröket vizsgált Kasuba (2018) és eredményként azt fogalmazta meg, hogy a játékosok sem menedzserként, sem barátként nem tekintenek az edzőikre, valamint a civil életben sem támaszkodhatnak rájuk.

Platts (2012) tanulmányában olvasható, hogy Nagy-Britanniában már a 70-es években újtárra indítottak egy fejlesztési koncepciót a labdarúgó-utánpótlás képzése terén. A kutatás céljai között kiemelt szerepet kapott a fiatal sportolók akadémiai mindennapjainak elemzése, kiegészítve ezt az oktatási program vizsgálatával. A válaszokat elemezve elmondható, hogy az akadémiák környezeti miliójének kialakítására komoly hatással bírnak az edzők, és ennek eredményeként a fiatal játékosok intézményeikhez való viszonyát, kötődését, elköteleződését szignifikánsan befolyásolják.

Rábai (2018) tanulmányában azt a célt tűzte ki, hogy két labdarúgó-utánpótlásközpont tükrében közelebbi képet adjon az intézményekben megvalósuló pedagógiai tevékenységről. A labdarúgók edzőkkel való kapcsolatának vizsgálata során arra a kérdésre, hogy meghallgatják-e őket az edzőik, amennyiben valamilyen problémájuk adódik, a válaszadók döntő többsége igennel felelt. Rábai (2019) egy másik publikációjában labdarúgó akadémisták pedagógiai fókuszú, pilot jellegű kérdőíves vizsgálatába két hazai regionális központként és egy nem regionális központként működő akadémia játékosait vonta be. Az akadémisták edzőikkel kapcsolatos véleményének feltárása során a szerző azt állapította meg, hogy a játékosok nagyobb hányada érzi úgy, hogy edzőik képesek belőlük szakmai téren a legtöbbet kihozni.

Gyömbér és Kovács (2012) kiemelik az edző pedagógiai szerepét, így – a sportszakmai feladatok elvégzésével párhuzamosan – az edző sportolói különféle készségeit is fejleszti, és olyan módszereket tanít, amely felkészíti tanítványát a sporton túli életre. A tanári szerephez szorosan kapcsolódó nevelés megkerülhetetlen faktor az ifjú sportolók tehetséggondozásában, s ennek során a nevelő-nevelt kapcsolat minősége kiemelésre méltó interakció (Budavári, 2007).

2.5 Életkori sajátosságok a pubertás és posztpubertás korban

A serdülőkor a gyermekkorból a felnőttkorba való átmenet. A korszak határait nem lehet egzakt módon kijelölni, de a legtöbb szakirodalmi tanulmány 12 éves kortól a tizenéves kor második felére teszi, amikor a szomatikus érés részlegesen befejeződik (Atkinson és mtsai, 2001; Cole és Cole, 2006). Ezt a korszakot Rousseau az ember „második születésének” nevezi, mert úgy véli, innentől tekinthető etikailag alakítható egyénnek, aki most már él, és nem csak létezik (Mészáros és mtsai, 2005). A pszichikus tulajdonságok tekintetében a pubertás- és posztpubertás-kor a gyakorlati életben szinte összefonódik, így a gyermekkorból a felnőttkorba való átmenet egy egységnek tekinthető (Szilágyi, 1996).

A szomatikus átalakulás folyamata során ugrásszerűen megnövekszik az agyalapi mirigyet (hipofízis) serkentő hormonok mennyisége, elindul a második alakváltozás és működésbe lépnek a nemi mirigyek. A korszak első szembetűnő jellegzetessége a testi növekedés gyorsulása. A gyors növekedés időszakának befejezésekor a serdülők elérik testmagasságuk 98 százalékát (Sinclair és Dangerfield, 1998). Az elsődleges nemi szervek funkcionálisan éretté válnak, és ez teszi lehetővé a nők és a férfiak között meglévő külső anatómiai tulajdonságok kialakulását (Cole és Cole, 2006).

A rendszeres testmozgás a serdülőknél pozitív hatással van a keringés és a légzőszervrendszer, mozgatórendszer és az érzékszervek alkalmazkodására. A vázizmok rostjaiban növekszik az izomfehérjék száma, az izomrostok és a csontok megvastagodnak. Az ínszalagok megerősödnek, nő az ízületek mozgékonyága, a szívizomzat megvastagodik, ezáltal gazdaságosabbá válik a szív működés, fejlődnek a légzőizmok, nő a tüdő vitálkapacitása, új ideg-izom kapcsolatok jönnek létre (Székely, 2017).

A pubertáskori gondolkodás változásainak legrelevánsabb sajátosságai között található az egyre bonyolultabbá váló metakogníció, a gondolkodásról való gondolkodás. Ez a korosztály egyre többet gondolkodik a jövőjéről, próbálják megtervezni felnőttkori életüket. Az újonnan megjelenő kognitív képességeik felhasználásával újraértelmezik a társas viszonyok, a morális életvitel, a politika és a vallás alapkérdéseit (Cole és Cole, 2006; Moshman, 1998). A fejlődéslélektan kutatóinak véleménye megegyezik abban, hogy a serdülők az erkölcsi viselkedéssel összefüggő kérdéskörnek igen nagy jelentőséget tulajdonítanak. Foglalkoztatja őket, hogy mit tartsanak jónak vagy rossznak, mely társadalmi normákhoz igazítsák a magatartásformáikat, mennyire érdemes erkölcsösnek lenni egy olyan környezetben, ahol jelen van az erkölcstelen viselkedés is. A gondolkodásmód árnyaltabbá válását a serdülőkori kognitív kapacitás növekedése teszi lehetővé (Alsaker és Flammer, 1999; Turiel, 1998). Tóth (2005) a középiskolás fiatalok kognitív jellemzőjeként írja le, hogy már komplex összefüggések feltárására is képesek, és hipotézisek felállítása és ellenőrzése sem áll távol tőlük.

A szocializációs folyamat részeként az önállóságra való hajlandóság arra készíteti a pubertáskorú fiatalt, hogy a felnőttek életviteléről információkat szerezzen. A társadalomhoz köthető témákban igyekeznek önálló álláspontot képviselni, ami által horizontjuk nagymértékben kitágul (Szilágyi, 1996).

A kortársakkal meglévő kapcsolatokban változás áll be, társas életük újjászerveződik. A kortársakkal való interakcióban felszínre kerül az intimitás, a szülők helyett a kortársak válnak a bizalmas társsá, akivel a fiatalok megbeszélhetik titkaikat. Az azonos korosztályú társaságok teljes jogú tagként fogadják be őket, s ez hozzájárul a saját korcsoportjuk normáinak, szokásainak elfogadásához. A serdülők lépcsőzetesen választják le magukat a felnőttekről, keresik a másik nemmel való kontaktust, a barátságok intenzitása növekszik (Cole és Cole, 2006). A kortárs-csoport abban is segítségére van a serdülőnek, hogy amikor szembe mennek a szülői kényszerrel, kortársaiktól megkaphatják a valahová tartozás biztonságos érzését (Ranschburg, 2013). A középiskolás korú baráti társaságokban az iskolai feladatokhoz fűződő álláspontok közel azonosak és ez a szabadidős tevékenységek területén egyaránt tapasztalható (Berndt és Keefe, 1995). Csíkszentmihályi és Larson (1984) eredményei azt mutatják, hogy a középiskolás korú fiatalok dupla annyi időt szánnak kortársaikra az iskolán túli szférában, mint a szüleikre.

A serdülőkorban jelentős tényezővé válik a szülőkkel való kapcsolat átformálása. Általában jellemző a serdülők alacsony önértékelése és magányérzése. Szüleiket rendszeresen kritizálják, amit természetesen a szülők nehezen akceptálnak (Kulcsár, 2004). Nem könnyű megtalálni a szülő és serdülő gyermeke közötti interakció egyensúlyát, ezáltal sokszor tapasztalható az a jelenség, hogy a szülők alábecsülik pubertáskorú gyermekük törődés iránti vágyait (Campbell, 2001). Petersen idézi Atkinson és mtsai (2001) eredményeit, akik azt erősítik meg, hogy a serdülőkor kardinálisan befolyásolja az önértékelést, a kedélyállapotot és a családtagokhoz fűződő viszonyt. A pszichikus serdülés lényeges megnyilvánulási formája az érzelmi függetlenedés, az akarati autonómia, amely az énkép átalakulását igényli. Az érzelmi-akarati függetlenedés lényeges eseménye az emocionális szintű elszakadás a szülőktől. Erre az érési folyamatra a családi és a szociális környezet jelentős befolyással bír (Szilágyi, 1996).

A serdülők tanulási motivációja számos tőből fakad. Ezek közül említésre méltó a társas érintkezés, a műveltségi terület felé mutatott tudásvágy, vagy egy, tanár kisugárzása. A példaképek – mint egy testvér, barát, tanár vagy a szülők is – pozitív hatást gyakorolhatnak a motivációs bázis növelésére, de a versenyhelyzet, a szülőknek való megfelelés, vagy a tanulmányokban egy későbbi cél elérése is fokozza a serdülők motivációját (Bagdy, 2020; Keményné Vincze M., 1990).

3. MÓDSZEREK

A kutatás során alkalmazott mintavétel logikáját, a mintát, az adatfelvételkor használt módszereket a vizsgált területek leírásakor, valamint adatelemzések során alkalmazott statisztikai elemzéseket mutatom be.

3.1 A minta jellemzése

A kutatást Magyarország hét kiemelt labdarúgó akadémiáján, valamint három, határon túli – Románia, Szlovákia és Szerbia magyarlakta területein működő – akadémián végeztem el, amely a magyar nyelvű teljes mintát jelenti. A határon túli akadémiák alatt jelenleg a Magyar Kormány által támogatott külföldi tehetséggondozó központok értendők.

A kutatás folyamán négy különböző korosztály játékosait (U-15, U-16, U-17, U-19), a négy korosztályt képviselő utánpótláskorú labdarúgók szüleit és a velük foglalkozó edzőket (vezetőedzők, asszisztens-edzők, erőnléti edzők, videóelemzők, kapusedzők) szólítottam meg. Magyarországon az a hét akadémia került a vizsgálat fókuszába (egy közülük módszertani központként is működik), amelyik az adatfelvétel időpontjában a Magyar Labdarúgó Szövetség által szervezett, nyolc csapatot számláló kiemelt utánpótlás-labdarúgó bajnokság rendszeres résztvevője, és a Magyar Kormány támogatását élvez.

Valószínűsíthetően a vizsgálatban részt vevő hazai intézményekben a korosztályok legjobb játékosai pallérozódnak, mert egy-két esettől eltekintve a korosztályos válogatottak labdarúgói ezekből a tehetséggondozó központokból kerülnek ki.

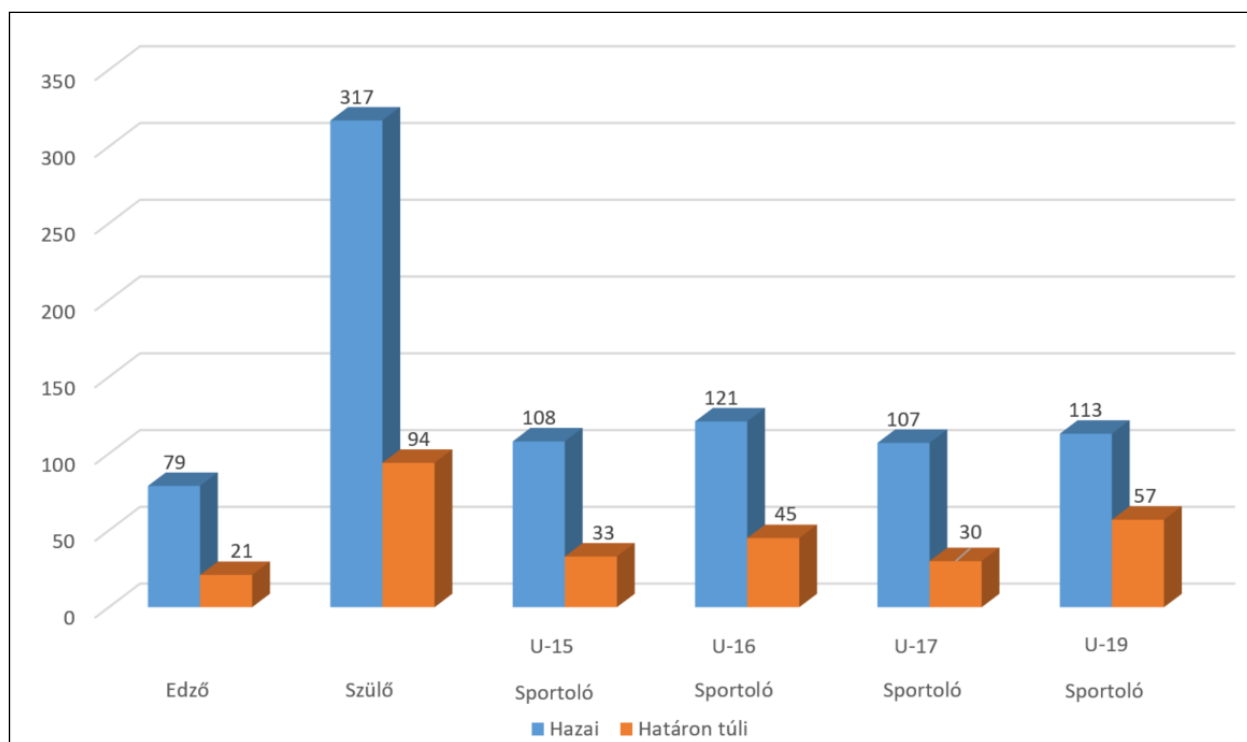
A teljes mintát a Puskás Ferenc Labdarúgó Akadémia (Felcsút), a Magyar Futball Akadémia (Budapest), a Sándor Károly Labdarúgó Akadémia (Budapest), az Illés Béla Labdarúgó Akadémia (Szombathely), a Fehér Miklós Labdarúgó Akadémia (Győr), Ferencváros (Budapest), a Debreceni Labdarúgó Akadémia (Debrecen), a Székelyföld Labdarúgó Akadémia (Csíkszereda, Románia), a TSC Labdarúgó Akadémia (Topolya, Szerbia), valamint a MOL Football Academy (Dunaszerdahely, Szlovákia) alkotta.

Az akadémiákon dolgozó edzők ($n_e=100$), az intézmények labdarúgói ($n_l=614$) és szülei ($n_{sz}=411$) kerültek a mintába. Az adatfelvétel időpontjában nem minden akadémiánál volt korosztályonként az öt munkakör betöltve. Így a hazai akadémiákon 79 edző válaszait tudtuk teljeskörűen feldolgozni. A határon túliak vonatkozásában a teljes minta 21 fő, itt a magyar nemzetiségű edzők vettek részt a kutatásban. A hazai szülők részéről 317 fő, a határon túli magyar nemzetiségű szülők részéről 94 fő, míg a hazai labdarúgók közül 449 fő, a határon túli magyar nemzetiségű labdarúgók közül 165 fő élt a válaszadás lehetőségével.

Az értekezés megírásával azt a célt tűztem ki, hogy bemutassam, hogy a mért változók sokaságát tekintve találhatóak-e különbségek a hazai és határon túli edzők, szülők, sportolók, valamint a korosztályok értékei között.

A vizsgált edzők, szülők, sportolók elemszáma a hazai és a határon túli, valamint a korosztályos bontásban (3. ábra) az alábbiak szerint valósult meg.

3. ábra: A kutatásban felmért személyek elemszáma és a játékosok megoszlása korosztályok szerint (N=1125)

Az adatfelvételi helyszínen az akadémiákat irányító testület jóváhagyta a kutatáshoz tartozó etikai és módszertani faktorokat. A 18 év alatti gyerekek szülei írásban járultak hozzá a vizsgálatban való részvételhez, míg a már nagykorú sportolók maguk írták alá a beleegyező nyilatkozatot. (Doktori program etikai engedély száma: RK/620/2022)

A mintában szereplő akadémiákat egy szakmai vezető, egy labdarúgó és az adott labdarúgó egyik szülője képviselte a félig strukturált interjúk során. Ezáltal harminc fő válaszolt az interjúkban feltett kérdésekre (2., 3. táblázat). A szakmai vezetők közül hárman egy-két éve, hatan négy-hat éve töltik be ezt a munkakört. A labdarúgók a korosztályos csapatok csapatkapitányai voltak, akiket a szakmai igazgatók javasoltak, és már legalább három éve az adott klubhoz tartoztak. Közülük hat játékos az U-19-es, három az U-17-es és egy az U-16-os korosztályhoz tartozott. Amelyik családban mindkét szülő gondviselő szerepet töltött be, ott maguk döntötték el, hogy kettőjük közül ki él a válaszadás lehetőségével.

2. táblázat: Az interjúkban szereplő személyek elemszáma

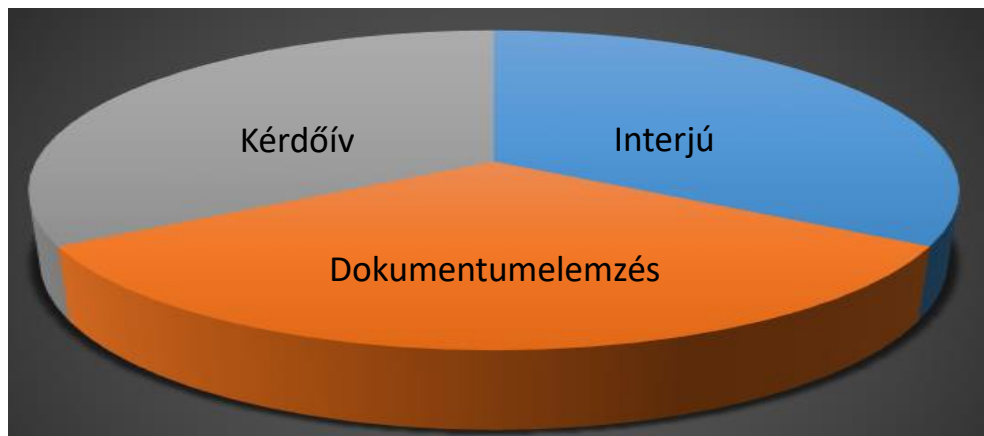
Csoport	Hazai	Határon túli	Összes
Szakmai igazgató/edző	7	3	10
Szülő	7	3	10
Sportoló	7	3	10
Összes	21	9	30

3. táblázat: Az interjúkban szereplő személyek elnevezései

csoportok	Hazai							Határon túli		
Szakmai igazgató/edző	Hszig1	Hszig2	Hszig3	Hszig4	Hszig5	Hszig6	Hszig7	Htszig1	Htszig2	Htszig3
Szülő	Hsz1	Hsz2	Hsz3	Hsz4	Hsz5	Hsz6	Hsz7	Htsz1	Htsz2	Htsz3
Sportoló	Hsp1	Hsp2	Hsp3	Hsp4	Hsp5	Hsp6	Hsp7	Htsp1	Htsp2	Htsp3

3.2 Adatfelvétel

Az adatfelvétel során a trianguláció-modellt alkalmazva, kvantitatív és kvalitatív technikákat használtam (4. ábra). Sorrendben a kérdőíves ankét, az interjú és a dokumentumelemzés módszereit mutatom be.

4. ábra: Az adatfelvétel során alkalmazott módszerek (Forrás: saját szerkesztés)

Kérdőív

A kutatásban megjelenő változók mérésére az általam elkészített kérdőívet alkalmaztam. A kutatás kezdetén előmérést végeztünk az egyik kiemelt akadémián, és ezen tapasztalatok alapján úgy döntöttünk, hogy nem változtatunk sem a kérdőív tartalmi, sem formai részén.

A vizsgálathoz zárt végű kérdéseket tartalmazó kérdőíves módszert alkalmaztam. 33, 10, 7, 13, 13 állítást tartalmazó attitűdskálán kellett meghatározni az edzőknek, a szülőknek és a játékosoknak azt, hogy mennyire értenek egyet az adott állítással: az 1-es érték jelentette a kérdéssel vagy meghatározással való teljes egyet nem értést, az 4-es érték pedig az állítással való teljes egyetértést.

A páros fokozat miatt a köztes kijelentések között semleges vélemény nem alakítható ki (Zerényi, 2016). A 4 pontos Likert-skála lehetővé teszi, hogy a pedagógiai témájú vizsgálatokban is paraméteres próbákat alkalmazzunk (Falus és Ollé, 2008). A pedagógia területén a kutatók a kérdőíves módszer esetén szívesen használnak Likert-skálás attitűdkérdéseket is, amelyek segítségével információhoz lehet jutni a vizsgált személyek adott kijelentéseivel összefüggő attitűdről is (Brown, 2011; Kehl, 2012, idézi Zerényi, 2016).

Az adatfelvétel során az adott korosztályos csapat edzője mellett a szerző vagy egyik munkatársa mindig jelen volt, hogy elmagyarázza a célokat és a tesztek lényegét, illetve, hogy tudjon az esetleges kérdésekre válaszolni. A szülők otthonukban töltötték ki a kérdőívet, amelyet visszajuttattak a felmérést végző személynek.

A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló tényezők

A kérdések arra irányulnak, hogy az edzők, a szülők és a sportolók, mely külső és belső befolyásoló tényezőket tartják meghatározónak a fiatal labdarúgók tehetségének kibontakoztatásában, vagyis a beválásban. A belső tényezők vonatkozásában humánbiológiai jellemzők (*testösszetétel*), fiziológiai adottság (*kondicionális képesség*), *technikai készség* (cselezés, kapura lövés), *kognitív faktorok* (játékintelligencia, kreativitás), *pszichés képesség* (önbizalom, stressz elviselése), míg *egyéb külső tényezők* (profí szerződés, életvitel, szerencse) mellett az edző tulajdonságai, valamint a család és az iskola szerepe került a vizsgálat fókuszába.

A játékosok sporton kívüli életére vonatkozó edzői tevékenység

A kérdések olyan tényezőkre irányulnak, amelyek segítségével azt tárjuk fel, hogy az edzők, a sportolók és a szülők nézete és tapasztalata szerint, az edzők mennyire foglalkoznak a

fiatal játékosok sporton kívüli életével. Az edző sportszakmán túli tevékenységét tekintve, az egészséges életmódot (*káros szenvedélyek elkerülése, sportolói táplálkozás, időjárásnak megfelelő öltözet*), az iskolai oktatást (*együttműködés az iskola tanáraival, tanulmányi eredmény követése*), valamint az edzők nevelői attitűdjét (*a sportolók magánélete, napirendje, magatartása, viselkedése, a feladatok kötelességtudó elvégzése és a szülőkkel való kapcsolat*) helyeztem a vizsgálat középpontjába.

A játékos mérkőzésen való szereplésére vonatkozó edzői döntéseket befolyásoló kérdéskör

A kérdések arra irányulnak, hogy az edzőkre – csapatuk mérkőzésekre való összeállítása során – mely sportszakmai és sportszakmán túli tényezők bírnak befolyásoló erővel. A sportszakmához *a játékosok edzőmunkához való hozzáállása, az edzéseken nyújtott teljesítménye és az ott megnyilvánuló magatartás* állítások tartoznak, a sportszakmán túli szférát *a sportolók képességeikhez mérten gyenge tanulmányi eredményei, valamint az iskolai, kollégiumi és szabadidős tevékenység alatti magatartásbeli problémák* alkotják.

A fiatal játékosok nevelt személyiséggé válását befolyásoló sportszakmán túli tényezők

A kérdések az utánpótláskorú sportolók sporton túli viselkedés- és magatartásformáira irányulnak, segítségükkel arra deríték fényt, hogy mely faktorokat gondolják az edzők, a szülők és a sportolók meghatározónak a fiatal labdarúgók személyiségének fejlesztését befolyásoló tényezők közül. A magatartással összefüggő állításokhoz sorolható *az edzőkkel, a tanárokkal, a csapattársakkal, az iskolatársakkal és az egyesület egyéb alkalmazottaival szembeni tisztelettudó magatartás*, a rendhez, a napirendhez tartoznak *az edzésen, az iskolában a pontos megjelenés, a megfelelő időben való reggeli felkelés, az öltöző rendje, tisztasága és a megfelelő napirend*, az iskolai oktatással összefüggő tényezőket *az iskolai tanulmányi követelmények azonosak legyenek a labdarúgók számára, valamint az iskolai érdemjegy a teljesítményt tükrözze a labdarúgók esetében is* kijelentések teszik ki.

Az utánpótlás labdarúgó edzők pályafutásának sikerességét befolyásoló tényezők

A kérdések arra irányulnak, hogy az edzők és a szülők, milyen sportszakmai és pedagógiai tényezőket vélnek hangsúlyosnak az utánpótlás-edzői pályafutások sikerességének szempontjából. A sportszakmai kérdéskört alkotják *az amatőr és profi labdarúgó múlt, a labdarúgás taktikai,*

technikai képzésének, valamint a kondicionális, koordinációs képesség és ízületi mozgékonyság fejlesztésének ismeretei, a pedagógiai tényezőkhez tartoznak a sportolókkal való egyéni bánásmód, a konfliktusos nevelési helyzetben hozott döntések, az edzők sporton túli és sporttal kapcsolatos feladatai és a pedagógiai, pszichológiai ismeretek.

Interjúk

Annak érdekében, hogy a vizsgálat egészéről komplexebb képet kapjak, a kutatáshoz a kérdőíves felmérés mellett kvalitatív technikákat – mint a félig strukturált interjú és a dokumentumelemzés módszerét – is alkalmaztam (Sántha, 2009). A kérdőív és az interjú metódus együtt alkalmazható a trianguláció-modell vonatkozásában (Sántha, 2015; Szokolszky, 2004).

A félig strukturált interjúk segítségével az edzők, a sportolók és a szülők oldaláról igyekszünk megérteni az edzők és a szülők pedagógiai szemléletét, valamint az edző-sportoló kapcsolat jellegzetes részeit és a sportteljesítményt befolyásoló tényezőit. Ezek segítették az interjúalanyokat abban, hogy bizonyos szinten kifejezzék saját gondolataikat, mellyel hozzájárulnak a következtetések megalapozásához. Az interjú felépített része általános áttekintést adott a vizsgált személyekről, míg strukturálatlan szegmense nagyobb teret biztosított az alanyoknak a válaszok egzakt tisztázására. A következő kérdések kapcsán fogalmazták meg véleményüket a válaszadók:

- Mely tényezők befolyásolják leginkább az utánpótláskorú labdarúgók profi játékosá válását?
- Mennyire fontos, hogy az edző foglalkozzon a játékos sporton túli életével?
- Milyen tényezőket vegyen figyelembe az edző, amikor a mérkőzésen csapatba állítja a játékosát?
- Milyen szerepe van a családnak abban, hogy sikeres sportolóvá váljon a gyerekük?
- Mennyire fontos a sport mellett az iskolai tanulás?

A 20-40 perc terjedelmű interjúk telefonon vagy személyesen zajlottak, amelyek – az interakció keretét tekintve – egyéniek voltak. Diktafon használatával rögzítettem a beszélgetéseket. A felvett interjúk alapján elkészült a gépelt szöveg, így rendelkezésre állt a dokumentum a dekódolásra.

Dokumentumelemzés

A dokumentumelemzés célja, több információt begyűjteni arra vonatkozóan, hogy az akadémiák mennyire tartják jelentős tényezőnek a fiatal labdarúgók neveléséhez köthető értékek közvetítését, a nevelési célok, elvek megfogalmazását és megvalósítását.

Forrásként olyan dokumentumokat elemeztem, amelyek elnevezésük alapján magukban foglalhattak olyan pedagógiai tartalmú elemeket, melyek összefüggésben vannak az utánpótláskorú labdarúgók nevelésével. A dokumentumok elnevezésüket tekintve:

- Pedagógiai Program
- Oktatási és szociális részleg programja
- Eljárási rend
- Az akadémia szabályzata, játékoskódex
- Viselkedési szabályzat
- Házirend
- Etikai kódex

3.3 Adatelemzés, adatfeldolgozás

A statisztikai próbákat a kvantitatív és kvalitatív adatok vonatkozásában értékkészletük révén készítettem el. A statisztikai eljárásokat az attitűdskálán értelmezhető adatok is meghatározták.

A kérdőív esetében leíró statisztikai eljárásokkal párhuzamosan egyszempontos ANOVA-vizsgálatot alkalmaztam annak deklarálására, hogy statisztikailag kimutatható-e különbség a hazai és határon túli edzők, szülők, sportolók, valamint a korosztályok nézetei között. Annak érdekében, hogy pontos képet kapjak abban a tekintetben, hogy mely alminták vagy korosztályok különböznek egymástól, a Fisher-féle LSD (Least Significant Difference) Post Hoc eljárást vettem igénybe.

Két esetben paraméteres kétmintás T-próbát alkalmaztam. Az utánpótlás-labdarúgó edzők pályafutásának sikerességét befolyásoló tényezők elemzésére annak érdekében, hogy az összes edző és szülő véleményét összevethessem; valamint a hazai és határon túli azonos korosztályok közötti különbségek és hasonlóságok megállapításának érdekében.

Többváltozós diszkriminancia-analízist alkalmaztam annak meghatározására, hogy mely változók határozzák meg döntően a hazai és határon túli edzők, szülők, sportolók, valamint a

korosztályok közötti különbséget, valamint a változó értékek alapján jelezhető-e egy adott csoportba való tartozás (Jánosa, 2011).

Az adatok feldolgozásához és elemzéséhez az SPSS 25.0 statisztikai programot alkalmaztam. Szignifikanciaszintnek a társadalomtudományokban leggyakrabban alkalmazott 5%-os hibahatárt vettem alapul ($p < 0,05$), erős szignifikanciaszintnek értelmeztem az 1% alatti hibahatárértékeket ($p < 0,01$). A kutatás során elvégzett adatfelvételi eljárások után került sor az adatok megtisztítására és a kiugró értékek kiszűrésére.

A félig strukturált interjúk során a manuális adatfeldolgozás mellett a priori kódolást használtam kialakított kódstruktúrával. Több főkategória létrehozása után, az alkategóriák megnevezésére került a sor, ezek után megpróbáltam a kategóriák közötti összefüggések elemzését. A kódolási folyamat megbízhatóságának ellenőrzése során az intrakódolás módszert használtam, a második kódolást 2 nap után végeztem el (Sántha, 2012).

A dokumentumelemzés során a pedagógiai folyamatokat szabályozó dokumentumokat annak függvényében csoportosítottam, hogy köthetőek-e köznevelési intézményekhez és ha igen, milyen típusúakhoz. A csoportosítás eredményeként hat kategóriát állítottam fel. Az elemzéskor tartalmi (nevelési célok, feladatok) és formai (szerkezeti egységek, terjedelem) sajátosságokra fókuszáltam.

4. EREDMÉNYEK

A kutatáshoz az edzők, szülők, sportolók által kitöltött kérdőíveket, a velük készített interjúkat és dokumentumokat elemeztem. Az eredményeket először az edzők, szülők, sportolók mintájára, majd a hazai és határon túli edzők, szülők, sportolók mintájára, aztán a hazai sportolók és a határon túli sportolók korosztályaira, ezt követően a hazai és határon túli sportolók azonos korosztályaira vonatkozó átlag és szórásértékeket mutatom be vizsgált területenként. Az utolsó két lépésben az interjúk és dokumentumelemzés eredményeit prezentálom.

4.1 A vizsgált tényezők értékei az edzőkre, a szülőkre és a sportolókra vonatkoztatva

4.1.1 A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló tényezők

A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló **belső tényezők** esetében a *pozitív jellemvonások a sportolás során* válasz átlagos értékei bizonyultak a legmagasabbnak ($3,77 \pm 0,47$) (4. táblázat). A vizsgálatban részt vevő személyek kiemelt jelentőséget tulajdonítottak még a *technikai készség* ($3,65 \pm 0,53$) és a *kognitív tényező* válaszoknak ($3,65 \pm 0,53$). A válaszadók legkevésbé fontosnak a *testösszetételt* ($3,12 \pm 0,76$) és az *ízületi mozgékonyt* ($3,13 \pm 0,68$) tartották. A *pozitív jellemvonások a sportolás során* állítás kivételével minden esetben találtunk szignifikáns különbséget a három csoport között. A *testösszetétel* ($F=3,962$; $p=0,019$), a *kondicionális képességek* ($F=3,900$; $p=0,021$), az *ízületi mozgékonyt* ($F=8,155$; $p=0,000$), a *technikai készség* ($F=3,395$; $p=0,034$), a *pozitív jellemvonások a sporton kívül* ($F=5,449$; $p=0,004$) tekintetében a sportolók gondolják kevésbé fontosnak ezeket a tényezőket a szülőkkal, a *koordinációs képességeket* ($F=5,079$; $p=0,006$) pedig a szülőkkal és az edzőkkel szemben. A *kognitív tényezőknek* ($F=12,463$; $p=0,000$) és a *pszichés képességeknek* ($F=8,889$; $p=0,000$) az edzők nagyobb jelentőséget tulajdonítottak, mint a szülők és a sportolók, valamint a szülők is relevánsabbnak vélték a sportolóknál.

4. táblázat: A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló belső tényezők értékei az edzők, a szülők és a sportolók szerint

	Σ	Edzők ^a	Szülők ^b	Sportolók ^c	F	p
	M $\pm$ SD (n=1125)	M $\pm$ SD (n=100)	M $\pm$ SD (n=411)	M $\pm$ SD (n=614)		
Pozitív jellemvonások a sportolás során	3,77 $\pm$ 0,47	3,81 $\pm$ 0,41	3,79 $\pm$ 0,44	3,75 $\pm$ 0,49	1,289	0,276
Technikai készség*	3,65 $\pm$ 0,53	3,71 $\pm$ 0,50	3,70 $\pm$ 0,48 ^c	3,61 $\pm$ 0,57 ^b	3,395	0,034
Kognitív tényezők**	3,65 $\pm$ 0,53	3,83 $\pm$ 0,37 ^{bc}	3,70 $\pm$ 0,48 ^{ac}	3,58 $\pm$ 0,57 ^{ab}	12,463	0,000
Kondicionális képességek*	3,62 $\pm$ 0,54	3,63 $\pm$ 0,52	3,68 $\pm$ 0,52 ^c	3,58 $\pm$ 0,55 ^b	3,900	0,021
Pszichés képességek**	3,61 $\pm$ 0,58	3,80 $\pm$ 0,40 ^{bc}	3,65 $\pm$ 0,53 ^{ac}	3,56 $\pm$ 0,62 ^{ab}	8,889	0,000
Koordinációs képességek**	3,59 $\pm$ 0,54	3,66 $\pm$ 0,49 ^c	3,64 $\pm$ 0,53 ^c	3,54 $\pm$ 0,56 ^{ab}	5,079	0,006
Pozitív jellemvonások a sporton kívül**	3,39 $\pm$ 0,67	3,40 $\pm$ 0,63	3,47 $\pm$ 0,61 ^c	3,33 $\pm$ 0,71 ^b	5,449	0,004
Ízületi mozgékonyosság**	3,13 $\pm$ 0,68	3,17 $\pm$ 0,53	3,22 $\pm$ 0,67 ^c	3,05 $\pm$ 0,69 ^b	8,155	0,000
Testösszetétel*	3,12 $\pm$ 0,76	3,14 $\pm$ 0,70	3,20 $\pm$ 0,74 ^c	3,06 $\pm$ 0,77 ^b	3,962	0,019

A felső indexek az átlagok páronkénti összehasonlításának eredményeként kapott szignifikáns különbségeket jelzik az alminták között *(p < 0,05), **(p < 0,01). (Cronbach-alfa=0,75)

A szakmai, mint külső tényezőket elemezve megállapítható (5. táblázat), hogy az edzők, a szülők és a sportolók a labdarúgással eltöltött órák számát (M=3,72 $\pm$ 0,50), az edző motivációs bázisát, hozzáállását (M=3,67 $\pm$ 0,52) és az edző szakmai tudását (M=3,65 $\pm$ 0,53) értékelték a legmagasabbra, legkevésbé fontos tényezőként a csapat eredményei az utánpótlás bajnokságban állítást (M=2,78 $\pm$ 0,84) jelölték meg.

A labdarúgással eltöltött órák számának tényezőjét kivéve minden esetben találtunk statisztikailag kimutatható különbséget a csoportok között. A sportolók szignifikánsan alacsonyabb értékekkel jellemezték az edző motivációs bázisát, hozzáállását (F=17,505; p=0,000), az edző módszertani tudását (F=23,361; p=0,000), az edző pedagógiai felkészültségét (F=53,626; p=0,000), az edző pszichológiai felkészültségét (F=44,262; p=0,000), az edző műveltségét, kulturáltságát (F=11,630; p=0,000) a másik két almintához viszonyítva. A szülők az edző szakmai tudását (F=11,954; p=0,000) az edzőkkel és a sportolókkal szemben, a szakmai stáb felkészültségét (F=3,452; p=0,032) a sportolókkal szemben jellemezték magasabb értékkel, a csapattársak teljesítményének (F=4,335; p=0,013) pedig a sportolók tulajdonítottak nagyobb jelentőséget a szülők véleményével összevetve. Az edzők az edző erkölcsi magatartásának (F=56,563; p=0,000) fontosságát jobban kiemelték, mint a szülők és a sportolók, a szülők pedig a sportolók véleményéhez viszonyítva minősítették fontosabbnak. A csapat eredményei az utánpótlás bajnokságban (F=15,026; p=0,000) válasz esetében is szignifikáns különbség

mutatkozott a csoportok között, ezt az állítást a hazai edzők gondolják legkevésbé meghatározónak.

5. táblázat: A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló szakmai tényezők értékei az edzők, a szülők és a sportolók szerint

	Σ	Edzők ^a	Szülők ^b	Sportolók ^c	F	p
	M $\pm$ SD (n=1125)	M $\pm$ SD (n=100)	M $\pm$ SD (n=411)	M $\pm$ SD (n=614)		
Labdarúgással eltöltött órák száma	3,72 $\pm$ 0,50	3,74 $\pm$ 0,48	3,72 $\pm$ 0,49	3,71 $\pm$ 0,52	0,124	0,884
Az edző motivációs bázisa, hozzáállása**	3,67 $\pm$ 0,52	3,75 $\pm$ 0,45 ^c	3,77 $\pm$ 0,44 ^c	3,58 $\pm$ 0,57 ^{ab}	17,510	0,000
Az edző szakmai tudása**	3,65 $\pm$ 0,53	3,63 $\pm$ 0,52 ^b	3,76 $\pm$ 0,47 ^{ac}	3,59 $\pm$ 0,56 ^b	11,950	0,000
A szakmai stáb felkészültsége (erőnléti edző, rehabilitációt irányító személy, sportorvos, dietetikus)*	3,62 $\pm$ 0,55	3,70 $\pm$ 0,48	3,66 $\pm$ 0,51 ^c	3,59 $\pm$ 0,59 ^b	3,452	0,032
Az edző módszertani tudása**	3,58 $\pm$ 0,57	3,65 $\pm$ 0,52 ^c	3,72 $\pm$ 0,50 ^c	3,47 $\pm$ 0,60 ^{ab}	23,360	0,000
Az edző pedagógiai felkészültsége**	3,48 $\pm$ 0,64	3,74 $\pm$ 0,46 ^c	3,68 $\pm$ 0,54 ^c	3,31 $\pm$ 0,68 ^{ab}	53,630	0,000
Az edző pszichológiai felkészültsége**	3,44 $\pm$ 0,64	3,62 $\pm$ 0,52 ^c	3,63 $\pm$ 0,55 ^c	3,28 $\pm$ 0,67 ^{ab}	44,260	0,000
Az edző erkölcsi magatartása**	3,43 $\pm$ 0,66	3,79 $\pm$ 0,40 ^{bc}	3,61 $\pm$ 0,57 ^{ac}	3,25 $\pm$ 0,69 ^{ab}	56,560	0,000
A csapattársak teljesítménye*	3,33 $\pm$ 0,65	3,25 $\pm$ 0,62	3,28 $\pm$ 0,64 ^c	3,39 $\pm$ 0,66 ^b	4,335	0,013
Az edző műveltsége, kulturáltsága**	3,19 $\pm$ 0,73	3,28 $\pm$ 0,64 ^c	3,31 $\pm$ 0,64 ^c	3,09 $\pm$ 0,79 ^{ab}	11,630	0,000
A csapat eredményei az utánpótlás bajnokságban**	2,79 $\pm$ 0,84	2,36 $\pm$ 0,70 ^{bc}	2,86 $\pm$ 0,79 ^a	2,82 $\pm$ 0,88 ^a	15,030	0,000

A felső indexek az átlagok páronkénti összehasonlításának eredményeként kapott szignifikáns különbségeket jelzik az alminták között *(p < 0,05), **(p < 0,01). (Cronbach-alfa=0,83)

A családhoz és az iskolához köthető tényezők eredményei szerint (6. táblázat), a csoportok kiemelt jelentőséget tulajdonítottak a család pszichés (M=3,52 $\pm$ 0,63) és erkölcsi támogatásának (M=3,50 $\pm$ 0,63), viszont alacsony értékkel jellemezték a család kulturális és műveltségi támogatása állítását (M=2,40 $\pm$ 0,88). A csoportok között statisztikailag kimutatható különbséget öt esetben található. A szülők szignifikánsan magasabb értékekkel jellemezték a család erkölcsi támogatását (F=19,661; p=0,000), a képességnek megfelelő iskolai tanulmányi eredményt (F=54,939; p=0,000), az iskolai tanulmányi eredményt (F=30,930; p=0,000), mint az edzők és a sportolók, valamint a család kulturális és műveltségi támogatását (F=8,957; p=0,000) a sportolókkal szemben. Az edzők a család anyagi támogatását (F=31,322; p=0,000) kevésbé fontosnak gondolták, mint a szülők és a sportolók, a sportolók pedig a szülők véleményéhez viszonyítva.

6. táblázat: A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló családi és iskolai tényezők értékei az edzők, a szülők és a sportolók szerint

	Σ	Edzők ^a	Szülők ^b	Sportolók ^c	F	p
	M $\pm$ SD (n=1125)	M $\pm$ SD (n=100)	M $\pm$ SD (n=411)	M $\pm$ SD (n=614)		
Család pszichés támogatása	3,52 $\pm$ 0,63	3,47 $\pm$ 0,59	3,56 $\pm$ 0,60	3,50 $\pm$ 0,65	1,620	0,198
Család erkölcsi támogatása**	3,50 $\pm$ 0,63	3,48 $\pm$ 0,57 ^b	3,65 $\pm$ 0,56 ^{ac}	3,40 $\pm$ 0,67 ^b	19,661	0,000
Család anyagi támogatása**	2,74 $\pm$ 0,83	2,16 $\pm$ 0,66 ^{bc}	2,88 $\pm$ 0,80 ^{ac}	2,74 $\pm$ 0,83 ^{ab}	31,322	0,000
Képességnek megfelelő iskolai tanulmányi eredmény**	2,74 $\pm$ 0,77	2,49 $\pm$ 0,65 ^b	3,05 $\pm$ 0,73 ^{ac}	2,58 $\pm$ 0,76 ^b	54,939	0,000
Iskolai tanulmányi eredmény**	2,63 $\pm$ 0,80	2,38 $\pm$ 0,66 ^b	2,87 $\pm$ 0,76 ^{ac}	2,51 $\pm$ 0,81 ^b	30,930	0,000
Család kulturális és műveltségi támogatása**	2,40 $\pm$ 0,88	2,38 $\pm$ 0,67	2,54 $\pm$ 0,77 ^c	2,30 $\pm$ 0,95 ^b	8,957	0,000

A felső indexek az átlagok páronkénti összehasonlításának eredményeként kapott szignifikáns különbségeket jelzik az alminták között. *(p < 0,05), **(p < 0,01). (Cronbach-alfa=0,73)

Az „**egyéb külső tényezők**” kérdéskör vizsgálata során elmondható (7. táblázat), hogy minden csoport az *életvitel* (M=3,58 $\pm$ 0,61) és az *inspiráló, támogató környezet a klubnál* (M=3,45 $\pm$ 0,63) állításokat gondolta a leginkább befolyásoló tényezőnek, míg legkevésbé instruáló komponensnek a *profli szerződés kialakított magasabb bérrel* (M=2,19 $\pm$ 0,92) és a *profli szerződés minimálbérrel* (M=2,20 $\pm$ 0,87) állításokra tekintettek. Szignifikáns különbség négy esetben mutatható ki a csoportok között. A sportolók az *életvitelt* (F=15,994; p=0,000) a másik két csoporthoz viszonyítva, a *létesítményi háttér, tárgyi és eszköz feltételeket* (F=18,239; p=0,000) pedig a szülők véleményével összevetve értékelték alacsonyabbra. Az edzők a *menedzser szerepét* (F=8,832; p=0,000) és a *profli szerződés kialakított magasabb bérrel* (F=8,396; p=0,000) állításokat kevésbé jelentős tényezőnek gondolták, mint a szülők és a sportolók.

7. táblázat: A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló egyéb külső tényezők értékei az edzők, a szülők és a sportolók szerint

	Σ	Edzők ^a	Szülők ^b	Sportolók ^c	F	p
	M $\pm$ SD (n=1125)	M $\pm$ SD (n=100)	M $\pm$ SD (n=411)	M $\pm$ SD (n=614)		
Életvitel**	3,58 $\pm$ 0,61	3,72 $\pm$ 0,47 ^c	3,68 $\pm$ 0,52 ^c	3,49 $\pm$ 0,66 ^{ab}	15,994	0,000
Inspiráló, támogató környezet a klubnál	3,45 $\pm$ 0,63	3,51 $\pm$ 0,59	3,50 $\pm$ 0,59	3,41 $\pm$ 0,65	3,006	0,050
Létesítményi háttér, tárgyi és eszköz feltételek**	3,10 $\pm$ 0,72	3,13 $\pm$ 0,70	3,27 $\pm$ 0,67 ^c	2,99 $\pm$ 0,73 ^b	18,239	0,000
Szerencse- vagy sors-faktor	2,90 $\pm$ 0,83	2,99 $\pm$ 0,81	2,82 $\pm$ 0,81	2,93 $\pm$ 0,85	2,649	0,071
A menedzser szerepe**	2,62 $\pm$ 0,86	2,29 $\pm$ 0,85 ^{bc}	2,69 $\pm$ 0,84 ^a	2,63 $\pm$ 0,85 ^a	8,832	0,000
Profi szerződés minimálbérrel	2,20 $\pm$ 0,87	2,02 $\pm$ 0,72	2,23 $\pm$ 0,87	2,21 $\pm$ 0,89	2,250	0,106
Profi szerződés kialakított magasabb bérrel**	2,19 $\pm$ 0,92	1,84 $\pm$ 0,72 ^{bc}	2,26 $\pm$ 0,95 ^a	2,21 $\pm$ 0,92 ^a	8,396	0,000

A felső indexek az átlagok páronkénti összehasonlításának eredményeként kapott szignifikáns különbségeket jelzik az alminták között *(p < 0,05), **(p < 0,01). (Cronbach-alfa=0,60)

4.1.2 A játékosok sporton kívüli életére vonatkozó edzői tevékenység

A játékosok sporton kívüli életére vonatkozó edzői tevékenységet vizsgálva megállapítható (8. táblázat), hogy az edzők, a szülők és a sportolók is kiemelik, hogy az edzők számára fontos a sportolók *kötelességtudó feladatvégzése* (M=3,45 $\pm$ 0,70) és *foglalkoznak a magatartásukkal, viselkedésükkel* (M=3,37 $\pm$ 0,72), valamint hasonlóan tekintenek arra az állításra, hogy az edzők legkevésbé a játékosok *magánéletével foglalkoznak* (M=2,49 $\pm$ 0,89). A csoportok között statisztikailag kimutatható különbséget kilenc esetben találtam. Az edzők – a szülők és a sportolók nézeteitől eltérően – gondolják úgy leginkább, hogy foglalkoznak a *káros szenvedélyek elkerülésével* (F=14,034; p=0,000), *figyelnek az egészséges sportáplálkozásra* (F=14,664; p=0,000), *a napirend betartására* (F=24,415; p=0,000), *foglalkoznak a labdarúgó magánéletével* (F=12,079; p=0,000), valamint a szülők is fontosabbnak vélik a sportolókkal szemben. A sportolók a *képességnek megfelelő tanulás fontosságát* (F=11,687; p=0,000), *a szülőkkal való együttműködést* (F=13, 883; p=0,000) a másik két csoporthoz viszonyítva, az *iskola tanáraival való együttműködést* (F=4,399; p=0,013) a szülők véleményével szemben minősítették alacsonyabbnak, míg a *kötelességtudó feladatvégzést* magasabb értékkel jelezték, mint a szülők. Az edzők vélekednek leginkább úgy a sportolók és a szülőkkal ellentétben, hogy *foglalkoznak a labdarúgók magatartásával, viselkedésével* (F=3,611; p=0,027).

8. táblázat: A játékosok sporton kívüli életére vonatkozó edzői tevékenység értékei az edzők, a szülők és a sportolók szerint

	Σ	Edzők ^a	Szülők ^b	Sportolók ^c	F	p
	M $\pm$ SD (n=1125)	M $\pm$ SD (n=100)	M $\pm$ SD (n=411)	M $\pm$ SD (n=614)		
Fontos a feladatok kötelességtudó elvégzése*	3,45 $\pm$ 0,70	3,53 $\pm$ 0,56	3,38 $\pm$ 0,77 ^c	3,48 $\pm$ 0,67 ^b	3,545	0,029
Foglalkozik a labdarúgó magatartásával, viselkedésével*	3,37 $\pm$ 0,72	3,54 $\pm$ 0,50 ^{bc}	3,32 $\pm$ 0,80 ^a	3,37 $\pm$ 0,69 ^a	3,611	0,027
Figyel az időjárásnak megfelelő öltözetre	3,19 $\pm$ 0,79	3,24 $\pm$ 0,70	3,16 $\pm$ 0,80	3,21 $\pm$ 0,80	0,687	0,503
Figyel a káros szenvedélyek elkerülésére**	2,92 $\pm$ 0,92	3,28 $\pm$ 0,64 ^{bc}	3,00 $\pm$ 0,99 ^{ac}	2,81 $\pm$ 0,89 ^{ab}	14,034	0,000
Fontos a képességeknek megfelelő tanulás**	2,89 $\pm$ 0,81	3,06 $\pm$ 0,80 ^c	2,95 $\pm$ 0,87 ^c	2,79 $\pm$ 0,76 ^{ab}	11,687	0,000
Figyel az egészséges sporttáplálkozásra**	2,83 $\pm$ 0,91	3,25 $\pm$ 0,70 ^{bc}	2,88 $\pm$ 0,93 ^{ac}	2,74 $\pm$ 0,90 ^{ab}	14,664	0,000
Együttműködik a szülőkkel**	2,79 $\pm$ 0,91	3,07 $\pm$ 0,65 ^c	2,91 $\pm$ 0,94 ^c	2,67 $\pm$ 0,91 ^{ab}	13,883	0,000
Együttműködik az iskola tanáiraival*	2,68 $\pm$ 0,91	2,80 $\pm$ 0,68	2,76 $\pm$ 0,97 ^c	2,61 $\pm$ 0,90 ^b	4,399	0,013
Figyel a napirend betartására**	2,67 $\pm$ 0,90	3,13 $\pm$ 0,64 ^{bc}	2,77 $\pm$ 0,93 ^{ac}	2,52 $\pm$ 0,87 ^{ab}	24,415	0,000
Foglalkozik a labdarúgó magánéletével**	2,49 $\pm$ 0,89	2,85 $\pm$ 0,64 ^{bc}	2,55 $\pm$ 0,97 ^{ac}	2,40 $\pm$ 0,86 ^{ab}	12,079	0,000

A felső indexek az átlagok páronkénti összehasonlításának eredményeként kapott szignifikáns különbségeket jelzik az alminták között *(p < 0,05), ** (p < 0,01). (Cronbach-alfa = 0,87)

4.1.3 A játékos mérkőzésen való szereplésére vonatkozó edzői döntéseket befolyásoló tényezők szerepe

A fiatal labdarúgók mérkőzésen való játéklehetőségét befolyásoló tényezőket elemezve elmondható (9. táblázat), hogy a vizsgált csoportok az edzésen nyújtott teljesítmény (M=3,51 $\pm$ 0,72) és az edzésmunkához való hozzáállás (M=3,49 $\pm$ 0,74) állításokat emelték ki, míg legalacsonyabb értékkel a képességekhez mérten gyenge tanulmányi eredményt (M=1,91 $\pm$ 0,84) és az iskolai magatartásbeli problémát (M=2,07 $\pm$ 0,85) jellemezték. Az alminták között öt változó esetben találtam szignifikáns különbséget. A kollégiumi magatartásbeli probléma (F=13,222; p=0,027) és a szabadidős tevékenység alatti magatartásbeli probléma (F=12,721; p=0,000) tényezőkre vonatkoztatva a sportolók válaszai szignifikánsan alacsonyabb értéket mutattak a másik két almintával szemben, a szülői válaszok pedig az edzőkével szemben, valamint az iskolai magatartásbeli problémát (F=20,130; p=0,000) és a képességekhez mérten gyenge tanulmányi eredményt (F=12,313; p=0,000) is a sportolók tartották a legkevésbé fontosnak az edzőkkel és a

szülőkkel ellentétben. A szülők kevésbé fontosnak vélték az *edzésen nyújtott teljesítményt* ($F=3,909$; $p=0,020$), mint a sportolók.

9. táblázat: A játékos mérkőzésen való szereplésére vonatkozó edzői döntéseket befolyásoló tényezők értékei az edzők, a szülők és a sportolók szerint

	Σ	Edzők^a	Szülők^b	Sportolók^c	F	p
	M$\pm$SD	M$\pm$SD	M$\pm$SD	M$\pm$SD		
	(n=1125)	(n=100)	(n=411)	(n=614)		
Az edzésen nyújtott teljesítmény*	3,51 $\pm$ 0,72	3,55 $\pm$ 0,55	3,43 $\pm$ 0,80 ^c	3,56 $\pm$ 0,68 ^b	3,909	0,020
Az edzésmunkához való hozzáállás	3,49 $\pm$ 0,74	3,62 $\pm$ 0,48	3,43 $\pm$ 0,81	3,51 $\pm$ 0,72	2,972	0,052
Az edzésen mutatott magatartás	3,24 $\pm$ 0,79	3,34 $\pm$ 0,55	3,28 $\pm$ 0,84	3,20 $\pm$ 0,78	2,047	0,130
Kollégiumi magatartásbeli probléma**	2,24 $\pm$ 0,90	2,54 $\pm$ 0,78 ^{bc}	2,34 $\pm$ 0,92 ^{ac}	2,12 $\pm$ 0,89 ^{ab}	13,222	0,000
A szabadidős tevékenység alatti magatartásbeli probléma**	2,20 $\pm$ 0,90	2,50 $\pm$ 0,68 ^{bc}	2,29 $\pm$ 0,93 ^{ac}	2,08 $\pm$ 0,90 ^{ab}	12,721	0,000
Iskolai magatartásbeli probléma**	2,07 $\pm$ 0,85	2,37 $\pm$ 0,81 ^c	2,21 $\pm$ 0,88 ^c	1,93 $\pm$ 0,81 ^{ab}	20,130	0,000
Képességekhez mérten gyenge tanulmányi eredmény**	1,91 $\pm$ 0,84	2,00 $\pm$ 0,71 ^c	2,05 $\pm$ 0,86 ^c	1,80 $\pm$ 0,83 ^{ab}	12,313	0,000

A felső indexek az átlagok páronkénti összehasonlításának eredményeként kapott szignifikáns különbségeket jelzik az alminták között * ($p < 0,05$), ** ($p < 0,01$). (Cronbach-alfa = 0,85)

4.1.4 A fiatal játékosok nevelt személyiséggé válását befolyásoló sportszakmán túli tényezők

A fiatal labdarúgók személyiségét befolyásoló tényezőket (10. táblázat) vizsgálva elmondható, hogy a három almintá az *edzővel való tiszteletudó magatartást* ($M=3,85\pm 0,38$) és az *edzésen való pontos megjelenést* ($M=3,75\pm 0,47$) jellemezték nagyon magas értékkel, míg a legalacsonyabb minősítést az *iskolai érdemjegy a teljesítményt tükrözzé a labdarúgók esetében is* ($M=2,93\pm 0,87$) és a *labdarúgók iskolai tanulmányi követelményei azonosak legyenek a nem labdarúgó társaikkal* ($M=2,97\pm 0,84$) állítások kaptak. Az *edzővel való tiszteletudó magatartás* válasz kivételével minden esetben találtam statisztikailag kimutatható különbséget. A három csoport egymástól szignifikánsan eltérő véleményt fogalmazott meg a *tanárokkal való tiszteletudó magatartás* ($F=36,624$; $p=0,000$), az *iskolatársakkal való tiszteletudó magatartás* ($F=56,591$; $p=0,000$), az *iskolában a pontos megjelenés* ($F=81,503$; $p=0,000$), az *öltöző rendje, tisztasága* ($F=6,494$; $p=0,002$) tényezők tekintetében, ahol a legalacsonyabb érték a sportolóké volt. Szignifikáns különbség található a *megfelelő napirend* ($F=13,885$; $p=0,000$), a *megfelelő időben való reggeli felkelés* ($F=20,571$; $p=0,000$), a *labdarúgók iskolai tanulmányi követelményei azonosak legyenek a nem labdarúgó társaikkal* ($F=21,620$; $p=0,000$) kívánalma, valamint az

iskolai érdemjegy a teljesítményt tükrözze a labdarúgók esetében is ($F=52,839$; $p=0,000$) változók között, itt ugyanis a szülők gondolták leginkább fontosnak az előbbi tényezőket az edzők és a sportolókkal szemben. A sportolók értékelték a legalacsonyabbra az edzésen való pontos megjelenést ($F=5,173$; $p=0,006$) és a csapattársakkal való tisztelettudó magatartást ($F=8,028$; $p=0,000$) az edzőkkel és a szülőkkel összevetve. A szülők emelték ki leginkább a sportolókkal ellentétben az egyesület egyéb alkalmazottaival való tisztelettudó magatartást ($F=4,179$; $p=0,016$) és a kollégiumi szoba rendjét, tisztaságát ($F=10,382$; $p=0,000$).

10. táblázat: A fiatal játékosok nevelt személyiséggé válását befolyásoló sportszakmán túli tényezők értékei az edzők, a szülők és a sportolók szerint

	Σ	Edzők ^a	Szülők ^b	Sportolók ^c	F	p
	M $\pm$ SD (n=1125)	M $\pm$ SD (n=100)	M $\pm$ SD (n=411)	M $\pm$ SD (n=614)		
Az edzővel való tisztelettudó magatartás	3,85 $\pm$ 0,38	3,83 $\pm$ 0,37	3,89 $\pm$ 0,33	3,84 $\pm$ 0,41	2,326	0,098
Az edzésen való pontos megjelenés**	3,75 $\pm$ 0,47	3,83 $\pm$ 0,40 ^c	3,79 $\pm$ 0,44 ^c	3,71 $\pm$ 0,50 ^{ab}	5,173	0,006
Az egyesület egyéb alkalmazottaival való tisztelettudó magatartás*	3,72 $\pm$ 0,51	3,76 $\pm$ 0,45	3,77 $\pm$ 0,49 ^c	3,68 $\pm$ 0,52 ^b	4,179	0,016
A csapattársakkal való tisztelettudó magatartás**	3,70 $\pm$ 0,51	3,77 $\pm$ 0,44 ^c	3,76 $\pm$ 0,45 ^c	3,64 $\pm$ 0,55 ^{ab}	8,028	0,000
A tanárokkal való tisztelettudó magatartás**	3,52 $\pm$ 0,69	3,56 $\pm$ 0,64 ^{bc}	3,74 $\pm$ 0,54 ^{ac}	3,37 $\pm$ 0,75 ^{ab}	36,624	0,000
A megfelelő napirend**	3,44 $\pm$ 0,62	3,41 $\pm$ 0,60 ^b	3,56 $\pm$ 0,56 ^{ac}	3,35 $\pm$ 0,65 ^b	13,885	0,000
Az iskolatársakkal való tisztelettudó magatartás**	3,32 $\pm$ 0,73	3,37 $\pm$ 0,67 ^{bc}	3,60 $\pm$ 0,60 ^{ac}	3,12 $\pm$ 0,75 ^{ab}	56,591	0,000
Az iskolában való pontos megjelenés**	3,26 $\pm$ 0,81	3,33 $\pm$ 0,69 ^{bc}	3,62 $\pm$ 0,59 ^{ac}	3,00 $\pm$ 0,86 ^{ab}	81,503	0,000
Az öltöző rendje, tisztasága**	3,26 $\pm$ 0,67	3,45 $\pm$ 0,55 ^{bc}	3,30 $\pm$ 0,67 ^{ac}	3,21 $\pm$ 0,68 ^{ab}	6,494	0,002
A megfelelő időben való reggeli felkelés**	3,25 $\pm$ 0,72	3,17 $\pm$ 0,69 ^b	3,43 $\pm$ 0,64 ^{ac}	3,14 $\pm$ 0,75 ^b	20,571	0,000
A kollégiumi szoba rendje, tisztasága**	3,16 $\pm$ 0,73	3,15 $\pm$ 0,67	3,29 $\pm$ 0,68 ^c	3,08 $\pm$ 0,76 ^b	10,382	0,000
A labdarúgók iskolai tanulmányi követelményei azonosak legyenek a nem labdarúgó társaikkal**	2,97 $\pm$ 0,84	2,87 $\pm$ 0,78 ^b	3,19 $\pm$ 0,79 ^{ac}	2,85 $\pm$ 0,85 ^b	21,620	0,000
Az iskolai érdemjegy a teljesítményt tükrözze a labdarúgók esetében is**	2,93 $\pm$ 0,87	2,78 $\pm$ 0,82 ^b	3,27 $\pm$ 0,74 ^{ac}	2,73 $\pm$ 0,89 ^b	52,839	0,000

A felső indexek az átlagok páronkénti összehasonlításának eredményeként kapott szignifikáns különbségeket jelzik az alminták között. *($p < 0,05$), **($p < 0,01$). (Cronbach-alfa = 0,88)

4.1.5 Az utánpótlás-labdarúgó edzők pályafutásának sikerességét befolyásoló tényezők

Az utánpótlás-labdarúgó edzők pályafutásának sikerességét befolyásoló tényezők elemzése (11. táblázat) alapján elmondható, hogy az edzők és a szülők a labdarúgás technikai ($M=3,77\pm 0,46$) és taktikai képzésének ismereteit ($M=3,71\pm 0,50$) emelték ki leginkább, amíg legkevésbé meghatározónak az edző csak a játékosok sporton kívüli problémájával foglalkozzon ($M=1,89\pm 0,84$) tényezőt tartják. Az edzők és a szülők válaszai között öt esetben található szignifikáns különbség. A labdarúgás taktikai képzésének ismereteit ($t/p=-2,494/0,013$), a labdarúgás koordinációs képesség ($t/p=20,571/0,000$), kondicionális képesség ($t/p=-4,750/0,000$) és ízületi mozgékonyosság fejlesztésének ismereteit ($t/p=-3,115/0,002$), valamint a professzionális labdarúgó múltat ($t/p=3,442/0,001$) vélték a szülők jelentősebb tényezőnek.

11. táblázat: Az utánpótlás-labdarúgó edzők pályafutásának sikerességét befolyásoló tényezők értékei az edzők és a szülők szerint

	Σ	Edzők	Szülők	t	p
	M $\pm$ SD (n=511)	M $\pm$ SD (n=100)	M $\pm$ SD (n=411)		
A labdarúgás technikai képzésének ismeretei	3,77 $\pm$ 0,46	3,71 $\pm$ 0,47	3,78 $\pm$ 0,46	-1,330	0,184
A labdarúgás taktikai képzésének ismeretei*	3,71 $\pm$ 0,50	3,60 $\pm$ 0,55	3,74 $\pm$ 0,49	-2,494	0,013
A labdarúgás koordinációs képesség fejlesztésének ismeretei**	3,68 $\pm$ 0,51	3,44 $\pm$ 0,60	3,74 $\pm$ 0,47	-5,273	0,000
A labdarúgás kondicionális képesség fejlesztésének ismeretei**	3,64 $\pm$ 0,54	3,41 $\pm$ 0,62	3,69 $\pm$ 0,51	-4,750	0,000
A pedagógiai ismeretek	3,60 $\pm$ 0,58	3,69 $\pm$ 0,46	3,57 $\pm$ 0,61	1,769	0,077
A pszichológiai ismeretek	3,59 $\pm$ 0,57	3,61 $\pm$ 0,51	3,58 $\pm$ 0,59	0,473	0,636
A labdarúgó ízületi mozgékonyosság fejlesztésének ismeretei**	3,46 $\pm$ 0,73	3,28 $\pm$ 0,63	3,50 $\pm$ 0,63	-3,115	0,002
A sportolók egyéni bánásmódot igényelnek	3,41 $\pm$ 0,71	3,48 $\pm$ 0,61	3,40 $\pm$ 0,73	1,045	0,297
A professzionális labdarúgó múlt**	3,00 $\pm$ 0,80	2,75 $\pm$ 0,82	3,06 $\pm$ 0,79	-3,442	0,001
Az edző konfliktusos nevelési helyzetben képes legyen olyan döntést hozni a labdarúgó sikeres felnőtt pályafutása érdekében, mely ellentétes a saját és a játékos pillanatnyi érdekével	2,75 $\pm$ 0,91	2,80 $\pm$ 0,91	2,73 $\pm$ 0,91	0,671	0,502
Az amatőr labdarúgó múlt	2,55 $\pm$ 0,90	2,44 $\pm$ 0,84	2,58 $\pm$ 0,91	-1,344	0,180
Az edző csak a sporttal, kapcsolatos feladatokkal foglalkozzon a játékosok esetében	2,51 $\pm$ 0,90	2,46 $\pm$ 0,89	2,52 $\pm$ 0,91	-0,611	0,541
Az edző csak a játékosok sporton kívüli problémájával foglalkozzon	1,89 $\pm$ 0,84	1,92 $\pm$ 0,78	1,89 $\pm$ 0,85	0,350	0,726

A felső indexek az átlagok páronkénti összehasonlításának eredményeként kapott szignifikáns különbségeket jelzik az alminták között * ($p < 0,05$), ** ($p < 0,01$). (Cronbach-alfa = 0,75)

4.1.6 A vizsgált tényezők diszkriminancia-elemzése az edzők, a szülők és a sportolók tekintetében

A diszkriminancia-analízis (stepwise módszer) segítségével tizenhét változót lehet megnevezni (12. táblázat), melyek leginkább meghatározzák a különbséget az edzők, a szülők és a sportolók között. A változók között három vizsgált területhez tartozó állítások jelentek meg. Az eredmények elfogadásához szükséges feltételek teljesültek. A leginkább befolyásoló tényezők csökkenő sorrendben a következők: „A nevelt személyiséggé válás” állításor *Az iskolában a pontos megjelenés* állítása, a „Sikeres labdarúgóvá válás” kérdéskör *A család anyagi támogatása, Az edző erkölcsi magatartása és a Képességeknek megfelelő iskolai tanulmányi eredmény válaszai*, valamint az „Edzői tevékenység a játékosok sporton kívüli életére vonatkoztatva” állításor a *Figyel a napirend betartására* és a *Fontos a feladatok kötelességtudó elvégzése* válaszai. A következő tíz tényező a „Sikeres labdarúgóvá válás” és a „A nevelt személyiséggé válás” kérdéskörökhöz tartoznak, melyek hatása csökkenő sorrendben *a Csapattársak teljesítménye, Az edző pedagógiai felkészültsége, A csapat eredményei az utánpótlás bajnokságban, Az öltöző rendje, tisztasága, Az iskolai érdemjegy a teljesítményt tükrözze a labdarúgók esetében is, az Életvitel, A megfelelő napirend, a Létesítményi háttér, tárgyi és eszköz feltételek, a Pszichés képességek és A család pszichés támogatása*. Sorrendben a tizenhatodik befolyásoló tényező az „Edzői tevékenység a játékosok sporton kívüli életére vonatkoztatva” kérdéskör *Együttműködik a szülőkkel* állítás értéke, majd ismét „A nevelt személyiséggé válás” állításor *Az iskolatársakkal szembeni tisztelettudó magatartás* értéke bír még befolyással. A program az elemzés során sorrendben emeli ki azokat a változókat, melyek szignifikánsan határozzák meg az edzők, szülők és a sportolók közötti különbségeket.

12. táblázat: A vizsgált tényezők diszkriminancia-elemzése az edzők, a szülők és a sportolók tekintetében

Lépések	Bevont változók	Wilks' Lambda							
		Stat.	df1	df2	df3	Exact F			
						Stat.	df1	df2	Sig.
1	Az iskolában való pontos megjelenés	0,875	1	2	970,000	69,092	2	970,000	0,000
2	A család anyagi támogatása	0,825	2	2	970,000	48,778	4	1938,000	0,000
3	Az edző erkölcsi magatartása	0,772	3	2	970,000	44,513	6	1936,000	0,000
4	Képességeknek megfelelő iskolai tanulmányi eredmény	0,745	4	2	970,000	38,255	8	1934,000	0,000
5	Figyel a napirend betartására	0,723	5	2	970,000	34,093	10	1932,000	0,000
6	Fontos a feladatok köteleességtudó elvégzése	0,698	6	2	970,000	31,691	12	1930,000	0,000
7	A csapattársak teljesítménye	0,679	7	2	970,000	29,447	14	1928,000	0,000
8	Az edző pedagógiai felkészültsége	0,662	8	2	970,000	27,602	16	1926,000	0,000
9	A csapat eredményei az utánpótlás bajnokságban	0,648	9	2	970,000	25,900	18	1924,000	0,000
10	Az öltöző rendje, tisztasága	0,637	10	2	970,000	24,285	20	1922,000	0,000
11	Az iskolai érdemjegy a teljesítményt tükrözte a labdarúgók esetében is	0,627	11	2	970,000	22,916	22	1920,000	0,000
12	Életvitel	0,618	12	2	970,000	21,771	24	1918,000	0,000
13	A megfelelő napirend	0,611	13	2	970,000	20,622	26	1916,000	0,000
14	Létesítményi háttér, tárgyi és eszköz feltételek	0,603	14	2	970,000	19,657	28	1914,000	0,000
15	Pszichés képességek	0,597	15	2	970,000	18,722	30	1912,000	0,000
16	A család pszichés támogatása	0,591	16	2	970,000	17,943	32	1910,000	0,000
17	Együttműködik a szülőkkel	0,585	17	2	970,000	17,252	34	1908,000	0,000
18	Az iskolatársakkal való tisztelettudó magatartás	0,580	18	2	970,000	16,595	36	1906,000	0,000

4.2 A vizsgált tényezők értékei a hazai és a határon túli edzőkre, szülőkre, sportolókra vonatkoztatva

4.2.1 A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló tényezők

A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló **belső tényezők** tekintetében (13. táblázat) a *pozitív jellemvonások a sportolás során* ($3,77 \pm 0,47$), a *technikai készség* ($3,65 \pm 0,53$) és a *kognitív tényezők* válaszokat ($3,65 \pm 0,53$) emelték ki leginkább a csoportok, a legkevésbé befolyásoló faktor a *testösszetétel* ($3,12 \pm 0,76$) és az *ízületi mozgékonyosság* ($3,13 \pm 0,68$) volt.

A *testösszetétel* kivételével minden esetben találtunk szignifikáns különbséget a határon túli sportolók kevésbé jelentősnek gondolják a *pozitív jellemvonások a sporton kívül* ($F=5,024; p=0,000$) állítást a hazai edzők, szülők, sportolók, határon túli szülők almintákkal szemben, a *kognitív tényezőket* ($F=6,305; p=0,000$) a hazai edzők, szülők, sportolók, határon túli edzők csoportokkal, a hazai sportolók a hazai edzőkkel, szülőkkel, a határon

túli szülők a hazai edzőkkel ellentétben, a *technikai készséget* (F=3,490; p=0,004) a hazai edzőkkel, szülőkkel, sportolókkal szemben, a határon túli szülők és a hazai sportolók a hazai szülőkkel összevetve, az *ízületi mozgékonytságot* (F=4,260; p=0,001) a hazai edzőkkel, szülőkkel, határon túli szülőkkel szemben, a hazai sportolók pedig a hazai szülőkkel ellentétben tartják kevésbé relevánsnak. A *pozitív jellemvonások a sportolás során* (F=2,991; p=0,011) tekintetében a hazai edzők és szülők értékei magasabbak voltak a határon túli edzőkhöz, szülőkhöz, sportolókhöz viszonyítva. Szignifikáns különbség található a *pszichés képességek* (F=4,282; p=0,001) esetében, melyet a hazai edzők jellemeztek a legmagasabb értékkel a hazai és határon túli szülőkkel, sportolókkal szemben, a hazai szülők a hazai és határon túli sportolókkal összevetve. A *koordinációs képességeket* (F=4,625; p=0,000) a hazai szülők a határon túli szülőkkel, sportolókkal, hazai sportolókkal szemben, a hazai edzők a határon túli szülőkkel, sportolókkal szemben, a *kondicionális képességeket* (F=2,286; p=0,044) a hazai szülők a hazai és határon túli sportolókkal összevetve emelték ki szignifikánsan.

13. táblázat: A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló belső tényezők értékei a hazai és határon túli edzők, szülők és sportolók szerint

	Σ	Hazai edzők ^a	Határon túli edzők ^b	Hazai szülők ^c	Határon túli szülők ^d	Hazai sportolók ^e	Határon túli sportolók ^f	F	p
	M±SD (n=1125)	M±SD (n=79)	M±SD (n=21)	M±SD (n=317)	M±SD (n=94)	M±SD (n=449)	M±SD (n=165)		
Pozitív jellemvonások a sportolás során[*]	3,77±0,47	3,85±0,36 ^{bd}	3,67±0,57 ^{ac}	3,83±0,39 ^{bdf}	3,67±0,57 ^{ac}	3,77±0,48	3,71±0,52 ^{ac}	2,991	0,011
Technikai készség^{**}	3,65±0,53	3,71±0,51 ^f	3,71±0,46	3,73±0,45 ^{def}	3,60±0,57 ^c	3,65±0,53 ^{cf}	3,52±0,66 ^{ace}	3,490	0,004
Kognitív tényezők^{**}	3,65±0,53	3,84±0,37 ^{def}	3,81±0,40 ^f	3,72±0,47 ^{ef}	3,63±0,52 ^a	3,61±0,54 ^{acf}	3,51±0,64 ^{abce}	6,305	0,000
Kondicionális képességek[*]	3,62±0,54	3,58±0,52	3,81±0,51	3,69±0,50 ^{ef}	3,64±0,58	3,58±0,54 ^c	3,58±0,58 ^c	2,286	0,044
Pszichés képességek^{**}	3,61±0,58	3,84±0,37 ^{cdef}	3,67±0,48	3,66±0,51 ^{aef}	3,60±0,59 ^a	3,57±0,61 ^{ac}	3,52±0,65 ^{ac}	4,282	0,001
Koordinációs képességek^{**}	3,59±0,54	3,67±0,47 ^{df}	3,62±0,59	3,69±0,50 ^{def}	3,48±0,60 ^{ac}	3,56±0,55 ^c	3,49±0,58 ^{ac}	4,625	0,000
Pozitív jellemvonások a sporton kívül^{**}	3,39±0,67	3,41±0,63 ^f	3,38±0,66	3,47±0,59 ^f	3,49±0,66 ^f	3,39±0,66 ^f	3,16±0,82 ^{acde}	5,027	0,000
Ízületi mozgékonytságot^{**}	3,13±0,68	3,19±0,53 ^f	3,10±0,53	3,24±0,65 ^{ef}	3,17±0,72 ^f	3,08±0,70 ^c	2,96±0,68 ^{acd}	4,260	0,001
Testösszetétel	3,12±0,76	3,10±0,74	3,30±0,47	3,19±0,75	3,21±0,73	3,04±0,78	3,12±0,73	2,036	0,071

A felső indexek az átlagok páronkénti összehasonlításának eredményeként kapott szignifikáns különbségeket jelzik az alminták között * (p < 0,05), ** (p < 0,01).

A szakmai, mint külső tényezőket elemezve elmondható (14. táblázat), hogy az alminták a labdarúgással eltöltött órák számát ($M=3,72\pm 0,50$), az edző motivációs bázisát, hozzáállását ($M=3,67\pm 0,52$) és az edző szakmai tudását ($M=3,65\pm 0,53$) jellemezték a legmagasabb értékkel, legkevésbé fontos tényezőként a csapat eredményei az utánpótlás bajnokságban választ ($M=2,79\pm 0,84$) jelölték meg. Statisztikailag kimutatható különbség minden változónál megállapítható. A hazai és a határon túli sportolók legkevésbé befolyásoló tényezőként az edző pszichológiai felkészültségére ($F=19,595$; $p=0,000$) és erkölcsi magatartására ($F=23,179$; $p=0,000$) tekintenek a többi almintával összevetve, míg ez utóbbi állítást a hazai edzők jelentősebbnek tartják a hazai, határon túli szülőknél. A hazai edzők, sportolók és a szülők (határon túli szülőket kivéve) kiemelten fontosnak tartják a labdarúgással eltöltött órák számát ($F=4,227$; $p=0,001$) a határon túli csoportokkal szemben. A hazai sportolók a csapattársak teljesítményét ($F=2,890$; $p=0,013$) a határon túli edzők, sportolók, szülők, hazai szülők véleményével ellentétben a legmagasabb értékkel jellemezték. Az edző motivációs bázisát, hozzáállását ($F=7,745$; $p=0,000$) a hazai szülők és edzők a hazai és határon túli sportolókkal szemben, a szakmai stáb felkészültségét ($F=4,025$; $p=0,001$) a határon túli szülőkkal, sportolókkal szemben, a hazai sportolók a határon túli sportolókkal összevetve, a hazai szülők az edző szakmai tudását ($F=6,289$; $p=0,000$) a határon túli edzők kivételével a többi almintával összehasonlítva a legjelentősebb tényezőnek tekintik. A csapat eredményei az utánpótlás bajnokságban állítást ($F=12,777$; $p=0,000$) a határon túli szülők, sportolók a többi csoporttal szemben, míg a hazai szülők, sportolók a hazai edzőkkel ellentétben jellemezték magasabb értékkel. Az edző műveltségének, kulturáltságának ($F=5,834$; $p=0,000$) a hazai sportolók a határon túli edzők, szülők, hazai szülők véleményével szemben, amíg a határon túli sportolók a hazai, határon túli szülők, a hazai szülők pedig a határon túli szülők véleményével szemben adtak alacsonyabb értéket. A határon túli sportolók a többi almintával, a hazai sportolók a határon túli edzőkkel, hazai szülőkkel, míg a határon túli szülők a hazai szülőkkel összevetve tartják a legkevésbé relevánsnak az edző módszertani tudását ($F=12,485$; $p=0,000$). Az edző pedagógiai felkészültségét ($F=31,171$; $p=0,000$) a határon túli sportolók minden csoporthoz, a hazai sportolók a hazai edzőkhöz, szülőkhöz, határon túli edzőkhöz, a határon túli szülők pedig a hazai edzőkhöz, szülőkhöz viszonyítva minősítették kevésbé fontosnak.

14. táblázat: A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló szakmai tényezők értékei a hazai és határon túli edzők, szülők és sportolók szerint

	Σ	Hazai edzők ^a	Határon túli edzők ^b	Hazai szülők ^c	Határon túli szülők ^d	Hazai sportolók ^e	Határon túli sportolók ^f	F	p
	M±SD (n=1125)	M±SD (n=79)	M±SD (n=21)	M±SD (n=317)	M±SD (n=94)	M±SD (n=449)	M±SD (n=165)		
Labdarúgással eltöltött órák száma**	3,72±0,50	3,82±0,38 ^{bdf}	3,43±0,67 ^{ace}	3,74±0,48 ^{bf}	3,63±0,50 ^{ae}	3,75±0,48 ^{bdf}	3,62±0,59 ^{ace}	4,227	0,001
Az edző motivációs bázisa, hozzáállása**	3,67±0,52	3,75±0,46 ^{ef}	3,76±0,43	3,80±0,40 ^{ef}	3,68±0,57	3,58±0,56 ^{ac}	3,59±0,59 ^{ac}	7,745	0,000
Az edző szakmai tudása**	3,65±0,53	3,59±0,54 ^c	3,76±0,43	3,78±0,44 ^{abef}	3,66±0,55 ^c	3,61±0,56 ^c	3,55±0,56 ^c	6,289	0,000
A szakmai stáb felkészültsége**	3,62±0,55	3,72±0,45 ^{df}	3,62±0,59	3,70±0,49 ^{df}	3,54±0,56 ^{ac}	3,62±0,55 ^f	3,49±0,68 ^{ace}	4,025	0,001
Az edző módszertani tudása**	3,58±0,57	3,62±0,53 ^f	3,76±0,43 ^{ef}	3,75±0,46 ^{def}	3,59±0,61 ^{cf}	3,51±0,56 ^{bef}	3,37±0,69 ^{abcde}	12,485	0,000
Az edző pedagógiai felkészültsége**	3,48±0,64	3,75±0,46 ^{def}	3,71±0,46 ^{ef}	3,74±0,47 ^{def}	3,46±0,71 ^{bcf}	3,39±0,66 ^{abcf}	3,09±0,70 ^{abcde}	31,171	0,000
Az edző pszichológiai felkészültsége**	3,44±0,64	3,61±0,54 ^{ef}	3,67±0,48 ^{ef}	3,65±0,51 ^{ef}	3,54±0,68 ^{ef}	3,31±0,65 ^{abcdf}	3,17±0,70 ^{abcde}	19,595	0,000
Az edző erkölcsi magatartása**	3,43±0,66	3,81±0,39 ^{odef}	3,71±0,76 ^{ef}	3,63±0,52 ^{abf}	3,53±0,69 ^{abf}	3,27±0,69 ^{abcd}	3,22±0,70 ^{abcd}	23,179	0,000
A csapattársak teljesítménye*	3,33±0,65	3,29±0,60	3,10±0,70*	3,28±0,63*	3,27±0,67*	3,42±0,62 ^{bdef}	3,30±0,73*	2,890	0,013
Az edző műveltsége, kulturáltsága**	3,19±0,73	3,24±0,64	3,43±0,59*	3,26±0,73 ^{def}	3,45±0,66 ^{cef}	3,08±0,79 ^{bcd}	3,12±0,80 ^{cd}	5,834	0,000
A csapat eredményei az utánpótlás bajnokságban**	2,79±0,84	2,34±0,71 ^{odef}	2,43±0,67 ^{df}	2,78±0,79 ^{abf}	3,11±0,72 ^{abce}	2,73±0,89 ^{abf}	3,08±0,77 ^{abce}	12,777	0,000

A felső indexek az átlagok páronkénti összehasonlításának eredményeként kapott szignifikáns különbségeket jelzik az alminták között *(p < 0,05), **(p < 0,01).

A családhoz és az iskolához kapcsolódó tényezők eredményei szerint (15. táblázat), a csoportok legnagyobb jelentőséget a *család pszichés* (M=3,52±0,63) és *erkölcsi támogatásának* (M=3,50±0,63) tulajdonítottak, viszont legalacsonyabb értékkel a *család kulturális és műveltségi támogatásának* állítását (M=2,40±0,88) jellemezték.

Minden tényező esetében szignifikáns különbség található. A *család pszichés támogatását* (F=2,535; p=0,027) a határon túli sportolók gondolják a legkevésbé fontosnak a hazai szülőkkel, sportolókkal, a hazai szülők a határon túli edzőkkel szemben. A határon túli edzők és sportolók a legalacsonyabb értéket adták a *család erkölcsi támogatásának* (F=12,284; p=0,000) a hazai edzők, szülők, határon túli szülők, a határon túli sportolók még a hazai sportolók, valamint a hazai sportolók a hazai szülők véleményével összevetve is ezt gondolják. A *képességeknek megfelelő iskolai tanulmányi eredményt* (F=22,317; p=0,000) és az *iskolai tanulmányi eredményt* (F=12,685; p=0,000) a hazai és határon túli szülők a többi csoporttal szemben a legfontosabbnak tartják. A hazai és a határon túli edzők a *család anyagi támogatásának* (F=13,802; p=0,000) tulajdonítják a legkisebb jelentőséget a többi csoporttal, a határon túli sportolók a hazai és határon túli szülőkkel, a hazai sportolók a határon túli szülőkkel ellentétben. A *család kulturális és műveltségi támogatását* (F=4,238; p=0,001) a hazai és határon túli szülők emelték ki a leginkább a hazai és határon túli sportolók nézeteivel összevetve.

15. táblázat: A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló családi és iskolai tényezők értékei a hazai és határon túli edzők, szülők és sportolók szerint

	Σ	Hazai edzők ^a	Határon túli edzők ^b	Hazai szülők ^c	Határon túli szülők ^d	Hazai sportolók ^e	Határon túli sportolók ^f	F	p
	M±SD (n=1125)	M±SD (n=79)	M±SD (n=21)	M±SD (n=317)	M±SD (n=94)	M±SD (n=449)	M±SD (n=165)		
A család pszichés támogatása ⁺	3,52±0,63	3,52±0,59	3,59±0,56 ^c	3,58±0,58 ^{bf}	3,51±0,66	3,54±0,63 ^f	3,40±0,69 ^{ca}	2,535	0,027
A család erkölcsi támogatása ^{**}	3,50±0,63	3,56±0,57 ^{bf}	3,19±0,51 ^{acd}	3,67±0,53 ^{bef}	3,60±0,64 ^{bf}	3,46±0,67 ^{cf}	3,24±0,73 ^{acde}	12,284	0,000
Képességeknek megfelelő iskolai tanulmányi eredmény ^{**}	2,75±0,77	2,49±0,65 ^{cd}	2,48±0,68 ^{cd}	3,05±0,73 ^{abef}	3,05±0,73 ^{abef}	2,61±0,77 ^{cd}	2,52±0,74 ^{cd}	22,317	0,000
A család anyagi támogatása ^{**}	2,74±0,83	2,13±0,65 ^{cdef}	2,29±0,71 ^{cdef}	2,84±0,79 ^{abf}	3,02±0,82 ^{abef}	2,77±0,83 ^{abd}	2,67±0,84 ^{abcd}	13,802	0,000
Iskolai tanulmányi eredmény ^{**}	2,63±0,80	2,35±0,68 ^{cd}	2,48±0,60 ^{cd}	2,85±0,75 ^{abef}	2,95±0,78 ^{abef}	2,51±0,79 ^{cd}	2,51±0,85 ^{cd}	12,685	0,000
A család kulturális és műveltségi támogatása ^{**}	2,40±0,88	2,42±0,65	2,24±0,76	2,51±0,75 ^{ef}	2,65±0,85 ^{ef}	2,32±0,94 ^{cd}	2,26±0,98 ^{cd}	4,238	0,001

A felső indexek az átlagok páronkénti összehasonlításának eredményeként kapott szignifikáns különbségeket jelzik az alminták között * (p < 0,05), ** (p < 0,01).

Az egyéb külső tényezők elemzése során megállapítható (16. táblázat), hogy az alminták az *életvitel* (M=3,58±0,61) és az *inspiráló, támogató környezet a klubnál* (M=3,45±0,63) változókat gondolta a leginkább befolyásoló tényezőnek, míg legkevésbé jelentős állításnak a *profí szerződés kialakult magasabb bérrel* (M=2,19±0,92) és a *profí szerződés minimálbérrel* (M=2,20±0,87) válaszokat tekintették. Statisztikailag kimutatható különbség a *szerecsse- vagy sors-faktor* kivételével minden tényező esetében megállapítható a csoportok között. Az *életvitelnek* (F=6,579; p=0,000) a hazai és a határon túli sportolók a többi almintával szemben a legkisebb jelentőséget tulajdonítanak. Az *inspiráló, támogató környezet a klubnál* állítás (F=3,026; p=0,010) a határon túli sportolók gondolják legkevésbé meghatározónak a hazai edzők, szülők álláspontjával összevetve. A *létesítményi háttér, tárgyi és eszköz feltételeket* (F=11,389; p=0,000) szintén a határon túli sportolók jellemezték a legalacsonyabb értékkel a hazai edzőkkel, szülőkkel, sportolókkal, a határon túli szülők és a hazai sportolók a hazai szülőkkel szemben. A *menedzser szerepét* (F=6,787; p=0,000) a hazai edzők gondolják a legkevésbé releváns tényezőnek - a határon túli edzőket kivéve - a többi csoporttal ellentétben, míg a határon túli szülők minden almintával szemben kiemelik ennek a fontosságát. A *profí szerződést minimálbérrel* válasza (F=9,188; p=0,000) a határon túli szülők a hazai edzők, szülők, sportolók, határon túli edzők, a határon túli sportolók minden hazai csoport véleményével összevetve a legmagasabb értékeket adták. A hazai edzők tekintenek a legkevésbé fontos tényezőként a *profí szerződésre kialakult magasabb bérrel* (F=11,210; p=0,000) állításra – a határon túli edzők kivételével – a többi almintához képest,

valamint a hazai szülők, sportolók a határon túli szülőkkel, sportolókkal és a határon túli edzők, sportolók a határon túli szülőkkel szemben.

16. táblázat: A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló egyéb külső tényezők értékei a hazai és határon túli edzők, szülők és sportolók szerint

	Σ	Hazai edzők ^a	Határon túli edzők ^b	Hazai szülők ^c	Határon túli szülők ^d	Hazai sportolók ^e	Határon túli sportolók ^f	F	p
	M $\pm$ SD (n=1125)	M $\pm$ SD (n=79)	M $\pm$ SD (n=21)	M $\pm$ SD (n=317)	M $\pm$ SD (n=94)	M $\pm$ SD (n=449)	M $\pm$ SD (n=165)		
Életvitel ^{**}	3,58 $\pm$ 0,61	3,71 $\pm$ 0,48 ^{ef}	3,76 $\pm$ 0,43 ^{ef}	3,70 $\pm$ 0,51 ^{ef}	3,64 $\pm$ 0,56 ^{ef}	3,49 $\pm$ 0,66 ^{abcd}	3,47 $\pm$ 0,66 ^{abcd}	6,579	0,000
Inspiráló, támogató környezet a klubnál [*]	3,45 $\pm$ 0,63	3,57 $\pm$ 0,54 ^f	3,29 $\pm$ 0,71	3,52 $\pm$ 0,55 ^f	3,41 $\pm$ 0,72	3,44 $\pm$ 0,62	3,33 $\pm$ 0,72 ^{ac}	3,026	0,010
Létesítményi háttér, tárgyi és eszköz feltételek ^{**}	3,10 $\pm$ 0,72	3,15 $\pm$ 0,72 ^f	3,05 $\pm$ 0,66	3,30 $\pm$ 0,64 ^{def}	3,14 $\pm$ 0,77 ^{cf}	3,06 $\pm$ 0,72 ^{cf}	2,81 $\pm$ 0,74 ^{acde}	11,389	0,000
Szerencse –vagy sorsfaktor	2,90 $\pm$ 0,83	3,05 $\pm$ 0,82	2,76 $\pm$ 0,76	2,83 $\pm$ 0,83	2,82 $\pm$ 0,77	2,96 $\pm$ 0,85	2,86 $\pm$ 0,85	1,780	0,114
A menedzser szerepe ^{**}	2,62 $\pm$ 0,86	2,25 $\pm$ 0,86 ^{cdef}	2,43 $\pm$ 0,81 ^d	2,60 $\pm$ 0,83 ^{ad}	2,99 $\pm$ 0,83 ^{abcef}	2,64 $\pm$ 0,88 ^{ad}	2,62 $\pm$ 0,77 ^{ad}	6,787	0,000
Profí szerződés minimál bérrel ^{**}	2,20 $\pm$ 0,87	1,97 $\pm$ 0,72 ^{df}	2,20 $\pm$ 0,69 ^d	2,11 $\pm$ 0,82 ^{df}	2,62 $\pm$ 0,92 ^{abce}	2,12 $\pm$ 0,89 ^{df}	2,43 $\pm$ 0,87 ^{ace}	9,188	0,000
Profí szerződés kialakított magasabb bérrel ^{**}	2,19 $\pm$ 0,92	1,77 $\pm$ 0,66 ^{cdef}	2,10 $\pm$ 0,91 ^d	2,13 $\pm$ 0,93 ^{adf}	2,69 $\pm$ 0,90 ^{abcef}	2,15 $\pm$ 0,91 ^{adf}	2,39 $\pm$ 0,92 ^{acde}	11,210	0,000

A felső indexek az átlagok páronkénti összehasonlításának eredményeként kapott szignifikáns különbségeket jelzik az alminták között * (p < 0,05), ** (p < 0,01).

4.2.2 A játékosok sporton kívüli életére vonatkozó edzői tevékenység

A játékosok sporton kívüli életét érintő edzői tevékenységet elemezve elmondható (17. táblázat), hogy a hazai és a határon túli edzők, szülők, sportolók kiemelik, hogy az edzők számára nagy jelentőséggel bír a sportolók *kötelességtudó feladatvégzése* ($M=3,45\pm 0,70$) és a *foglalkoznak a labdarúgók magatartásával, viselkedésével* állítás ($M=3,37$; $SD=0,72$), valamint hasonlóan azt gondolják, hogy az edzők legkevésbé a játékosok *magánéletével foglalkoznak* ($M=2,49$; $SD=0,89$). A csoportok között statisztikailag kimutatható különbség hét esetben található. A hazai sportolók gondolják legkevésbé azt minden almintá, valamint a hazai szülők és a határon túli szülők, sportolók a hazai edzők álláspontjától eltérően, hogy az edzők *figyelnek a káros szenvedélyek elkerülésére* ($F=6,777$; $p=0,000$). Az edzők *figyelnek az egészséges sporttáplálkozásra* ($F=7,830$; $p=0,000$) állítást is a hazai sportolók jellemezték a legkisebb értékkel a többi csoporthoz, a hazai szülők és a határon túli sportolók a hazai, határon túli edzőkhöz viszonyítva. A hazai és határon túli sportolók tapasztalták legkevésbé azt, hogy az *edzők együttműködnek a szülőkkel* ($F=5,968$; $p=0,000$) a hazai edzőkkel, szülőkkel és a határon túli szülőkkel szemben. A többi csoporttal összehasonlítva a hazai sportolók vélik legkevésbé úgy, hogy az edzők számára *fontos a képességeknek megfelelő tanulás* ($F=5,660$; $p=0,000$). A határon túli sportolók adták a többi almintához viszonyítva a legalacsonyabb értéket arra a kérdésre, hogy az edzők *együttműködnek az iskola tanáraival* ($F=4,060$; $p=0,001$). A hazai edzők gondolják leginkább úgy a határon túli edzőket kivéve minden csoport, a határon túli edzők a hazai sportolók, a hazai és határon túli szülők a hazai és határon túli sportolók véleményéhez viszonyítva, hogy *figyelnek a napirend betartására* ($F=10,449$; $p=0,000$). A határon túli sportolók értékelték legkevésbé jelentősnek a határon túli szülők kivételével a többi almintával, a hazai szülők, sportolók, határon túli szülők a hazai edzőkkel szemben, hogy az edzők *foglalkoznak a labdarúgók magánéletével* ($F=6,197$; $p=0,000$).

17. táblázat: A játékosok sporton kívüli életére vonatkozó edzői tevékenység értékei a hazai és határon túli edzők, szülők és sportolók szerint

	Σ	Hazai edzők ^a	Határon túli edzők ^b	Hazai szülők ^c	Határon túli szülők ^d	Hazai sportolók ^e	Határon túli sportolók ^f	F	P
	M±SD (n=1125)	M±SD (n=79)	M±SD (n=21)	M±SD (n=317)	M±SD (n=94)	M±SD (n=449)	M±SD (n=165)		
Fontos a feladatok elvégzése kötelességtudóan	3,45±0,70	3,53±0,55	3,52±0,60	3,33±0,79	3,37±0,80	3,35±0,68	3,45±0,72	1,464	0,199
Foglalkozik a labdarúgó magatartásával, viselkedésével	3,37±0,72	3,58±0,49	3,38±0,49	3,80±0,40	3,30±0,82	3,58±0,56	3,42±0,71	1,897	0,092
Figyel az időjárásnak megfelelő öltözetre	3,19±0,79	3,28±0,70	3,10±0,71	3,18±0,80	3,07±0,80	3,21±0,79	3,21±0,82	0,710	0,616
Figyel a káros szenvedélyek elkerülésére **	2,92±0,92	3,28±0,68 ^{cdef}	3,29±0,46*	3,00±0,98**	2,99±1,03**	2,75±0,93 ^{abcd}	2,95±0,77**	6,777	0,000
Figyel az egészséges sporttáplálkozásra **	2,83±0,91	3,21±0,69 ^{cef}	3,43±0,74 ^{cef}	2,83±0,90 ^{aba}	3,03±0,99*	2,69±0,90 ^{abcd}	2,87±0,91 ^{aba}	7,830	0,000
Együttműködik a szülővel **	2,79±0,91	3,10±0,67 ^{ef}	2,95±0,59	2,91±0,94 ^{ef}	2,90±0,96 ^{ef}	2,70±0,90 ^{acd}	2,59±0,92 ^{acd}	5,968	0,000
Fontos a képességeknek megfelelő tanulás **	2,75±0,83	2,90±0,69*	3,00±0,54*	2,88±0,85*	2,86±0,85*	2,60±0,82 ^{abcd}	2,76±0,83*	5,660	0,000
Együttműködik az iskola tanáraival **	2,68±0,91	2,79±0,70 ^f	2,81±0,60	2,79±0,97 ^f	2,66±0,96 ^f	2,68±0,89 ^f	2,41±0,91 ^{acda}	4,060	0,001
Figyel a napirend betartására **	2,67±0,90	3,18±0,63 ^{cdef}	2,95±0,66*	2,74±0,93 ^{cef}	2,87±0,93 ^{cef}	2,51±0,88 ^{abcd}	2,57±0,87 ^{acd}	10,449	0,000
Foglalkozik a labdarúgó magánéletével **	2,49±0,89	2,86±0,49 ^{cdef}	2,81±0,40 ^f	2,57±0,97 ^{ef}	2,48±0,99 ^a	2,45±0,85 ^{ef}	2,25±0,88 ^{abca}	6,197	0,000

A felső indexek az átlagok páronkénti összehasonlításának eredményeként kapott szignifikáns különbségeket jelzik az alminták között *($p < 0,05$), **($p < 0,01$).

4.2.3 A játékos mérkőzésen való szereplésére vonatkozó edzői döntéseket befolyásoló tényezők szerepe

A fiatal labdarúgók mérkőzésen való játéklehetőségét befolyásoló tényezőket vizsgálva megállapítható (18. táblázat), hogy az alminták az *edzésen nyújtott teljesítményt* ($M=3,51±0,72$) és az *edzőmunkához való hozzáállást* ($M=3,49±0,74$) emelték ki, míg legalacsonyabb értéket a *képességekhez mérten gyenge tanulmányi eredmény* ($M=1,91±0,84$) és az *iskolai magatartásbeli probléma* ($M=2,07±0,85$) kapott. Szignifikáns különbség az *edzőmunkához való hozzáállás* kivételével minden esetben fellelhető. A határon túli sportolók gondolják a hazai szülőkhöz, sportolókhoz, a hazai sportolók a hazai szülőkhöz viszonyítva leginkább meghatározó tényezőnek az *edzésen nyújtott teljesítményt* ($F=3,142$; $p=0,008$). Az *edzésen mutatott magatartás* ($F=3,230$; $p=0,007$) értékei a hazai sportolókra vonatkoztatva a legalacsonyabbak a hazai edzők, határon túli szülők, sportolók, valamint a hazai szülők a határon túli szülők nézeteivel összehasonlítva. A hazai sportolók minden csoporttal, a hazai szülők a hazai edzőkkel és a határon túli edzőkkel, szülőkkel, a határon túli sportolók pedig a határon túli szülőkkel szemben vélik a legkevésbé releváns tényezőnek a *kollégiumi magatartásbeli problémát* ($F=10,907$; $p=0,000$). Hasonlóan az előbb

említett változóhoz, a *szabadidős tevékenység alatti magatartásbeli probléma* esetében is ($F=12,716$; $p=0,000$) a hazai sportolók eredményei a legalacsonyabbak minden más almintával, a hazai szülőké a hazai edzőkkel, határon túli szülőkkel, sportolókkal összevetve. Az *iskolai magatartásbeli probléma* ($F=9,441$; $p=0,000$) jelentőségét a hazai edzők és a határon túli szülők emelték ki legnagyobb mértékben a hazai szülőkkel, sportolókkal, a határon túli sportolókkal, a határon túli edzők és a hazai szülők a hazai sportolókkal szemben. A *képességekhez mérten gyenge tanulmányi eredmény* esetében ($F=5,311$; $p=0,000$) a hazai sportolók értékei a legkisebbek a hazai edzők, szülők, határon túli szülők, a határon túli sportolók értékei a hazai és a határon túli szülők véleményeivel összehasonlítva.

18. táblázat: A játékos mérkőzésen való szereplésére vonatkozó edzői döntéseket befolyásoló tényezők értékei a hazai és határon túli edzők, szülők és sportolók szerint

	Σ	Hazai edzők ^a	Határon túli edzők ^b	Hazai szülők ^c	Határon túli szülők ^d	Hazai sportolók ^e	Határon túli sportolók ^f	F	p
	M $\pm$ SD (n=1125)	M $\pm$ SD (n=79)	M $\pm$ SD (n=21)	M $\pm$ SD (n=317)	M $\pm$ SD (n=94)	M $\pm$ SD (n=449)	M $\pm$ SD (n=165)		
Az edzésen nyújtott teljesítmény ^{**}	3,51 $\pm$ 0,72	3,58 $\pm$ 0,56	3,43 $\pm$ 0,50	3,41 $\pm$ 0,81 ^{ef}	3,51 $\pm$ 0,78	3,52 $\pm$ 0,70 ^{cf}	3,67 $\pm$ 0,59 ^{ce}	3,142	0,008
Az edzőmunkához való hozzáállás	3,49 $\pm$ 0,74	3,65 $\pm$ 0,48	3,52 $\pm$ 0,51	3,41 $\pm$ 0,82	3,52 $\pm$ 0,77	3,49 $\pm$ 0,74	3,58 $\pm$ 0,64	1,999	0,076
Az edzésen mutatott magatartás ^{**}	3,24 $\pm$ 0,79	3,35 $\pm$ 0,53 ^e	3,29 $\pm$ 0,64	3,23 $\pm$ 0,84 ^d	3,44 $\pm$ 0,82 ^{ce}	3,15 $\pm$ 0,79 ^{adf}	3,34 $\pm$ 0,73 ^e	3,230	0,007
Kollégiumi magatartásbeli probléma ^{**}	2,24 $\pm$ 0,90	2,49 $\pm$ 0,78 ^{ce}	2,71 $\pm$ 0,78 ^{ce}	2,25 $\pm$ 0,88 ^{abde}	2,63 $\pm$ 0,98 ^{cef}	2,04 $\pm$ 0,88 ^{abcdf}	2,34 $\pm$ 0,89 ^{de}	10,907	0,000
Szabadidős tevékenység alatti magatartásbeli probléma ^{**}	2,20 $\pm$ 0,90	2,48 $\pm$ 0,69 ^{ce}	2,57 $\pm$ 0,67 ^e	2,20 $\pm$ 0,89 ^{adef}	2,59 $\pm$ 1,01 ^{ce}	1,98 $\pm$ 0,88 ^{abcdf}	2,37 $\pm$ 0,90 ^{ce}	12,716	0,000
Iskolai magatartásbeli probléma ^{**}	2,07 $\pm$ 0,85	2,38 $\pm$ 0,82 ^{cef}	2,33 $\pm$ 0,79 ^e	2,16 $\pm$ 0,86 ^{ade}	2,37 $\pm$ 0,91 ^{cef}	1,90 $\pm$ 0,87 ^{abcd}	2,02 $\pm$ 0,74 ^{ad}	9,441	0,000
Képességekhez mérten gyenge tanulmányi eredmény ^{**}	1,91 $\pm$ 0,84	1,99 $\pm$ 0,72 ^e	2,05 $\pm$ 0,66	2,03 $\pm$ 0,86 ^{ef}	2,14 $\pm$ 0,88 ^{ef}	1,78 $\pm$ 0,83 ^{acd}	1,84 $\pm$ 0,80 ^{cd}	5,311	0,000

A felső indexek az átlagok páronkénti összehasonlításának eredményeként kapott szignifikáns különbségeket jelzik az alminták között * ($p < 0,05$), ** ($p < 0,01$).

4.2.4 A fiatal játékosok nevelt személyiséggé válását befolyásoló sportszakmán túli tényezők

A fiatal labdarúgók személyiségét befolyásoló tényezőket (19. táblázat) elemezve elmondható, hogy a csoportok az *edzővel való tisztelettudó magatartást* ($M=3,85\pm 0,38$) és az *edzésen való pontos megjelenést* ($M=3,75\pm 0,47$) jellemezték a legmagasabb értékkel, míg a legkevésbé fontosnak az *iskolai érdemjegy a teljesítményt tükrözze a labdarúgók esetében is* ($M=2,93\pm 0,87$) és a labdarúgók *iskolai tanulmányi követelményei azonosak legyenek a nem labdarúgó társaikkal* ($M=2,97\pm 0,84$) válaszokat tekintették. Az *edzővel való tisztelettudó magatartás* változó kivételével minden esetben megállapítható statisztikailag kimutatható különbség. Az *edzésen való pontos megjelenést* ($F=2,334$; $p=0,040$) a hazai edzők a hazai és a határon túli sportolókkal, a hazai szülők a hazai sportolókkal szemben emelték ki a legjobban. Az *egyesület egyéb alkalmazottaival való tisztelettudó magatartást* ($F=2,922$; $p=0,013$) a határon túli sportolók a hazai almintákkal, a hazai sportolók pedig a hazai szülőkkel ellentétben minősítették a legkisebb értékkel. A *csapatársakkal való tisztelettudó magatartást* ($F=3,864$; $p=0,002$) a hazai sportolók a hazai edzők, szülők, a határon túli szülők, a határon túli sportolók a hazai edzők és határon túli szülők véleményeivel összevetve szignifikánsan alacsonyabb értékkel jellemezték. A *tanárokkal való tisztelettudó magatartást* ($F=16,020$; $p=0,000$) a hazai szülők a határon túli edzőket kivéve a többi csoporthoz, a határon túli szülők pedig a hazai és határon túli sportolókhöz viszonyítva emelték ki jelentős különbséggel. A hazai és a határon túli sportolók a hazai és határon túli szülőkkel, a hazai edzők a hazai szülőkkel szemben tartják a *megfelelő napirendet* ($F=5,694$; $p=0,000$) a legkevésbé relevánsnak. Az *iskolatársakkal való tisztelettudó magatartást* ($F=23,881$; $p=0,000$) a határon túli sportolók a hazai sportolók kivételével minden almintával, a hazai sportolók a hazai edzőkkel, szülőkkel, a határon túli szülőkkel, a hazai edzők a hazai szülőkkel összehasonlítva a legkevésbé jelentős tényezőnek vélték. A hazai és a határon túli sportolók minden csoport, a hazai edzők a hazai és határon túli szülők nézetével szemben a legalacsonyabb értékkel jellemezték az *iskolában való pontos megjelenés* választ ($F=32,974$; $p=0,000$). Az *öltöző rendjét, tisztaságát* ($F=2,894$; $p=0,013$) a hazai edzők emelték ki legfőképpen a hazai szülőkkel, sportolókkal, a határon túli sportolókkal, a határon túli szülők a hazai sportolókkal ellentétben. A *megfelelő időben való reggeli felkelés* ($F=8,945$; $p=0,000$), a *labdarúgók iskolai tanulmányi követelményei azonosak legyenek a nem labdarúgó társaikkal* ($F=9,508$; $p=0,000$), az *iskolai érdemjegy a teljesítményt tükrözze a labdarúgók esetében is* ($F=21,437$; $p=0,000$) állításokat a hazai és a határon túli szülők gondolják a legjelentősebbnek a többi almintához képest a határon túli edzők kivételével. A *kollégiumi szoba rendje, tisztasága* ($F=6,420$; $p=0,000$) a határon túli edzők, szülők számára a legfontosabb a hazai edzőkkel, sportolókkal, határon túli sportolókkal szemben, valamint a hazai szülők számára a hazai edzők, sportolók álláspontjaival összevetve.

19. táblázat: A fiatal játékosok nevelt személyiséggé válását befolyásoló sportszakmán túli tényezők értékei a hazai és határon túli edzők, szülők és sportolók szerint

	Σ	Hazai edzők ^a	Határon túli edzők ^b	Hazai szülők ^c	Határon túli szülők ^d	Hazai sportolók ^e	Határon túli sportolók ^f	F	p
	M±SD	M±SD	M±SD	M±SD	M±SD	M±SD	M±SD		
	(n=1125)	(n=79)	(n=21)	(n=317)	(n=94)	(n=449)	(n=165)		
Az edzővel való tisztelettudó magatartás	3,85±0,38	3,85±0,36	3,76±0,43	3,90±0,31	3,86±0,40	3,83±0,40	3,84±0,44	1,219	0,298
Az edzésen való pontos megjelenés [*]	3,75±0,47	3,85±0,36 ^{ef}	3,76±0,53	3,80±0,44 ^e	3,75±0,45	3,70±0,49 ^{ac}	3,72±0,51 ^a	2,334	0,040
Az egyesület egyéb alkalmazottaival való tisztelettudó magatartás [*]	3,72±0,51	3,76±0,45 ^f	3,76±0,43	3,79±0,45 ^{ef}	3,71±0,60	3,71±0,50 ^{cf}	3,61±0,58 ^{ace}	2,922	0,013
A csapattársakkal való tisztelettudó magatartás ^{**}	3,70±0,51	3,81±0,39 ^{ef}	3,62±0,59	3,75±0,45 ^e	3,80±0,43 ^{ef}	3,63±0,54 ^{acd}	3,66±0,58 ^{ad}	3,864	0,002
A tanárokkal való tisztelettudó magatartás ^{**}	3,52±0,69	3,53±0,67 ^c	3,67±0,48	3,78±0,48 ^{adef}	3,59±0,69 ^{cef}	3,38±0,75 ^{cd}	3,36±0,75 ^{cd}	16,020	0,000
A megfelelő napirend ^{**}	3,44±0,62	3,42±0,61 ^c	3,38±0,59	3,58±0,53 ^{def}	3,52±0,63 ^{ef}	3,36±0,66 ^{cd}	3,35±0,63 ^{cd}	5,694	0,000
Az iskolatársakkal való tisztelettudó magatartás ^{**}	3,32±0,73	3,36±0,72 ^{cef}	3,43±0,50 ^f	3,63±0,56 ^{def}	3,47±0,73 ^{ef}	3,15±0,74 ^{acd}	3,06±0,77 ^{abcd}	23,881	0,000
Az iskolában való pontos megjelenés ^{**}	3,26±0,81	3,30±0,74 ^{cdef}	3,43±0,50 ^{ef}	3,64±0,57 ^{def}	3,57±0,64 ^{def}	2,99±0,88 ^{abcd}	3,05±0,80 ^{abcd}	32,974	0,000
Az öltöző rendje, tisztasága [*]	3,26±0,67	3,47±0,55 ^{cef}	3,38±0,59	3,28±0,67 ^a	3,37±0,70 ^e	3,21±0,68 ^{ad}	3,20±0,68 ^a	2,894	0,013
A megfelelő időben való reggeli felkelés ^{**}	3,25±0,72	3,13±0,74 ^{cd}	3,33±0,48	3,40±0,63 ^{def}	3,53±0,65 ^{def}	3,14±0,78 ^{cd}	3,15±0,69 ^{cd}	8,945	0,000
A kollégiumi szoba rendje, tisztasága ^{**}	3,16±0,73	3,05±0,68 ^{bcd}	3,52±0,51 ^{def}	3,26±0,66 ^{ae}	3,41±0,75 ^{def}	3,06±0,75 ^{bcd}	3,14±0,79 ^{bd}	6,420	0,000
A labdarúgók iskolai tanulmányi követelményei azonosak legyenek a nem labdarúgó társaikkal ^{**}	2,97±0,84	2,85±0,78 ^{cd}	2,95±0,80	3,15±0,81 ^{def}	3,33±0,71 ^{def}	2,86±0,86 ^{cd}	2,82±0,83 ^{cd}	9,508	0,000
Az iskolai érdemjegy a teljesítményt túlrögzözte a labdarúgók esetében is ^{**}	2,93±0,87	2,73±0,84 ^{cd}	2,95±0,74	3,26±0,75 ^{def}	3,33±0,72 ^{def}	2,73±0,88 ^{cd}	2,74±0,89 ^{cd}	21,437	0,000

A felső indexek az átlagok páronkénti összehasonlításának eredményeként kapott szignifikáns különbségeket jelzik az alminták között * (p < 0,05), ** (p < 0,01).

4.2.5 Az utánpótlás-labdarúgó edzők pályafutásának sikerességét befolyásoló tényezők

Az utánpótlás-labdarúgó edzők pályafutásának sikerességét befolyásoló tényezők eredményei alapján megállapítható (20. táblázat), hogy a hazai és határon túli edzők, szülők a labdarúgás *technikai* (M=3,77±0,46) és *taktikai képzésének ismereteit* (M=3,71±0,50) gondolják a leginkább meghatározónak, míg legkevésbé jelentősnek az edző csak a játékosok sporton kívüli problémájával foglalkozzon (M=1,89±0,84) tényezőt tekintik. A csoportok válaszaik között hét esetben található szignifikáns különbség. A labdarúgás *taktikai képzésének ismereteit* (F=2,901; p=0,035) a hazai szülők vélik a hazai és határon túli edzőkkel szemben a leginkább fontosnak. A két edzői csoport a labdarúgás *koordinációs* (F=10,232; p=0,000) és *kondicionális képesség fejlesztésének ismereteit* (F=8,452; p=0,000) jelentőségteljesebbnek tekinti, mint a két szülői

alminta. A *pedagógiai ismereteket* ($F=4,666$; $p=0,003$) a határon túli szülők a hazai csoportokkal szemben, a *labdarúgó izületi mozgékonyág fejlesztésének ismereteit* ($F=3,298$; $p=0,020$) pedig a hazai edzők a szülői csoportok véleményeivel összevetve tartják a legkevésbé relevánsnak. A *sportolók egyéni bánásmódot igényelnek* ($F=4,356$; $p=0,005$) állítást a hazai edzők, szülők magasabb pontszámmal értékelték, mint a határon túli edzők, szülők. A *professzionális labdarúgó múlt* ($F=5,824$; $p=0,001$) a határon túli szülők számára minden almintával ellentétben, a hazai szülők számára a hazai edzőkkel szemben értékesebb tényező.

20. táblázat: Az utánpótlás-labdarúgó edzők pályafutásának sikerességét befolyásoló tényezők értékei a hazai és határon túli edzők és szülők szerint

	Σ	Hazai edző ^a	Határon túli edző ^b	Hazai szülő ^c	Határon túli szülő ^d	F	p
	M $\pm$ SD (n=511)	M $\pm$ SD (n=79)	M $\pm$ SD (n=21)	M $\pm$ SD (n=317)	M $\pm$ SD (n=94)		
A labdarúgás technikai képzésének ismeretei	3,77 $\pm$ 0,46	3,75 $\pm$ 0,46	3,57 $\pm$ 0,50	3,79 $\pm$ 0,42	3,73 $\pm$ 0,55	1,858	0,136
A labdarúgás taktikai képzésének ismeretei [*]	3,71 $\pm$ 0,50	3,62 $\pm$ 0,53 ^c	3,52 $\pm$ 0,60 ^c	3,76 $\pm$ 0,45 ^{ab}	3,68 $\pm$ 0,59	2,901	0,035
A labdarúgás koordinációs képesség fejlesztésének ismeretei ^{**}	3,68 $\pm$ 0,51	3,48 $\pm$ 0,61 ^{cd}	3,29 $\pm$ 0,56 ^{cd}	3,75 $\pm$ 0,47 ^{ab}	3,71 $\pm$ 0,50 ^{ab}	10,232	0,000
A labdarúgás kondicionális képesség fejlesztésének ismeretei ^{**}	3,64 $\pm$ 0,54	3,46 $\pm$ 0,61 ^{cd}	3,24 $\pm$ 0,62 ^{cd}	3,70 $\pm$ 0,50 ^{ab}	3,69 $\pm$ 0,55 ^{ab}	8,452	0,000
A pedagógiai ismeretek ^{**}	3,60 $\pm$ 0,58	3,73 $\pm$ 0,44 ^d	3,52 $\pm$ 0,51	3,62 $\pm$ 0,54 ^d	3,42 $\pm$ 0,77 ^{bc}	4,666	0,003
A pszichológiai ismeretek	3,59 $\pm$ 0,57	3,66 $\pm$ 0,50	3,43 $\pm$ 0,50	3,60 $\pm$ 0,55	3,49 $\pm$ 0,70	1,823	0,142
A labdarúgó izületi mozgékonyág fejlesztésének ismeretei [*]	3,46 $\pm$ 0,63	3,27 $\pm$ 0,65 ^{cd}	3,33 $\pm$ 0,57	3,50 $\pm$ 0,61 ^a	3,51 $\pm$ 0,68 ^a	3,298	0,020
A sportolók egyéni bánásmódot igényelnek ^{**}	3,41 $\pm$ 0,71	3,58 $\pm$ 0,59 ^{bd}	3,10 $\pm$ 0,53 ^{bc}	3,43 $\pm$ 0,70 ^{bd}	3,26 $\pm$ 0,84 ^{bc}	4,356	0,005
Professzionális labdarúgó múlt ^{**}	3,00 $\pm$ 0,80	2,75 $\pm$ 0,80 ^{cd}	2,76 $\pm$ 0,88 ^d	3,01 $\pm$ 0,79 ^{ad}	3,23 $\pm$ 0,75 ^{abc}	5,824	0,001
Az edző konfliktusos nevelési helyzetben képes legyen olyan döntést hozni a labdarúgó sikeres felnőtt pályafutás érdekében, mely ellentétes a saját és a játékos pillanatnyi érdekével	2,75 $\pm$ 0,91	2,76 $\pm$ 0,92	2,95 $\pm$ 0,86	2,72 $\pm$ 0,90	2,78 $\pm$ 0,97	0,519	0,669
Amatőr labdarúgó múlt	2,55 $\pm$ 0,90	2,41 $\pm$ 0,82	2,57 $\pm$ 0,92	2,54 $\pm$ 0,90	2,68 $\pm$ 0,94	1,370	0,251
Az edző csak a sporttal, kapcsolatos feladatokkal foglalkozzon a játékosok esetében	2,51 $\pm$ 0,90	2,47 $\pm$ 0,88	2,43 $\pm$ 0,92	2,51 $\pm$ 0,89	2,56 $\pm$ 0,97	0,201	0,896
Az edző csak a játékosok sporton kívüli problémájával foglalkozzon	1,89 $\pm$ 0,84	1,85 $\pm$ 0,73	2,19 $\pm$ 0,92	1,85 $\pm$ 0,83	2,00 $\pm$ 0,93	1,679	0,171

A felső indexek az átlagok páronkénti összehasonlításának eredményeként kapott szignifikáns különbségeket jelzik az alminták között ^{*}($p < 0,05$), ^{**}($p < 0,01$).

4.2.6 A vizsgált tényezők diszkriminancia-elemzése a hazai és határon túli edzők, szülők, sportolók tekintetében

A diszkriminancia-analízis (stepwise módszer) alkalmazásával a hazai és határon túli edzők, szülők és sportolók között tizenöt változó megkülönböztető szerepe mutatható ki (21. táblázat). A változók között mind a négy kérdéskörhöz tartozó válaszok szerepeltek. Az eredmények elfogadásához szükséges feltételek teljesültek. A leginkább befolyásoló tényezők csökkenő sorrendben „A nevelt személyiséggé válás” kérdéskörnek *Az iskolában való pontos megjelenés* állítása, a „Sikeres labdarúgóvá válás” kérdéskörnek *Az edző pedagógiai felkészültsége, A csapat eredményei az utánpótlás bajnokságban és A család anyagi támogatása* válaszai, az „Edzői döntés a játékos mérkőzésen való szerepeltetésére vonatkoztatva” állításnak a *Szabadidős tevékenység alatti magatartásbeli probléma* válasza és „A játékosok sporton kívüli életére vonatkozó edzői tevékenység” kérdéskörnek a *Foglalkozik a labdarúgó magánéletével* állítása. A következő négy tényező a „Sikeres labdarúgóvá válás” kérdésköréhez tartozik, melyek csökkenő hatásfokú tényezői sorrendben a következők: *A csapattársak teljesítménye, Az edző erkölcsi magatartása, a Képességnek megfelelő iskolai tanulmányi eredmény és a Profi szerződés minimálbérrel*. Sorrendben a tizenegyedik és tizenkettedik befolyásoló állítás az „A játékosok sporton kívüli életére vonatkozó edzői tevékenység” kérdéskörnek a *Figyel a napirend betartására és a Fontos a feladatok kötelességtudó elvégzése* válaszai, majd ismét a „Sikeres labdarúgóvá válás” kérdéskörének *Létesítményi háttér, tárgyi és eszköz feltételek és a Labdarúgással eltöltött órák száma* válaszainak értéke bír még befolyásoló hatással. A rangsort „A nevelt személyiséggé válás” állításorhoz tartozó *A kollégiumi szoba rendje, tisztasága* állítás zárja. A program az elemzés során sorrendben emeli ki azokat a változókat, melyek szignifikánsan meghatározzák a hazai és a határon túli edzők, szülők, sportolók közötti különbségeket.

21. táblázat: A vizsgált tényezők diszkriminancia-elemzése a hazai és határon túli edzők, szülők és sportolók tekintetében

Lépések	Bevont változók	Wilks' Lambda							
		Stat.	df1	df2	df3	Exact F			
						Stat.	df1	df2	Sig.
1	Az iskolában való pontos megjelenés	0,874	1	5	967,000	27,888	5	967,000	0,000
2	Az edző pedagógiai felkészültsége	0,795	2	5	967,000	23,545	10	1932,000	0,000
3	A csapat eredményei az utánpótlás bajnokságban	0,734	3	5	967,000	21,040	15	2664,341	0,000
4	A család anyagi támogatása	0,697	4	5	967,000	18,398	20	3198,176	0,000
5	Szabadidős tevékenység alatti magatartásbeli probléma	0,665	5	5	967,000	16,616	25	3578,888	0,000
6	Foglalkozik a labdarúgó magánéletével	0,633	6	5	967,000	15,526	30	3850,000	0,000
7	A csapattársak teljesítménye	0,609	7	5	967,000	14,440	35	4044,992	0,000
8	Az edző erkölcsi magatartása	0,587	8	5	967,000	13,603	40	4187,337	0,000
9	Képességeknek megfelelő iskolai tanulmányi eredmény	0,566	9	5	967,000	12,951	45	4292,943	0,000
10	Profi szerződés minimálbérrel	0,549	10	5	967,000	12,303	50	4372,516	0,000
11	Figyel a napirend betartására	0,533	11	5	967,000	11,723	55	4433,322	0,000
12	Fontos a feladatok kötelességtudó elvégzése	0,517	12	5	967,000	11,299	60	4480,353	0,000
13	Létesítményi háttér, tárgyi és eszköz feltételek	0,504	13	5	967,000	10,851	65	4517,098	0,000
14	Labdarúgással eltöltött órák száma	0,492	14	5	967,000	10,432	70	4546,036	0,000
15	A kollégiumi szoba rendje, tisztasága	0,481	15	5	967,000	10,045	75	4568,960	0,000

4.3 A vizsgált tényezők értékei a hazai sportolók korosztályaira vonatkoztatva

4.3.1 A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló tényezők

A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló **belső tényezők** vonatkozásában a *pozitív jellemvonások a sportolás során* választ emelték ki leghangsúlyosabban a hazai labdarúgók ($3,77 \pm 0,48$) (22. táblázat). A legkevésbé befolyásoló tényezőnek a *testösszetétel* ($3,04 \pm 0,78$) és az *ízületi mozgékonyosság* ($3,08 \pm 0,70$) bizonyult. Egy esetben mutatható ki szignifikáns különbség a négy korosztály között. A legidősebb játékosok a többi csoporttal szemben a *kondicionális képességeket* ($F=4,713$; $p=0,003$) tekintik legkevésbé fontos tényezőnek.

22. táblázat: A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló belső tényezők értékei a hazai sportolók korosztályai szerint

	Σ	U15 ^a	U16 ^b	U17 ^c	U19 ^d	F	p
	M $\pm$ SD (n=449)	M $\pm$ SD (n=108)	M $\pm$ SD (n=121)	M $\pm$ SD (n=107)	M $\pm$ SD (n=113)		
Pozitív jellemvonások a sportolás során	3,77 $\pm$ 0,48	3,81 $\pm$ 0,46	3,76 $\pm$ 0,51	3,78 $\pm$ 0,44	3,73 $\pm$ 0,50	0,523	0,667
Technikai készség	3,65 $\pm$ 0,53	3,61 $\pm$ 0,60	3,74 $\pm$ 0,43	3,59 $\pm$ 0,53	3,63 $\pm$ 0,55	1,934	0,123
Kognitív tényezők	3,61 $\pm$ 0,54	3,63 $\pm$ 0,59	3,64 $\pm$ 0,51	3,57 $\pm$ 0,51	3,60 $\pm$ 0,56	0,340	0,796
Kondicionális képességek**	3,58 $\pm$ 0,54	3,65 $\pm$ 0,56 ^d	3,65 $\pm$ 0,51 ^d	3,62 $\pm$ 0,50 ^d	3,42 $\pm$ 0,58 ^{abc}	4,713	0,003
Pszichés képességek	3,57 $\pm$ 0,61	3,68 $\pm$ 0,57	3,59 $\pm$ 0,64	3,51 $\pm$ 0,63	3,51 $\pm$ 0,59	1,715	0,163
Koordinációs képességek	3,56 $\pm$ 0,55	3,68 $\pm$ 0,52	3,52 $\pm$ 0,57	3,57 $\pm$ 0,53	3,48 $\pm$ 0,56	2,625	0,050
Pozitív jellemvonások a sporton kívül	3,39 $\pm$ 0,66	3,46 $\pm$ 0,66	3,37 $\pm$ 0,67	3,42 $\pm$ 0,64	3,32 $\pm$ 0,67	0,977	0,403
Ízületi mozgékonyosság	3,08 $\pm$ 0,70	3,12 $\pm$ 0,69	3,12 $\pm$ 0,69	3,07 $\pm$ 0,65	3,02 $\pm$ 0,76	0,568	0,637
Testösszetétel	3,04 $\pm$ 0,78	3,09 $\pm$ 0,83	2,93 $\pm$ 0,74	3,14 $\pm$ 0,78	3,03 $\pm$ 0,77	1,621	0,184

A felső indexek az átlagok páronkénti összehasonlításának eredményeként kapott szignifikáns különbségeket jelzik az alminták között * (p < 0,05), ** (p < 0,01).

A szakmai, mint külső tényezőket vizsgálva elmondható (23. táblázat), hogy a hazai korcsoportok a *labdarúgással eltöltött órák számát* (M=3,75 $\pm$ 0,48) jellemezték a legmagasabb értékkel, legkevésbé releváns állításnak a *csapat eredményei az utánpótlás bajnokságban* (M=2,73 $\pm$ 0,89) és az *edző műveltsége, kulturáltsága* (3,08 $\pm$ 0,79) válaszokat tekintették. Statisztikailag kimutatható különbség négy esetben található. A *labdarúgással eltöltött órák számát* (F=6,832; p=0,000) a 19 évesek a 16, 17 évesekhez képest, a 15 éves sportolók a 17 évesekhez viszonyítva jellemezték alacsonyabb értékkel. A legfiatalabbak a legidősebbekkel szemben tartják fontosabbnak az *edző motivációs bázisát, hozzáállását* (F=2,848; p=0,037). Az *edző műveltségét, kulturáltságát* (F=4,023; p=0,008) a legfiatalabb korosztály emelte ki leginkább a többi csoporttal összevetve. A 15 évesek a 17, 19 évesekkel, míg a 16 évesek a 19 éves labdarúgókkal ellentétben gondolják jelentősegteljesebbnek a *csapat eredményeit az utánpótlás-bajnokságban* (F=3,891; p=0,009).

23. táblázat: A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló szakmai tényezők értékei a hazai sportolók korosztályai szerint

	Σ	U15 ^a	U16 ^b	U17 ^c	U19 ^d	F	p
	M $\pm$ SD (n=449)	M $\pm$ SD (n=108)	M $\pm$ SD (n=121)	M $\pm$ SD (n=107)	M $\pm$ SD (n=113)		
Labdarúgással eltöltött órák száma **	3,75 $\pm$ 0,48	3,70 $\pm$ 0,51 ^c	3,81 $\pm$ 0,39 ^d	3,87 $\pm$ 0,36 ^{ad}	3,60 $\pm$ 0,59 ^{bc}	6,832	0,000
A szakmai stáb felkészültsége	3,62 $\pm$ 0,55	3,60 $\pm$ 0,54	3,63 $\pm$ 0,59	3,65 $\pm$ 0,50	3,61 $\pm$ 0,55	0,155	0,927
Az edző szakmai tudása	3,61 $\pm$ 0,56	3,69 $\pm$ 0,54	3,55 $\pm$ 0,59	3,66 $\pm$ 0,53	3,54 $\pm$ 0,59	1,922	0,125
Az edző motivációs bázisa, hozzáállása *	3,58 $\pm$ 0,56	3,69 $\pm$ 0,50 ^d	3,58 $\pm$ 0,60	3,59 $\pm$ 0,56	3,47 $\pm$ 0,56 ^a	2,848	0,037
Az edző módszertani tudása	3,51 $\pm$ 0,56	3,61 $\pm$ 0,52	3,45 $\pm$ 0,59	3,54 $\pm$ 0,50	3,45 $\pm$ 0,62	2,058	0,105
A csapattársak teljesítménye	3,42 $\pm$ 0,62	3,41 $\pm$ 0,61	3,41 $\pm$ 0,66	3,48 $\pm$ 0,63	3,38 $\pm$ 0,60	0,454	0,714
Az edző pedagógiai felkészültsége	3,39 $\pm$ 0,66	3,49 $\pm$ 0,57	3,32 $\pm$ 0,68	3,42 $\pm$ 0,67	3,34 $\pm$ 0,68	1,639	0,180
Az edző pszichológiai felkészültsége	3,31 $\pm$ 0,65	3,42 $\pm$ 0,64	3,34 $\pm$ 0,68	3,26 $\pm$ 0,61	3,24 $\pm$ 0,67	1,678	0,171
Az edző erkölcsi magatartása	3,27 $\pm$ 0,69	3,37 $\pm$ 0,72	3,15 $\pm$ 0,72	3,32 $\pm$ 0,63	3,23 $\pm$ 0,68	2,242	0,083
Az edző műveltsége, kulturáltsága **	3,08 $\pm$ 0,79	3,30 $\pm$ 0,71 ^{bcd}	3,00 $\pm$ 0,77 ^a	3,08 $\pm$ 0,77 ^a	2,96 $\pm$ 0,85 ^a	4,023	0,008
A csapat eredményei az utánpótlás bajnokságban **	2,73 $\pm$ 0,89	2,92 $\pm$ 0,90 ^{cd}	2,82 $\pm$ 0,84 ^d	2,62 $\pm$ 0,94 ^a	2,56 $\pm$ 0,87 ^{ab}	3,891	0,009

A felső indexek az átlagok páronkénti összehasonlításának eredményeként kapott szignifikáns különbségeket jelzik az alminták között *(p < 0,05), **(p < 0,01).

A családdal és iskolával kapcsolatos faktorok eredményei alapján (24. táblázat), a hazai játékosok kiemelten fontosnak tekintik a család pszichés (M=3,54 $\pm$ 0,63) és erkölcsi támogatását (M=3,46 $\pm$ 0,64), a legalacsonyabb értéket adták a család kulturális és műveltségi támogatásának (M=2,32 $\pm$ 0,94). A korcsoportok között szignifikáns különbség két esetben található. A képességeknek megfelelő iskolai tanulmányi eredményt (F=7,220; p=0,000) a legfiatalabb korosztály mindhárom almintával szemben, a 16 évesek a legidősebbekkel szemben, az iskolai tanulmányi eredményt (F=4,899; p=0,002) a legfiatalabb játékosok a 17, 19 évesekkel szemben, míg a 16 éves sportolók a 19 éves játékosokkal összevetve jellemezték magasabb értékkel.

24. táblázat: A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló családi és iskolai tényezők értékei a hazai sportolók korosztályai szerint

	Σ	U15 ^a	U16 ^b	U17 ^c	U19 ^d	F	p
	M $\pm$ SD (n=449)	M $\pm$ SD (n=108)	M $\pm$ SD (n=121)	M $\pm$ SD (n=107)	M $\pm$ SD (n=113)		
A család pszichés támogatása	3,54 $\pm$ 0,63	3,50 $\pm$ 0,65	3,51 $\pm$ 0,64	3,56 $\pm$ 0,63	3,59 $\pm$ 0,59	0,402	0,751
A család erkölcsi támogatása	3,46 $\pm$ 0,64	3,49 $\pm$ 0,70	3,39 $\pm$ 0,65	3,49 $\pm$ 0,60	3,47 $\pm$ 0,59	0,601	0,614
A család anyagi támogatása	2,77 $\pm$ 0,83	2,90 $\pm$ 0,85	2,68 $\pm$ 0,78	2,82 $\pm$ 0,82	2,69 $\pm$ 0,85	1,849	0,137
Képességeknek megfelelő iskolai tanulmányi eredmény ^{**}	2,61 $\pm$ 0,77	2,87 $\pm$ 0,78 ^{bcd}	2,61 $\pm$ 0,73 ^{ad}	2,55 $\pm$ 0,69 ^a	2,41 $\pm$ 0,79 ^{ab}	7,220	0,000
Iskolai tanulmányi eredmény ^{**}	2,51 $\pm$ 0,79	2,72 $\pm$ 0,71 ^{cd}	2,53 $\pm$ 0,79 ^d	2,50 $\pm$ 0,71 ^a	2,31 $\pm$ 0,90 ^{ab}	4,899	0,002
A család kulturális és műveltségi támogatása	2,32 $\pm$ 0,94	2,36 $\pm$ 1,00	2,14 $\pm$ 0,82	2,35 $\pm$ 0,95	2,45 $\pm$ 1,00	2,215	0,086

A felső indexek az átlagok páronkénti összehasonlításának eredményeként kapott szignifikáns különbségeket jelzik az alminták között * (p < 0,05), ** (p < 0,01).

Az egyéb külső tényezők állításainak eredményei alapján elmondható (25. táblázat), hogy minden al minta az *életvitel* (M=3,49 $\pm$ 0,66) és az *inspiráló, támogató környezet a klubnál* (M=3,44 $\pm$ 0,62) válaszokat gondolta a leginkább kiemelt tényezőnek, míg legkevésbé befolyásoló válasznak a *profí szerződés minimálbérrel* (M=2,12 $\pm$ 0,89) és a *profí szerződés kialakított magasabb bérrel* (M=2,15 $\pm$ 0,91) állításokat tekintették. Szignifikáns különbség két esetben mutatható ki a korosztályok között. A legidősebb játékosok a többi korosztállyal összevetve az *életvitelt* (F=4,346; p=0,005) a legalacsonyabb, a *szerencse- vagy sors-faktort* (F=9,668; p=0,000) pedig a legmagasabb értékkel jellemezték.

25. táblázat: A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló egyéb külső tényezők értékei a hazai sportolók korosztályai szerint

	Σ	U15 ^a	U16 ^b	U17 ^c	U19 ^d	F	p
	M $\pm$ SD (n=449)	M $\pm$ SD (n=108)	M $\pm$ SD (n=121)	M $\pm$ SD (n=107)	M $\pm$ SD (n=113)		
Életvitel**	3,49 $\pm$ 0,66	3,58 $\pm$ 0,71 ^d	3,55 $\pm$ 0,60 ^d	3,54 $\pm$ 0,58 ^d	3,30 $\pm$ 0,71 ^{abc}	4,346	0,005
Inspiráló, támogató környezet a klubnál	3,44 $\pm$ 0,62	3,46 $\pm$ 0,66	3,52 $\pm$ 0,64	3,42 $\pm$ 0,53	3,34 $\pm$ 0,63	1,794	0,148
Létesítményi háttér, tárgyi és eszköz feltételek	3,06 $\pm$ 0,72	3,06 $\pm$ 0,75	2,98 $\pm$ 0,72	3,15 $\pm$ 0,65	3,07 $\pm$ 0,74	1,112	0,344
Szerencse- vagy sorsfaktor**	2,96 $\pm$ 0,85	2,79 $\pm$ 0,87 ^d	2,81 $\pm$ 0,86 ^d	2,92 $\pm$ 0,85 ^d	3,31 $\pm$ 0,69 ^{abc}	9,668	0,000
A menedzser szerepe	2,64 $\pm$ 0,88	2,77 $\pm$ 0,88	2,57 $\pm$ 0,85	2,59 $\pm$ 0,90	2,63 $\pm$ 0,90	1,153	0,327
Profí szerződés kialakított magasabb bérrel	2,15 $\pm$ 0,91	2,32 $\pm$ 0,97	2,08 $\pm$ 0,85	2,07 $\pm$ 0,88	2,12 $\pm$ 0,94	1,695	0,167
Profí szerződés minimálbérrel	2,12 $\pm$ 0,89	2,27 $\pm$ 0,87	2,14 $\pm$ 0,89	2,08 $\pm$ 0,89	2,01 $\pm$ 0,90	1,714	0,163

A felső indexek az átlagok páronkénti összehasonlításának eredményeként kapott szignifikáns különbségeket jelzik az alminták között *(p<0,05), ***(p<0,01).

4.3.2 A játékosok sporton kívüli életére vonatkozó edzői tevékenység

A játékosok sporton kívüli életével összefüggő edzői tevékenységet vizsgálva elmondható (26. táblázat), hogy a hazai játékosok kiemelik, hogy az edzők számára komoly jelentőséggel bír a *kötelességtudó feladatvégzés* (M=3,49 $\pm$ 0,64) és a *magatartásukkal, viselkedésükkel való foglalkozás* (M=3,35 $\pm$ 0,68), valamint úgy gondolják, hogy az edzők legkevésbé a játékosok *magánéletével foglalkoznak* (M=2,45 $\pm$ 0,85). A csoportok között statisztikailag kimutatható különbség hét változó esetében állapítható meg. A 19 éves játékosok a 15, 16 évesekkel szemben úgy tapasztalták, hogy edzőik a legkevésbé tartják *fontosnak a feladatok kötelességtudó elvégzését* (F=4,819; p=0,003), valamint *a káros szenvedélyek elkerülésére figyelést* (F=3,576; p=0,014) a többi korcsoporttal szemben. A két fiatalabb korosztály tagjai úgy érzik, hogy edzőik jobban *foglalkoznak a magatartásukkal, viselkedésükkel* (F=7,261; p=0,000), mint a két legidősebb korosztály sportolói. A 15 évesek edzői *figyelnek a legnagyobb mértékben az egészséges sporttáplálkozásra* (F=4,806; p=0,003) a 17, 19 évesek edzőivel ellentétben, szintén a 15 évesek edzői *működnek leginkább együtt a szülőkkel* (F=10,166; p=0,000) és tartják *fontosabbnak a képességeknek megfelelő tanulást* (F=10,973; p=0,000) a három al minta véleményével összehasonlítva. A 15, 16 évesekkel szemben legkevésbé a 17 éves labdarúgók érzik úgy, hogy edzőik *foglalkoznak a magánéletükkel* (F=3,980; p=0,008).

26. táblázat: A játékosok sporton kívüli életére vonatkozó edzői tevékenység értékei a hazai sportolók korosztályai szerint

	Σ	U15 ^a	U16 ^b	U17 ^c	U19 ^d	F	p
	M $\pm$ SD (n=449)	M $\pm$ SD (n=108)	M $\pm$ SD (n=121)	M $\pm$ SD (n=107)	M $\pm$ SD (n=113)		
Fontos a feladatok kötelességtudó elvégzése ^{**}	3,49 $\pm$ 0,64	3,58 $\pm$ 0,56 ^d	3,60 $\pm$ 0,52 ^d	3,26 $\pm$ 0,70	3,32 $\pm$ 0,74 ^{ab}	4,819	0,003
Foglalkozik a labdarúgók magatartásával, viselkedésével ^{**}	3,35 $\pm$ 0,68	3,53 $\pm$ 0,60 ^{cd}	3,45 $\pm$ 0,61 ^{cd}	3,27 $\pm$ 0,73 ^{ab}	3,16 $\pm$ 0,70 ^{ab}	7,261	0,000
Figyel az időjárásnak megfelelő öltözetre	3,21 $\pm$ 0,79	3,20 $\pm$ 0,81	3,30 $\pm$ 0,79	3,18 $\pm$ 0,76	3,13 $\pm$ 0,79	0,929	0,427
Figyel a káros szenvedélyek elkerülésére [*]	2,75 $\pm$ 0,93	2,93 $\pm$ 0,94 ^d	2,79 $\pm$ 0,95 ^d	2,78 $\pm$ 0,88 ^d	2,53 $\pm$ 0,90 ^{abc}	3,576	0,014
Együttműködik a szülőkkel ^{**}	2,70 $\pm$ 0,90	3,08 $\pm$ 0,84 ^{bcd}	2,68 $\pm$ 0,80 ^a	2,54 $\pm$ 0,89 ^a	2,49 $\pm$ 0,96 ^a	10,166	0,000
Figyel az egészséges sporttáplálkozásra ^{**}	2,69 $\pm$ 0,90	2,94 $\pm$ 0,91 ^{cd}	2,70 $\pm$ 0,88	2,64 $\pm$ 0,92 ^a	2,49 $\pm$ 0,85 ^a	4,806	0,003
Együttműködik az iskola tanáraival	2,68 $\pm$ 0,89	2,79 $\pm$ 0,92	2,69 $\pm$ 0,85	2,68 $\pm$ 0,91	2,55 $\pm$ 0,86	1,328	0,265
Fontos a képességeknek megfelelő tanulás ^{**}	2,60 $\pm$ 0,82	2,98 $\pm$ 0,81 ^{bcd}	2,54 $\pm$ 0,79 ^a	2,50 $\pm$ 0,79 ^a	2,41 $\pm$ 0,80 ^a	10,973	0,000
Figyel a napirend betartására	2,51 $\pm$ 0,88	2,47 $\pm$ 0,87	2,55 $\pm$ 0,92	2,45 $\pm$ 0,90	2,54 $\pm$ 0,82	0,394	0,757
Foglalkozik a labdarúgók magánéletével ^{**}	2,45 $\pm$ 0,85	2,57 $\pm$ 0,91 ^c	2,57 $\pm$ 0,83 ^c	2,23 $\pm$ 0,79 ^{ab}	2,42 $\pm$ 0,83	3,980	0,008

A felső indexek az átlagok páronkénti összehasonlításának eredményeként kapott szignifikáns különbségeket jelzik az alminták között ^{*}(p < 0,05), ^{**}(p < 0,01).

4.3.3 A játékos mérkőzésen való szereplésére vonatkozó edzői döntéseket befolyásoló tényezők szerepe

A fiatal labdarúgók mérkőzésen való játéklehetőségét befolyásoló tényezőket elemezve megállapítható (27. táblázat), hogy a csoportok az *edzésen nyújtott teljesítmény* (M=3,52 $\pm$ 0,70) és az *edzőmunkához való hozzáállás* (M=3,49 $\pm$ 0,78) jelentőségét hangsúlyozták, míg legalacsonyabb értékkel a *képességekhez mérten gyenge tanulmányi eredményt* (M=1,78 $\pm$ 0,83) és az *iskolai magatartásbeli problémát* (M=1,90 $\pm$ 0,84) minősítették. Szignifikáns különbség minden válasz esetben megtalálható. Az *edzésen nyújtott teljesítményt* (F=5,655; p=0,001) a 19 éves játékosok a 15, 17 évesekkel, míg a 16 éves sportolók a 15 évesekkel összehasonlítva tartják kevésbé jelentőségteljes tényezőnek. A 15, 17 éves korosztály tagjai a 16, 19 évesekhez viszonyítva értékelték magasabb pontszámmal az *edzőmunkához való hozzáállást* (F=4,243; p=0,006). A legidősebb korosztály a 15, 17 évesekkel szemben véli legkevésbé meghatározó

komponensnek az *edzésen mutatott magatartást* ($F=3,349$; $p=0,019$). A *kollégiumi magatartásbeli probléma* ($F=9,501$; $p=0,000$), a *szabadidős tevékenység alatti magatartásbeli probléma* ($F=7,962$; $p=0,000$), az *iskolai magatartásbeli probléma* ($F=13,364$; $p=0,000$) és a *képességekhez mérten gyenge tanulmányi eredmény* ($F=10,525$; $p=0,000$) változókat a legfiatalabb labdarúgók gondolták a leginkább relevánsnak a többi korcsoport nézeteivel összehasonlítva.

27. táblázat: A játékos mérkőzésen való szereplésére vonatkozó edzői döntéseket befolyásoló tényezők értékei a hazai sportolók korosztályai szerint

	Σ	U15 ^a	U16 ^b	U17 ^c	U19 ^d	F	p
	M $\pm$ SD (n=449)	M $\pm$ SD (n=108)	M $\pm$ SD (n=121)	M $\pm$ SD (n=107)	M $\pm$ SD (n=113)		
Az edzésen nyújtott teljesítmény ^{**}	3,52 $\pm$ 0,70	3,68 $\pm$ 0,54 ^{bd}	3,45 $\pm$ 0,76 ^a	3,62 $\pm$ 0,63 ^d	3,33 $\pm$ 0,78 ^{ac}	5,655	0,001
Az edzőmunkához való hozzáállás ^{**}	3,49 $\pm$ 0,78	3,65 $\pm$ 0,63 ^{bd}	3,36 $\pm$ 0,85 ^{ac}	3,58 $\pm$ 0,65 ^{bd}	3,38 $\pm$ 0,77 ^{ac}	4,243	0,006
Az edzésen mutatott magatartás [*]	3,15 $\pm$ 0,79	3,29 $\pm$ 0,69 ^d	3,12 $\pm$ 0,83	3,23 $\pm$ 0,77 ^d	2,97 $\pm$ 0,84 ^{ac}	3,349	0,019
Kollégiumi magatartásbeli probléma ^{**}	2,04 $\pm$ 0,88	2,43 $\pm$ 0,98 ^{bcd}	1,96 $\pm$ 0,82 ^a	1,92 $\pm$ 0,81 ^a	1,89 $\pm$ 0,79 ^a	9,501	0,000
Szabadidős tevékenység alatti magatartásbeli probléma ^{**}	1,98 $\pm$ 0,88	2,32 $\pm$ 0,95 ^{bcd}	1,84 $\pm$ 0,83 ^a	1,94 $\pm$ 0,85 ^a	1,83 $\pm$ 0,79 ^a	7,962	0,000
Iskolai magatartásbeli probléma ^{**}	1,90 $\pm$ 0,84	2,32 $\pm$ 0,93 ^{bcd}	1,81 $\pm$ 0,74 ^a	1,71 $\pm$ 0,75 ^a	1,77 $\pm$ 0,79 ^a	13,364	0,000
Képességekhez mérten gyenge tanulmányi eredmény ^{**}	1,78 $\pm$ 0,83	2,16 $\pm$ 0,92 ^{bcd}	1,61 $\pm$ 0,71 ^a	1,72 $\pm$ 0,87 ^a	1,66 $\pm$ 0,74 ^a	10,525	0,000

A felső indexek az átlagok páronkénti összehasonlításának eredményeként kapott szignifikáns különbségeket jelzik az alminták között ^{*}($p < 0,05$), ^{**}($p < 0,01$).

4.3.4 A fiatal játékosok nevelt személyiséggé válását befolyásoló sportszakmán túli tényezők

A fiatal labdarúgók személyiségét befolyásoló tényezőket (28.táblázat) vizsgálva elmondható, hogy a hazai sportolók az *edzővel való tisztelettudó magatartást* ($M=3,83\pm 0,40$) minősítették a legmagasabb értékkel, míg a legkevésbé jelentős tényezőnek az *iskolai érdemjegy a teljesítményt tükrözzé a labdarúgók esetében is* ($M=2,73\pm 0,88$) és a *labdarúgók iskolai tanulmányi követelményei azonosak legyenek a nem labdarúgó társaikkal* ($M=2,86\pm 0,86$) válaszokat tekintették. Hat esetben állapítható meg szignifikáns különbség. A legfiatalabb korcsoport tagjai a két legidősebb korosztállyal szemben a legfontosabbnak az *iskolában való pontos megjelenést* ($F=2,864$; $p=0,036$) gondolják, míg az *egyesület egyéb alkalmazottaival való tisztelettudó magatartást* ($F=3,232$; $p=0,022$), a *megfelelő időben való reggeli felkelést* ($F=2,891$; $p=0,035$), a *labdarúgók iskolai tanulmányi követelményeik azonosak legyenek a nem labdarúgó*

társaikkal állítást ($F=4,682$; $p=0,003$) a többi almintával szemben tartják fontosnak. A 19 évesek a csapattársakkal való tiszteletudó magatartást ($F=3,450$; $p=0,017$) a 15, 17 évesek véleményéhez hasonlítva, míg az öltöző rendjét, tisztaságát ($F=2,996$; $p=0,031$) a 15 éves játékosokkal ellentétben jellemezték a legkisebb értékkel.

28. táblázat: A fiatal játékosok nevelt személyiséggé válását befolyásoló sportszakmán túli tényezők értékei a hazai sportolók korosztályai szerint

	Σ	U15 ^a	U16 ^b	U17 ^c	U19 ^d	F	p
	M $\pm$ SD (n=449)	M $\pm$ SD (n=108)	M $\pm$ SD (n=121)	M $\pm$ SD (n=107)	M $\pm$ SD (n=113)		
Az edzővel való tiszteletudó magatartás	3,83 $\pm$ 0,40	3,89 $\pm$ 0,34	3,79 $\pm$ 0,46	3,89 $\pm$ 0,31	3,78 $\pm$ 0,45	2,450	0,063
Az egyesület egyéb alkalmazottaival való tiszteletudó magatartás*	3,71 $\pm$ 0,50	3,83 $\pm$ 0,42 ^{bcd}	3,68 $\pm$ 0,52 ^a	3,69 $\pm$ 0,50 ^a	3,63 $\pm$ 0,55 ^a	3,232	0,022
Az edzésen való pontos megjelenés	3,70 $\pm$ 0,49	3,69 $\pm$ 0,52	3,69 $\pm$ 0,51	3,77 $\pm$ 0,44	3,68 $\pm$ 0,48	0,769	0,512
A csapattársakkal való tiszteletudó magatartás*	3,63 $\pm$ 0,54	3,69 $\pm$ 0,54 ^d	3,62 $\pm$ 0,55	3,73 $\pm$ 0,48 ^d	3,51 $\pm$ 0,55 ^{ac}	3,450	0,017
A tanárokkal való tiszteletudó magatartás	3,38 $\pm$ 0,75	3,49 $\pm$ 0,75	3,36 $\pm$ 0,74	3,35 $\pm$ 0,79	3,32 $\pm$ 0,73	1,037	0,376
A megfelelő napirend	3,36 $\pm$ 0,66	3,42 $\pm$ 0,67	3,34 $\pm$ 0,66	3,35 $\pm$ 0,68	3,33 $\pm$ 0,64	0,386	0,763
Az öltöző rendje, tisztasága*	3,21 $\pm$ 0,68	3,35 $\pm$ 0,60 ^d	3,18 $\pm$ 0,71	3,23 $\pm$ 0,63	3,08 $\pm$ 0,76 ^a	2,996	0,031
Az iskolatársakkal való tiszteletudó magatartás	3,15 $\pm$ 0,74	3,25 $\pm$ 0,75	3,07 $\pm$ 0,73	3,14 $\pm$ 0,81	3,13 $\pm$ 0,69	1,191	0,313
A megfelelő időben való reggeli felkelés*	3,14 $\pm$ 0,78	3,32 $\pm$ 0,75 ^{bcd}	3,12 $\pm$ 0,76 ^a	3,11 $\pm$ 0,82 ^a	3,03 $\pm$ 0,75 ^a	2,891	0,035
A kollégiumi szoba rendje, tisztasága	3,06 $\pm$ 0,75	3,17 $\pm$ 0,76	3,06 $\pm$ 0,72	2,97 $\pm$ 0,79	3,04 $\pm$ 0,74	1,289	0,278
Az iskolában való pontos megjelenés*	2,99 $\pm$ 0,88	3,19 $\pm$ 0,85 ^{cd}	2,97 $\pm$ 0,83	2,92 $\pm$ 0,92 ^a	2,88 $\pm$ 0,90 ^a	2,864	0,036
A labdarúgók iskolai tanulmányi követelményeik azonosak legyenek a nem labdarúgó társaikkal**	2,86 $\pm$ 0,86	3,12 $\pm$ 0,78 ^{bcd}	2,83 $\pm$ 0,89 ^a	2,75 $\pm$ 0,84 ^a	2,75 $\pm$ 0,88 ^a	4,682	0,003
Az iskolai érdemjegy a teljesítményt tükrözzé a labdarúgók esetében is	2,73 $\pm$ 0,88	2,94 $\pm$ 0,85	2,64 $\pm$ 0,88	2,65 $\pm$ 0,92	2,71 $\pm$ 0,86	2,615	0,051

A felső indexek az átlagok páronkénti összehasonlításának eredményeként kapott szignifikáns különbségeket jelzik az alminták között * ($p < 0,05$), ** ($p < 0,01$).

4.3.5 A vizsgált tényezők diszkriminancia-elemzése korosztályok szerint a hazai sportolók tekintetében

A diszkriminancia-analízis (stepwise módszer) alapján négy változó mutatja a hazai sportolók korosztályai közötti érdemi megkülönböztető tényezőket (29. táblázat). Az eredmények elfogadásához szükséges feltételek teljesültek. A leginkább befolyásoló tényező az „A játékos mérkőzésen való szerepeltetésére vonatkozó edzői döntések” kérdéskörhöz köthető *Az iskolai magatartásbeli probléma* állítás. Következő állítás a *Szerencse- vagy sors-faktor*, mely a „Sikerés labdarúgóvá válás” kérdéskörhöz tartozik, melyet az „A játékosok sporton kívüli életére vonatkozó edzői tevékenység” állításor *Foglalkozik a labdarúgó magatartásával, viselkedésével* válasza követett. A negyedik befolyásoló komponens a „Sikerés labdarúgóvá válás” kérdéskör *Életvitel* állítás értéke. A program az elemzés során sorrendben emeli ki azokat a változókat, melyek szignifikánsan határozzák meg a hazai sportolók korosztályai közötti különbségeket.

29. táblázat: A vizsgált tényezők diszkriminancia-elemzése a hazai sportolók korosztályai tekintetében

Lépések	Bevont változók	Wilks' Lambda							
		Stat.	df1	df2	df3	Exact F			
						Stat.	df1	df2	Sig.
1	Az iskolai magatartásbeli probléma	0,912	1	3	375,000	12,086	3	375,000	0,000
2	Szerencse- vagy sors-faktor	0,844	2	3	375,000	11,038	6	748,000	0,000
3	Foglalkozik a labdarúgó magatartásával, viselkedésével	0,799	3	3	375,000	9,756	9	907,935	0,000
4	Életvitel	0,765	4	3	375,000	8,755	12	984,511	0,000

4.4 A vizsgált tényezők értékei a határon túli sportolók korosztályaira vonatkoztatva

4.4.1 A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló tényezők

A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló **belső tényezők** vonatkozásában a határon túli korosztályok a *pozitív jellemvonások a sportolás során* ($3,71 \pm 0,52$) állítást emelték ki (30. táblázat), míg a legkevésbé befolyásoló tényezőként az *üzleti mozgékonytságot* ($2,96 \pm 0,68$), a *testösszetételt* ($3,12 \pm 0,73$) és a *pozitív jellemvonások a sporton kívül* ($3,16 \pm 0,82$) választ tekintették. Szignifikáns különbség a *technikai készség* ($F=3,594$; $p=0,015$) esetében található, melyet a 19 éves labdarúgók gondoltak a legkevésbé jelentős tényezőnek a többi korcsoporttal szemben.

30. táblázat: A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló belső tényezők értékei a határon túli sportolók korosztályai szerint

	Σ	U15 ^a	U16 ^b	U17 ^c	U19 ^d	F	p
	M $\pm$ SD (n=165)	M $\pm$ SD (n=33)	M $\pm$ SD (n=45)	M $\pm$ SD (n=30)	M $\pm$ SD (n=57)		
Pozitív jellemvonások a sportolás során	3,71 $\pm$ 0,52	3,72 $\pm$ 0,58	3,78 $\pm$ 0,42	3,77 $\pm$ 0,43	3,63 $\pm$ 0,61	0,777	0,508
Kondicionális képességek	3,58 $\pm$ 0,58	3,73 $\pm$ 0,45	3,60 $\pm$ 0,58	3,67 $\pm$ 0,47	3,42 $\pm$ 0,68	2,385	0,071
Technikai készség*	3,52 $\pm$ 0,66	3,66 $\pm$ 0,60 ^d	3,64 $\pm$ 0,52 ^d	3,63 $\pm$ 0,49 ^d	3,30 $\pm$ 0,80 ^{abc}	3,594	0,015
Pszichés képességek	3,52 $\pm$ 0,65	3,64 $\pm$ 0,60	3,56 $\pm$ 0,54	3,47 $\pm$ 0,68	3,44 $\pm$ 0,75	0,736	0,532
Kognitív tényezők	3,51 $\pm$ 0,64	3,52 $\pm$ 0,50	3,64 $\pm$ 0,52	3,63 $\pm$ 0,49	3,34 $\pm$ 0,81	2,415	0,069
Koordinációs képességek	3,49 $\pm$ 0,58	3,58 $\pm$ 0,50	3,52 $\pm$ 0,54	3,57 $\pm$ 0,50	3,37 $\pm$ 0,67	1,300	0,276
Pozitív jellemvonások a sporton kívül	3,16 $\pm$ 0,82	3,12 $\pm$ 0,85	3,24 $\pm$ 0,71	3,17 $\pm$ 0,79	3,12 $\pm$ 0,90	0,219	0,883
Testösszetétel	3,12 $\pm$ 0,73	3,09 $\pm$ 0,67	3,20 $\pm$ 0,66	3,17 $\pm$ 0,83	3,04 $\pm$ 0,77	0,481	0,696
Ízületi mozgékonyág	2,96 $\pm$ 0,68	3,09 $\pm$ 0,57	3,00 $\pm$ 0,74	2,97 $\pm$ 0,80	2,86 $\pm$ 0,61	0,873	0,456

A felső indexek az átlagok páronkénti összehasonlításának eredményeként kapott szignifikáns különbségeket jelzik az alminták között *(p < 0,05), ** (p < 0,01).

A szakmai, mint külső tényezők elemzése során megállapítható (31. táblázat), hogy a határon túli labdarúgók a *labdarúgással eltöltött órák számát* (M=3,62 $\pm$ 0,59) jellemezték a legmagasabb értékkel, legkevésbé jelentős válasznak *a csapat eredményei az utánpótlás bajnokságban* (M=3,08 $\pm$ 0,77) és *az edző pedagógiai felkészültsége* (3,09 $\pm$ 0,70) változót vélték. Statisztikailag kimutatható különbség hét változó esetében található. A *labdarúgással eltöltött órák számának* (F=3,940; p=0,010) és *az edző szakmai tudásának* (F=3,276; p=0,023) a legidősebb korosztály tagjai adtak alacsonyabb értéket a két legfiatalabb korcsoporttal szemben, *az edző módszertani tudásának* (F=6,589; p=0,000) minden korosztállyal szemben. A 19 és a 17 éves játékosok kevésbé releváns tényezőként tekintenek *az edző motivációs bázisára, hozzáállására* (F=4,605; p=0,004), *az edző erkölcsi magatartására* (F=4,656; p=0,004) és *az edző pszichológiai felkészültségére* (F=5,700; p=0,001) a 15 és a 16 éves labdarúgókkal ellentétben. A 16 évesek a két legidősebb, míg a 15 évesek a legidősebb korcsoport véleményeivel szemben értékelték alacsonyabbra *az edző pedagógiai felkészültségét* (F=6,020; p=0,001).

31. táblázat: A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló szakmai tényezők értékei a határon túli sportolók korosztályai szerint

	Σ	U15 ^a	U16 ^b	U17 ^c	U19 ^d	F	p
	M $\pm$ SD (n=165)	M $\pm$ SD (n=33)	M $\pm$ SD (n=45)	M $\pm$ SD (n=30)	M $\pm$ SD (n=57)		
Labdarúgással eltöltött órák száma*	3,62 $\pm$ 0,59	3,79 $\pm$ 0,48 ^d	3,76 $\pm$ 0,48 ^d	3,63 $\pm$ 0,49	3,42 $\pm$ 0,73 ^{ab}	3,940	0,010
Az edző motivációs bázisa, hozzáállása**	3,59 $\pm$ 0,59	3,79 $\pm$ 0,41 ^{cd}	3,73 $\pm$ 0,53 ^{cd}	3,37 $\pm$ 0,66 ^{ab}	3,46 $\pm$ 0,63 ^{ab}	4,605	0,004
Az edző szakmai tudása*	3,55 $\pm$ 0,56	3,73 $\pm$ 0,51 ^d	3,64 $\pm$ 0,48 ^d	3,50 $\pm$ 0,57	3,39 $\pm$ 0,62 ^{ab}	3,276	0,023
A szakmai stáb felkészültsége	3,49 $\pm$ 0,68	3,61 $\pm$ 0,49	3,42 $\pm$ 0,69	3,57 $\pm$ 0,67	3,44 $\pm$ 0,78	0,688	0,560
Az edző módszertani tudása**	3,37 $\pm$ 0,69	3,64 $\pm$ 0,54 ^d	3,52 $\pm$ 0,50 ^d	3,43 $\pm$ 0,72 ^d	3,07 $\pm$ 0,77 ^{abc}	6,589	0,000
A csapattársak teljesítménye	3,30 $\pm$ 0,73	3,33 $\pm$ 0,64	3,49 $\pm$ 0,54	3,27 $\pm$ 0,82	3,14 $\pm$ 0,83	1,967	0,121
Az edző erkölcsi magatartása**	3,22 $\pm$ 0,70	3,45 $\pm$ 0,61 ^{cd}	3,40 $\pm$ 0,61 ^{cd}	2,97 $\pm$ 0,82 ^{ab}	3,07 $\pm$ 0,67 ^{ab}	4,656	0,004
Az edző pszichológiai felkészültsége**	3,17 $\pm$ 0,70	3,42 $\pm$ 0,56 ^{cd}	3,36 $\pm$ 0,57 ^{cd}	2,83 $\pm$ 0,87 ^{ab}	3,05 $\pm$ 0,69 ^{ab}	5,700	0,001
Az edző műveltsége, kulturáltsága	3,12 $\pm$ 0,80	3,18 $\pm$ 0,76	3,00 $\pm$ 0,79	3,17 $\pm$ 0,84	3,14 $\pm$ 0,81	0,449	0,718
Az edző pedagógiai felkészültsége**	3,09 $\pm$ 0,70	3,27 $\pm$ 0,57 ^d	3,36 $\pm$ 0,64 ^{cd}	2,97 $\pm$ 0,76 ^b	2,84 $\pm$ 0,70 ^{ab}	6,020	0,001
A csapat eredményei az utánpótlás bajnokságban	3,08 $\pm$ 0,77	3,12 $\pm$ 0,60	3,24 $\pm$ 0,67	3,14 $\pm$ 0,63	2,89 $\pm$ 0,95	1,875	0,136

A felső indexek az átlagok páronkénti összehasonlításának eredményeként kapott szignifikáns különbségeket jelzik az alminták között *(p < 0,05), ** (p < 0,01).

A családhoz és iskolához köthető tényezők eredményei alapján (32. táblázat), a határon túli labdarúgók leginkább kiemelésre érdemesnek a család pszichés (M=3,40 $\pm$ 0,69) és erkölcsi támogatását (M=3,24 $\pm$ 0,73) tartották és a legalacsonyabb értékkel jellemezték a család kulturális és műveltségi támogatását (M=2,26 $\pm$ 0,98). A korosztályok között szignifikáns különbség a képességeknek megfelelő iskolai tanulmányi eredmény (F=4,667; p=0,004) esetében lelhető fel, a 19 éves sportolók fontosabbnak gondolták, mint a 16 és 17 éves játékosok.

32. táblázat: A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló családi és iskolai tényezők értékei a határon túli sportolók korosztályai szerint

	Σ	U15 ^a	U16 ^b	U17 ^c	U19 ^d	F	p
	M $\pm$ SD (n=165)	M $\pm$ SD (n=33)	M $\pm$ SD (n=45)	M $\pm$ SD (n=30)	M $\pm$ SD (n=57)		
A család pszichés támogatása	3,40 $\pm$ 0,69	3,55 $\pm$ 0,50	3,44 $\pm$ 0,54	3,13 $\pm$ 0,86	3,41 $\pm$ 0,78	2,044	0,110
A család erkölcsi támogatása	3,24 $\pm$ 0,73	3,18 $\pm$ 0,72	3,41 $\pm$ 0,58	3,03 $\pm$ 0,89	3,25 $\pm$ 0,74	1,656	0,179
A család anyagi támogatása	2,67 $\pm$ 0,84	2,67 $\pm$ 0,95	2,78 $\pm$ 0,76	2,40 $\pm$ 0,89	2,52 $\pm$ 0,79	1,342	0,263
Képességnek megfelelő iskolai tanulmányi eredmény**	2,52 $\pm$ 0,74	2,52 $\pm$ 0,79	2,71 $\pm$ 0,78 ^d	2,73 $\pm$ 0,69 ^d	2,25 $\pm$ 0,63 ^{bc}	4,667	0,004
Az iskolai tanulmányi eredmény	2,51 $\pm$ 0,85	2,45 $\pm$ 1,00	2,58 $\pm$ 0,83	2,85 $\pm$ 0,66	2,33 $\pm$ 0,83	2,438	0,067
A család kulturális és műveltségi támogatása	2,26 $\pm$ 0,98	2,33 $\pm$ 0,77	2,36 $\pm$ 1,06	2,07 $\pm$ 0,98	2,23 $\pm$ 1,04	0,593	0,621

A felső indexek az átlagok páronkénti összehasonlításának eredményeként kapott szignifikáns különbségeket jelzik az alminták között *(p < 0,05), ** (p < 0,01).

Az egyéb külső tényezők elemzése során elmondható (33. táblázat), hogy a határon túli csoportok az *életvitel* (M=3,47 $\pm$ 0,66) és az *inspiráló, támogató környezet a klubnál* (M=3,33 $\pm$ 0,72) változókat emelték ki leginkább, míg legkevésbé jelentős tényezőnek a *profí szerződés kialakult magasabb bérrel* (M=2,39 $\pm$ 0,92) és a *profí szerződés minimálbérrel* (M=2,43 $\pm$ 0,87) állításokat vélték. Szignifikáns különbség nem mutatható ki a korosztályok között.

33. táblázat: A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló egyéb külső tényezők értékei a határon túli sportolók korosztályai szerint

	Σ	U15 ^a	U16 ^b	U17 ^c	U19 ^d	F	p
	M $\pm$ SD (n=165)	M $\pm$ SD (n=33)	M $\pm$ SD (n=45)	M $\pm$ SD (n=30)	M $\pm$ SD (n=57)		
Életvitel	3,47 $\pm$ 0,66	3,39 $\pm$ 0,70	3,67 $\pm$ 0,47	3,37 $\pm$ 0,80	3,42 $\pm$ 0,68	1,811	0,147
Inspiráló, támogató környezet a klubnál	3,33 $\pm$ 0,72	3,58 $\pm$ 0,70	3,36 $\pm$ 0,74	3,33 $\pm$ 0,75	3,16 $\pm$ 0,67	2,410	0,069
Szerencse- vagy sors-faktor	2,86 $\pm$ 0,85	2,79 $\pm$ 0,78	2,76 $\pm$ 0,74	2,63 $\pm$ 1,06	3,11 $\pm$ 0,81	2,648	0,051
Létesítményi háttér, tárgyi és eszköz feltételek	2,81 $\pm$ 0,74	2,76 $\pm$ 0,70	2,84 $\pm$ 0,70	2,80 $\pm$ 0,76	2,81 $\pm$ 0,81	0,085	0,968
A menedzser szerepe	2,62 $\pm$ 0,77	2,73 $\pm$ 0,71	2,42 $\pm$ 0,72	2,70 $\pm$ 0,87	2,66 $\pm$ 0,79	1,340	0,263
Profí szerződés minimálbérrel	2,43 $\pm$ 0,87	2,41 $\pm$ 0,87	2,47 $\pm$ 0,84	2,33 $\pm$ 0,99	2,46 $\pm$ 0,85	0,182	0,908
Profí szerződés kialakult magasabb bérrel	2,39 $\pm$ 0,92	2,22 $\pm$ 0,60	2,27 $\pm$ 0,92	2,43 $\pm$ 1,00	2,55 $\pm$ 1,02	1,205	0,310

A felső indexek az átlagok páronkénti összehasonlításának eredményeként kapott szignifikáns különbségeket jelzik az alminták között *(p < 0,05), ** (p < 0,01).

4.4.2 A játékosok sporton kívüli életére vonatkozó edzői tevékenység

A játékosok sporton kívüli életét érintő edzői tevékenységet vizsgálva megállapítható (34. táblázat), hogy a határon túli játékosok hangsúlyozzák, hogy az edzők számára nagyon fontos a *kötelességtudó feladatvégzés* ($M=3,46\pm 0,72$) és kiemelik a *magatartásukkal, viselkedésükkel való foglalkozásukat* ($M=3,42\pm 0,71$), valamint úgy vélik, hogy az edzők legkevésbé a játékosok *magánéletével foglalkoznak* ($M=2,25\pm 0,88$). A csoportok között statisztikailag kimutatható különbség egy változó esetében található. A 19 éves labdarúgók gondolják úgy, hogy edzőik kevésbé *együttműködnek a szülőkkel* ($F=4,648$; $p=0,004$) a 15, 16 évesek nézeteivel ellentétben, valamint a 17 évesek a 15 évesek véleményével szemben.

34. táblázat: A játékosok sporton kívüli életére vonatkozó edzői tevékenység értékei a határon túli sportolók korosztályai szerint

	Σ	U15 ^a	U16 ^b	U17 ^c	U19 ^d	F	p
	M $\pm$ SD (n=165)	M $\pm$ SD (n=33)	M $\pm$ SD (n=45)	M $\pm$ SD (n=30)	M $\pm$ SD (n=57)		
Fontos a feladatok kötelességtudó elvégzése	3,46 $\pm$ 0,72	3,52 $\pm$ 0,83	3,64 $\pm$ 0,57	3,40 $\pm$ 0,81	3,32 $\pm$ 0,71	1,867	0,137
Foglalkozik a labdarúgó magatartásával, viselkedésével	3,42 $\pm$ 0,71	3,42 $\pm$ 0,83	3,47 $\pm$ 0,58	3,33 $\pm$ 0,84	3,42 $\pm$ 0,68	0,207	0,891
Figyel az időjárásnak megfelelő öltözetre	3,21 $\pm$ 0,82	3,18 $\pm$ 0,80	3,36 $\pm$ 0,77	3,10 $\pm$ 1,06	3,16 $\pm$ 0,72	0,733	0,534
Figyel a káros szenvedélyek elkerülésére	2,95 $\pm$ 0,77	3,00 $\pm$ 0,90	3,04 $\pm$ 0,70	2,73 $\pm$ 0,82	2,96 $\pm$ 0,70	1,068	0,364
Figyel az egészséges sporttáplálkozásra	2,87 $\pm$ 0,91	2,79 $\pm$ 0,99	3,02 $\pm$ 0,89	2,90 $\pm$ 1,12	2,79 $\pm$ 0,75	0,662	0,577
Fontos a képességeknek megfelelő tanulás	2,76 $\pm$ 0,83	2,82 $\pm$ 0,98	2,82 $\pm$ 0,74	2,87 $\pm$ 0,90	2,63 $\pm$ 0,77	0,749	0,525
Együttműködik a szülőkkel**	2,59 $\pm$ 0,92	2,94 $\pm$ 1,08 ^{cd}	2,80 $\pm$ 0,85 ^d	2,47 $\pm$ 0,97 ^a	2,30 $\pm$ 0,75 ^{ab}	4,648	0,004
Figyel a napirend betartására	2,57 $\pm$ 0,87	2,27 $\pm$ 0,87	2,67 $\pm$ 0,79	2,60 $\pm$ 1,07	2,65 $\pm$ 0,81	1,627	0,185
Együttműködik az iskola tanáraival	2,41 $\pm$ 0,91	2,24 $\pm$ 1,03	2,36 $\pm$ 0,85	2,60 $\pm$ 1,00	2,46 $\pm$ 0,83	0,921	0,432
Foglalkozik a labdarúgó magánéletével	2,25 $\pm$ 0,88	2,33 $\pm$ 0,99	2,44 $\pm$ 0,84	2,10 $\pm$ 0,80	2,14 $\pm$ 0,87	1,423	0,238

A felső indexek az átlagok páronkénti összehasonlításának eredményeként kapott szignifikáns különbségeket jelzik az alminták között * ($p < 0,05$), ** ($p < 0,01$).

4.4.3 A játékos mérkőzésen való szereplésére vonatkozó edzői döntéseket befolyásoló tényezők szerepe

A fiatal labdarúgók mérkőzésen való játéklehetőségét befolyásoló változókat vizsgálva megállapítható (35. táblázat), hogy a határon túli labdarúgók az edzésen nyújtott teljesítmény ($M=3,67\pm 0,59$) és az edzőmunkához való hozzáállás ($M=3,58\pm 0,64$) fontosságát emelték ki, míg a legalacsonyabb értéket a képességekhez mérten gyenge tanulmányi eredmény ($M=1,84\pm 0,80$) és az iskolai magatartásbeli probléma ($M=2,02\pm 0,74$) állításoknak adták. Szignifikáns különbség a szabadidős tevékenység alatti magatartásbeli probléma ($F=3,036$; $p=0,031$) válasz esetében található: a legidősebb korosztály tagjai gondolják ezt a 15 és a 17 éves játékosok nézeteihez viszonyítva a leginkább releváns tényezőnek.

35. táblázat: A játékos mérkőzésen való szereplésére vonatkozó edzői döntéseket befolyásoló tényezők értékei a határon túli sportolók korosztályai szerint

	Σ	U15 ^a	U16 ^b	U17 ^c	U19 ^d	F	p
	M $\pm$ SD (n=165)	M $\pm$ SD (n=33)	M $\pm$ SD (n=45)	M $\pm$ SD (n=30)	M $\pm$ SD (n=57)		
Az edzésen nyújtott teljesítmény	3,67 $\pm$ 0,59	3,73 $\pm$ 0,51	3,78 $\pm$ 0,42	3,62 $\pm$ 0,62	3,58 $\pm$ 0,73	1,098	0,352
Az edzőmunkához való hozzáállás	3,58 $\pm$ 0,64	3,52 $\pm$ 0,71	3,69 $\pm$ 0,46	3,62 $\pm$ 0,62	3,51 $\pm$ 0,73	0,804	0,493
Az edzésen mutatott magatartás	3,34 $\pm$ 0,73	3,24 $\pm$ 0,66	3,47 $\pm$ 0,66	3,45 $\pm$ 0,68	3,23 $\pm$ 0,84	1,287	0,281
Szabadidős tevékenység alatti magatartásbeli probléma*	2,37 $\pm$ 0,90	2,24 $\pm$ 1,09 ^d	2,33 $\pm$ 0,73	2,07 $\pm$ 0,84 ^d	2,63 $\pm$ 0,87 ^{ac}	3,036	0,031
Kollégiumi magatartásbeli probléma	2,34 $\pm$ 0,89	2,17 $\pm$ 0,98	2,18 $\pm$ 0,87	2,28 $\pm$ 0,96	2,60 $\pm$ 0,79	2,497	0,062
Iskolai magatartásbeli probléma	2,02 $\pm$ 0,74	1,94 $\pm$ 0,82	2,04 $\pm$ 0,79	1,86 $\pm$ 0,63	2,14 $\pm$ 0,69	1,082	0,359
Képességekhez mérten gyenge tanulmányi eredmény	1,84 $\pm$ 0,80	1,91 $\pm$ 0,94	1,75 $\pm$ 0,65	1,72 $\pm$ 0,79	1,93 $\pm$ 0,84	0,691	0,559

A felső indexek az átlagok páronkénti összehasonlításának eredményeként kapott szignifikáns különbségeket jelzik az alminták között *($p < 0,05$), **($p < 0,01$).

4.4.4 A fiatal játékosok nevelt személyiséggé válását befolyásoló sportszakmán túli tényezők

A fiatal labdarúgók személyiségét befolyásoló faktorok (36. táblázat) eredményei alapján elmondható, hogy a határon túli játékosok az *edzővel való tisztelettudó magatartást* ($M=3,84\pm 0,44$) gondolták a legfontosabb tényezőnek, míg a legkevésbé jelentős komponensnek az *iskolai érdemjegy a teljesítményt tükrözze a labdarúgók esetében is* ($M=2,74\pm 0,89$) és a labdarúgók *iskolai tanulmányi követelményei azonosak legyenek a nem labdarúgó társaikkal* ($M=2,82\pm 0,83$) állításokat tekintették. A *megfelelő időben való reggeli felkelés* ($F=5,024$; $p=0,002$) vonatkozásában állapítható meg statisztikailag kimutatható különbség, a legfiatalabb labdarúgók ezt magasabb értékkel jellemezték, mint a 16 és a 19 éves játékosok.

36. táblázat: A fiatal játékosok nevelt személyiséggé válását befolyásoló sportszakmán túli tényezők értékei a határon túli sportolók korosztályai szerint

	Σ	U15 ^a	U16 ^b	U17 ^c	U19 ^d	F	p
	M $\pm$ SD (n=165)	M $\pm$ SD (n=33)	M $\pm$ SD (n=45)	M $\pm$ SD (n=30)	M $\pm$ SD (n=57)		
Az edzővel való tisztelettudó magatartás	3,84 $\pm$ 0,44	3,94 $\pm$ 0,24	3,87 $\pm$ 0,34	3,86 $\pm$ 0,35	3,75 $\pm$ 0,60	1,355	0,259
Az edzésen való pontos megjelenés	3,72 $\pm$ 0,51	3,82 $\pm$ 0,39	3,76 $\pm$ 0,48	3,76 $\pm$ 0,51	3,61 $\pm$ 0,59	1,343	0,263
A csapattársakkal való tisztelettudó magatartás	3,66 $\pm$ 0,58	3,79 $\pm$ 0,41	3,71 $\pm$ 0,45	3,62 $\pm$ 0,62	3,56 $\pm$ 0,70	1,249	0,294
Az egyesület egyéb alkalmazottaival való tisztelettudó magatartás	3,61 $\pm$ 0,58	3,76 $\pm$ 0,50	3,69 $\pm$ 0,46	3,55 $\pm$ 0,63	3,49 $\pm$ 0,65	1,909	0,130
A tanárokkal való tisztelettudó magatartás	3,36 $\pm$ 0,75	3,58 $\pm$ 0,75	3,36 $\pm$ 0,74	3,48 $\pm$ 0,82	3,18 $\pm$ 0,71	2,324	0,077
A megfelelő napirend	3,35 $\pm$ 0,63	3,39 $\pm$ 0,70	3,42 $\pm$ 0,49	3,31 $\pm$ 0,80	3,28 $\pm$ 0,59	0,509	0,676
Az öltöző rendje, tisztasága	3,20 $\pm$ 0,68	3,18 $\pm$ 0,84	3,13 $\pm$ 0,58	3,24 $\pm$ 0,57	3,25 $\pm$ 0,71	0,266	0,850
A megfelelő időben való reggeli felkészés**	3,15 $\pm$ 0,69	3,52 $\pm$ 0,61 ^{bd}	3,07 $\pm$ 0,61 ^a	3,21 $\pm$ 0,77	2,96 $\pm$ 0,68 ^a	5,024	0,002
A kollégiumi szoba rendje, tisztasága	3,14 $\pm$ 0,79	3,21 $\pm$ 0,97	3,13 $\pm$ 0,64	3,21 $\pm$ 0,77	3,07 $\pm$ 0,82	0,280	0,840
Az iskolatársakkal való tisztelettudó magatartás	3,06 $\pm$ 0,77	3,15 $\pm$ 0,71	3,25 $\pm$ 0,65	3,03 $\pm$ 0,90	2,86 $\pm$ 0,78	2,392	0,071
Az iskolában való pontos megjelenés	3,05 $\pm$ 0,80	3,27 $\pm$ 0,83	3,00 $\pm$ 0,64	3,21 $\pm$ 0,86	2,89 $\pm$ 0,83	2,031	0,112
A labdarúgók iskolai tanulmányi követelményei azonosak legyenek a nem labdarúgó társaikkal	2,82 $\pm$ 0,83	3,03 $\pm$ 0,77	2,91 $\pm$ 0,84	2,83 $\pm$ 0,84	2,61 $\pm$ 0,84	2,056	0,108
Az iskolai érdemjegy a teljesítményt tükrözzé a labdarúgók esetében is	2,74 $\pm$ 0,89	2,82 $\pm$ 0,88	2,78 $\pm$ 0,82	2,93 $\pm$ 0,84	2,56 $\pm$ 0,98	1,303	0,275

A felső indexek az átlagok páronkénti összehasonlításának eredményeként kapott szignifikáns különbségeket jelzik az alminták között *(p < 0,05), **(p < 0,01).

4.4.5 A vizsgált tényezők diszkriminancia-elemzése korosztályok szerint a határon túli sportolók tekintetében

A diszkriminancia-analízis (stepwise módszer) segítségével a határon túli sportolók korosztályai között egy változó megkülönböztető szerepe mutatható ki (37. táblázat). Az eredmények elfogadásához szükséges feltételek teljesültek. A leginkább befolyásoló tényezőnek a „Sikeres labdarúgóvá válás” kérdéskörnek az edző módszertani tudása válasza bizonyult. A program az elemzés során sorrendben emeli ki azokat a változókat, melyek szignifikánsan határozzák meg a határon túli sportolók korosztályai közötti különbségeket.

37. táblázat: A vizsgált tényezők diszkriminancia-elemzése a határon túli sportolók korosztályai tekintetében

Lépések	Bevont változók	Wilks' Lambda							
		Stat.	df1	df2	df3	Exact F			
						Stat.	df1	df2	Sig.
1.	Edző módszertani tudása	0,887	1	3	129,000	5,455	3	129,000	0,001

4.5 A vizsgált tényezők értékei a hazai és határon túli sportolók azonos korosztályaira vonatkoztatva

4.5.1 A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló tényezők

A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló **belső tényezőket** összehasonlítva (38. táblázat) korosztályonként a hazai és a határon túli mintában négy esetben található szignifikáns különbség. A legfiatalabb korcsoportban a hazai labdarúgók értékei magasabbak a *pozitív jellemvonások a sporton kívül* ($t/p=2,415/0,017$) állítás terén, míg a 16 éveseknél a határon túliak tekintik a *testösszetételt* ($t/p= -2,176/0,031$) fontosabb tényezőnek. A 19 éveseknél a hazai játékosok gondolják a *technikai készséget* ($t/p=3,189/0,002$) és a *kognitív tényezőket* ($t/p=2,452/0,015$) jelentősebb befolyásoló tényezőnek.

A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló **szakmai tényezők** tekintetében (39. táblázat) tizenegy esetben található szignifikáns különbség a hazai és a határon túli korosztályokat összevetve. *A csapat eredményeit az utánpótlás bajnokságban* a határon túli labdarúgók emelik ki a 16 éves ($t/p= -3,060/0,003$), a 17 éves ($t/p= -2,776/0,006$) és a 19 éves ($t/p= -2,296/0,023$) játékosok esetében. *Az edző erkölcsi magatartását* a határon túli 16 éves ($t/p= -2,047/0,042$) és a hazai 17 éves sportolók ($t/p=2,470/0,015$) tartják jelentősebbnek. *A labdarúgással eltöltött órák száma* ($t/p=2,885/0,005$), *az edző pszichológiai felkészültsége* ($t/p=3,039/0,003$) a hazai 17 évesek számára relevánsabb. A hazai legidősebb korosztály *az edző módszertani tudását* ($t/p=3,450/0,001$), *a csapattársak teljesítményét* ($t/p=2,149/0,033$), valamint a hazai 17 évesekhez hasonlóan *az edző pedagógiai felkészültségét* ($t/p=4,386/0,000$), ($t/p=3,121/0,002$) véli hangsúlyosabbnak.

38. táblázat: A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló belső tényezők értékei a hazai és határon túli sportolók azonos korosztályai szerint

	Σ		U15		Σ		U16		Σ		U17		Σ		U19		
	M±SD	H	M±SD	HT	M±SD	HT	M±SD	H	M±SD	HT	M±SD	H	M±SD	HT	M±SD	H	
Testösszetétel	3,09±0,80	(n=141)	3,09±0,83	(n=108)	3,09±0,67	(n=33)	3,00±0,73	2,93±0,74	(n=121)	3,20±0,66	(n=45)	3,14±0,78	(n=107)	3,15±0,79	(n=137)	3,03±0,77	(n=113)
			t/p=0,011/0,992				t/p= -2,176/0,031*					t/p= -0,153/0,879				t/p= -0,068/0,946	
Kondicionális képességek	3,67±0,54		3,65±0,56		3,73±0,45		3,64±0,53	3,65±0,51		3,60±0,58		3,62±0,50		3,63±0,50		3,42±0,58	
			t/p= -0,731/0,466				t/p=0,571/0,569					t/p= -0,481/0,631				t/p= -0,014/0,989	
Koordinációs képességek	3,65±0,52		3,68±0,52		3,58±0,50		3,52±0,56	3,52±0,57		3,52±0,54		3,57±0,53		3,57±0,52		3,48±0,56	
			t/p=0,967/0,335				t/p= -0,021/0,984					t/p=0,031/0,975				t/p=1,114/0,267	
Ízületi mozgékonyság	3,11±0,66		3,12±0,69		3,09±0,57		3,09±0,70	3,12±0,69		3,00±0,74		3,07±0,65		3,05±0,68		3,02±0,76	
			t/p=0,221/0,825				t/p=0,998/0,320					t/p=0,758/0,450				t/p=1,363/0,175	
Technikai készség	3,62±0,60		3,61±0,60		3,66±0,60		3,72±0,46	3,74±0,43		3,64±0,52		3,59±0,53		3,60±0,52		3,63±0,55	
			t/p= -0,369/0,712				t/p=1,225/0,222					t/p= -0,413/0,681				t/p=3,189/0,002	
Kognitív tényezők	3,60±0,57		3,63±0,59		3,52±0,50		3,64±0,51	3,64±0,51		3,64±0,52		3,57±0,51		3,58±0,50		3,60±0,56	
			t/p=1,007/0,316				t/p= -0,089/0,929					t/p= -0,600/0,550				t/p=2,452/0,015	
Pszichés képességek	3,67±0,58		3,68±0,57		3,64±0,60		3,58±0,61	3,59±0,64		3,56±0,54		3,51±0,63		3,50±0,64		3,51±0,59	
			t/p=0,341/0,734				t/p=0,290/0,772					t/p=0,355/0,723				t/p=0,70/0,484	
Pozitív jellemvonások a sportolás során	3,79±0,49		3,81±0,46		3,72±0,58		3,77±0,49	3,76±0,51		3,78±0,42		3,78±0,44		3,77±0,43		3,73±0,50	
			t/p=0,877/0,382				t/p= -0,203/0,840					t/p=0,100/0,921				t/p=1,064/0,289	
Pozitív jellemvonások a sporton kívül	3,38±0,72		3,46±0,66		3,12±0,85		3,34±0,68	3,37±0,67		3,24±0,71		3,42±0,64		3,36±0,68		3,32±0,67	
			t/p=2,415/0,017*				t/p=1,068/0,287				t/p=1,810/0,073					t/p=1,589/0,114	

Szignifikáns különbség a hazai (H) és a határon túli (HT) labdarúgók azonos korosztályai között * ($p < 0,05$), ** ($p < 0,01$)

39. táblázat: A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló szakmai tényezők értékei a hazai és határon túli sportolók azonos korosztályai szerint

	U15		U16		U17		U19	
	M±SD (n=141)	H (n=108)	M±SD (n=166)	H (n=121)	M±SD (n=137)	H (n=107)	M±SD (n=170)	H (n=113)
	3,72±0,50	3,70±0,51	3,79±0,48	3,81±0,39	3,82±0,40	3,87±0,36	3,54±0,64	3,60±0,59
Labdarúgással eltöltött órák száma	t/p= -0,831/0,407	t/p= -0,831/0,407	t/p= -0,717/0,474	t/p= -0,717/0,474	t/p= -0,717/0,474	t/p= -0,717/0,474	t/p= -0,717/0,474	t/p= -0,717/0,474
	3,72±0,48	3,69±0,50	3,79±0,41	3,58±0,60	3,54±0,59	3,59±0,56	3,47±0,58	3,47±0,56
Az edző motivációs bázisa, hozzáállása	t/p= -0,972/0,332	t/p= -0,972/0,332	t/p= -1,544/0,125	t/p= -1,544/0,125	t/p= -1,544/0,125	t/p= -1,544/0,125	t/p= -1,544/0,125	t/p= -1,544/0,125
	3,70±0,53	3,69±0,54	3,73±0,51	3,55±0,59	3,63±0,54	3,66±0,53	3,49±0,60	3,54±0,59
Az edző szakmai tudása	t/p= -0,395/0,693	t/p= -0,395/0,693	t/p= -0,921/0,358	t/p= -0,921/0,358	t/p= -0,921/0,358	t/p= -0,921/0,358	t/p= -0,921/0,358	t/p= -0,921/0,358
	3,60±0,53	3,60±0,54	3,61±0,49	3,63±0,59	3,63±0,54	3,65±0,50	3,55±0,64	3,61±0,55
Szakmai stáb felkészültsége (erőnléti edző, rehabilitációt irányító személy, sportorvos, dietetikus)	t/p= -0,040/0,968	t/p= -0,040/0,968	t/p= -0,330/0,742	t/p= -0,330/0,742	t/p= -0,330/0,742	t/p= -0,330/0,742	t/p= -0,330/0,742	t/p= -0,330/0,742
	3,62±0,53	3,61±0,52	3,64±0,54	3,45±0,59	3,52±0,55	3,54±0,50	3,32±0,70	3,45±0,62
Az edző módszertani tudása	t/p= -0,239/0,812	t/p= -0,239/0,812	t/p= -0,679/0,498	t/p= -0,679/0,498	t/p= -0,679/0,498	t/p= -0,679/0,498	t/p= -0,679/0,498	t/p= -0,679/0,498
	3,44±0,57	3,49±0,57	3,27±0,57	3,32±0,68	3,32±0,71	3,42±0,67	3,17±0,73	3,34±0,68
Az edző pedagógiai felkészültsége	t/p= 1,915/0,058	t/p= 1,915/0,058	t/p= -0,330/0,742	t/p= -0,330/0,742	t/p= -0,330/0,742	t/p= -0,330/0,742	t/p= -0,330/0,742	t/p= -0,330/0,742
	3,42±0,62	3,42±0,64	3,42±0,56	3,34±0,68	3,17±0,70	3,26±0,61	3,18±0,68	3,24±0,67
Az edző pszichológiai felkészültsége	t/p= -0,061/0,952	t/p= -0,061/0,952	t/p= -0,122/0,903	t/p= -0,122/0,903	t/p= -0,122/0,903	t/p= -0,122/0,903	t/p= -0,122/0,903	t/p= -0,122/0,903
	3,39±0,69	3,37±0,72	3,45±0,61	3,15±0,72	3,24±0,69	3,32±0,63	3,18±0,68	3,23±0,68
Az edző erkölcsi magatartása	t/p= -0,581/0,562	t/p= -0,581/0,562	t/p= -2,047/0,042*	t/p= -2,047/0,042*	t/p= -2,047/0,042*	t/p= -2,047/0,042*	t/p= -2,047/0,042*	t/p= -2,047/0,042*
	3,39±0,61	3,41±0,61	3,33±0,64	3,41±0,66	3,43±0,68	3,48±0,63	3,30±0,69	4,89±0,31*
A csapatársak teljesítménye	t/p= -0,601/0,549	t/p= -0,601/0,549	t/p= -0,680/0,497	t/p= -0,680/0,497	t/p= -0,680/0,497	t/p= -0,680/0,497	t/p= -0,680/0,497	t/p= -0,680/0,497
	3,27±0,72	3,30±0,71	3,18±0,76	3,00±0,77	3,10±0,78	3,08±0,77	3,02±0,84	2,96±0,85
Az edző műveltsége, kulturáltsága	t/p= -0,808/0,421	t/p= -0,808/0,421	t/p= -0,000/1,000	t/p= -0,000/1,000	t/p= -0,000/1,000	t/p= -0,000/1,000	t/p= -0,000/1,000	t/p= -0,000/1,000
	2,96±0,84	2,92±0,90	3,12±0,60	2,82±0,84	2,73±0,90	2,62±0,94	2,67±0,91	2,56±0,87
A csapat eredményei az utánpótlás bajnokságban	t/p= -1,214/0,227	t/p= -1,214/0,227	t/p= -3,060/0,003**	t/p= -3,060/0,003**	t/p= -3,060/0,003**	t/p= -3,060/0,003**	t/p= -3,060/0,003**	t/p= -3,060/0,003**

Szignifikáns különbség a hazai (H) és a határon túli (HT) labdarúgók azonos korosztályai között * ($p < 0,05$), ** ($p < 0,01$)

A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló **családi és iskolai** tényezőket vizsgálva elmondható (40. táblázat), hogy a hazai és a határon túli korcsoportok között hét esetben található statisztikailag kimutatható különbség. A *család erkölcsi támogatását* a hazai 15 évesek ($t/p=2,190/0,030$), 17 évesek ($t/p=3,241/0,001$) és 19 évesek ($t/p=2,061/0,041$) értékelték magasabbra. A legfiatalabb korosztálynál a *képességeknek megfelelő iskolai tanulmányi eredményt* ($t/p=2,265/0,025$), a 17 éves játékosoknál a *család pszichés* ($t/p=2,970/0,004$) és *anyagi támogatását* ($t/p=2,440/0,016$) emelték ki a hazai játékosok. Az *iskolai tanulmányi eredmény* ($t/p=-2,277/0,024$) a hazai 17 éves labdarúgók számára jelentősebb.

A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló **egyéb külső faktorokat** elemezve megállapítható (41. táblázat), hogy a hazai és a határon túli korcsoportok között hat esetben található szignifikáns különbség. A *létesítményi háttér, tárgyi és eszköz feltételeket* a hazai legfiatalabb ($t/p=2,003/0,047$) és legidősebb ($t/p=2,122/0,035$), valamint a 17 éves ($t/p=2,488/0,014$) korosztály gondolja fontosabbnak. A 16 és a 19 éves határon túli játékosok a *profli szerződést minimálbérrel* ($t/p= -2,116/0,036$), ($t/p= -3,133/0,002$), a legidősebbek a *profli szerződést kialakított magasabb bérrel* is ($t/p= -2,746/0,007$) vélik hangsúlyosabbnak.

40. táblázat: A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló családi és iskolai tényezők értékei a hazai és határon túli sportolók azonos korosztályai szerint

	Σ	U15			Σ	U16			Σ	U17			Σ	U19		
		M $\pm$ SD	M $\pm$ SD	H		M $\pm$ SD	M $\pm$ SD	H		M $\pm$ SD	M $\pm$ SD	H		M $\pm$ SD	M $\pm$ SD	H
		(n=141)	(n=133)	(n=108)		(n=166)	(n=121)	(n=45)		(n=137)	(n=107)	(n=30)		(n=170)	(n=113)	
A család pszichés támogatása	3,51 $\pm$ 0,61	3,50 $\pm$ 0,65 t/p= -0,331/0,741	3,55 $\pm$ 0,50	3,49 $\pm$ 0,62	3,51 $\pm$ 0,64 t/p=0,625/0,533	3,44 $\pm$ 0,54	3,46 $\pm$ 0,70	3,56 $\pm$ 0,63 t/p=2,970/0,004**	3,13 $\pm$ 0,86	3,53 $\pm$ 0,66	3,59 $\pm$ 0,59 t/p=1,610/0,109	3,41 $\pm$ 0,78				
A család erkölcsi támogatása	3,42 $\pm$ 0,71	3,49 $\pm$ 0,70 t/p=2,190/0,030*	3,18 $\pm$ 0,72	3,40 $\pm$ 0,63	3,39 $\pm$ 0,65 t/p= -0,156/0,876	3,41 $\pm$ 0,58	3,39 $\pm$ 0,69	3,49 $\pm$ 0,60 t/p=3,241/0,001**	3,03 $\pm$ 0,89	3,40 $\pm$ 0,65	3,47 $\pm$ 0,59 t/p=2,061/0,041*	3,25 $\pm$ 0,74				
A család anyagi támogatása	2,84 $\pm$ 0,88	2,90 $\pm$ 0,85 t/p=1,325/0,187	2,67 $\pm$ 0,95	2,70 $\pm$ 0,78	2,68 $\pm$ 0,78 t/p= -0,733/0,464	2,78 $\pm$ 0,76	2,73 $\pm$ 0,85	2,82 $\pm$ 0,82 t/p=2,440/0,016*	2,40 $\pm$ 0,894	2,70 $\pm$ 0,83	2,69 $\pm$ 0,85 t/p= -0,214/0,831	2,72 $\pm$ 0,79				
A képességeknek megfelelő iskolai tanulmányi eredmény	2,79 $\pm$ 0,80	2,87 $\pm$ 0,78 t/p=2,265/0,025*	2,52 $\pm$ 0,79	2,63 $\pm$ 0,75	2,61 $\pm$ 0,73 t/p= -0,806/0,422	2,71 $\pm$ 0,78	2,59 $\pm$ 0,69	2,55 $\pm$ 0,69 t/p= -1,276/0,204	2,73 $\pm$ 0,69	2,35 $\pm$ 0,74	2,41 $\pm$ 0,79 t/p=1,330/0,185	2,25 $\pm$ 0,63				
Az iskolai tanulmányi eredmény	2,66 $\pm$ 0,79	2,72 $\pm$ 0,71 t/p=1,689/0,094	2,45 $\pm$ 1,00	2,54 $\pm$ 0,80	2,53 $\pm$ 0,79 t/p= -0,346/0,730	2,58 $\pm$ 0,83	2,57 $\pm$ 0,71	2,50 $\pm$ 0,71 t/p= -2,277/0,024*	2,85 $\pm$ 0,66	2,32 $\pm$ 0,87	2,31 $\pm$ 0,90 t/p= -0,146/0,884	2,33 $\pm$ 0,83				
A család kulturális és műveltségi támogatása	2,35 $\pm$ 0,95	2,36 $\pm$ 1,00 t/p=0,147/0,884	2,33 $\pm$ 0,77	2,20 $\pm$ 0,90	2,14 $\pm$ 0,82 t/p= -1,352/0,178	2,36 $\pm$ 1,06	2,28 $\pm$ 0,96	2,35 $\pm$ 0,95 t/p=1,409/0,161	2,07 $\pm$ 0,98	2,38 $\pm$ 1,01	2,45 $\pm$ 1,00 t/p=1,322/0,188	2,23 $\pm$ 1,04				

Szignifikáns különbség a hazai (H) és a határon túli (HT) labdarúgók azonos korosztályai között * ($p < 0,05$), ** ($p < 0,01$)

41. táblázat: A sikeres felnőtt labdarúgóra válást befolyásoló egyéb külső tényezők értékei a hazai és határon túli sportolók azonos korosztályai szerint

	U15		U16		U17		U19	
	M±SD	H	M±SD	H	M±SD	H	M±SD	H
Életvitel	3,54±0,71		3,58±0,60	3,55±0,60	3,54±0,58	3,30±0,71	3,30±0,71	
	t/p=1,341/0,182		t/p=-1,210/0,228	t/p=1,324/0,188	t/p=1,324/0,188	t/p=-1,048/0,296	t/p=-1,048/0,296	
Inspiráló, támogató környezet a klubnál	3,49±0,67		3,52±0,64	3,52±0,64	3,42±0,53	3,34±0,63	3,34±0,63	
	t/p=-0,843/0,401		t/p=1,399/0,164	t/p=1,399/0,164	t/p=0,718/0,474	t/p=1,691/0,093	t/p=1,691/0,093	
Létesítményi háttér, tárgyi és eszköz feltételek	2,99±0,75		2,98±0,72	2,98±0,72	3,15±0,65	3,07±0,74	3,07±0,74	
	t/p=2,003/0,047*		t/p=1,035/0,302	t/p=1,035/0,302	t/p=2,488/0,014*	t/p=2,122/0,035*	t/p=2,122/0,035*	
Szerencse- vagy sors-faktor	2,79±0,85		2,81±0,86	2,81±0,86	2,92±0,85	3,31±0,69	3,31±0,69	
	t/p=-0,005/0,996		t/p=0,397/0,692	t/p=0,397/0,692	t/p=1,507/0,134	t/p=1,721/0,087	t/p=1,721/0,087	
A menedzser szerepe	2,76±0,84		2,57±0,85	2,57±0,85	2,59±0,90	2,63±0,90	2,63±0,90	
	t/p=0,245/0,807		t/p=1,004/0,317	t/p=1,004/0,317	t/p=-0,601/0,549	t/p=-0,227/0,820	t/p=-0,227/0,820	
Profí szerződés minimálbérrel	2,30±0,87		2,14±0,89	2,14±0,89	2,08±0,89	2,01±0,90	2,01±0,90	
	t/p=-0,767/0,444		t/p=-2,116/0,036*	t/p=-2,116/0,036*	t/p=-1,363/0,175	t/p=-3,133/0,002**	t/p=-3,133/0,002**	
Profí szerződés kialakult magasabb bérrel	2,29±0,90		2,08±0,85	2,08±0,85	2,07±0,88	2,12±0,94	2,12±0,94	
	t/p=0,542/0,589		t/p=-1,229/0,221	t/p=-1,229/0,221	t/p=-1,899/0,060	t/p=-2,746/0,007**	t/p=-2,746/0,007**	

Szignifikáns különbség a hazai (H) és a határon túli (HT) labdarúgók azonos korosztályai között * ($p < 0,05$), ** ($p < 0,01$)

4.5.2 Az edzői tevékenység a játékosok sporton kívüli életére vonatkoztatva

A játékosok sporton kívüli életét érintő edzői tevékenységet vizsgálva elmondható (42. táblázat), hogy a hazai és a határon túli korcsoportok között kilenc esetben található statisztikailag kimutatható különbség. A két legfiatalabb korosztály esetében a hazai sportolók tapasztalják úgy, hogy edzőik jobban *együttműködnek az iskola tanáraival* ($t/p=2,874/0,005$), ($t/p=2,267/0,025$). A határon túli 16 évesek ($t/p= -2,084/0,039$) és 17 évesek ($t/p= -2,143/0,034$) szerint edzőik számára *fontosabb a képességeknek megfelelő tanulás*. A határon túli 16 éves ($t/p= -2,071/0,040$) és a legidősebb csapat ($t/p= -2,265/0,025$) edzői *figyelnek inkább az egészséges sporttáplálkozásra*. A 19 éves labdarúgók véleménye alapján a határon túli edzők komolyabban *foglalkoznak a magatartásukkal, viselkedésükkel* ($t/p= -2,320/0,022$) és *figyelnek a káros szenvedélyek elkerülésére* ($t/p= -3,206/0,002$), míg a hazai edzők jelentősebben *foglalkoznak a játékosok magánéletével* ($t/p=2,004/0,047$).

42. táblázat: A játékosok sporton kívüli életére vonatkozó edzői tevékenység értékei a hazai és a határon túli sportolók azonos korosztályai szerint

	U15		U16		U17		U19	
	M±SD (n=141)	H (n=33)	M±SD (n=166)	H (n=45)	M±SD (n=107)	H (n=33)	M±SD (n=113)	H (n=57)
Fontos a feladatok kötelességtudó elvégzése	3,57±0,63	3,52±0,83 t/p=0,538/0,592	3,61±0,53	3,64±0,57 t/p= -0,439/0,661	3,45±0,72	3,40±0,81 t/p=0,385/0,701	3,32±0,73	3,32±0,71 t/p=0,023/0,981
Foglalkozik a magatartással, viselkedésemmel	3,51±0,66	3,42±0,83 t/p=0,821/0,413	3,46±0,60	3,47±0,58 t/p= -0,114/0,910	3,28±0,75	3,33±0,84 t/p= -0,397/0,692	3,25±0,70	3,42±0,68 t/p= -2,320/0,022*
Figyel az időjárásnak megfelelő öltözetemre	3,20±0,81	3,18±0,80 t/p=0,135/0,893	3,32±0,78	3,36±0,77 t/p= -0,403/0,688	3,16±0,83	3,10±1,06 t/p=0,449/0,654	3,14±0,77	3,16±0,72 t/p= -0,200/0,842
Figyel a káros szenvedélyek elkerülésére	2,94±0,93	3,00±0,90 t/p= -0,398/0,691	2,86±0,90	3,04±0,70 t/p= -1,653/0,100	2,77±0,86	2,73±0,82 t/p=0,235/0,814	2,67±0,86	2,96±0,70 t/p= -3,206/0,002*
Fontos a képességeknek megfelelő tanulás	2,94±0,85	2,82±0,98 t/p=0,958/0,340	2,61±0,79	2,82±0,74 t/p= -2,084/0,039*	2,58±0,82	2,87±0,90 t/p= -2,143/0,034*	2,48±0,801	2,63±0,77 t/p= -1,735/0,085
Figyel az egészséges sporttáplálkozásomra	2,90±0,92	2,79±0,99 t/p=0,797/0,427	2,79±0,89	3,02±0,89 t/p= -2,071/0,040*	2,69±0,97	2,90±1,12 t/p= -1,317/0,190	2,59±0,83	2,79±0,75 t/p= -2,265/0,025*
Együttműködik a szülőkkel	3,05±0,95	2,94±1,08 t/p=0,799/0,426	2,71±0,82	2,80±0,85 t/p= -0,775/0,439	2,53±0,91	2,47±0,97 t/p=0,402/0,688	2,42±0,90	2,30±0,75 t/p=1,289/0,199
Együttműködik az iskola tanáraival	2,66±0,97	2,79±0,92 t/p=2,874/0,005**	2,60±0,86	2,36±0,85 t/p=2,267/0,025*	2,66±0,93	2,60±1,00 t/p=0,394/0,694	2,52±0,84	2,46±0,83 t/p=0,611/0,542
Figyel a napirend betartására	2,43±0,87	2,27±0,87 t/p=1,151/0,252	2,58±0,88	2,67±0,79 t/p= -0,727/0,468	2,48±0,94	2,60±1,07 t/p= -0,778/0,438	2,58±0,82	2,65±0,81 t/p= -0,781/0,436
Foglalkozik a magánéletemmel	2,52±0,93	2,57±0,91 t/p=1,293/0,198	2,54±0,83	2,44±0,84 t/p=0,861/0,390	2,20±0,79	2,23±0,79 t/p=0,811/0,419	2,32±0,85	2,14±0,87 t/p=2,004/0,047*

Szignifikáns különbség a hazai (H) és a határon túli (HT) labdarúgók azonos korosztályai között * ($p < 0,05$), ** ($p < 0,01$)

4.5.3 A játékos mérkőzésen való szereplésére vonatkozó edzői döntéseket befolyásoló tényezők szerepe

A fiatal labdarúgók mérkőzésen való játéklehetőségét befolyásoló faktorokat vizsgálva megállapítható (43. táblázat), hogy a hazai és a határon túli korosztályok között tizenegy esetben található szignifikáns különbség. Az *iskolai magatartásbeli probléma* a 15 évesek szerint a hazai ($t/p=2,121/0,036$), a legidősebb labdarúgók szerint ($t/p= -3,006/0,003$) a határon túli edzőket befolyásolja nagyobb mértékben. A következő állítások mindegyikénél a határon túli játékosok gondolják úgy, hogy edzőik számára fontosabbak az adott tényezők: a *kollégiumi magatartásbeli probléma* a 17 éves ($t/p= -2,031/0,044$) és a 19 éves sportolók szerint ($t/p= -5,417/0,000$), az *edzésen nyújtott teljesítmény, a szabadidős tevékenység alatti magatartásbeli probléma* a 16 évesek szerint ($t/p= -2,688/0,008$), ($t/p= -3,460/0,001$) és a 19 évesek szerint ($t/p= -1,988/0,048$), ($t/p= -5,985/0,000$), míg az *edzőmunkához való hozzáállás* ($t/p= -2,414/0,017$), az *edzésen mutatott magatartás* ($t/p= -2,529/0,012$) a 16 évesek szerint, míg a *képességekhez mérten gyenge tanulmányi eredmény* ($t/p= -2,144/0,033$) a legidősebb korosztályra vonatkozik.

43. táblázat: A játékos mérkőzésen való szereplésére vonatkozó edzői döntéseket befolyásoló tényezők értékei a hazai és határon túli sportolók azonos korosztályai szerint

	Σ		U15		Σ		U16		Σ		U17		Σ		U19	
	M±SD (n=141)	H (n=108)	M±SD	HT (n=33)	M±SD	H (n=166)	M±SD	H (n=121)	M±SD	H (n=137)	M±SD	H (n=107)	M±SD	H (n=113)	M±SD	H (n=57)
Az edzésen nyújtott teljesítmény	3,69±0,53	3,68±0,54 t/p=-0,480/0,632	3,73±0,51	3,78±0,42	3,45±0,76 t/p=-2,688/0,008**	3,54±0,70	3,45±0,76 t/p=-2,414/0,017*	3,62±0,63	3,62±0,63 t/p=-0,029/0,977	3,41±0,77	3,62±0,63 t/p=-0,029/0,977	3,62±0,62	3,33±0,78 t/p=-1,988/0,048*	3,41±0,77	3,33±0,78 t/p=-1,988/0,048*	3,58±0,73
Az edzésmunkához való hozzáállás	3,62±0,65	3,65±0,63 t/p=1,027/0,306	3,52±0,71	3,69±0,46	3,36±0,85 t/p=-2,414/0,017*	3,45±0,78	3,12±0,83 t/p=-2,529/0,012*	3,28±0,76	3,28±0,76 t/p=-1,383/0,169	3,42±0,76	3,58±0,65 t/p=-0,302/0,763	3,62±0,62	3,38±0,77 t/p=-1,082/0,281	3,42±0,76	3,38±0,77 t/p=-1,082/0,281	3,51±0,73
Az edzésen mutatott magatartás	3,28±0,68	3,29±0,69 t/p=0,325/0,746	3,24±0,66	3,47±0,66	3,12±0,83 t/p=-2,529/0,012*	3,21±0,80	3,12±0,83 t/p=-2,529/0,012*	3,28±0,76	3,28±0,76 t/p=-1,383/0,169	3,06±0,85	3,23±0,77 t/p=-1,383/0,169	3,45±0,68	2,97±0,84 t/p=-1,856/0,065	3,06±0,85	2,97±0,84 t/p=-1,856/0,065	3,23±0,84
Kollégiumi magatartásbeli probléma	2,37±0,98	2,43±0,98 t/p=1,305/0,194	2,17±0,98	2,18±0,87	1,96±0,82 t/p=-1,512/0,132	2,02±0,84	1,96±0,82 t/p=-1,512/0,132	1,99±0,85	1,99±0,85 t/p=-0,700/0,485	2,13±0,86	1,92±0,81 t/p=-2,031/0,044*	2,28±0,96	1,89±0,79 t/p=-5,417/0,000**	2,13±0,86	1,89±0,79 t/p=-5,417/0,000**	2,60±0,79
Szabadidős tevékenység alatti magatartásbeli probléma	2,30±0,98	2,32±0,95 t/p=0,415/0,678	2,24±1,09	2,33±0,73	1,84±0,83 t/p=-3,460/0,001**	1,98±0,83	1,84±0,83 t/p=-3,460/0,001**	1,97±0,85	1,97±0,85 t/p=-0,700/0,485	2,10±0,90	1,94±0,85 t/p=-0,700/0,485	2,07±0,84	1,83±0,79 t/p=-5,985/0,000**	2,10±0,90	1,83±0,79 t/p=-5,985/0,000**	2,63±0,87
Iskolai magatartásbeli probléma*	2,23±0,92	2,32±0,93 t/p=2,121/0,036*	1,94±0,82	2,04±0,79	1,81±0,74 t/p=-1,769/0,079	1,87±0,76	1,81±0,74 t/p=-1,769/0,079	1,74±0,73	1,74±0,73 t/p=-0,993/0,323	1,89±0,78	1,71±0,75 t/p=-0,993/0,323	1,86±0,63	1,77±0,79 t/p=-3,006/0,003**	1,89±0,78	1,77±0,79 t/p=-3,006/0,003**	2,14±0,69
A képességeikhez mérten gyenge tanulmányi eredmény	2,10±0,93	2,16±0,92 t/p=1,351/0,179	1,91±0,94	1,75±0,65	1,61±0,71 t/p=-1,130/0,260	1,65±0,69	1,61±0,71 t/p=-1,130/0,260	1,72±0,85	1,72±0,85 t/p=-0,040/0,968	1,75±0,78	1,72±0,87 t/p=-0,040/0,968	1,72±0,79	1,66±0,74 t/p=-2,144/0,033*	1,75±0,78	1,66±0,74 t/p=-2,144/0,033*	1,93±0,84

Szignifikáns különbség a hazai (H) és a határon túli (HT) labdarúgók azonos korosztályai között * ($p < 0,05$), ** ($p < 0,01$)

4.5.4 A fiatal játékosok nevelt személyiséggé válását befolyásoló sportszakmán túli tényezők

A fiatal labdarúgók személyiségét befolyásoló tényezőket (44.táblázat) elemezve elmondható, hogy egy esetben található szignifikáns különbség a hazai és a határon túli korosztályokat összehasonlítva. Az *iskolatársakkal való tisztelettudó magatartást* ($t/p=2,324/0,021$) a határon túli 19 éves sportolók meghatározóbbnak vélik, mint a hazaiak.

44. táblázat: A fiatal játékosok nevelt személyiséggé válását befolyásoló sportszakmán túli tényezők értékei a hazai és a határon túli sportolók azonos korosztályai szerint

	Σ		U15		Σ	U16		Σ	U17		Σ	U19	
	M±SD (n=141)	M±SD (n=33)	M±SD (n=108)	M±SD (n=33)	M±SD (n=166)	M±SD (n=121)	M±SD (n=45)	M±SD (n=137)	M±SD (n=107)	M±SD (n=30)	M±SD (n=170)	M±SD (n=113)	M±SD (n=57)
Az edzővel való tiszteletudó magatartás	3,90±0,32	3,89±0,34 t/p= -0,785/0,434	3,81±0,43	3,79±0,46 t/p= -0,965/0,336	3,88±0,23	3,79±0,46 t/p= -0,965/0,336	3,87±0,34	3,88±0,23	3,89±0,31 t/p= 0,380/0,705	3,86±0,35	3,77±0,51	3,78±0,45 t/p= 0,268/0,789	3,75±0,60
Az edzésen való pontos megjelenés	3,72±0,49	3,69±0,52 t/p= -1,348/0,180	3,70±0,50	3,69±0,51 t/p= -0,784/0,434	3,76±0,45	3,69±0,51 t/p= -0,784/0,434	3,76±0,48	3,76±0,45	3,77±0,44 t/p= 0,080/0,936	3,76±0,51	3,66±0,52	3,68±0,48 t/p= 0,756/0,451	3,61±0,59
Az egyesület egyéb alkalmazottjaival való tiszteletudó magatartás	3,82±0,44	3,83±0,42 t/p=0,863/0,390	3,68±0,50	3,68±0,52 t/p= -0,127/0,899	3,68±0,53	3,68±0,52 t/p= -0,127/0,899	3,69±0,46	3,66±0,53	3,69±0,50 t/p= 1,255/0,212	3,55±0,63	3,59±0,59	3,63±0,55 t/p= 1,485/0,139	3,49±0,65
A csapattársakkal való tiszteletudó magatartás	3,71±0,51	3,69±0,54 t/p= -1,003/0,317	3,64±0,52	3,71±0,45 t/p= -0,990/0,324	3,70±0,51	3,62±0,55 t/p= -0,990/0,324	3,71±0,45	3,70±0,51	3,73±0,48 t/p= 0,971/0,333	3,62±0,62	3,53±0,60	3,51±0,55 t/p= -0,529/0,597	3,56±0,70
A tanárokkal való tiszteletudó magatartás	3,51±0,75	3,49±0,75 t/p= -0,597/0,552	3,36±0,73	3,58±0,75 t/p= -0,001/0,999	3,38±0,79	3,36±0,74 t/p= -0,001/0,999	3,36±0,74	3,38±0,79	3,35±0,79 t/p= -0,819/0,414	3,48±0,82	3,27±0,73	3,32±0,73 t/p= 0,484/0,629	3,18±0,71
A megfelelő napirend	3,41±0,67	3,42±0,67 t/p=0,168/0,867	3,36±0,62	3,42±0,66 t/p= -0,764/0,446	3,34±0,71	3,34±0,66 t/p= -0,764/0,446	3,42±0,49	3,34±0,71	3,35±0,68 t/p= 0,237/0,813	3,31±0,80	3,31±0,62	3,33±0,64 t/p= 0,484/0,629	3,28±0,59
Az iskolatársakkal való tiszteletudó magatartás	3,23±0,74	3,25±0,75 t/p=0,680/0,497	3,12±0,71	3,15±0,71 t/p= -1,457/0,147	3,12±0,82	3,07±0,73 t/p= -1,457/0,147	3,25±0,65	3,12±0,82	3,14±0,81 t/p= 0,615/0,540	3,03±0,90	3,04±0,73	3,13±0,69 t/p= 2,324/0,021 *	2,86±0,78
Az iskolában való pontos megjelenés	3,21±0,85	3,19±0,85 t/p= -0,461/0,646	2,98±0,78	3,27±0,83 t/p= -0,461/0,646	2,98±0,91	2,97±0,83 t/p= -0,240/0,810	3,00±0,64	2,98±0,91	2,92±0,92 t/p= -1,527/0,129	3,21±0,86	2,88±0,87	2,88±0,90 t/p= -0,138/0,891	2,89±0,83
Az átlózó rendje, tisztasága	3,31±0,66	3,35±0,60 t/p=1,285/0,201	3,17±0,68	3,18±0,71 t/p= 0,391/0,696	3,24±0,62	3,18±0,71 t/p= 0,391/0,696	3,13±0,58	3,24±0,62	3,23±0,63 t/p= -0,059/0,953	3,24±0,57	3,14±0,74	3,08±0,76 t/p= -1,362/0,175	3,25±0,71
A megfelelő időben való reggeli felkelés	3,37±0,73	3,32±0,75 t/p= -1,318/0,190	3,10±0,72	3,52±0,61 t/p= -0,197/0,844	3,13±0,81	3,12±0,76 t/p= 0,391/0,696	3,07±0,61	3,13±0,81	3,11±0,82 t/p= -0,554/0,580	3,21±0,77	3,01±0,72	3,03±0,75 t/p= 0,521/0,603	2,96±0,68
A kollégiumi szoba rendje, tisztasága	3,18±0,81	3,17±0,76 t/p= -0,581/0,562	3,08±0,70	3,21±0,97 t/p= -0,581/0,562	3,02±0,79	3,06±0,72 t/p= -0,511/0,610	3,13±0,64	3,02±0,79	2,97±0,79 t/p= -1,427/0,156	3,21±0,77	3,05±0,77	3,04±0,74 t/p= -0,274/0,784	3,07±0,82
A labdarúgók iskolai tanulmányi követelményei azonosak legyenek a nem labdarúgók társaikkal	3,10±0,77	3,12±0,78 t/p=0,581/0,562	2,85±0,87	3,03±0,77 t/p=0,581/0,562	2,76±0,83	2,83±0,89 t/p= -0,551/0,582	2,91±0,84	2,76±0,83	2,75±0,87 t/p= 0,467/0,642	2,83±0,84	2,70±0,87	2,75±0,88 t/p= 0,960/0,338	2,61±0,84
Az iskolai érdemjegy a teljesítményt tükrözte a labdarúgók esetében is	2,91±0,86	2,940,85± t/p=0,682/0,496	2,68±0,86	2,82±0,88 t/p=0,682/0,496	2,71±0,91	2,64±0,88 t/p= -0,879/0,381	2,78±0,82	2,71±0,91	2,65±0,92 t/p= -1,459/0,147	2,93±0,84	2,66±0,90	2,71±0,86 t/p= 0,976/0,331	2,56±0,98

Szignifikáns különbség a hazai (H) és a határon túli (HT) labdarúgók azonos korosztályai között * (p<.05), ** (p<.001)

4.6 A játékosok, edzők és szülők tapasztalatai

Az interjúk során megpróbáltam még több információt gyűjteni azzal kapcsolatban, hogy a hazai és határon túli szakmai vezetők, a szülők és a sportolók a kérdőívben szereplő állításokon túl milyen véleményt fogalmaznak meg az edzők és a szülők pedagógiai szemléletéről, az edző-sportoló kapcsolat jellegzetességeiről, valamint a sportteljesítményt befolyásoló tényezőkről.

Az *utánpótláskorú labdarúgók profi játékosná válásának* kérdésében a megkérdezettek leginkább a játékosok pozitív jellemvonásainak, mint a mentalitás, a hozzáállás, a kitartás, az alázat tulajdonítanak kiemelt jelentőséget, de fontos szerepűnek véli a létesítményi - és a megfelelő szakmai háttérrel.

„A különböző szakemberek figyeljenek oda a játékosra, hogyan foglalkoznak vele” (Hsp₄)

Azonban az iskolához köthető faktorok, a profi szerződések megkötése és a menedzserek szerepe egyáltalán nem került felvetésre ebben a kérdéskörben. Az állításokat részletesen megvizsgálva találhatók eltérések a vélemények között. A hazai szülők a szülői háttér fontosságát, illetve a sok edzőmunkát tartják fontosnak.

„Mindenképpen fontos, hogy jó szülői háttér legyen mögötte” (Hsz₇).

„Azt tudom mondani, hogy rengeteg munka kell hozzá” (Hsz₄).

Egy határon túli szülő a követelmény támasztás jelentőségére hívta fel a figyelmet és a következőképpen fogalmazott:

„Maga a szigorúság és a megkövetelés, ezek a felső kategóriák” (Htsz₁).

A határon túli szakmai igazgatók részéről volt olyan vélemény, mely az intelligencia fontosságát emelte ki:

„Legyen egy alap-intelligenciája, hogy hosszú távon profi futballistává váljon, nagyon sok döntést kell meghozni, nagyon sok élethelyzetet kell átmenni” (Htszig₂), valamint egy hazai szakmai vezető részéről a feladatok elsajátításának a sebessége is megjelent mint releváns tényező:

„A tanulási gyorsaság, hogy ki milyen gyorsan tanul, egyéni, csoport vagy csapattaktika, milyen gyorsan tanulja meg” (Hszig₅).

Megtalálható olyan hazai sportolói vélemény is, mely a jó teljesítményre képes csapattársak meglétében látja leginkább a sikeresség zálogát:

„Szerintem nagyon fontos az, hogy jó csapatba kerüljön, hogy segítsék a társak, hogy minél jobban ki tudjon bontakozni a pályán” (Hsp₆).

Minden egyes interjúalany a válaszadás során megemlítette, hogy fontos, hogy **az edzők a játékosok sporton túli életével kapcsolatban** is rendelkezzenek ismeretekkel, mert ez segítheti az edzőt abban, hogy a sportolóval kapcsolatos problémákat könnyebben értse meg és orvosolja. A legtöbben kiemelték - mint az edzővel szemben támasztott követelmény egyikét - az edzők pedagógiai szerepét. Az egyik hazai szakmai vezető az alábbi véleményt fogalmazta meg:

„Olyan embereket nevelünk, akik hasznos tagjai lesznek a társadalomnak, megkapják a nevelést nemcsak a szülőktől, hanem tőlünk is” (Hszig₂).

Egy hazai szülői attitűd szerint: Ha

„csak edzői munkával foglalkozik az nagyon kevés, attól még nem lesz teljes a focista” (Hsz₁).

A családi élet és az iskolában történő események jelentőségére a válaszadók mindegyike külön is kitért, de ennek a két területnek a relevanciáját nem egyformán ítélték meg. Az egyik hazai szülő úgy véli:

„Ne legyen apa–fiú szintű kapcsolat, de ha van kontaktus köztük, szívesebben megnyílik az edző felé, ez akár játékban, de emberileg is sokat számít” (Hsz₂), míg található olyan határon túli játékosról származó nézet, mely a családban történeken felül a baráti kapcsolatok fontosságára is utal:

„Ismerje meg, milyen a baráti társasága és az érzelmi állapotáról is tudjon az edző” (Htsp₃).

„Az edző arra neveljen, hogy bármi történhet, a foci mellett legyen az iskola egy „B” terv, mert az egyúttal magabiztosságot is ad” (Hsp₇). – vélekedik egy hazai labdarúgó.

Szinte minden vizsgálatban részt vevő személy úgy gondolja, hogy a heti edzésteljesítmény szintjét az elsők között kell figyelembe venni, amikor **a mérkőzésen csapatba állítja az edző a játékosát**, mint ahogyan egy határon túli szakmai igazgató fogalmazott:

„Az előző heti teljesítmény legyen az, ami meghatározza, ki lesz úgymond a kezdőben, a heti egész program adja meg az alapot, hogy a hétvégén melyik kerettel kezdjen” (Htszig₃).

Az edzésekhez való hozzáállást - mint személyiséghez köthető tulajdonságot - is megemlítette a többség az interjúk során. Egy hazai szülő véleménye a kérdést illetően:

„Én az első helyre tenném, hogy mit tud egy gyerek, tehát a képességeit és majdnem ide tenném a gyerek edzésen való hozzáállását” (Hsz₃).

A sporton túli szférában előforduló, a játékosokat érintő tevékenységeket már jóval kevesebben említették meg, itt már eltérő nézetek is megtalálhatóak. Egy hazai szülő teljesen elutasította a sporton kívüli történéseket, ő a következőket mondta:

„Csak szakmai alapon, amilyen teljesítményt nyújt az alapján lehet dönteni, csak ez számítson” (Hsz₅).

Hasonló attitűdről tanúskodik egy határon túli szülői nézet is:

„Csak az edzés, attól függően, hogy teszi oda magát a gyerek és ha az eredmény fontos, a jobb játékosok játszanak” (Htsz₂).

Azonban van olyan hazai szakmai igazgató, aki úgy véli, hogy az iskolai eredményt is érdemes figyelembe venni, ami akár mérkőzés kihagyásával is járhat: *„Edzés, mérkőzés ezek a lépcsőfokok, külön edz, aztán edzést ki is hagyhat. De nem csak a suli terén, ha valaki úgy dönt, hogy tovább alszik és kihagyja a reggelit akkor is ezzel szankcionáljuk”* (Hszig₄).

Az egyik határon túli sportoló is úgy gondolja, hogy a pályán kívüli viselkedést is olykor vegyék az edzők figyelembe:

„Van olyan eset, amit figyelembe kell venni, például, ha elmennek hétköznapi bulizni” (Htsp₁).

Minden egyes interjúalany nélkülözhetetlennek tartja **a család támogató szerepét a sikeres sportpályafutás megvalósulásának érdekében**. Az egyik hazai szülő a következőképpen fogalmazott:

„A család maximálisan támogató legyen, támogadjuk őt mindenben, de nem szólunk bele erőszakosan mindenbe” (Hsz₆), míg egy határon túli labdarúgó véleménye:

„A családnak sok szerepe van, hogy mennyire támogatják őt ebben, leginkább adjon motivációt, ha elmegy a kedve” (Htsp₂).

A családi háttér jelentőségének a kifejezésére többféle példa hangzott el az interjúk során. Az egyik hazai szakmai igazgató elmondása alapján, a nyugodt családi háttérben nevelkedő gyerekek fejlődése hatékonyabb:

„Azt látom, akinek nyugodt és kiegyensúlyozott családi háttere van, azok fejlődése gyorsabb, hatékonyabb” (Hszig₃).

Másik határon túli játékos a nevelés fontosságáról beszélt:

„Először is a nevelésben, hogy nevelik a gyereket. Kollégistaként keveset találkozom a szüleimmel, de amikor találkozunk erőt tudnak adni” (Htsp₁).

Olyan nézet is elhangzott – a beszélgetés folyamán – az egyik hazai szakember részéről, amely azt hangsúlyozza, hogy a szülő ne próbáljon edzőként viselkedni, maradjon a támogató, megerősítő szerepkörben:

„Csak szülőként és családtagként kell a játékost támogatnia, akkor van probléma, ha a szülő szakemberként, menedzserként van jelen, inkább maradjon édesapa, édesanya, családtag” (Hszig₆).

A családok sokszínűségét jelzi, hogy olyan határon túli szülő is véleményt formált a család kiemelkedő szerepéről, akinek a családja számára a vallás a mindennapok részét képezi:

„Lelki támogatásra szükség van, itthonról biztatás is kell szülőileg és isteni segítség” (Htsz₃).

Minden válasz esetében megfogalmazható, hogy a válaszadók egyöntetűen mellett foglalnak állást, miszerint **az iskolai tanulásra is oda kell figyelniük a játékosoknak**, mert a sportkarrier beteljesülésére a tehetséggondozásban tevékenyen részt vállaló személyek közül senki nem tud garanciát vállalni. Egy határon túli szakmai igazgató az interjú során elmondta, hogy az érettségi megszerzésének nagy jelentőséget tulajdonít minden sportolójuk esetében:

„Akkor tud az életben érvényesülni, ha érettségivel rendelkezik és esetleg a felsőoktatásban is részt tud venni, hogy amennyiben futballistaként nem futnak be, az életben tudjanak továbblépni” (Htszig₁).

Hasonló gondolatokat fogalmazott meg egy határon túli labdarúgó, aki egy esetleges sérülés bekövetkezése miatt véli relevánsnak a tanulást:

„Egy sérülés bármikor közbe jöhet, ezért jó, ha van egy „B”-terved, ezért teljesíteni kell az iskolában, úgy, mint a pályán” (Htsp₂), valamint egy hazai sportoló is a karrier megghiúsulása miatt emelte ki az iskola fontosságát:

„Muszáj tanulni, mert ha nem sikerül a karrier, nem fut be, valamihez nyúlni kell az embernek” (Hsp₁).

Másik két hazai labdarúgó egyaránt az érettségi fontosságát emelte ki:

„Igazából a középiskolát elvégezni, érettségit szerezni” (Hsp₃),

„Őszintén mondom, az érettségi legyen meg mindenképp” (Hsp₅).

Azonban a beszélgetések folyamán az adatközlők részéről több olyan nézet is megfogalmazódott, ami arról tanúskodott, hogy más-más okból gondolják jelentősnek az iskolai tevékenységet. Egy határon túli szülő az iskolára úgy tekint, ahol lehetőség nyílik arra, hogy emberré neveljék a gyerekeket:

„A tanulás elég fontos, az iskolában embert nevelnek belőle és legalább négyes tanuló legyen a fiam” (Htsz₁).

Az egyik hazai szakember a tanulással összefüggésben a kötelességvállalásra való hajlamot emelte ki:

„Tudja a kötelességét, hogy tanulnia kell, hasznos tagnak kell lenni a társadalomnak” (Hszig₇), míg egy másik hazai akadémia szakmai vezetője a koncentráció fejlesztését hangsúlyozta:

„Az iskolában is teljesíteni kell, az iskolai fegyelmet, koncentrációt a pályán is hasznosítani tudják a játékosok” (Hszig₁).

Sportolói oldalról inkább hazai részről hangzottak el eltérő vélemények. Az alapintelligencia megszerzéséről beszélt az egyik játékos:

„Ne bukjon meg, legyen egy alapintelligenciája, ne hülye gyereket neveljen a klub” (Hsp₂), míg egy másik labdarúgó a tanulás és a sport összeegyeztetését említette:

„Nagyon fontos, hogy meglegyen a kettő közti egyensúly” (Hsp₁).

45. táblázat: Az interjúalanyok kulcsfogalmainak csoportonkénti kiemelése

	Profi játékosválas	Edzők szakmán túli tevékenységei	Mérkőzésen való szereplés	Család szerepe	Tanulás jelentősége
ÖSSZES	pozitív jellemvonás	ismeretszerzés a játékosról erről a területről is	heti edzés- teljesítmény és hozzáállás	nélkülözhetetlen	oda kell rá figyelni, mert nincs garancia a sportkarrierre
Hazai	rengeteg edzőmunka	tudjon a baráti társaságáról,	szakmai alapon	nyugodt, kiegyensúlyozott háttér	legalább érettségi
Határon túli	magas követelmények	tudjon a problémákról beszélni	csak az edzés, hogy teszi oda magát a gyerek	nevelésben jelent sokat	legyen „B”-terv
Szakmai vezetők	mentalitás	nekünk is kell nevelni	teljesítmény edzésen	stabil háttér	motivált a tanulásban, jobb a sportban
Szülők	kitartás	csak a szakmai munka nem elég	képesség és hozzáállás	maximális támogatást kell adni	jó hatással van a sportra
Sportolók	edző szakmai munkája	beszélni kell róla	heti munka	motivációt adnak	pályán kívül legyen opció
U19	önbizalom	sok téma kerüljön elő	heti edzőmunka	mindenben támogassanak	építeni a pályán kívüli életet
U17	alázat	bizalmas kapcsolat legyen	szakmai alapon	fontos a támogatásuk	legyen szakmája
U16	sokat edzeni	problémákat ismerni	akarat	biztos háttér	közbe jöhet sérülés
U15	sok gyakorlás	kollégiumot ellenőrizze	heti munka	sok segítség legyen	érettségi miatt

4.7 A szabályozó dokumentumok szerepe

4.7.1 Köznevelési feladatellátás elemzése

Az államilag elismert labdarúgó sportakadémiák a köznevelési feladatellátás típusa alapján három kategóriába kerülhetnek. Az I. kategóriába tartozó sportakadémiák fenntartanak középiskolát és kollégiumot, a II. kategóriájú akadémiák kollégiumot működtetnek, és együttműködési megállapodást kötnek egy köznevelési intézménnyel a tanulmányi kötelezettségek teljesítése érdekében, III. kategóriába tartozó akadémiák együttműködési megállapodást kötnek azzal a köznevelési intézménnyel, amellyel a sportoló tanulói jogviszonyban áll és/vagy kollégiumi ellátást biztosít a tanulmányi kötelezettségek teljesítése alatt. A kategóriákba való besorolás nem jelent rangsort, a köznevelési lehetőségekből eredő elszámolást segíti (Marczinka, 2021).

Az akadémiák köznevelési feladatellátást vizsgálva elmondható (46. táblázat), hogy mindhárom kategóriába sorolhatóak intézmények. Három hazai akadémia (1–3.) tart fenn iskolát és kollégiumot, míg a többiek (4–10.) együttműködési megállapodással biztosítják a sportolók számára a tanulmányi kötelezettség lehetőségét. Utóbbiak között négy intézmény (4; 6; 8; 10.) működtet kollégiumot, közülük három akadémiáé (6; 8; 10.) nem köznevelési intézményként funkcionál. Két hazai (5; 7.) és egy határon túli akadémia (9.) együttműködési megállapodással biztosítja a kollégiumi ellátást.

46. táblázat: Köznevelési feladatellátás típusai a labdarúgó akadémiák vonatkozásában

	Saját fenntartású középiskola	Egyéb fenntartású középiskola	Saját fenntartású kollégium	Saját fenntartású kollégium, de nem oktatási intézmény	Egyéb fenntartású kollégium
1. hazai akadémia	igen	nem	igen	nem	nem
2. hazai akadémia	igen	nem	igen	nem	nem
3. hazai akadémia	igen	nem	igen	nem	nem
4. hazai akadémia	nem	igen	igen	nem	nem
5. hazai akadémia	nem	igen	nem	nem	igen
6. hazai akadémia	nem	igen	nem	igen	nem
7. hazai akadémia	nem	igen	nem	nem	igen
8. határon túli akadémia	nem	igen	nem	igen	nem
9. határon túli akadémia	nem	igen	nem	nem	igen
10. határon túli akadémia	nem	igen	nem	igen	nem

4.7.2 A fiatal labdarúgók nevelési alapelveinek, értékeinek, célkitűzéseinek dokumentumai

A dokumentumok vizsgálata során arra kerestem a választ, hogy a labdarúgók számára megfogalmazott nevelési alapelvek, értékek, célkitűzések milyen tárhelyeken találhatóak meg az akadémiákon. A vizsgálat összegzése alapján megállapítható (47. táblázat), hogy egy kivétellel minden akadémia rendelkezik valamilyen, a nevelési cél- és feladatrendszerrel tartalmazó dokumentummal, melyeknek a típusai azonban heterogének.

A köznevelési intézmények alapidokumentumainak formai és tartalmi elemeit az alábbi rendeletek tartalmazzák:

- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI a rendelet nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról,
- 59/2013. (VIII. 9.) EMMI rendelet a Kollégiumi nevelés országos alapprogramjának kiadásáról.

A *saját fenntartású középiskolák* (1–3.) pedagógiai programjai a jogszabályoknak megfelelően egyaránt tartalmazzák az oktatási és a nevelési programokat. Egy akadémia (1.) nevelési célkitűzései nem csak a labdarúgókra irányulnak, mert nem sportoló diákok számára is van lehetőség az iskolai tanulmányok folytatására, míg a másik kettő utánpótlás központ (2–3.) nevelési értékeit csak a sportolók számára fogalmazza meg.

A többi akadémia játékosai (4–10.) *egyéb fenntartású intézményekben* próbálják teljesíteni tanulmányi kötelezettségüket, ebből következően az intézmények nevelési programja (kivéve a 7. mint sportiskola) nem különböztetik meg a sportolókat a nem sportolóktól.

Saját fenntartású kollégiumot négy akadémia működtet (1–4.). Kettő közülük (1; 4) külön kollégiumi pedagógiai programmal rendelkezik, a másik két intézménynek (2–3.) ugyanez a dokumentuma a saját középiskolai pedagógiai program külön fejezetében található, mert itt a középiskola és a kollégium nem különálló köznevelési intézmények.

Két *saját fenntartású, de nem köznevelési intézményként működő kollégiumnak* (8; 10) van nevelési alapelveket tartalmazó dokumentuma, Házirend és Viselkedési Szabályzat elnevezéssel.

Egyéb fenntartású kollégiumok (5; 7; 9.) a középiskolákhoz hasonlóan a pedagógiai programjaikban nem fogalmazzák meg külön nevelési célokat a sportolók számára.

Több *akadémia vezetősége* (1; 4., 5–6; 8–10.) a pedagógiai programoktól függetlenül, saját elképzelés alapján fogalmazta meg a pedagógiai alapelveiket olyan *dokumentumokban*, melyek a sportolók viselkedésével, magatartásával szemben támasztott követelményeket tartalmazzák. Ezek a dokumentumok elnevezésükben, formai és tartalmi jellegzetességükben eltérést mutatnak.

Egy akadémia (7.) kivételével minden intézmény rendelkezik legalább egy saját pedagógiai szemléletet tükröző olyan dokumentummal, mely fiatal játékosokra vonatkozó nevelési célokat, elveket, értékeket tartalmaz. Noha különböző megnevezéssel és eltérő formai, tartalmi jegyeket tükrözve, de minden egyes dokumentumban fellelhető utalás a sportolók viselkedésével, magatartásával összefüggő elvárásokra. Közös bennük, hogy az intézmények a viselkedésre vonatkozó követelményeket nem csak a pályára, hanem azon kívüli területekre is kiterjesztik, valamint a legtöbb tehetséggondozó központ – az adott dokumentumban – az iskolai tanulmányi követelmények teljesítését érintő elvárásokat is rögzít.

Azonban az eltérő formai és tartalmi minőség miatt a dokumentumok heterogén képet mutatnak. A saját középiskolai és kollégiumi pedagógiai programok tartalmazzák a jogszabályokban előírt szerkezeti egységeket. A kutatás szempontjából kiemelésre érdemes a küldetésnyilatkozat, amely a köznevelési intézmények „ars poetica”-ját prezentálja, a középiskolák vonatkozásában pedig a nevelési program, amely tartalmazza a nevelő-oktató munka alapelveit, értékeit, céljait, feladatait, eszközeit és eljárásait, a személyiségfejlesztéssel kapcsolatos feladatokat, valamint a nevelési célokat magában foglaló helyi tantervet is. A kollégiumok esetében külön rész foglalja össze az intézmény alapelveit, értékeit, célkitűzéseit, s egy másik releváns egységben, a kollégiumi cél- és feladatrendszerben található a nevelési feladatok összegzése. Az egyik hazai klub (5.) vezetősége által összeállított, jogszabályokat nélkülöző dokumentumában inkább az oktatási és a szociális terület kap nagyobb hangsúlyt, a nevelési célokról kevés szó esik: „Az egyesület komplex tehetséggondozásához hozzátartozik a labdarúgás szakmai oktatásán túl az iskolai tanulmányi eredmények nyomon követése és értékelése. Fontos, hogy az akadémiáról érettségizett, nyelveket beszélő fiatalok kerüljenek ki.” Egy másik hazai akadémia (6.) a játékos viselkedéshez köthető etikai normákra hívja fel a figyelmet szintén jogszabályi háttér nélküli „kódexében”: „A [játékos] mindennapi viselkedésével a klubban, az egyesületen kívül, a pályán, és a csapatot érintő közös rendezvényeken köteles pozitív példát mutatni.” Egy határon túli intézmény (8.) kollégiumi „Házirendben” foglalja össze a tanulók számára a tanulást, viselkedést érintő elvárásait, amelyek „Az általános rendelkezések”, a Tanulói jogok”, a Kollégisták kötelességei”, a „Fegyelmi rendszer” fejezetekben találhatóak. Külön említést érdemel, hogy Magyarországon alkalmazott jogszabályi háttért használnak fel, azonban ez így nem tekinthető a határon túli köznevelési rendszerben hivatalos leírásnak. Egy másik határon túli akadémia (10.) szintén a kollégiumához kapcsolva „Viselkedési szabályzatában” rögzíti nevelési attitűdjét, melynek fókuszában a sportolók viselkedési normái és iskolai kötelezettségei vannak, azonban ez az egyesület nem a helyi oktatási-, hanem a helyi sporttörvény 40. szakaszával összhangban alkotta meg saját dokumentumát. A harmadik nem magyarországi utánpótlás-központ (9.) „Játékoskódex”-ében összegzi neveléshez köthető elvárásait: „Minden

játékos saját viselkedésével és fellépésével – mind az iskolában, mind a játéktéren, illetve a nyilvánosság előtt – reprezentálja saját magát, családját, csapatát és a futballklubot egyaránt”. Ez a dokumentum nem vesz figyelembe sem oktatással, sem sporttörvénnyel összefüggő jogszabályt.

47. táblázat: Labdarúgó akadémiák oktatási-nevelési programjainak dokumentumai

	Saját fenntartású középiskola	Egyéb fenntartású középiskola	Saját fenntartású kollégium	Saját fenntartású kollégium, de nem köznevelési intézmény	Egyéb fenntartású kollégium	Akadémia-vezetőség önálló dokumentuma
1. hazai akadémia	pedagógiai program	nem	pedagógiai program	nem	nem	Etikai kódex
2. hazai akadémia	pedagógiai program	nem	pedagógiai program	nem	nem	nem
3. hazai akadémia	pedagógiai program	nem	pedagógiai program	nem	nem	nem
4. hazai akadémia	nem	pedagógiai program	pedagógiai program	nem	nem	Etikai kódex
5. hazai akadémia	nem	pedagógiai program	nem	nem	pedagógiai program	Oktatási és szociális részleg programja
6. hazai akadémia	nem	pedagógiai program	nem	nem	nem	Eljárási rend, etikai kódex
7. hazai akadémia	nem	pedagógiai program	nem	nem	pedagógiai program	nem
8. határon túli akadémia	nem	pedagógiai program	nem	Házirend	nem	Házirend
9. határon túli akadémia	nem	pedagógiai program	nem	nem	pedagógiai program	Az akadémia szabályzata, játékos kódex
10. határon túli akadémia	nem	pedagógiai program	nem	Viselkedési szabályzat	nem	Viselkedési szabályzat

5. MEGBESZÉLÉS

A kutatás újszerűségét egyfelől a hazai és határon túli akadémiák összehasonlítása, másfelől a tehetséggondozás folyamatában részt vevő minden jelentős szereplő – edző, szülő, sportoló – adatgyűjtésbe történő egyidejű bevonása jelenti.

A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló tényezők eredményei

A válaszadók kiemelt szerepet tulajdonítanak a *sportolás során megnyilvánuló pozitív jellemvonásoknak, a labdarúgással eltöltött órák számának, a család pszichés és erkölcsi támogatásának*, valamint a sportolók *életvitelének* és kevésbé gondolják fontosnak a *sporton kívüli jellemvonásokat, az utánpótlás-bajnokságban elért eredményeket, az iskolai tanulmányi eredményeket és a profi szerződést.*

Számos tanulmány támasztja alá, hogy a fiatal sportolók felnőttkori teljesítményoptimumának eléréséhez és megalapozásához nem elég egy-egy adottság magas szintű megléte és fejlesztése, több tényező is nagy befolyással bír. Az ifjú labdarúgó tehetségek fejlesztése komplex folyamat, melynek során a belső és a külső összetevőkre egyaránt figyelmet kell fordítani (Csáki és mtsai, 2013a; Kiss és mtsai, 2015; Meylan és mtsai, 2010; Williams és Franks, 1998).

Az edzők, a szülők és a sportolók a belső tényezők közül a *sportolás során megnyilvánuló pozitív jellemvonásoknak* tulajdonítottak a legnagyobb jelentőséget, melyet Kozéki (1987) is alátámaszt tanulmányában, ugyanakkor a *sporton kívüli jellemvonásoknak* kisebb értéket adtak. A válaszadók fontosnak gondolták még a *technikai készségek, a kognitív tényezők és a kondicionális képességek* magas szintű elsajátítását, ami azt is jelenti, hogy egyetértenek abban, miszerint a játékind intelligencia, a kreativitás – az erőnléttel és akár a cselező, fejelő képességekkel kiegészülve – hatásosabban járul hozzá a kiemelkedő sportolói teljesítmény eléréséhez, mely összefüggést Williams és Davis (1995) vizsgálata is megerősíti.

A csoportok úgy vélik, hogy szakmai téren legfőképpen a *labdarúgással eltöltött órák számának* köszönhetően érhetőek el sikerek, ami azt is jelenti, hogy a sportolók is tisztában vannak a nagyobb számú edzés és az egyénileg külön elvégzett feladatok jelentőségével. *Az utánpótlás-bajnokságban elért eredmények* relevanciáját elutasítja minden vizsgálatban szereplő személy, ami arra utal, hogy tudatában vannak annak a ténynek, miszerint az utánpótlásban elért sikerek nem jelentenek garanciát a felnőttkori karrier beteljesülésére. A kapott eredmények alapján elmondható, hogy az edzők kiemelték *az edző pedagógiai felkészültségét*, s ez alátámasztja Kis (2004) gondolatait, miszerint az edzői szerep nem kerekedhet felül a pedagógiai szerepen.

A család pszichés és erkölcsi támogatása magas értékeket mutatott, ami azt is jelenti, hogy a család szerepe kifejezetten meghatározó mind az elsődleges szocializációban, így a sportszocializációban is, mind a sport gyakorlati támogatásában, amelyet Kay (2004) kutatási eredményei is megerősítenek. Ezzel szemben az adatközlők az iskolai tényezőknek, mint a *képességeknek megfelelő iskolai tanulmányi eredménynek és az iskolai tanulmányi eredménynek* nem tulajdonítanak olyan lényeges szerepet, azonban a szakirodalomban ellentétes nézetek egyaránt megfogalmazódnak a tanulással kapcsolatban, miszerint az iskolai teljesítmény sem nélkülözheti a kitartás, az erőfeszítés meglétét, valamint az iskola nevelőereje révén segíti a személyiség fejlődését (Kozéki, 1987; Biróné, 2004).

Az életvitel és a klubnál tapasztalható inspiráló, támogató környezet, mint külső tényezők kerültek előtérbe. Több szerző is megemlíti (Botár és mtsai, 2004; Gritz-Győry, 2018) az életmód fontosságát a sportolókkal összefüggésben, kiemelve az egészségtelen táplálkozási szokások káros hatását. A megkérdezettek azt az álláspontot képviselik, hogy a külső tényezők felnőttkor előtt megkötött *profli szerződés minimálbérrel és kialakított magasabb bérrel* nem segíti a fiatal labdarúgó bevalását.

A játékosok sporton kívüli életére vonatkozó edzői tevékenység kérdéskör eredményei

A vizsgálat eredményeiből kiindulva elmondható, hogy a válaszadók az edzők nevelői attitűdjével kapcsolatban azt tapasztalták, hogy az edzők felhívják tanítványaik figyelmét a *kötelességtudó feladatvégzés* fontosságára és *foglalkoznak labdarúgóik magatartásával, viselkedésével*. A tehetséggondozás egyúttal nevelési folyamat is. Az eredményes sportpályafutás kialakulása ugyanis bizonytalanabbá válik a gyakorlatban is megvalósuló tudatos edzői nevelői attitűd nélkül (Kis, 2004). A csoportok úgy vélik, hogy van olyan - az egészséges életmódhoz köthető - állítás is, melyre kellő figyelmet fordítanak az edzők, megfelelően *figyelnek a gyerekek időjárásnak megfelelő öltözetére*. A válaszadók – köztük maguk az edzők is – úgy gondolják, hogy tanítványaik iskolai tanáraikkal való kapcsolataink érdemes lenne javítani, hiszen a gyerekek viselkedésformájukról és az iskolai feladatokhoz fűződő viszonyukról – mint sporton túli területről – több információt gyűjthetnének be. Aalberg és Saether (2016) tanulmányukban kiemelik a labdarúgás és az iskolai tanulmányi elvárások teljesítésének összhangját, valamint a sportolók tanulmányi eredményeinek az edzők általi tudatos követését. Hasonló szemléletről ír Budavári (2007) is, aki szerint az edzők pedagógiai hatalmuk révén hatással lehetnek a versenyzőik tanulmányi kötelezettségeik teljesítésére.

A játékos mérkőzésen való szereplésére vonatkozó edzői döntéseket befolyásoló tényezők szerepe kérdéskör eredményei

Az edzők, a szülők, és a sportolók álláspontja alapján elmondható, hogy a sportszakmai tényezők dominanciája kimagasló, amit az *edzésen nyújtott teljesítmény, az edzésmunkához való hozzáállás, az edzésen mutatott magatartás-állítások* magas értékei mutatnak, tehát a válaszadók úgy gondolják, hogy az edzők ezen tényezők révén hoznak döntést, hogy kinek biztosítsanak több vagy kevesebb játéklehetőséget a mérkőzéseken. A sportszakmán túli szférát jelentősen alacsony értékkel jellemezték, különösen vonatkozik ez az *iskolai magatartásbeli problémára* és a *képességekhez mérten gyenge tanulmányi eredményre*. Kiemelésre érdemes e két utóbbi változó tekintetében, hogy a sportolók szignifikánsan elutasítják az edzőkkel és a szülőkkel ellentétben. Minden bizonnyal a sportolók körében kevésbé ismert az a tény, hogy az iskola – mint sporton kívüli terület – jó lehetőséget kínál egyes személyiségjegyek fejlesztésére, melyet megerősít Eccles és Wigfield (2000) is tanulmányukban, miszerint az oktatási intézmények viselkedésmintát mutatnak a diákok felé, amely hozzájárulhat a sportoló teljesítményének növekedéséhez.

A fiatal játékosok nevelt személyiséggé válását befolyásoló sportszakmán túli tényezők eredményei

Sorrendben az *edzővel való tisztelettudó magatartást, az edzésen való pontos megjelenést, az egyesület egyéb alkalmazottaival való tisztelettudó magatartást* és a *csapatársakkal való tisztelettudó magatartást* jelölték kiemelkedőnek a válaszadók a nevelt személyiséggé válás folyamatában. Az eredményből kitűnik, hogy a megfelelő magatartásformák mindenki számára jelentőséggel bírnak, különösen, ha azok a sporttevékenységhez kapcsolódnak. Ezzel összefüggésben érdemes számba venni azt, hogy több szakirodalom viszont azt emeli ki (Biróné, 2011; Gombocz, 2004), miszerint a sporttevékenység megfelelő terep a sportoló személyiségének fejlesztésére, azonban ez nem önmagától működő folyamat és nem is elég a teljes személyiség kialakítására, valamint tartósan jó sporteredményt produkálni csak koncentrált, összeszedett, azaz nevelt személyiség képes (Gombocz, 2004). Az iskolára vonatkozó összetevők a sor végén helyezkednek el, az adatközlők nem tulajdonítanak különösebb jelentőséget az *iskolai érdemjegy a teljesítményt tükrözze a labdarúgók esetében is* és a *labdarúgók iskolai tanulmányi követelményeik azonosak legyenek a nem labdarúgó társaikkal* komponenseknek. Az eredmények tükrében megállapítható, hogy a megkérdezettek azon az állásponton vannak, hogy a fiatal labdarúgók könnyítéseket kapjanak a tanulás során támasztott követelmények teljesítésében, ezzel szemben (Biróné, 2011) azt hangsúlyozza, hogy a sportolás révén megszerzett eredményeket más

szférában is hasznosítsák a fiatal sportolók, s ennek a közvetítése a tanítványok felé az edzők feladatai közé sorolható.

Az utánpótlás labdarúgó edzők pályafutásának sikerességét befolyásoló tényezők eredményei

A sikeres edzői pályafutás vonatkozásában az edzők és a szülők jelentős szempontként tekintenek *a labdarúgás technikai, taktikai képzésének*, valamint *a labdarúgás koordinációs és kondicionális képesség fejlesztésének ismereteire*, amit a magas átlagértékek bizonyítanak. A fent említett komponensek a sportszakmai tényezők relevanciáját erősítik meg, ugyanakkor árnyaltabbá teszi azt az eredményt, hogy az edzők komoly jelentőséget tulajdonítanak *a pedagógiai, pszichológiai ismereteknek is*, ami illeszkedik a korábbi szakirodalmi eredményekhez. Rábai (2018) tanulmányában konstatálja, hogy a magyar akadémiákon a szakmai munkát irányítók a fiatalabb korcsoportok esetében tartják inkább fontosabbnak az edzők pedagógiai végzettségét, idősebbeknél a pedagógiai érzék kerül előtérbe. Van Rossum (2001) szerint a nevelési feladatok sikeres megvalósításához az edzők sportszakmán túli pedagógiai-pszichológiai ismereteinek a tárházát is érdemes bővíteni.

A személyes tapasztalok hasznossága

Az interjúk során a válaszadók mindegyike elmondott legalább egy-két pozitív jellemvonásokhoz köthető fogalmat **a profi játékosvá válás** tekintetében, s egyértelműen kifejezték, hogy pozitív személyiségbeli tulajdonságok nélkül a játékosok nem tudják kihozni a legtöbbet a pályafutásukból. Ezen kívül úgy gondolták, hogy a magas színvonalúan kialakított infrastruktúra, valamint az edzők szakmai felkészültsége egyaránt nélkülözhetetlen tényezők. A válaszok között megjelennek más vélemények is, van, aki a családi háttér, mások a kognitív képességek vagy a csapattársak szerepét tartják jelentőségteljesnek.

Az interjúalanyok kiemelték, hogy az edzők és tanítványaik számára egyaránt előnyös, ha **az edzők figyelemmel kísérik a sporton kívül is a játékosaik tevékenységeit**, ismeretekkel rendelkeznek a játékosok családjának szociokulturális helyzetéről, tudnak az iskolai életükről, előmenetükről. A válaszadók egyértelművé tették, hogy az edzők a neveléssel kapcsolatos feladatokat nem nélkülözhetik munkájuk során, hiszen nem csak sportolót, hanem embert is nevelnek. Az edzők úgy vélik, szükség van részükről a nevelői szerepre, azonban a szülők azt az álláspontot képviselik, hogy csak egy bizonyos szintig mélyüljön el az edző a gyerekek magánéletében, különösen a családban meglévő kohézió tárgyában.

Eklatáns véleményt fogalmaztak meg a megkérdezettek a fiatal labdarúgók *mérkőzéseken való szereplésének lehetőségéről*. Első helyre tették a játékosok heti sportszakmai teljesítményét, vagyis azt javasolják, hogy ez legyen a döntő érv, amikor az edző kijelöli a játékosokat a mérkőzésre. Elenyésző azoknak a válaszadóknak a száma, akik a sporton túli területeken történt eseményeket is bevonják a döntésbe. A válaszok alapján elmondható, hogy kevesen gondolják azt, hogy az edzők bátran alkalmazzák a büntetést – mint nevelési módszert – a labdarúgók mellőzésére a mérkőzéseken.

A családi környezet – mint első nevelési helyszín – a gyerekek pszichoszociális fejlődésében meghatározó tényező (Czeizel, 1997; Gombocz, 2010). Minden interjúalany kiemelte, hogy a család támogatása nélkül nagyon nehézé válhat a tehetséges gyerekek karrierjének kiteljesedése. A legtöbb szülő részéről inkább a pszichés támogatás kap hangsúlyt, míg az edzők annak adtak hangot, hogy a túlzott szülői odafigyelés a szakmai munkába való beleszólást eredményezheti, ami azonban akár gátolhatja is a tehetséggondozás eredményességét.

Az iskolai tanulmányok terén a középfokú végzettség megszerzésének a fontosságáról a válaszadók többsége tett említést. A témával kapcsolatban legfőképpen azt a véleményt preferálták, hogy az iskolai tanulmányok sikeres befejezése a fiatal labdarúgók számára egy sikeres karrier utáni időszakra – vagy egy kevésbé eredményes pályafutás helyett – lehetőséget teremt egy kiegyensúlyozott, boldog, konstruktív életvitel folytatására, illetve kialakítására. Ezen túl néhány szakmai vezető és szülő is kiemelte a tanulás és a sport jótékony hatású interakcióját.

A szabályozó dokumentumok egységessége és útmutatása

A köznevelési intézmények pedagógiai programjai, melyek az oktatási-nevelési célokat, feladatokat tartalmazzák, tartalmilag nagyon közel állnak egymáshoz, hiszen adott jogszabályok mentén készítették el azokat az intézmények vezetői. Abban mutatkozik meg heterogenitásuk, hogy bizonyos egységek egyes dokumentumokban szűkebben, másutt pedig bővebben jelenítik meg az abban megfogalmazott irányelveket. Jóval nagyobb formai és tartalmi eltérések fedezhetőek fel azokban a dokumentumokban, melyek elkészítése nem jogszabályok mentén valósult meg. E kiadványok esetében az egységes felépítésről nem igazán beszélhetünk, színvonaluk messze elmarad a köznevelési intézmények pedagógiai programjaitól. Ezt a megállapítást erősíti meg Fenyő és Rábai (2020) tanulmánya, miszerint az akadémiák többsége saját elgondolásuk alapján tesz eleget a pedagógiai kötelezettségének.

Hipotézisek igazolása

A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló tényezők eredményei

(H₁): Feltételezem, hogy az edzők, a sportolók és a szülők értékei alapján a szakmai tényezők szerepe elsődleges.

A hipotézis csak részben bizonyult helyesnek, mivel a szakmai tényezők esetében a *labdarúgással eltöltött órák száma, az edző motivációs bázisa, hozzáállása és szakmai tudása* – faktorok mellett, a belső tényezők vonatkozásában a *pozitív jellemvonások a sportolás során, a technikai készség* és a *kognitív tényezők* átlagos értékei is magasnak bizonyultak

A játékosok sporton kívüli életére vonatkozó edzői tevékenység kérdőív eredményei

(H₂): Feltételezem, hogy az edzők, a sportolók és a szülők úgy gondolják, hogy az edzők kevésbé követik a sportolók egészséges életmódjával és iskolai oktatásával összefüggő tényezőket.

A feltételezés elfogadható, mert az edzők nevelői attitűdjéhez kapcsolható tényezők – mint a *feladatok kötelességtudó elvégzése és foglalkozik a labdarúgó magatartásával, viselkedésével* kérdések – kapták a legmagasabb átlagpontokat.

A játékos mérkőzésen való szereplésére vonatkozó edzői döntéseket befolyásoló tényezők szerepe kérdéskör eredményei

(H₃): Feltételezem, hogy az edzők, a sportolók és a szülők azt az álláspontot képviselik, hogy az edzők az edzésen tapasztalt magatartás- és tevékenységformák alapján hozzák meg a döntéseiket.

A hipotézis beigazolódtott, mert az az edzők, a sportolók és a szülők a sportszakmai tényezőkhöz köthető *az edzésen nyújtott teljesítmény, az edzőmunkához való hozzáállás és az edzésen mutatott magatartás- állításokat* jellemezték a legmagasabb értékkel.

A fiatal játékosok nevelt személyiséggé válását befolyásoló sportszakmán túli tényezők eredményei

(H₄): Feltételezem, hogy az edzők, a szülők és a sportolók a sporttal – de nem mint szakmai feladattal – összefüggő állításokat gondolják a legrelevánsabb tényezőknek.

Az edzővel és a csapattársakkal való tiszteletudó magatartás és az edzésen való pontos megjelenés-állításokhoz hasonlóan magas átlagértékeket kapott az *egyesület egyéb alkalmazottaival való tiszteletudó magatartás* válasz is, **így a feltételezés csak részben tekinthető bizonyítotttnak.**

Az utánpótlás labdarúgó edzők pályafutásának sikerességét befolyásoló tényezők eredményei

(H₅): Feltételezem, hogy az edzők és a szülők leginkább szakmai és edzésméleti ismereteket emelnek ki.

A hipotézis helytállónak bizonyult, mert az edzők és a szülők *a labdarúgás technikai és taktikai képzsének ismereteit* értékelték a legmagasabb átlagértékkel.

A mért változók tekintetében

(H_{6a}): Feltételezem, hogy a különbség van az edzők, a szülők és a sportolók értékei között.

A hipotézis csak részben bizonyult helyesnek, mivel a következő tíz esetben nem volt statisztikailag kimutatható különbség az edzők, a sportolók és a szülők véleménye között. A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló tényezők kérdéskör tekintetében a belső faktorok esetében *a pozitív jellemvonások a sportolás során*, a szakmai tényezőknél *a labdarúgással eltöltött órák száma*, a családhoz és iskolához köthető tényezők vonatkozásában *a család pszichés támogatása*, mely válaszok átlagos értékei a legmagasabbnak is bizonyultak. Az egyéb külső tényezők esetében *az inspiráló, támogató környezet a klubnál*, *a szerencse- vagy sors-faktor* és *a profi szerződés minimálbérrel*. Az edzői tevékenység a játékosok sporton kívüli életére vonatkozó kérdéskörnél *a figyel az időjárásnak megfelelő öltözetre*, az edző döntését befolyásoló tényezők szerepe a játékos mérkőzésen való szereplésére vonatkozó kérdőív esetén *az edzőmunkához való hozzáállás*, *az edzésen mutatott magatartás-változók*, valamint a fiatal játékosok nevelt személyiséggé válását befolyásoló sportszakmán túli tényezőkkel kapcsolatban *az edzővel való tisztelettudó magatartás* válasznál nem volt szignifikáns különbség.

(H_{6b}): Feltételezem, hogy különbség van a hazai és határon túli edzők, szülők és sportolók értékei között.

A hipotézis csak részben elfogadható, mivel a hazai és a határon túli edzők, szülők és sportolók válaszáinak Likert-skálás értékei alapján hét esetben nem volt szignifikáns különbség. A sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló tényezők kérdéskör tekintetében a belső faktorok esetében *a testösszetétel*, az egyéb külső tényezőknél *a szerencse- vagy sors-faktor*, míg az edzői tevékenység játékosok sporton kívüli életére vonatkozó kérdőívénél *a feladatok kötelességtudó*

elvégezése, foglalkozik a labdarúgó magatartásával, viselkedésével és figyel az időjárásnak megfelelő öltözetre-változók esetében volt csak statisztikailag kimutatható különbség. Ez a különbség megfigyelhető még az edző döntését befolyásoló tényezők szerepe a játékos mérkőzésen való szereplésére vonatkozó kérdéskör esetén *az edzőmunkához való hozzáállás*, valamint a fiatal játékosok nevelt személyiséggé válását befolyásoló sportszakmán túli tényezők összefüggésben *az edzővel szembeni tiszteletudó magatartás* válaszok tekintetében.

(H_{6c}): Feltételezem, hogy különbség van a hazai és a határon túli azonos korosztályok értékei között.

A hipotézis csak részben bizonyult helytállóknak, mivel a sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló tényezők vonatkozásában csupán huszonnyolc, az edzői tevékenység játékosok sporton kívüli életére vonatkozó kérdéskörnél kilenc, az edző döntését befolyásoló tényezők szerepe a játékos mérkőzésen való szereplésére vonatkozó kérdéskör esetén tizenegy, míg a fiatal játékosok nevelt személyiséggé válását befolyásoló sportszakmán túli tényezőknél egy esetben található statisztikailag kimutatható különbség.

Az érintettek tapasztalatai

(H₇): Feltételezem, hogy az edzők, a szülők és a sportolók az interjúk során eltérő véleményeket fogalmaznak meg a szakmai és a sporton túli szférában.

A feltételezés csak részben tekinthető bizonyítottknak, mivel a szakmai és a sporton túli területet érintő kérdésekben egyaránt találhatóak azonos vélemények. *Az utánpótláskorú labdarúgók profi játékosná válásával kapcsolatban* az interjúalanyok mindannyian kiemelték a *mentalitás, hozzáállás* tulajdonságokat, míg *az edzők a játékosok szakmán túli tevékenységével kapcsolatban* úgy vélik, hogy *az edzőknek pedagógiai feladataik* is vannak a képzési folyamatban. A válaszadók egyöntetűen úgy gondolják, hogy amikor a *mérkőzésen csapatba állítja az edző a játékosát*, a *heti edzésteljesítmény* mindig számít, megerősítették a családi támogatás releváns szerepét az *eredményes sportpályafutás megalapozásában*, valamint egyetértés mutatkozott közöttük abban is, hogy az *iskolai követelményeket* sem szabad másodrangú tényezőkként kezelni.

A szabályozó dokumentumok lényegi elemei

(H₈): Feltételezem, hogy az akadémiák oktatási-nevelési céljait tartalmazó dokumentumok formai és tartalmi felépítése heterogén.

A feltételezés bizonyítottnak tekinthető, mivel csupán négy akadémia rendelkezik saját maga által készített pedagógiai programmal, melyek azonos jogszabályi háttérrel rendelkeznek. Két akadémia saját fenntartású kollégiumához köthető dokumentumot hozott létre, további három intézményben az akadémia vezetősége által megfogalmazott és megszerkesztett kiadvány jelenti a pedagógiai kötelezettségvállalást, míg egy utánpótlás-központ nem készített írásbeli dokumentumot.

Eredmények gyakorlatban történő hasznosulása

Az eredmények alapján az akadémiák vezetőinek azt javasolom, hogy 16 éves kor alatt a játékosokkal még ne kössenek profi szerződést.

Az edzőknek érdemes a szakmai feladatokon túli szférában több időt eltölteni a tanítványaik körében a róluk megszerzett ismereteik kiszélesítése érdekében. Megfelelő alkalom erre a közös színház- és mozilátogatás, egyéb sportesemények megtekintése vagy a kollégiumi életükbe való betekintés.

A szülők és a labdarúgók egyaránt igénylik az edzők részéről a tanulásra való odafigyelést, ami alátámasztja a sporttal felerősített nevelői hatás jelentőségét az iskolai tevékenység terén. Ezáltal javaslatként megfogalmazható, hogy az edzők követeljék meg játékosaitól a képességeiknek megfelelő tanulmányi eredményt, a tanárokkal és iskolatársakkal szembeni tisztelettudó magatartást.

A fiatal labdarúgók a tanulással ellentétben motiváltabbak a sportolás terén, ezáltal az edzők a játékosok csapatba állítása során ne negligálják teljes mértékben az iskolai eseményeket, úgy pozitív hatást gyakorolhatnak a labdarúgók iskolai kötelezségeinek teljesítésére.

A fiatal játékosok nevelt személyiséggé válásának vonatkozásában az iskolai követelményeknek való megfelelés nemcsak a be nem teljesült sportkarrier esetén értékelődik fel, hanem segítségül szolgálhat a későbbi sportsikerek megalapozásához azáltal, hogy olyan személyiséghez köthető tulajdonságok – mint az akaratra, erőfeszítésre, áldozathozatalra való hajlam, feladat iránti elköteleződés, elhivatottság – kialakuljanak. E gondolatmenet közvetítésére megfelelő alkalmat teremthetnek az edzőképzés pedagógiai témájú kurzusai, majd az akadémiai edzők révén megtartott szülői értekezletek és a játékosokkal való csapatmegbeszélések.

A sikeres edzői pályafutás tekintetében az eredmény rámutat arra, hogy az edzők komoly figyelmet fordítsanak a nevelési módszerek tanulmányozására, kiválasztására abban a kontextusban, hogy a szakmai és a pedagógiai-pszichológiai tényezők hogyan lehetnek együttesen hatékonyak és hatásosak a fiatal labdarúgók képzésében.

A kutatási eredmények alapján a labdarúgó-utánpótlás edzőkben megerősödhet az a szemlélet, hogy a pedagógiai tevékenységet a sportszakmai területen és az azon túli szférákban is megéri alkalmazni, mert ennek hiányában nem tudják teljeskörűen megalapozni a rájuk bízott tanítványok felnőttkori optimális teljesítményének az elérését.

Javaslom, hogy az akadémiák vezetői közvetítsék edzőik számára, hogy pedagógiai eszköztáruk bővítése és használata hozzásegíti őket a sikeres edzői pályafutáshoz, ami nem az utánpótláskorban elért sikerekben, hanem tanítványaik eredményes sportpályafutásában mutatkozik meg.

A dokumentumok vonatkozásában érdemes átgondolni azon akadémiák vezetőinek, ahol a köznevelési intézmények nem saját fenntartásúak, hogy az általuk korábban elkészített nevelési folyamatokhoz köthető dokumentumaik formai és tartalmi jellemzőit a pedagógiai programok jogszabályai alapján alakítsák át, ezáltal egységesebbé válhatnak az akadémiák nevelési alapelvei, céljai, feladatai.

A vizsgálat korlátai, további kutatási irányok

A vizsgálat fókuszába kiemelt labdarúgó akadémiák kerültek (alacsonyabb minősítésű akadémiák is működnek), ugyanis nem volt cél az általánosítás. Az első osztályú bajnokságoknak a kiválasztott hét akadémia a folyamatos résztvevője. A határon túli területekről csak a magyarlakta régiókban működő intézményeket vontam be a kutatásba.

További kutatási irányként megfogalmazható a már bevált és nem bevált labdarúgók, a profi és az amatőr labdarúgó múlttal, az eltérő szakirányú végzettséggel rendelkező edzők, a közép- és felsőfokú végzettséggel rendelkező szülők tapasztalatainak egymással való összevetése, valamint a magyartól eltérő sporthagyománnyal és kultúrával rendelkező országok elismert labdarúgó-akadémiáinak bevonása a kutatás folyamatába.

6. ÖSSZEFOGLALÁS

Jelen kutatás keretein belül a magyarországi és a határon túli fiatal labdarúgók tehetséggondozásának jellemzőit a pedagógiai tényezők oldaláról vizsgáltam. Céлом az volt, hogy a hazai és a határon túli edzők, szülők, sportolók, valamint a korosztályok közötti hasonlóságokat és különbségeket elemezzem. Hét Magyarországon és három határon túl (Románia, Szlovákia, Szerbia) működő labdarúgó akadémiát vontam be a kutatásba. Az akadémiákon dolgozó edzők ($n_e=100$), az ott pallérozódó fiatal labdarúgók ($n_f=614$) és szüleik ($n_{sz}=411$) kerültek a mintába. A sportolók négy korcsoportot (U-15, U-16, U-17, U-19) képviselnek.

A tehetséggondozáshoz köthető pedagógiai jellegű kérdéskörök állításainak megismeréséhez az általam elkészített, előmérésen korábban tesztelt kérdőívet alkalmaztam. Az adatok bővítéséhez hozzájárultak a félig strukturált interjúk. Az akadémiák nevelési alapelveinek, értékeinek és célkitűzéseinek a megismerése érdekében dokumentumelemzést végeztem. Az eredmények bemutatására leíró statisztikát, az edzők, a szülők, a sportolók és a korosztályok közötti hasonlóságok és különbségek megállapítására ANOVA-tesztet és kétmintás T-próbát alkalmaztam. Többváltozós diszkriminancia-analízist végeztem annak meghatározására, hogy leginkább mely változók alapján különböznek egymástól a hazai és határon túli edzők, szülők, sportolók, valamint a korosztályok.

A sikeres felnőtt labdarúgóvá válás kérdéskör elemzése után megállapítható, kiemelt helyet foglal el *a sportolás során megnyilvánuló pozitív jellemvonások és a labdarúgással eltöltött órák száma*. A játékosok sporton kívüli életére vonatkozó edzői tevékenység kérdéskör vizsgálatát követően elmondható, hogy az edzők hangsúlyt fektetnek *a sportolók kötelességtudó feladatvégzésére és foglalkoznak azok magatartásával, viselkedésével*. A játékos mérkőzésen való szereplésére vonatkozó edzői döntéseket befolyásoló tényezők szerepe kérdéskör elemzése után az állapítható meg, hogy a legmagasabb értéket a *szakmai tényezők* kapták, leginkább befolyásoló tényező *az edzésen nyújtott teljesítmény, az edzőmunkához való hozzáállás és az edzésen mutatott magatartás*. A fiatal játékosok nevelt személyiséggé válását befolyásoló sportszakmán túli tényezők eredményei szerint, az *edzővel való tiszteletudó magatartás és az edzésen való pontos megjelenés* átlagértékei emelkedtek ki. Az edzők pályafutásának sikerességét befolyásoló tényezők elemzése alapján elmondható, hogy *a labdarúgás technikai és taktikai képzésének ismeretei* a legmagasabb átlagértékkel bírnak. Az interjúk alatt megfogalmazott válaszok megerősítették, hogy legfőképpen a *pozitív személyiségbeli tulajdonságok* befolyásolják a tehetséggondozás sikerességét. A dokumentumelemzés rávilágított arra, hogy az akadémiák pedagógiai rendszereinek dokumentálása kevésbé egységes, jellemzően a *saját elképzeléseik révén összeállított nevelési célok és feladatok* dominálnak a megírt kiadványokban.

7. SUMMARY

The research examined the characteristics of talent management of young football players in Hungary and abroad from the point of view of pedagogical factors. My aim was to analyse the similarities and differences between coaches, parents, athletes and age groups in Hungary and in the Hungarian speaking areas of neighboring countries. I studied seven football academies in Hungary and three across the border (in Romania, Slovakia, and Serbia). The sample consisted of coaches working at the academies ($n_c=100$), young footballers ($n_f=614$) and their parents ($n_p=411$). The athletes belong to four age groups (U-15, U-16, U-17, U-19).

The questionnaire I had prepared and tested earlier in the pilot was used to discover the attitudes to statements on pedagogical topics related to talent management. Semi-structured interviews contributed to the data collection. To gain insight into the educational principles, values and objectives of the academies, I conducted a document analysis. Descriptive statistics were used to present the results, and ANOVA tests and two-sample T-tests were used to determine similarities and differences between coaches, parents, athletes and age groups. Multivariate discriminant analysis was conducted to determine the variables that most differentiate coaches, parents, athletes, and age groups in Hungary and abroad.

Analysing the factors impacting if a young athlete becomes a successful adult footballer, *positive personality traits demonstrated while doing sport* and the *number of hours spent playing football* proved to be of particular importance. Examining the questionnaire conducted among coaches on the players' life outside of sport, it can be concluded that coaches place emphasis on the *dutiful performance of athletes* and pay attention to *their behaviour and conduct*. The questionnaire on the role of factors influencing coaches' decisions to let a footballer play in a match revealed that the highest score was given to *professional factors*, with the most influential factors being *performance in training*, *attitude to training* and *behaviour during training*. The analysis of the factors beyond sport influencing the development of the young players' personality showed *respectful attitude towards the coach* and *arriving punctually at the training* as factors with outstanding mean scores. The study of the factors influencing the success of coaches' careers indicated that *knowledge of technical and tactical training in football* had the highest mean scores. The responses given in the interviews confirmed that it is mainly *positive personality traits* that influence the success of talent development. The document analysis revealed that the educational systems of academies is not documented consistently, and the *educational objectives and tasks*, usually *drafted based on their own ideas*, dominated the publications.

IRODALOM

- Aalberg, R. R., Saether, S. A. (2016) The Talent Development Environment in a Norwegian top-level football club. *Sport Science Review*, 25: 3-4, 159-182.
- Aidman, E.V., Schofield, G. (2004) Personality and individual differences in sport. In T. Morris, & J. Summers (Eds.), *Sport psychology: theory, applications and issues* (2nd ed.) (2247). Milton: Wiley.
- Allport, G., W. (1998) *A személyiség alakulása*. Kairosz Kiadó, Budapest.
- Alsaker, F., D., Flammer, A. (1999) *The adolescent experience: European and American adolescent in the 1990s*. Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Andorka, R. (2006) *Bevezetés a szociológiába*. Osiris Kiadó Kft., Budapest.
- Atkinson, R., C., Atkinson, R., L., Smith, E., E., Bem, D.,J., Nolen-Hoeksema, S. (2001) *Pszichológia*. Osiris Kiadó, Budapest.
- Atkinson, R.,C., Hilgard, E. (2005) *Pszichológia*. Osiris Kiadó Kft., Budapest.
- Bagdy, E., Mirnics, Zs., Császár, N. (2012) Labdarúgók pszichológiai szűrése és fejlesztése. In: Kurimay, T., Faludi, V., Kárpáti, R. (szerk). *A sport pszichológiája*. Magyar Pszichiátriai Társaság Oriold és Társai Kiadó, Budapest, 123–145.
- Bagdy, E., Kövi, Zs., Mirnics, Zs. (2014) *A tehetség kibontakoztatása*. Helikon Kiadó, Budapest.
- Bagdy, E. (2020) *A személyiség titkai*. Kulcslyuk Kiadó, Budapest.
- Bauer, G. (2001) *Lehrbuch Fussball*. BLV Verlagsgesellschaft mbH, München.
- Baumann, S. (2006) *Csapatpszichológia*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs.
- Bábosik, I. (1991) *A nevelés folyamata és módszerei*. Leopárd Könyvkiadó, Budapest.
- Bábosik, I. (1999). *A nevelés elmélete és gyakorlata*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- Bábosik, I. (2004) *Neveléelmélet*. Osiris Kiadó, Budapest.
- Balogh, L., Mező, F., Kormos, D. (2011) *Fogalomtár a Tehetségpontok számára*. Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége. Budapest.
- Balogh, L. (2014) A pedagógus és a szülő együttműködésének gyakorlati aspektusai. In: Balogh, L., Bolló, Cs., Dávid, I., Tóth, L., Tóth, T. (szerk.), *A pedagógusok, szülők együttműködése és a kollégiumok szerepe a tehetségfejlesztésben*. Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, Budapest, 134–193.
- Berndt, T., J., Keefe, K. (1995) Friend's influence on adolescent's adjustment in school. *Child Development*, 66., 1312–1329.
- Bicskei, B. (1998) *Utánpótláskorú labdarúgók felkészítése*. Paginarum Kiadó, Budapest.
- Biróné, Nagy E. (szerk.) (2004) *Sportpedagógia*. Kézikönyv a testnevelés és sport pedagógiai kérdéseinek tanulmányozásához. Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs.

- Biróné, Nagy E. (szerk.) (2011) Sportpedagógia. Dialóg Campus Kiadó, Pécs. [Kézirat.]
- Bognár J., Trzaskoma-Bicsérdy G., Révész L., Géczi G. (2006) A szülők szerepe a sporttehetség-gondozásban. *Kalokagathia*, 44, 1–2. 86–95.
- Bognár, J., Géczi, G., Révész, L., Trzaskoma-Bicsérdy, G., Koltai, M., Vincze, G. (2009) Magyarországi csapatsportok tehetség-kiválasztásának összehasonlítása. In: Bognár J. (szerk.) *Tanulmányok a kiválasztás és a tehetséggondozás köréből*. Magyar Sporttudományi Társaság, Budapest, 237–248.
- Bognár, J. Csáki, I. (2020) Kiemelt akadémiai rendszer labdarúgónak véleménye a sportágválasztásról, sikerességről és az edzői szerepekről. *Magyar Pedagógia* 120:3, 229–246.
- Bognár, J., Kiss Z. (2020) Nevelés a labdarúgásban. In: Csáki I. – Takács M. (szerk.) *Labdarúgás és tudomány*. PRO-KVÓTA 2004 Nonprofit Kft., Puskás Akadémia, 319–366.
- Bognár, J., Kiss, Z., Déri, D., Csáki, I. (2021) Labdarúgó akadémiasok sporton kívüli tevékenységei. *Educatio*, 30: 4. 703–712.
- Boronyai, Z. (2022) Sport a gyermekkorban – pedagógiai szempontok. In: Goschi, G., Pálvölgyi, Á. (szerk.), *Dobbantó. A sportpszichológia tankönyve I. Sport és Lélek – Sportpszichoterápiás Egyesület*. Budapest, 404–416.
- Botár, Z., Frenkl, R., Kereszty, A., Mohácsi, J. (2004) *Egészségtan, Sportegészségtan*. SE Testnevelési és Sporttudományi Kar, Budapest.
- Brown, J., Fenske, M. (2010) *The Winner's Brain*. Da Capo Press, Cambridge.
- Brown, J. D. (2011) Likert items and scales of measurement? *JALT Testing & Evaluation SIG Newsletter*. March 15 (1), 10–14.
- Budainé, Cs., Y. (2019) Az edző és a sportoló tevékenységének sportpedagógiai megközelítése. In: Hamar, P., Mocsai, L. (szerk.), *A sportpedagógia szakmódszertani kérdései*. Testnevelési Egyetem, Budapest, 51–81.
- Budavári Á. (2007) *Sportpszichológia*. Medicina Könyvkiadó Zrt., Budapest.
- Campbell, R. (2001) *Nehéz évek*. Harmat Kiadó, Budapest.
- Carver, C. S., Scheier, M. F. (2006) *Személyiségpszichológia*. Osiris Kiadó Kft, Budapest.
- Chelladurai, P., Saleh, S. D. (1980) Dimensions of Leader Behavior in Sports: Development of a Leadership Scale. *Journal of Sport Psychology*, 2, 34–45.
- Cole, M., Cole, S. R. (2006) *Fejlődéslélektan*. Osiris Kiadó Kft., Budapest.
- Côté, J. (2002): Coach and peer influence on children's development through sport. In: Silva, M. J., Stevens, D. (szerk.): *Psychological foundations of sport*. Allyn and Bacon, Boston. 520–540.
- Czeizel, E. (1997). *Sors és tehetség*. FITT IMAGE/Minerva Kiadó, Budapest.

- Csáki, I., Bognár, J., Trzaskoma-Bicsérdy, G., Zalai, D., Mór, O., Révész, L., Géczi G. (2013a). A sportágválasztás, a tehetséggondozás és az edző-sportoló kapcsolat vizsgálata elit utánpótláskorú labdarúgók körében. *Magyar Sporttudományi Szemle*, 14: 3 (55) 9–16.
- Csáki, I., Bognár, J., Révész, L., Géczi, G. (2013b) Elméletek és gyakorlatok a tehetséges labdarúgó kiválasztásához és bevalásához. *Magyar Sporttudományi Szemle*, 14: 1 (53) 12–18.
- Csikszentmihályi, M., Larson, R. (1984) *Being adolescent. Conflict and growth in the teenage years*. Basic Books, New York.
- Csikszentmihályi, M., Rathunde, K., Whalen, S. (2010) *Tehetséges gyerekek – Flow az iskolában*. Nyitott könyvműhely, Budapest.
- Csonka, Cs. (1995). *Pedagógia*. Országos Közoktatási Szolgálató Iroda. Budapest.
- Dávid, I., Fülöp, M., Pataky, N., Rudas, J. (2014). *Stressz, megküzdés, versengés, konfliktusok*. Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetség, Budapest.
- Deci, E. L., Ryan, R. M. (1985) *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. Plenum, New York
- Duró, Zs. (2007). *Tehetségfejlesztés a családban*. Codex Print Kft, Budapest.
- Eccles, J.S., Wigfield, A. (2000) Schoolin, s influences on Motivation and Achievement. In: Danziger, S. H., Waldfogel, J.(ed.): *Securing the Future: Investing in Children from Birth to College*. Russel Sage Foundation, New York. 153–181.
- Falus, I., Ollé, J. (2008) *Az empirikus kutatások gyakorlata*. Nemzeti Tankönyvkiadó Zrt., Budapest.
- Feldhusen, J. F., Jarwan, F. A. (1993) Identification of gifted and talented youth for educational programs. In Heller, K. A., Mönks, F. J., Passow, A.H. (Eds.), *International Handbook of Research and Development of Giftedness and Talent*. Pergamon, Oxford. 233-252.
- Fenyő, I., Rábai, D. (2020) Labdarúgó akadémiák pedagógiai programjának elemzése. *Neveléstudomány* 30 (2) 57–77.
- Fisher, L.A., Larsen, E.K., Bejar, M.P., Shigeno, T.C. (2019) A heuristic for the relationship between caring coaching and elite athlete performance. *International Journal of Sports Science and Coaching*. 14 (2): 126–137.
- Fügedi, B., Bognár, J., Kovács, T., L, (2019) A szülői minta szerepe a sportolási szokásokban és a testnevelés megítélésében *Az Eszterházy Károly Egyetem tudományos közleményei* (46. köt.). *Tanulmányok a sporttudomány köréből = Acta Universitatis de Carolo Eszterházy Nominatae. Sectio Sport*, 46., 47–55.
- Gagné, F. (1999) Is There Light at the End of the Tunnel? *Journal for the Education of the Gifted*, 22: 231.

- Galicza, J. (1981) *Tekintély és alkotás a pedagógusmunkában*. Tankönyvkiadó, Budapest.
- Gardner, H. (1983) *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*. A subsidiary of Perseus Book, New York
- Géczi, G., Révész, L., Bognár, J., Vincze, G., Benczenleitner, O. (2005). Talent and talent development in sport: The issue of five sports. *Kalokagathia*, 43 (3), 113–123.
- Gombocz J. (1994) *Sportedzők nevelőmunkája Magyarországon – a szakirodalom és egy empirikus vizsgálat tükrében*. [Kézirat.] 168–170.
- Gombocz J. (2004a) A testnevelő tanár és az edző pedagógiai szerepe. In: Biróné, Nagy E. (szerk.) *Sportpedagógia. Kézikönyv a testnevelés és sport pedagógiai kérdéseinek tanulmányozásához*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs. 147–171.
- Gombocz J. (2004b) Sport és erkölcsi nevelés. *Mester és Tanítvány*, 1: 115–125.
- Gombocz, J. (2008) *Sportolók nevelése. A pedagógia és a sportpedagógia alapkérdései*. ÖTM, Budapest.
- Gombocz, J. (2010) *Sport és nevelés*. Balaton Akadémia Kiadó, Keszthely.
- Gombocz, J., Gombocz, G. (2006). Utánpótláskorú sportolók véleménye edzőjükről (Az ideális és reális edző képe 14-16 éves kosárlabdázó fiúk ítéleteiben). *Kalokagathia*, 1-2, 76-85.
- Gritz-Györi, Zs. (2018) *Egészségfejlesztés*. Műszaki Könyvkiadó Kft., Piliscsév.
- Gucciardi, D. F., Gordon, S., Dimmock, J. A. (2008) Towards an Understanding of Mental Toughness in Australian Football. *Journal of Applied Sport Psychology*, 20, 261–281.
- Gyarmathy, É. (2011) *A tehetség. Fogalma, összetevői, típusai és azonosítása*. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest.
- Gyömbér, N., Kovács, K. (2012) *Fejben dől el. Sportpszichológia mindenkinek*. Noran Libro Kiadó, Budapest.
- Gyömbér N., Kovács K., Ruzits É. (2016) *Gyereklélek sportcipőben*. Noran Libro Kiadó, Budapest.
- Heller, K., A. (1991) (ed.) *Begabungsdagnostik in der Schul- und Erziehungsberatung, [Identification of Gifted Students]*. Huber Bern.
- Herpainé Lakó, J., Simon, I., Á., Nábrádi, Zs., Müller A. (2017) Családok sportolási szokásainak szocioökonómiai hátterére. *Képzés és gyakorlat*. 15 (4).
- Hetyei, L. (2016) *Magyarok a labdarúgó Európa-bajnokságokon*. Aposztróf Kiadó, Budapest.
- Jánosa, A. (2011) *Adatelemzés SPSS használatával*. ComputerBooks Kiadó Kft., Budapest.
- Jowett, S., Cockerill, I. M. (2003) Olympic medallists' perspective of the athlete-coach relationship. *Psychology of Sport and Exercise*. 4., 313–331.
- Kasuba, M. (2018) Az edző-sportoló kapcsolat egy labdarúgó akadémián. *Educatio*, 27 (1), 121–128.

- Kay, T. (2004) The family factor in sport: A review of family factors affecting sports participation. Driving up participation: The challenge for sport.
- Kehl, D. (2012): Mintaelemszám tervezés Likert-skálás lekérdezések esetén klasszikus és bayesi keretek között; Doktori értekezés; PTE KTK, Pécs.
- Kelemen, L. (1984) Pedagógiai pszichológia. Tankönyvkiadó, Budapest.
- Keményné, Vincze M. (1990) Serdülőkorúak tanulási motivációja. [Egyetemi doktori értekezés], József Attila Tudományegyetem, Szeged.
- Kis, J. (2004) A testnevelés és sporttudomány pedagógiai alapjai. Fitness Kft, Budapest.
- Kiss, G. (2009) A sport szervezeti keretei, személyi és tárgyi feltételei. In: Szatmári Z. (szerk.) Sport, életmód, egészség. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1008–1057.
- Kiss, Z. (2012) A felcsúti, a győri és a st. pölteni labdarúgó kollégiumok működése és közoktatási szerepeik összehasonlítása. [Szakdolgozat.] Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Budapest.
- Kiss, Z., Fózer-Selmeci, B., Csáki, I., Bognár, J. (2015) Bentlakó labdarúgó-korosztályok pszichés-mentális jellemzői. Mentálhigiéne és Pszichoszomatika. 4, 331–347.
- Kiss, Z., Csáki, I., Fózer-Selmeci, B., Bognár, J. (2017). Elit labdarúgó-akadémia utánpótlás-játékosai személyiségdimenzióinak összehasonlító vizsgálata nem sportolókkal. Testnevelés, Sport, Tudomány. 2., 1–2., 49–54.
- Kiss, Z., Bognár, J. (2018). Fiatal labdarúgók bevalását befolyásoló nevelési tényezők: egy kiemelt akadémia döntéseinek tanulságai. In: Endrődy-Nagy O., Fehérvári A. (szerk.), Innováció, kutatás, pedagógusok. Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesülete, Budapest, 103–119.
- Kiss Z., Csáki I., Bognár J. (2019) Magyar és határon túli bentlakásos labdarúgó akadémia sajátosságai az edző szerepe és jellemzői tekintetében. Különleges Bánásmód, 5 (2). 7–18.
- Kiss, Z., Csáki, I., Bognár, J. (2021) A fiatal labdarúgók személyiségét és pályafutását befolyásoló tényezők vizsgálata a szülők és az edzők véleményének tükrében. In: K. Nagy., E. és Zagyváné, Szűcs I. (szerk.) Kihívások és megoldások a XXI. század pedagógiájában. Magyar Tudományos Akadémia Miskolci Területi Bizottsága, Eger, 221–230.
- Kiss, Z. (2021) Utánpótláskorú labdarúgók akadémiai neveléséhez köthető tényezők vizsgálata edzők véleményének tükrében: országhatár és végzettség a fókuszban. In: Medovarszki, I. (szerk.) (2021) Tantárgy-pedagógiai kaleidoszkóp 2021. Magánkiadás, Békéscsaba.
- Koltai, M., Bognár, J. (2009) Az együttműködés és versengés jellegzetességei a magyar női röplabdázásban sikeres edzők szemszögéből. Kalokagathia, 47–48: 4–1, 79–98.
- Kozéki, B. (1983) A fegyelmezett személyiség kialakítása. Tankönyvkiadó, Budapest.
- Kozéki, B. (1987) Morálitás, jellemfejlesztés. Tankönyvkiadó, Budapest.

- Kozéki, B. (1989) *Hogy hű lehessen önmagához*. Tankönyvkiadó, Budapest.
- Kozma, T. (1994) *Bevezetés a nevelésszociológiába*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- Kulcsár, É. (2004) A serdülőkorú fejlődés pszichológiai jellemzői. *Iskolapszichológia*, 29. ELTE PPK Tanárképzési és -továbbképzési Központ, Budapest, 1–76.
- Kun, I., Tóth, L. (2010) Tehetség a labdarúgásban. *Magyar Sporttudományi Szemle*, 11 (41): 37–41.
- Laki, Á., Kósa, L., Kéri, P., Ihász, F., Szabó, A. (2020) Kognitív képességek vizsgálata fizikai aktivitás során, sportolók körében. *Magyar Sporttudományi Szemle*, 21: 4 (86) 39–46.
- Larsen, C. H., Alfermann, D., Christensen, M. K. (2012) Psychosocial Skills in a Youth Soccer Academy: A Holistic Ecological Perspective. *Sport Science Review*, 21: 3–4, 51–74.
- Larsen, C. H., Storm, L. K., Saether, S. A., Pyrdol, N., Henriksen, K. (2020) A world class academy in professional football: The case of Ajax Amsterdam. *Scandinavian Journal of Sport and Exercise Psychology*, 6. 33–43.
- Lénárt, Á. (szerk.) (2002) *Téthelyzetben. Sportpszichológiáról edzőknek és versenyzőknek*. Országos Sportegészségügyi Intézet, Budapest.
- Lindner, K. J., Kerr, J. (2001) Predictability of sport participation motivation from metamotivational dominances and orientations. *Personality and Individual Differences*, 30, 759–773.
- Lukács, L. (2006) *Pszichológiai mérések I.*, <https://docplayer.hu/818124-Mlsz-nupi-zankai-utanpotlas-labdarugo-tabor-2006.html>. [Letöltve: 2022. 02. 01.]
- Luxbacher, J. (2003) Soccer practice games. *Human Kinetics*, Champaign.
- Mageau, G. A., Vallerand, R. J. (2003) The coach-athlete relationship: A motivational model. *Journal of Sport Sciences*, 21. 883–904.
- Makszin, I. (2012) *A testnevelés elmélete és módszertana*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs.
- Malina, R.M., Cumming, S.P., Kontos, A.P., Eisenmann, J.C., Ribeiro, B. (2005) Maturity-associated variation in sport-specific skills of youth soccer players aged 13-15 years. *Journal of Sport Sciences*, 23: 5. 515–522.
- Marczinka, T. (szerk.) (2021) *Labdarúgó-sportakadémiai kézikönyv. Labdarúgó Módszertani Központ, Felcsút*.
- Matolcsi, Á. (1988) Az Eysenck-féle személyiség kérdőív (EPQ) felnőtt változatának hazai adaptációja. In: Mérei Ferenc, Szakács Ferenc (szerk.): *Pszichodiagnosztikai Vademecum*. I. Explorációs és biográfiai módszerek, tünetbecslő skálák, kérdőívek. 2. rész. Tankönyvkiadó, Budapest, 270–282.

- Meylan, C., Cronin, J., Oliver, J., & Hughes, M. (2010) Talent Identification in Soccer: The role of maturity Status on physical, physiological and technical characteristics. *International Journal of Sport Science and Coaching*, 5: 4. 571–592.
- Mészáros, I., Németh, A., Pukánszky, B. (2005) *Neveléstörténet*. Osiris Kiadó, Budapest.
- Mező, F. (2004) *A tehetség tanácsadás kézikönyve*. Tehetségvadász Stúdió – Kocka Kör Tehetseggondozó Kulturális Egyesület, Debrecen.
- Mirnic, Zs. (2006) *A személyiség építőkövei*. Bölcsész Konzorcium, Budapest.
- Mizsér, A. (2018) *Sportháromság*. Mediabook Kiadó, Budapest.
- Moshman, D. (1998) Cognitive development beyond childhood. In Damon, W. (Ed.) *Handbook of child psychology: Volume 2: Cognition, perception, and language*. Hoboken, NJ, US: John Wiley & Sons Inc, 947–978.
- Mönks, F. J., Ypenburg, I. H. (1998) *A nagyon tehetséges gyerekek*. Akkord Kiadó, Budapest.
- Myers, N.D., Vargas – Tonsing, T.M., & Feltz, D.L. (2005) Coaching efficacy in intercollegiate coaches: Sources, coaching behavior, and team variables. *Psychology of Sport and Exercise*, 6: 129–143.
- Nagy, L.-né (2019). A neveléstudomány és az egészségfejlesztés kapcsolata In: Feith, H., J., Falus, A. (szerk.). *Egészségfejlesztés és nevelés*. Akadémiai Kiadó Zrt., Budapest, 52–59.
- Nagy, S. (2001) *Együtt a gyerekekért*. Animula Kiadó, Budapest.
- Nádori, L. (2009) Gondolatok a sporttehetségről, kiválasztásról, nevelésről. In: Bognár J. (szerk.) *Tanulmányok a kiválasztás és a tehetséggondozás köréből*. Magyar Sporttudományi Társaság, Budapest, 237–248.
- N. Kollár, K. (2017) Normaalakulás, engedelmesség és csoporthoz igazodás. In. N. Kollár, K., Szabó, É. (szerk.): *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve, II. kötet*. Osiris Kiadó, Budapest, 200–201.
- Oláh, Zs. (2009) A motoros teljesítmény összetevői, motoros tesztrendszerek. In: Szatmári Z. (szerk.) *Sport, életmód, egészség*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 543–573.
- Orosz, R. (2010) *A sporttehetség felismerésének és fejlesztésének alapjai*. Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, Budapest.
- Orosz, R., Bíró, Zs. (2009) *A siker kapujában*. Kék Bolygó Tehetségpont, Debrecen.
- PFLA (2018) *Puskás Ferenc Labdarúgó Akadémia Kollégium Pedagógia Programja*. https://www.pfla.hu/downloads/dokumentumok/Puskas_Ped_progr_2018.pdf [Letöltve: 2021. 02. 01.]
- Paulsen, F. (1972) *Az akarat nevelése*. Tankönyvkiadó, Budapest.
- Piirto, J. (1999) *Talent children and adults. Their development and education*. Prentice- Hall, New Jersey.

- Platts, C. (2012) Education and welfare in professional football academies and centres of excellence: A sociological study. University of Chester PhD thesis. Forrás: <https://chesterrep.openrepository.com/cdr/bitstream/10034/253657/35/chris+platts.pdf>
- Rábai, D. (2018) Lila-fehér mezben – egy fővárosi és egy vidéki labdarúgó akadémia neveléstudományi megközelítésű vizsgálata, összehasonlítása. *Iskolakultúra*, 3–4: 66–76.
- Rábai, D. (2019) Labdarúgó akadémisták pedagógiai fókuszú, pilot jellegű kérdőíves vizsgálata. *Magyar Sporttudományi Szemle*, 80, 28–35.
- Rábai, D. (2020) Edző-játékos kapcsolat jellemzői a fővárosi és vidéki labdarúgó akadémiákon. *Magyar Sporttudományi Szemle*, 21. 2 (84) 12–20.
- Ranschburg, J. (2009) *Jellem és jellemtelenség*. Saxum Kft., Budapest.
- Ranschburg, J. (2013) *Személyiségünk titkai*. Saxum Kft., Budapest.
- Reilly, T., Williams, M.A., & Richardson, D. (2003) Identifying talented players. In T. Reilly & M.A. Williams (Eds.), *Science and soccer* (2nd ed.) Routledge, London, 307–326.
- Renzulli, J. (1978) *The Enrichment Triad Modell: A guide for developing defensible program for diftd and talented*. Creative Learning Press
- Révész L., Géczi G., Bognár J., Tóth L. (2005) A sporttehetség megközelítési módjai. *MAGYAR EDZŐ: MÓDSZERTANI ÉS TOVÁBBKÉPZŐ FOLYÓIRAT* 2005/4: 5–8.
- Révész, L., Bognár, J., Géczi Gábor (2007) Kiválasztás, tehetség és pedagógiai értékek az úszásban. *Új Pedagógiai Szemle*, 4. 45–53.
- Révész, L., Bognár, J., Csáki, I., Trzaskoma-Bicsérdy, G. (2013) Az edző-sportoló kapcsolat vizsgálata az úszás sportágban. *Magyar Pedagógia* 113: 1. 53–72.
- Rossmann, E. D. (1987) *Verhaltenskonzepte für das sportliche Training von Jugendlichen*. Verlag K. Hoffmann, Schorndorf.
- van Rossum, J. H. A. (2001) Talented in dance: the Bloom Stage Model revisited in the personal histories of dance students. *High Ability Studies*, 12, 181–197.
- Rókusfalvy Pál (1981) *Sportpszichológia*. Sport Kiadó, Budapest.
- Rózsa, S., Kő, N., Oláh, A. (2006) Strukturált személyiség-kérdőívek. In: Rózsa Sándor, Nagybányai Nagy Olivér, Oláh Attila (szerk.): *A pszichológiai mérés alapjai*. Bölcsész Konzorcium, Budapest, 221–255.
- Sántha, K. (2009) *Bevezetés a kvalitatív pedagógiai kutatás módszertanába*. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest.
- Sántha, K. (2012) Numerikus problémák a kvalitatív megbízhatósági mutatók meghatározásánál. *Iskolakultúra* (3), 64–73.
- Sántha, K. (2015) *Trianguláció a pedagógiai kutatásban*. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest.

- Serfőző, M. (2017) Az iskola mint szervezet. In: N. Kollár, K. – Szabó, É. (szerk): Pedagógusok pszichológiai kézikönyve, II. kötet. Osiris Kiadó, Budapest.
- Sinclar, D., Dangerfield, P. (1998) Human growth after birth. Oxford University Press, New York.
- Sternberg, R. J., Davidson, J. E. (1986). Conceptions of giftedness: a map of the terrain. In Sternberg, R. J., Davidson, J. E. (Eds.) Conceptions of giftedness. Cambridge University Press, Cambridge. 3-20.
- Szatmári Z. (2009) Az edző-sportoló kapcsolat a konfliktusok tükrében. In: Bognár, J. (szerk.): Tanulmányok a kiválasztás és a tehetséggondozás köréből. Magyar Sporttudományi Társaság, Budapest, 142–155.
- Szebenyi, P-né, Nyirkos, T. (1986) A személyiségközpontú világnézeti nevelés módszerei. Tankönyvkiadó, Budapest.
- Szepes, M. (2002) A mindennapi élet mágiája. Édesvíz Kiadó, Budapest.
- Székely, M. (2017) Érettségi mintatételek és témakörök vázlata testnevelésből. Maxim Könyvkiadó, Szeged.
- Szilágyi, V. (1996) A serdülő és ifjúkor. In: Geréb Gy. (szerk.): Pszichológia. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. 255–284.
- Szokolszky, Á. (2004) Kutatómunka a pszichológiában. Osiris Kiadó, Budapest.
- Tannenbaum, A., J. (1983) Gifted Children. Psychological and educational perspectives. Macmillan, New York.
- Townsend, J. (2012) Kamaszhatárok. Harmat Kiadó, Budapest.
- Tóth, L. (2005) Pszichológia a tanításban. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen.
- Trzaskoma-Bicsérdy, G., Bognár, J., Révész, L., & Géczi, G. (2007) The Coach-Athlete Relationship in Successful Hungarian Individual Sports. International Journal of Sports Science and Coaching 2.4. 485–495.
- Turiel, E. (1998) The development of morality. In W. Damon and N. Eisenberg (Eds.), Handbook of child psychology (5th ed.), Vol. 3: Social, emotional, and personality development. Wiley, New York, 863–932.
- Vannai, J. (2019) Gyermeksport. Krea-Fitt Kft, Budapest.
- Varga, D. (2017) Képpen a gyermekkép: Labdarúgó edzők nézetei a mester és utánpótláskorú tanítványai kapcsolatáról. Magyar Sporttudományi Szemle, 71, 46–51.
- Varga, D., Kovács, E., Gombocz, J. (2018) Edzők gyermekfelfogása a magyarországi labdarúgó akadémiákon. Magyar Sporttudományi Szemle, 73, 44–50.
- Varga, Sz., Pikó, B. (2015) Társas és egyéni pszichológiai tényezők szerepe a serdülők rizikómagatartásában. Mentálhigiéné és Pszichoszomatika (16) 1, 35–54.

- Vass, M. (1990) A testkultúra értéke, ezek szerepe az emberi erőforrások fejlesztésében és újratermelésében. In: Gáspár L., Chrappán M. (szerk.), Az emberi erőforrások fejlesztése. „Körös” Print-Pack Kft., Pécs.
- Verheijen, R. (2000) Fussballkondition. Bfp Versand, Leer.
- Vincze, G., Bognár, J., Csáki, I., Géczi G. (2011) A labdarúgás szakmai elitje a sportág helyzetéről, fejlődési lehetőségeiről. Kalokagathia, Vol. 49. No. 2–4., 277–288.
- Williams, A. M., Davis, K. (1995) Declarative knowledge in sport: A byproduct of experience or a characteristic of expertise? *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 17: 259–275.
- Williams, A. M., Franks A. (1998) Talent identification in soccer. *Sport, Exer Inj*, 4: 159–165
- Zerényi, K. (2016) A Likert-skála adta lehetőségek és korlátok. *Opus et Educatio*, 3 (4), 470–478.

Internetes források

Rendeletek, jogszabályok

<https://303/2019>. (XII. 12.) Korm. rendelet a sportakadémiákról - Hatályos Jogszabályok Gyűjteménye (jogtar.hu) Utolsó letöltés: 2022.09.08.

<https://20/2012>. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról - Hatályos Jogszabályok Gyűjteménye (jogtar.hu) Utolsó letöltés: 2022.09.08.

<https://59/2013>. (VIII. 9.) EMMI rendelet a Kollégiumi nevelés országos alapprogramjának kiadásáról - Hatályos Jogszabályok Gyűjteménye (jogtar.hu) Utolsó letöltés: 2022.09.08.

Dokumentumok

https://pfla.hu/downloads/dokumentumok/Puskas_Ped_progr_2018.pdf Utolsó letöltés: 2022.09.10

<https://letenyeyiskola.hu/storage/n2EDGHXQJSp9CdmHtMEbAivSvTPF7dkJf8qrNBSW.pdf> Utolsó letöltés: 2022.09.10.

https://www.pfla.hu/downloads/dokumentumok/PFLA_Etikai_Kodex_2009.pdf Utolsó letöltés: 2022.09.10.

<https://illesakademia.hu/wp-content/uploads/2021/08/pedagogiai-program-2021.pdf> Utolsó letöltés: 2022.09.10.

http://www.fmla.hu/uploads/oth/pedagogiai_program_2020.pdf Utolsó letöltés: 2022.09.10.

<http://magyarfutballakademia.hu/#/tartalom/kollegium> Utolsó letöltés: 2022.09.10.

[https://www.egressy.info/img/oldalak/Iskolai_dokumentumok_\(kozvetetel\)/doc/Alapdokumentumok_4.pdf](https://www.egressy.info/img/oldalak/Iskolai_dokumentumok_(kozvetetel)/doc/Alapdokumentumok_4.pdf) Utolsó letöltés: 2022.09.10.

https://balashazy.unideb.hu/wp-content/uploads/2015/09/hivatalos-dokumentumok/szakmai_program_2022.pdf Utolsó letöltés: 2022.09.10.

<https://szistvan.hu/wp-content/uploads/2022/11/BGSZC-Szent-Istvan-Szakmai-Program.pdf>
Utolsó letöltés: 2022.09.10.

<https://csanadi-bp.edu.hu/docs/pedprogram.pdf> Utolsó letöltés: 2022.09.10

<file:///C:/Users/kiss.zoltan/Downloads/Pedag%C3%B3giai%20program%202018-3.pdf> Utolsó letöltés: 2022.09.10

<http://www.mag.ro/file.php?Zj0yOQ==> Utolsó letöltés: 2022.09.20.

<https://akademia.dac1904.sk/zobraz.asp?id=szabalyzat> Utolsó letöltés: 2022.09.20.

<https://sportsuli.sk/egyeb-dokumentumok> Utolsó letöltés: 2022.09.20.

https://sportsuli.sk/files/iskolank_belso_rendtartasa_0_0.pdf Utolsó letöltés: 2022.09.20.

<https://dunagro.sk/kollegium> Utolsó letöltés: 2022.09.20.

<https://www.fktsc.com/wp-content/uploads/2019/12/TSC-Labdar%C3%BAg%C3%B3-Akad%C3%A9mia-visleked%C3%A9si-szab%C3%A1lyzata.pdf> Utolsó letöltés: 2022.09.20.

<http://www.dositejbt.edu.rs/images/download/2022/pravilnik-gimnazija.pdf> Utolsó letöltés: 2022.09.20.

SAJÁT KÖZLEMÉNYEK JEGYZÉKE

1. **Kiss, Z.**, Fózer-Selmeci, B., Csáki, I., Bognár, J. (2015) Bentlakó labdarúgó-korosztályok pszichés-mentális jellemzői. *Mentálhigiéné és Pszichoszomatika* 16:(4), 331–347.
2. **Kiss, Z.**, Csáki, I., Fózer-Selmeci, B., Bognár, J. (2017) Elit labdarúgó akadémia utánpótlás játékosai személyiségdimenzióinak összehasonlító vizsgálata nem sportolókkal. *Testnevelés, Sport, Tudomány / Physical, Education, Sport, Science* 2:(1-2), 49–54.
3. Csáki, I., Szakály, Zs., Fózer-Selmeci, B., **Kiss, Z.**, Bognár, J. (2017) Psychological and Anthropometric Characteristics of a Hungarian Elite Football Academy's Players. *Physical Culture and Sport Studies and Research* 73:(1), 15–26.
4. **Kiss, Z.**, Bognár, J. (2018) Fiatal labdarúgók bevalását befolyásoló nevelési tényezők: Egy kiemelt akadémia döntéseinek tanulságai. In: Endrődy-Nagy, O., Fehérvári, A. (szerk.) *HERA Évkönyv V.: Innováció, kutatás, pedagógusok*. Budapest: Hungarian Educational Research Association 2018, 103–119.
5. **Kiss Z.**, Csáki, I., Bognár, J. (2019) Magyar és határon túli bentlakásos labdarúgó akadémia sajátosságai az edző szerepe és jellemzői tekintetében. *Különleges bánásmód* 5:2, 7–18.
6. Fózer-Selmeci B., Kocsis E. I., **Kiss Z.**, Hajdú A; Tóth, L. (2019) Utánpótláskorú (U-16) labdarúgók és vízilabdázók kognitív funkcióinak összehasonlító vizsgálata számítógépes pszichológiai eszközökkel. *Magyar Edző: Módszertani és Továbbképző Folyóirat* 2019/1, 52–54.
7. Fózer-Selmeci B., Kocsis E., **Kiss Z.**, Csáki I., Tóth L. (2019) The effects of computerized cognitive training on football academy players' performance. *Cognition Brain Behaviour: an Interdisciplinary Journal* 23:3, 209–229.
8. Bognár, J., **Kiss, Z.** (2020) Nevelés a labdarúgásban. In: Csáki, I., Takács, M. (szerk.) *Labdarúgás és tudomány*. Puskás Akadémia–Magyar Testnevelési Egyetem, Felcsút–Budapest, 319–366.
9. **Kiss, Z.**, Csáki, I., Bognár, J. (2021) A fiatal labdarúgók személyiségét és pályafutását befolyásoló tényezők vizsgálata a szülők és edzők véleményeinek tükrében. In: K. Nagy E., Zagyváné, Szűcs I. (szerk.) *Kihívások és megoldások a XXI. század pedagógiájában*.

Miskolc, Magyarország, Eger, Magyarország: Magyar Tudományos Akadémia Miskolci Területi Bizottsága, Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Líceum Kiadó (2021) 221–230.

10. Bognár, J., **Kiss, Z.**, Déri, D., Csáki, I. (2021): Labdarúgó akadémiások sporton kívüli tevékenységei. *Educatio* 30: 4, 703–712.
11. **Kiss, Z.** (2021): Utánpótláskorú labdarúgók akadémiai neveléséhez köthető tényezők vizsgálata edzők véleményének tükrében: országhatár és végzettség a fókuszban. In: Medovarszki, I. (szerk.) *Tantárgy-pedagógiai kaleidoszkóp: 2021 Pedagógiai, neveléstudományi és szakmódszertani tanulmányok.* Békéscsaba, Magyarország: Magánkiadás (2021), 161–170.
12. **Kiss, Z.**, Bognár, J., Déri, D., Csáki, I. (2022): Hazai és határon túli labdarúgó akadémiák utánpótlásedzőinek pedagógiai nézetei. *Magyar Sporttudományi Szemle*, 98, 26–33.
13. **Kiss, Z.** (2023): Akadémiai labdarúgók tehetséggondozása a nevelés oldaláról. Az Eszterházy Károly Egyetem tudományos közleményei. *Tanulmányok a sporttudomány köréből = Acta Universitatis de Carolo Eszterházy Nominatae. Sectio Sport.* (megjelenés alatt)

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Köszönetemet fejezem ki dr. habil. Bognár József egyetemi tanár úrnak, témavezetőmnek, lelkiismeretes, odaadó és támogató munkájáért. Már a doktori tanulmányom megkezdése előtt segítette kutató munkámat, javaslataival, tanácsaival jelentős mértékben járult hozzá disszertációm elkészítéséhez. Több évnyi közös munka eredményeként valósultak meg előadásaim és publikációim.

Köszönettel tartozom dr. Csáki István tudományos munkatársnak, társtémavezetőmnek, az adatfeldolgozás és a disszertációm elkészítése során nyújtott segítségéért.

Köszönöm Nagy Andreának az adatok bevitelével kapcsolatos gondos munkáját, valamint Szecsódi Zsoltnak a táblázatok szerkesztésében nyújtott segítségét.

Köszönöm a labdarúgó akadémiák vezetőinek, edzőinek, a fiatal labdarúgóknak és szüleiknek az adatfelvétel során tanúsított hozzáállásukat, segítőkészségüket.

Hálával tartozom családom tagjainak, akik folyamatosan mellettem álltak doktori tanulmányaim alatt, és egyben édesapám emléke előtt is tisztelgek az értekezés megírásával.

Végül köszönöm munkáltatómnak, a Puskás Ferenc Labdarúgó Akadémia vezetőségének, hogy munkahelyi kötelezettségeim mellett támogatták tudományos munkámat.

MELLÉKLETEK

- 1. melléklet:** Szülői tájékoztató és beleegyező nyilatkozat I.
- 2. melléklet:** Szülői tájékoztató és beleegyező nyilatkozat II.
- 3. melléklet:** Az edzői kérdőív
- 4. melléklet:** A szülői kérdőív
- 5. melléklet:** A sportolói kérdőív

1. melléklet: Szülői Tájékoztató és Beleegyező Nyilatkozat I.

Tisztelt Szülő!

Az Ön gyermeke egy tudományos kutatásban vesz részt, amelyet Dr. habil. Bognár József PhD (bognar.jozsef@uni-eszterhazy.hu), az Eszterházy Károly Egyetem egyetemi tanárának szakmai felügyelete alatt, Kiss Zoltán (kiss.zoltan@pfla.hu), az Eszterházy Károly Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskolájának doktorandusza disszertációjának keretei között végez.

A kutatás célja, hogy hét – államilag elismert – magyarországi és három határon túli labdarúgó akadémiánál elvégzett empirikus kutatás eredményei alapján bemutassam az utánpótlás-labdarúgó edzők, fiatal labdarúgók és szüleik véleményét a tehetséggondozás folyamatáról, különös tekintettel a pedagógiai faktorokra.

A vizsgálat során a játékosok a sikeres felnőtt labdarúgóvá válással, a játékosok sporton kívüli életére vonatkozó edzői tevékenységgel, a játékos mérkőzésen való szereplésére vonatkozó edzői döntésekkel és a fiatal játékosok nevelt személyiséggé válásával kapcsolatos kérdőívet töltenek ki.

A tudományos igényességgel elvégzett vizsgálatok semmilyen formában nem veszélyeztetik a játékosok lelki épségét, egészségét. A kutatásban való részvétel teljes mértékben önkéntes, anyagi javadalmazás nem jár. Minden adatot szigorúan bizalmasan kezelünk, mindenkor szem előtt tartva a hazai és nemzetközi kutatásetikai szabályokat.

Kérjük, hogy ha további információra van szüksége a kutatással kapcsolatban, keressen meg a fent megadott e-mail címeken, vagy a 06 30 484 9487-es telefonszámon.

Beleegyező nyilatkozat

Alulírott..... kijelentem, hogy gyermekem kutatásban való részvételének körülményeiről részletes tájékoztatást kaptam, a feltételekkel egyetértek, gyermekem részvételéhez hozzájárulok.

Kelt:....., ...év.....hó.....nap .....

.....

aláírás

2. melléklet: Szülői Tájékoztató és Beleegyező Nyilatkozat II.

Tisztelt Szülő!

Az Ön gyermeke egy tudományos kutatásban vesz részt, amelyet Dr. habil. Bognár József PhD (bognar.jozsef@uni-eszterhazy.hu), az Eszterházy Károly Egyetem egyetemi tanárának szakmai felügyelete alatt, Kiss Zoltán (kiss.zoltan@pfla.hu), az Eszterházy Károly Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskolájának doktorandusza disszertációjának keretei között végez.

További része a kutatásnak a sportolókkal készített félig strukturált interjú, amelynek segítségével a sportolók oldaláról igyekszünk megérteni az edző-sportoló kapcsolat jellegzetes részeit és a sportteljesítményt befolyásoló tényezőit.

Hogy eredményesen feltárhassuk ezeket a körülményeket, egy interjúval való részvételre szeretnénk az Ön gyermekét felkérni. A beszélgetés személyesen, vagy telefonon zajlana egy előre egyeztetett időpontban. Az interjú kb. 30 percet venne igénybe.

A beszélgetés diktafon segítségével kerülne rögzítésre, melyről az elektronikus leirat készítése után minden hanganyagot törölünk. Ebben az írásos dokumentumban minden részletet gyermeke személyazonosságának védelmében megváltoztatunk. Az átiratot tartalomelemzésnek vetjük alá, az eredményeit pedig disszertáció formájában közöljük. Minden adatot szigorúan bizalmasan kezelünk, mindenkor szem előtt tartva a hazai és nemzetközi kutatásetikai szabályokat.

Az interjúnak és a vele kapcsolatos elemzésnek nincsenek káros hatásai, a kutatásban való részvétel teljes mértékben önkéntes, anyagi javadalmazás nem jár. A kutatás eredményéről szóban vagy írásban szívesen adunk tájékoztatást az interjú szervezése során használt kontakt e-mail címen vagy telefonszámon keresztül. Kérjük, amennyiben gyermeke még nem múlt el 18 éves, és egyetért a fenti feltételekkel, valamint hozzájárul gyermeke kutatásban való részvételéhez, ezt aláírásával igazolja. Együttműködését előre is köszönjük!

Beleegyező nyilatkozat

Alulírott..... kijelentem, hogy gyermekem kutatásban való részvételének körülményeiről részletes tájékoztatást kaptam, a feltételekkel egyetértek, gyermekem részvételéhez hozzájárulok.

Kelt:....., ...év.....hó.....nap .....

.....

aláírás

3. melléklet: Az edzői kérdőív

Tisztelt Edző!

Az Eszterházy Károly Egyetemen tudományos kutatás keretében vizsgáljuk a tehetségek kibontakoztatásának és bevéálásának jellegzetességeit a labdarúgásban. A kutatás eredményei tudományos cikkekben és doktori disszertáció formájában kerül publikálásra.

Célunk, hogy a vizsgálat eredményeit felhasználva segítsük a sportág jövőbeli felemelkedését.

A kutatás eredményeihez Ön is hozzájárulhat, ehhez kérjük a segítségét! A kérdőívben nincsenek jó vagy rossz válaszok. Kérjük, figyelmesen olvassa el a kérdéseket és válaszoljon azokra véleménye, tapasztalatai és érzései szerint!

A kitöltött kérdőíveket bizalmasan kezeljük, az eredményeket összesítve (név nélkül) kizárólag e kutatás keretein belül használjuk fel.

Köszönjük az együttműködését!

Kiss Zoltán

E-mail: kiss.zoltan@pfla.hu

Dr. Bognár József

E-mail: bognar.jozsef@uni-eszterhazy.hu

1. Általános rész, háttér információk

Ahol megadott válasz van, ott a sorszámot karikázza be!

1. Neme: _____
2. Kora: _____
3. Iskolai végzettsége: 1. Egyetem, Főiskola   2. Érettségi   3. Szakmunkásképző(szakiskola)
4. Szakmai végzettség az iskolarendszeren belül: 1. szakedző, szakedző MSc, testnevelő – edző BSc 2. középfokú labdarúgó edző(OKJ) 3. alapfokú labdarúgó sportoktató(OKJ)
5. Szakmai végzettség az iskolarendszeren kívül: 1. UEFA PRO 2. UEFA Elite Youth A vagy UEFA A 3. UEFA B 4. MLSZ C vagy D
6. Pedagógiai tanulmányok: 1. tanár, tanító szak egyetemen, főiskolán 2. edző szak egyetemen, főiskolán 3. OKJ tanfolyamon (pl.pedagógiai asszisztens) 4. UEFA licence tanfolyamon
7. Sportolói múlt: 1. Felnőtt válogatott 2. I. osztályú 3. II. osztályú 4. amatőr
8. Mennyi éve edzősködik?
9. Melyik osztályban szerepelnek egyesületének utánpótlás csapatai:
1.I. osztály 2. II. osztály 3. alacsonyabb osztály
10. Utánpótlás csapatával elért legjobb eredmény:
11. Milyen szintre jutott el a legjobb tanítványa felnőtt korában:
1. Válogatott 2. NB1 vagy külföldön első osztály 3. NB2

Jelölje X-el azt az oszlopot, amelyik a legjobban tükrözi az Ön álláspontját!

Minden állításnál csak egy választ adjon!

2. Mennyire tartja Ön meghatározónak az alábbi tényezőket utánpótláskorban annak érdekében, hogy sikeres felnőtt labdarúgóvá váljanak a fiatal labdarúgók?

	Egyáltalán nem tartom meghatározónak	Inkább nem tartom meghatározónak	Inkább meghatározónak tartom	Teljesen meghatározónak tartom
1. Testösszetétel paraméterek (testmagasság, testsúly, izomtömeg)				
2. Kondicionális képességek (gyorsaság, erő, állóképesség)				
3. Koordinációs képességek (térbeli tájékozódó, reagáló és ritmusképesség)				
4. Ízületi mozgékonyaság és izomlazaság				
5. Technikai készség (jól cselez, szerel, fejel, passzol, kapura lö)				
6. Labdarúgással eltöltött órák száma (edzés, gyakorlás)				
7. Kognitív tényezők (játékintelligencia, játékhelyzet megoldó képesség, kreativitás)				
8. Pszichés képességek (motiváció, stressz elviselése, önbizalom, koncentráció)				
9. Pozitív jellemvonások a sportolás során (akarati erőfeszítés, alázat, kitartás, szorgalom, önfegyelem, kötelességtudat, lelkiismeretesség, motiváció)				
10. Pozitív jellemvonások a sporton kívüli feladatok végrehajtásában (akarati erőfeszítés, alázat, kitartás, szorgalom, önfegyelem, kötelességtudat, lelkiismeretesség, motiváció)				
11. Képességeknek megfelelő iskolai tanulmányi eredmény				
12. Iskolai tanulmányi eredmény				
13. Profi szerződés minimálbérrel utánpótlás játékosként				
14. Profi szerződés kialakított magasabb bérrel utánpótlás játékosként				
15. Életvitel (sporttáplálkozás, pihenés, éjszakai szórakozás elkerülése, káros szenvedélyek)				
16. Létesítményi háttér, tárgyi és eszköz feltételek				

	Egyáltalán nem tartom meghatározónak	Inkább nem tartom meghatározónak	Inkább meghatározónak tartom	Teljesen meghatározónak tartom
17. Az edző szakmai tudása				
18. Az edző módszertani tudása				
19. Az edző pedagógiai felkészültsége				
20. Az edző motivációs bázisa, hozzáállása				
21. Az edző pszichológiai felkészültsége				
22. Az edző erkölcsi magatartása				
23. Az edző műveltsége, kulturáltsága				
24. A szakmai stáb felkészültsége (erőnléti edző, rehabilitációt irányító személy, sportorvos, dietetikus)				
25. A csapattársak teljesítménye (jó játékosok vegyék körül)				
26. A csapat eredményei az utánpótlás bajnokságban				
27. A család anyagi támogatása				
28. A család erkölcsi támogatása				
29. A család pszichés támogatása				
30. A család kulturális és műveltségi támogatása (pl. színház, múzeum látogatás)				
31. Szerencse- vagy sorsfaktor				
32. A menedzser szerepe				
33. Inspiráló, támogató környezet a klubnál				

3. Mennyire követi Ön fiatal játékosának a sporton kívüli életét?

	Egyáltalán nem követem	Inkább nem követem	Inkább követem	Teljesen követem
1. Figyelek a káros szenvedélyek elkerülésére (drog, alkohol, dohányzás)				
2. Foglalkozom a labdarúgó magánéletével (barátok, barátnő, szórakozás)				
3. Együttműködöm a szüleivel				
4. Együttműködöm az iskola tanáraival				
5. Fontosnak tartom a képességeinek megfelelő tanulmányi eredményt				
6. Figyelek a napirend betartására				
7. Figyelek az egészséges sportolói táplálkozására				
8. Figyelek az időjárásnak megfelelő öltözetére				
9. Foglalkozom a labdarúgó magatartásával, viselkedésével				
10. Fontosnak tartom, hogy a feladatait kötelességtudóan végezze el				

4. Mennyire befolyásolják Önt az alábbi tényezők, hogy pályára küldje a játékosát a hétfégi mérkőzésen?

	Egyáltalán nem befolyásol	Inkább nem befolyásol	Inkább befolyásol	Teljesen befolyásol
1. Az edzésmunkához való hozzáállása				
2. Az edzésen nyújtott teljesítménye				
3. Az edzésen mutatott magatartása				
4. A képességeihez mérten gyenge tanulmányi eredménye				
5. Az iskolai magatartásbeli probléma				
6. A kollégiumi magatartásbeli probléma				
7. A szabadidős tevékenysége alatti magatartásbeli probléma				

5. Mennyire tartja Ön fontosnak az alábbi tényezőket, hogy a fiatal játékosok jól nevelt személyiséggé váljanak?

	Egyáltalán nem tartom fontosnak	Inkább nem tartom fontosnak	Inkább fontosnak tartom	Teljesen fontosnak tartom
1. Az öltöző rendje, tisztasága				
2. Az edzésen való pontos megjelenés				
3. Az edzővel való tisztelettudó magatartás				
4. A csapattársakkal való tisztelettudó magatartás				
5. Az egyesület egyéb alkalmazottaival való tisztelettudó magatartás				
6. A kollégiumi szoba rendje, tisztasága				
7. A megfelelő időben való reggeli felkelés				
8. Az iskolában való pontos megjelenés				
9. A megfelelő napirend				
10. A tanárokkal való tisztelettudó magatartás				
11. Az iskolatársakkal való tisztelettudó magatartás				
12. A labdarúgók iskolai tanulmányi követelményei azonosak legyenek a nem labdarúgó társaikkal				
13. Az iskolai érdemjegy a teljesítményt tükrözze a labdarúgók esetében is				

6. Mennyire tartja Ön meghatározó tényezőnek az alábbi állításokat, hogy sikeres utánpótlás edzővé váljon?

	Egyáltalán nem tartom meghatározónak	Inkább nem tartom meghatározónak	Inkább meghatározónak tartom	Teljesen meghatározónak tartom
1. Az amatőr labdarúgó múltat				
2. A professzionális labdarúgó múltat				
3. A labdarúgás taktikai képzésének ismereteit				
4. A labdarúgás technikai képzésének ismereteit				
5. A labdarúgás kondicionális képesség fejlesztésének ismereteit				
6. A labdarúgás koordinációs képesség fejlesztésének ismereteit				
7. A labdarúgó ízületi mozgékonyaság fejlesztésének ismereteit				
8. A pedagógiai ismereteket				
9. A pszichológiai ismereteket				
10. A sportolók egyéni bánásmódot igényelnek				
11. Az edző csak a sporttal, kapcsolatos feladatokkal foglalkozzon a játékosok esetében				
12. Az edző csak a játékosok sporton kívüli problémájával foglalkozzon				
13. Az edző konfliktusos nevelési helyzetben képes legyen olyan döntést hozni a labdarúgó sikeres felnőtt pályafutása érdekében, mely ellentétes a saját és a játékosa pillanatnyi érdekével				

4. melléklet: A szülői kérdőív

Tisztelt Szülő!

Az Eszterházy Károly Egyetemen tudományos kutatás keretében vizsgáljuk a tehetségek kibontakoztatásának és bevalásának jellegzetességeit a labdarúgásban. A kutatás eredményei tudományos cikkekben és doktori disszertáció formájában kerül publikálásra.

Célunk, hogy a vizsgálat eredményeit felhasználva segítsük a sportág jövőbeli felemelkedését.

A kutatás eredményeihez Ön is hozzájárulhat, ehhez kérjük a segítségét! A kérdőívben nincsenek jó vagy rossz válaszok. Kérjük, figyelmesen olvassa el a kérdéseket és válaszoljon azokra véleménye, tapasztalatai és érzései szerint!

A kitöltött kérdőíveket bizalmasan kezeljük, az eredményeket összesítve (név nélkül) kizárólag a kutatás keretein belül használjuk fel.

Köszönjük az együttműködését!

Kiss Zoltán

E-mail: kiss.zoltan@pfla.hu

Dr. Bognár József

E-mail: bognar.jozsef@uni-eszterhazy.hu

5. Általános rész, háttér információk

Ahol megadott válasz van, ott a sorszámot karikázza be!

12. Neme: _____

13. Kora: _____

14. Iskolai végzettsége: 1. Egyetem, Főiskola   2. Érettségi   3. Szakmunkásképző
(szakiskola)   4. Általános iskola

Jelölje X-el azt az oszlopot, amelyik a legjobban tükrözi az Ön álláspontját!

Minden állításnál csak egy választ adjon!

2. Mennyire tartja Ön meghatározónak az alábbi tényezőket utánpótláskorban, hogy sikeres felnőtt labdarúgóvá váljon az Ön gyermeke?

	Egyáltalán nem tartom meghatározónak	Inkább nem tartom meghatározónak	Inkább meghatározónak tartom	Teljesen meghatározónak tartom
1. Testösszetétel paraméterek (testmagasság, testsúly, izomtömeg)				
2. Kondicionális képességek (gyorsaság, erő, állóképesség)				
3. Koordinációs képességek (térbeli tájékozódó, reagáló és ritmusképesség)				
4. Ízületi mozgékonyosság és izomlazaság				
5. Technikai készség (jól cselez, szerel, fejel, passzol, kapura lő)				
6. Labdarúgással eltöltött órák száma (edzés, gyakorlás)				
7. Kognitív tényezők (játékintelligencia, játékhelyzet megoldó képesség, kreativitás)				
8. Pszichés képességek (motiváció, stressz elviselése, önbizalom, koncentráció)				
9. Pozitív jellemvonások a sportolás során (akarati erőfeszítés, alázat, kitartás, szorgalom, önfegyelem, kötelességtudat, lelkiismeretesség, motiváció)				
10. Pozitív jellemvonások a sporton kívüli feladatok végrehajtásában (akarati erőfeszítés, alázat, kitartás, szorgalom, önfegyelem, kötelességtudat, lelkiismeretesség, motiváció)				
11. Képességeknek megfelelő iskolai tanulmányi eredmény				
12. Iskolai tanulmányi eredmény				
13. Profi szerződés minimálbérrel utánpótlás játékosként				
14. Profi szerződés kialakított magasabb bérrel utánpótlás játékosként				
15. Életvitel (sporttáplálkozás, pihenés, éjszakai szórakozás elkerülése, káros szenvedélyek)				
16. Létesítményi háttér, tárgyi és eszköz feltételek				
17. Az edző szakmai tudása				

18. Az edző módszertani tudása				
19. Az edző pedagógiai felkészültsége				
20. Az edző motivációs bázisa, hozzáállása				
21. Az edző pszichológiai felkészültsége				
22. Az edző erkölcsi magatartása				
23. Az edző műveltsége, kulturáltsága				
24. A szakmai stáb felkészültsége (erőnléti edző, rehabilitációt irányító személy, sportorvos, dietetikus)				
25. A csapattársak teljesítménye (jó játékosok vegyék körül)				
26. A csapat eredményei az utánpótlás bajnokságban				
27. A család anyagi támogatása				
28. A család erkölcsi támogatása				
29. A család pszichés támogatása				
30. A család kulturális és műveltségi támogatása (pl. színház, múzeum látogatás)				
31. Szerencse- vagy sors-faktor				
32. A menedzser szerepe				
33. Inspiráló, támogató környezet a klubnál				

3. Mennyire követi az edző az Ön gyermekének a sporton kívüli életét?

	Egyáltalán nem követi	Inkább nem követi	Inkább követi	Teljesen követi
1. Figyel a káros szenvedélyek elkerülésére (drog, alkohol, dohányzás)				
2. Foglalkozik a labdarúgó magánéletével (barátok, barátnő, szórakozás)				
3. Együttműködik a szülőkkel				
4. Együttműködik az iskola tanáraival				
5. Fontosnak tartja a képességeinek megfelelő tanulmányi eredményt				
6. Figyel a napirendjének betartására				
7. Figyel az egészséges sportolói táplálkozására				
8. Figyel az időjárásnak megfelelő öltözetére				
9. Foglalkozik a labdarúgó magatartásával, viselkedésével				
10. Fontosnak tartja, hogy a feladatait kötelességtudóan végezze el				

4. Mennyire befolyásolják az edzőt az alábbi tényezők Ön szerint, hogy pályára küldje a gyermekét a hétvégi mérkőzésen?

	Egyáltalán nem befolyásolja	Inkább nem befolyásolja	Inkább befolyásolja	Teljesen befolyásolja
1. Az edzőmunkához való hozzáállás				
2. Az edzésen nyújtott teljesítmény				
3. Az edzésen mutatott magatartás				
4. A képességeihez mérten gyenge tanulmányi eredmény				
5. Az iskolai magatartásbeli probléma				
6. A kollégiumi magatartásbeli probléma				
7. A szabadidős tevékenység alatti magatartásbeli probléma				

5. Mennyire tartja Ön fontosnak az alábbi tényezőket, hogy a gyermeke jól nevelt személyiséggé váljon?

	Egyáltalán nem tartom fontosnak	Inkább nem tartom fontosnak	Inkább fontosnak tartom	Teljesen fontosnak tartom
1. Az öltöző rendje, tisztasága				
2. Az edzésen való pontos megjelenés				
3. Az edzővel való tisztelettudó magatartás				
4. A csapattársakkal való tisztelettudó magatartás				
5. Az egyesület egyéb alkalmazottaival való tisztelettudó magatartás				
6. A kollégiumi szoba rendje, tisztasága				
7. A megfelelő időben való reggeli felkelés				
8. Az iskolában való pontos megjelenés				
9. A megfelelő napirend				
10. A tanárokkal való tisztelettudó magatartás				
11. Az iskolatársakkal való tisztelettudó magatartás				
12. A labdarúgók iskolai tanulmányi követelményei azonosak legyenek a nem labdarúgó társaikkal				
13. Az iskolai érdemjegy a teljesítményt tükrözze a labdarúgók esetében is				

6. Mennyire tartja Ön meghatározó tényezőnek az alábbi állításokat, hogy gyermeke edzője sikeres utánpótlás edzővé váljon?

	Egyáltalán nem tartom meghatározónak	Inkább nem tartom meghatározónak	Inkább meghatározónak tartom	Teljesen meghatározónak tartom
1. Az amatőr labdarúgó múltat				
2. A professzionális labdarúgó múltat				
3. A labdarúgás taktikai képzésének ismereteit				
4. A labdarúgás technikai képzésének ismereteit				
5. A labdarúgás kondicionális képesség fejlesztésének ismereteit				
6. A labdarúgás koordinációs képesség fejlesztésének ismereteit				
7. A labdarúgó ízületi mozgékonyosság fejlesztésének ismereteit				
8. A pedagógiai ismereteket				
9. A pszichológiai ismereteket				
10. A sportolók egyéni bánásmódot igényelnek				
11. Az edző csak a sporttal, kapcsolatos feladatokkal foglalkozzon a játékosok esetében				
12. Az edző csak a játékosok sporton kívüli problémájával foglalkozzon				
13. Az edző konfliktusos nevelési helyzetben képes legyen olyan döntést hozni a labdarúgó sikeres felnőtt pályafutása érdekében, mely ellentétes a saját és a játékosa pillanatnyi érdekével				

5. melléklet: A sportolói kérdőív

Kedves Sportoló!

Az Eszterházy Károly Egyetemen tudományos kutatás keretében vizsgáljuk a tehetségek kibontakoztatásának és bevalásának jellegzetességeit a labdarúgásban. A kutatás eredményei tudományos cikkekben és doktori disszertáció formájában kerül publikálásra.

Célunk, hogy a vizsgálat eredményeit felhasználva segítsük a sportág jövőbeli felemelkedését.

A kutatás eredményeihez Te is hozzájárulhatsz, ehhez kérjük a segítségedet! A kérdőívben nincsenek jó vagy rossz válaszok. Kérjük figyelmesen olvasd el a kérdéseket és válaszolj azokra véleményed, tapasztalataid és érzéseid szerint!

A kitöltött kérdőíveket bizalmasan kezeljük, az eredményeket összesítve (név nélkül) kizárólag e kutatás keretein belül használjuk fel.

Köszönjük az együttműködésedet!

Kiss Zoltán

E-mail: kiss.zoltan@pfla.hu

Dr. Bognár József

E-mail: bognar.jozsef@uni-eszterhazy.hu

1. Általános rész, háttérinformációk

Ahol megadott válasz van, ott kérünk a sorszámot karikázd be!

1. születésed dátuma: _____

2. Milyen poszton játszol a leggyakrabban:

1.kapus   2. védő   3. középpályás   4. támadó(csatár)

3. Hány éve focizol?

4. Melyik osztályban szerepel a csapatod:

1. 1.osztály   2. 2. osztály   3. alacsonyabb osztály

5. Ha jelenleg tanulsz, milyen a tanulmányi átlageredményed?

_____

6.Szerepeltél-e már korosztályos válogatottban?

1. igen

2. nem

Ha igen, hányszor: _____

Jelöld X-el azt az oszlopot, amelyik a legjobban tükrözi a te állásponyodot!

Minden állításnál csak egy választ adj!

2. Mennyire tartod meghatározónak az alábbi tényezőket utánpótláskorban annak érdekében, hogy sikeres felnőtt labdarúgóvá válj?

	Egyáltalán nem tartom meghatározónak	Inkább nem tartom meghatározónak	Inkább meghatározónak tartom	Teljesen meghatározónak tartom
1. Testösszetétel paraméterek (testmagasság, testsúly, izomtömeg)				
2. Kondicionális képességek (gyorsaság, erő, állóképesség)				
3. Koordinációs képességek (térbeli tájékozódó, reagáló és ritmusképesség)				
4. Ízületi mozgékonyaság és izomlazaság				
5. Technikai készség (jól cselez, szerel, fejel, passzol, kapura lő)				
6. Labdarúgással eltöltött órák száma (edzés, gyakorlás)				
7. Kognitív tényezők (játékintelligencia, játékhelyzet megoldó képesség, kreativitás)				
8. Pszichés képességek (motiváció, stressz elviselése, önbizalom, koncentráció)				
9. Pozitív jellemvonások a sportolás során (akarati erőfeszítés, alázat, kitartás, szorgalom, önfegyelem, kötelességtudat, lelkiismeretesség, motiváció)				
10. Pozitív jellemvonások a sporton kívüli feladatok végrehajtásában (akarati erőfeszítés, alázat, kitartás, szorgalom, önfegyelem, kötelességtudat, lelkiismeretesség, motiváció)				
11. Képességnek megfelelő iskolai tanulmányi eredmény				
12. Iskolai tanulmányi eredmény				
13. Profi szerződés minimálbérrel utánpótlás játékosként				
14. Profi szerződés kialakított magasabb bérrel utánpótlás játékosként				
15. Életvitel (sporttáplálkozás, pihenés, éjszakai szórakozás elkerülése, káros szenvedélyek)				
16. Létesítményi háttér, tárgyi és eszköz feltételek				

	Egyáltalán nem tartom meghatározónak	Inkább nem tartom meghatározónak	Inkább meghatározónak tartom	Teljesen meghatározónak tartom
17. Az edző szakmai tudása				
18. Az edző módszertani tudása				
19. Az edző pedagógiai felkészültsége				
20. Az edző motivációs bázisa, hozzáállása				
21. Az edző pszichológiai felkészültsége				
22. Az edző erkölcsi magatartása				
23. Az edző műveltsége, kulturáltsága				
24. A szakmai stáb felkészültsége (erőnléti edző, rehabilitációt irányító személy, sportorvos, dietetikus)				
25. A csapattársak teljesítménye (jó játékosok vegyék körül)				
26. A csapat eredményei az utánpótlás bajnokságban				
27. A család anyagi támogatása				
28. A család erkölcsi támogatása				
29. A család pszichés támogatása				
30. A család kulturális és műveltségi támogatása (pl. színház, múzeum látogatás)				
31. Szerencse- vagy sors-faktor				
32. A menedzser szerepe				
33. Inspiráló, támogató környezet a klubnál				

3. Mennyire követi az edződ a sporton kívüli életedet?

	Egyáltalán nem követi	Inkább nem követi	Inkább követi	Teljesen követi
1. Figyel a káros szenvedélyek elkerülésére (drog, alkohol, dohányzás)				
2. Foglalkozik a magánélettel (barátok, barátnő, szórakozás)				
3. Együttműködik a szüleimmel				
4. Együttműködik az iskolai tanáraival				
5. Fontosnak tartja a képességeimnek megfelelő tanulmányi eredményt				
6. Figyel a napirendem betartására				
7. Figyel az egészséges sportolói táplálkozásra				
8. Figyel az időjárásnak megfelelő öltözetemre				
9. Foglalkozik a magatartásommal, viselkedésemmel				
10. Fontosnak tartja, hogy a feladataimat kötelességtudóan végezzem el				

4. Mennyire befolyásolják az edződöt alábbi tényezők, hogy pályára küldjön a hétvégi mérkőzésen?

	Egyáltalán nem befolyásolja	Inkább nem befolyásolja	Inkább befolyásolja	Teljesen befolyásolja
1. Az edzésmunkához való hozzáállásom				
2. Az edzésen nyújtott teljesítményem				
3. Az edzésen mutatott magatartásom				
4. A képességeimhez mérten gyenge tanulmányi eredmény				
5. Az iskolai magatartásbeli problémám				
6. A kollégiumi magatartásbeli problémám				
7. A szabadidős tevékenység alatti magatartásbeli problémám				

5. Mennyire tartod fontosnak az alábbi tényezőket, hogy jól nevelt személyiséggé válj?

	Egyáltalán nem tartom fontosnak	Inkább nem tartom fontosnak	Inkább fontosnak tartom	Teljesen fontosnak tartom
1. Az öltöző rendje, tisztasága				
2. Az edzésen való pontos megjelenés				
3. Az edzővel való tisztelettudó magatartás				
4. A csapattársakkal való tisztelettudó magatartás				
5. Az egyesület egyéb alkalmazottaival való tisztelettudó magatartás				
6. A kollégiumi szoba rendje, tisztasága				
7. A megfelelő időben való reggeli felkelés				
8. Az iskolában való pontos megjelenés				
9. A megfelelő napirend				
10. A tanárokkal való tisztelettudó magatartás				
11. Az iskolatársakkal való tisztelettudó magatartás				
12. A labdarúgók iskolai tanulmányi követelményei azonosak legyenek a nem labdarúgó társaikkal				
13. Az iskolai érdemjegy a teljesítményt tükrözze a labdarúgók esetében is				